



STORTINGET

# Stortingstidende

## Referat fra møter i Stortinget

Nr. 66 · 13. april  
Sesjonen 2020–2021



**Møte tirsdag den 13. april 2021 kl. 10**

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 66):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i verdipapirhandelloven og regnskapsloven mv. (periodisk rapportering og direktivgjennomføring) (Lovanmerkning 6 (2020–2021), jf. Lovvedtak 87 (2020–2021), Innst. 303 L (2020–2021) og Prop. 66 LS (2020–2021))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (ny ordning med forskutteringsplikt for arbeidsgiver ved kompensasjon til arbeidstakere som er rammet av innreiserestriksjoner) (Lovvedtak 91 (2020–2021), jf. Innst. 326 L (2020–2021) og Prop. 93 LS (2020–2021))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingslova (strafferamme for ulovleg opphold m.m.) (Innst. 322 L (2020–2021), jf. Prop. 60 L (2020–2021))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Trygve Slagsvold Vedum, Kjersti Toppe og Willfred Nordlund om nye områdesattinger mot utenforskap blant barn og unge (Innst. 309 S (2020–2021), jf. Dokument 8:62 S (2020–2021))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkellova (endret regelverk for eksisterende byggverk og oppdeling av boenheter til hybler mv.) (Innst. 323 L (2020–2021), jf. Prop. 64 L (2020–2021))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Nasjonale minoriteter i Norge – En helhetlig politikk (Innst. 324 S (2020–2021), jf. Meld. St. 12 (2020–2021))
7. Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 8. april 2021)
8. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i helsepersonelloven mv. (lovfestet opprettelse av klinisk etikkomité, utvidet varslingsplikt og enkelte unntak fra taushetsplikten mv.) (Innst. 317 L (2020–2021), jf. Prop. 65 L (2020–2021))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Sigbjørn Gjelsvik, Per Olaf Lundteigen, Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Bjørnar Moxnes, Une Bastholm og Kjersti Toppe om å utvikle Ullevål sykehus og sikre innbyggere i Oslo gode sykehustilbud med nok kapasitet (Innst. 319 S (2020–2021), jf. Dokument 8:72 S (2020–2021))
10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Kjersti Toppe og Bengt Fasteraune om å sikre fortsatt kapasitet for behandling og rehabilitering av lungelidelser ved videre drift av Granheim lungesykehus (Innst. 318 S (2020–2021), jf. Dokument 8:84 S (2020–2021))
11. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i legemiddeloven og apotekloven (byte av biologiske legemidler i apotek) (Innst. 330 L (2020–2021), jf. Prop. 84 L (2020–2021))
12. Interpellasjon fra representanten Mari Holm Lønseth til helse- og omsorgsministeren:  
«Mange har vært ensomme det siste året. Ifølge tall fra FHI er 1/3 studenter ensomme. Personer på hjemmekontor rapporterer om økte psykiske plager. Hjelpetelefonene opplever stor pågang. Det er viktig å hindre at ensomhet utvikler seg til psykiske problemer. Høyre har i hele sin regjeringssperiode prioritert psykisk helse med flere lavterskeltilbud, fritt behandlingsvalg, pakkeforløp for psykisk helse og kortere ventetider. Selv om tjenestene er rustet opp, trenger flere hjelp i tiden fremover. Konsekvensene av strenge smitteverntiltak gir grunn til bekymring for den psykiske helsen. For noen kan ensomheten vokse seg større og i verste fall gi nye psykiske problemer. For andre kan tiltakene føre til tilbakefall. Det er behov for en fortsatt kraftfull satsing på psykisk helse.  
Hva vil statsråden gjøre for å styrke arbeidet med psykisk helse i tiden som kommer?»
13. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Arne Nævra og Solfrid Lerbrekk om flom- og skredsikring og Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om klimatilpasning og styrket flom- og skredforebygging (Innst. 316 S (2020–2021), jf. Dokument 8:90 S (2020–2021) og Dokument 8:92 S (2020–2021))
14. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sandra Borch, Ole André Myhr-

vold, Willfred Nordlund og Åslaug Sem-Jacobsen om mindre bruk og kast  
(Innst. 313 S (2020–2021), jf. Dokument 8:100 S (2020–2021))

15. Redegjørelse av kultur- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer
16. Referat

**Presidenten:** Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe foreligger søknad om å forlenge innkallingen av den møtende vararepresentanten for Rogaland, Eirik Faret Sakariassen, til å gjelde til og med mandag 19. april under representanten Solfrid Lerbrekks innvilgede permisjon i tiden fra og med 23. februar til og med 19. april.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Elise Bjørnebekk-Waagen fra og med 13. april og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Siv Henriette Jacobsen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

**Presidenten:** Siv Henriette Jacobsen er til stede og vil ta sete.

Statsråd Nikolai Astrup overbrakte 43 kgl. proposisjoner (se under Referat).

**Presidenten:** Representanten Bjørnar Moxnes vil fremsette et representantforslag.

**Bjørnar Moxnes (R) [10:07:57]:** Jeg fremmer et forslag om en rettfærdig miljøpolitikk med utslippskutt som monner.

**Presidenten:** Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:08:17]

*Stortingets vedtak til lov om endringer i verdipapirhandelloven og regnskapsloven mv. (periodisk rapportering og direktivgjennomføring* (Lovanmerkning 6 (2020–2021), jf. Lovvedtak 87 (2020–2021), Innst. 303 L (2020–2021) og Prop. 66 LS (2020–2021))

**Presidenten:** Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:08:25]

*Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (ny ordning med forskutteringsplikt for arbeidsgiver ved kompensasjon til arbeidstakere som er rammet av innreiserestriksjoner* (Lovvedtak 91 (2020–2021), jf. Innst. 326 L (2020–2021) og Prop. 93 LS (2020–2021))

**Presidenten:** Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:08:35]

*Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingslova (strafferamme for ulovleg opphold m.m.)* (Innst. 322 L (2020–2021), jf. Prop. 60 L (2020–2021))

**Presidenten:** Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:09:21]** (ordfører for saken): Saken handler om forhøyet straff for utlendinger som er utvist på bakgrunn av ilagt straff. I dag er strafferammen på seks måneder eller bøter – eller begge deler – og forslaget fra regjeringen er å heve strafferammen til inntil to år.

Det er gledelig at det er en samlet komité som stiller seg bak tilrådingen, dvs. at det er ingen uenighet – i de partiene som sitter i komiteen, i hvert fall – om at det er viktig å stramme inn på utlendingsloven på dette området. Dette er en viktig sak. Det er viktig for respekten for vårt lovverk at man faktisk risikerer noe ved å bryte loven. Det er et stort problem at vi har – i lang tid – hatt innvandrere som er ulovlig i Norge, har begått kriminalitet i Norge og blitt ilagt straff på grunn av det, men fortsetter å være i Norge fordi man risikerer svært lite med det. Nå strammes det inn – og det er en ganske vesentlig innstramning. Det vil ha en stor effekt, er det i hvert fall å håpe, slik at man ikke velger fortsatt å være ulovlig i Norge fordi risikoen er såpass lav.

Dermed er det nå grunn til å tro at vi kan fortsette det arbeidet som Fremskrittspartiet var en pådriver for i regjering, nettopp å prioritere ulovlige innvandrere som har begått kriminalitet, at de er de første som blir sendt ut. Hvis jeg ikke husker feil, sørget vi for å sende

ut mer enn seks ulovlige kriminelle innvandrere hver eneste dag mens vi satt i regjering. Det er et arbeid som vi har grunn til å være stolte av. Det tar fra samfunnet en stor byrde og bidrar til mer respekt for det lovverket vi har, så dette er en god sak.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:11:43]

*Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Trygve Slagsvold Vedum, Kjersti Toppe og Willfred Nordlund om nye områdesatsinger mot utenforskap blant barn og unge (Innst. 309 S (2020–2021), jf. Dokument 8:62 S (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil 6 replikker med svar etter medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:12:37]** (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for samarbeidet i saken.

Saken handler om et representantforslag fra flere representanter i Senterpartiet om nye områdesatsinger mot utenforskap blant barn og unge.

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som har flertall i komiteen, men ikke nødvendigvis i denne salen. Det er fremmet sju forslag til vedtak i saken.

Det har vært diskusjoner, og det pågår diskusjoner, om hvordan man bør innrette denne satsingen, og om man treffer på målet. Jeg regner med at de forskjellige partiene vil redegjøre for sine standpunkter i saken. Jeg vil snakke om hva Fremskrittspartiet mener i saken.

Det jeg mener mangler av innrømmelse fra de andre partiene, gjelder at de store problemene, som egentlig alle partiene stiller seg bak å erkjenne at vi har, kommer av en feilslått innvandringspolitikk – dårlig integrering. Inntil man klarer å innse at det er årsaken, har jeg lite tro på at man klarer å gjøre noe med problemstillingene. De fleste partiene stiller seg bak en definisjon av levekårsutfordringer, eller områder som preges av dette: dårlig bomiljø, trangboddhet, høy arbeidsledighet, barnefattigdom, stor innvandrerbefolkning, høy kriminalitet og andre utfordringer. Det er

ganske mange og alvorlige utfordringer, som man har bygd opp gjennom en årrekke, fordi man har hatt en innvandringspolitikk som ikke er bærekraftig.

Da er det grunn til å sette spørsmålsteget ved at en del av de samme partiene i andre debatter nekter å ta inn over seg at de samme utfordringene er dem man er med på å skape, når man åpner for mer innvandring. Det å satse på å gjøre disse tingene bedre, er alle for. Men nå har man drevet med områdesatsing i flere forskjellige byer i en årrekke og under iallfall to regjeringer. Det er vanskelig å finne evalueringer som viser at dette fungerer godt. Det er vanskelig å vise at man treffer på måloppnåelsen, at man faktisk klarer å forbedre oppvekstvilkårene, at man klarer å fjerne fattigdom og utenforskap, redusere kriminaliteten og frafall fra videregående skole. Da mener vi at istedenfor å gjøre mer av det man ikke kan si fungerer eller vet ikke fungerer, må man først evaluere det man har gjort, for å finne ut om man treffer på målet. Derfor foreslår Fremskrittspartiet en evaluering før man satser mer penger på noe man ikke vet om fungerer.

**Presidenten:** Da har representanten Jon Engen-Helgheim tatt opp det forslaget han refererte til.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:15:50]:** «Det vil være å dra det for langt å si at man blir fattig av å bo i et fattig område. Men å bo i et område med mange naboer som har dårlige levekår, lav inntekt og utdanning reduserer ens livsjanser. Det har vært forsket mye på familiebakgrunn og skolens betydning i Norge – langt mindre på effekten av nabolag og nærmiljø.»

Alt dette sa forsker Ingar Brattbakk i Aftenposten i 2017.

En sterk bydelsøkonomi er avgjørende for et nabolag. Det rød-grønne byrådet har styrket økonomien ute i bydelene i Oslo med 1,2 mrd. kr. Slik kan bydelene i Oslo nå i større grad tilby tjenester som er med og sikrer gode oppvekstvilkår for barn og unge, også utenom de lovpålagte oppgavene. Arbeiderpartiet har også i sitt alternative statsbudsjett økt kommunerammen med 3,5 mrd. kr. Det ville betydd en stor forskjell for bydelene i Oslo og andre byer med utsatte områder. Det er først og fremst økte bevilgninger som dette som motvirker utenforskap blant barn og unge. Metodene utviklet i Groruddalsatsingen viser at politisk områdeinnsats virker. Jeg er stolt og glad over å representere det partiet som har gått i front – først fra regjeringskontorene og så fra rådhuset i Oslo. Det må ikke råde noen tvil om at den sittende regjeringen har bidratt med mindre penger til dette arbeidet enn Stoltenberg-regjeringen.

Men hvor skal veien gå videre? Senterpartiet har i sitt forslag fremmet en rekke gode forslag vi selvsagt

støtter, men om det skal være framtidens områdesatsinger, eller om det bør være ordinære tiltak for å forhindre utenforskap, bør vi diskutere i dag.

Mange av forslagene Senterpartiet fremmer i dag, prøves ut allerede av byrådet i Oslo: arbeidserfaring gjennom sommerjobb-prosjektet, et ellevte skoleår for dem som sliter, kartlegging av utsatt ungdom, koding til arbeid som et tiltak for kodeopplæring for ungdom og TeknologiHagen ved Bjørnholt skole, der elektro-faget skal videreutvikles med mål om å få et tettere samarbeid mellom yrkesfagutdanning, næringslivet og nærmiljøet.

Elevene i Osloskolen gjør det bedre enn før. Andelen som fullfører videregående skole, øker og har aldri vært større. Gjennomsnittlig grunnskolepoeng har økt, og elevenes standpunkt karakterer har økt i alle fag. Avgangskarakterene har økt på samtlige fellesfag i videregående skole og i nesten alle eksamener i disse fellesfagene. Oslo gjør det best i samtlige nasjonale prøver på alle trinn og har flest elever på øverste mestringsnivå og færrest på laveste. Og ikke minst: Flere elever søker seg til yrkesfag i Oslo. Men vi er ikke i mål før alle er med – også barn og ungdom i utsatte områder i hele landet.

Ulikhetsgapet øker på vår vakt. Nå må vi skape politikk for å tette dette gapet.

**Norunn Tveiten Benestad (H) [10:19:02]:** Forslagsstillerne har her satt søkelyset på et viktig tema som fortjener både oppmerksomhet og innsats. Målet om å bekjempe utenforskap deler vi på kryss av partigrensene, selv om virkemidlene vi velger, av og til kan være ulike. Integrerings- og inkluderingsarbeid har vært høyt prioritert under denne regjeringen, og det er jeg glad for. Likevel er det ingen tvil om at vi i noen av våre største byer finner levekårsutfordringer som er særlig sammensatte og komplekse, utfordringer som krever en ekstra, samordnet innsats fra mange ulike instanser, og som må komme i tillegg til og på toppen av det ordinære tjenestetilbudet.

I områdesatsingene samarbeider stat og kommune over sektorgrensene og nivåer, sammen med næringslivet og frivillige, om å utvikle områdene og tjenestene, og vi finner sånne satsinger i flere områder – i Oslo, Drammen, Stavanger og Bergen kommune. Siden 2014 har regjeringen inngått nye avtaler med flere kommuner om sånne satsinger for å bedre levekårene. Områdesatsingene skal supplere det ordinære tjenestetilbudet i en avgrenset tidsperiode. Målet er at de skal bidra til og resultere i varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter der behovene er størst.

Vi har i de årene ordningene har vart, sett gode eksempler på prosjekter og tiltak som fungerer godt, enkelte så godt at de er blitt en del av et større tilbud til

flere. I Oslo startet det ellevte skoleåret som et forsøk i en områdesatsing. Utfordringer med frafall, fravær og lave grunnskolekarakterer var utgangspunktet for en modell for tverrsektorielt samarbeid basert på skreddersydd opplæring og bruk av bydelskoordinatorer som døråpnere inn til tjenesteapparatet. Dette ga gode resultater for mange ungdommer, som har fått en ny hverdag og et håp om en bedre framtid. I dag er det ellevte skoleåret et tilbud i hele Oslo-skolen.

Et lignende eksempel er samarbeid med Oslo voksenopplæring Helsfyr, Nav, Ikea og XXL for å få innvandrere raskere ut i jobb. Hurtigspor inkluderer både språkopplæring og arbeidstrening, og erfaringene har bidratt til bl.a. et nasjonalt samarbeid mellom Nav og Ikea. Også i Drammen har de opplevd at tiltak fra områdesatsingen har blitt en del av den ordinære driften i regi av Nav Drammen. Det er bra, og det viser at tiltakene både har hatt effekt og også kan ha overføringsverdi i andre sammenhenger.

Jeg er glad for at regjeringen viderefører områdesatsingen. Samtidig vil jeg understreke at skal disse satsingene lykkes, må profil, mål og virkemidler skreddersys, og det lokale initiativet og engasjementet må være til stede.

Ellers har vi i Høyre redegjort for vårt syn på enkeltforslagene i innstillingen, så jeg viser til det når det gjelder de enkelte forslagene.

**Heidi Greni (Sp) [10:22:22]:** En av de største utfordringene samfunnet vårt står overfor i dag, er utenforskap. Altfor mange ungdommer, særlig gutter, faller ut av videregående uten å ha en jobb å gå til. Det blir sagt at disse guttene ikke passer inn i skolen. Jeg vil heller si at vi har skapt et skoleløp som ikke passer for disse ungdommene. Ofte er dette ungdommer som er praktisk anlagt, men som ikke får brukt ferdighetene sine, og som ikke har mulighet til å føle mestring, fordi dagens skole i stor grad er tilpasset teoretikere. Det er en utfordring i hele landet, men det er et ekstra stort problem i områder med en stor andel elever med innvandrerbakgrunn.

Grunnlaget for å klare å gjennomføre videregående legges i grunnskolen, men også grunnskolen er tilrettelagt for teoretikere og lite tilpasset elever som er sterke i praktiske fag. Valgmulighetene er altfor snevre. Dette er et paradoks da vi vet at arbeidslivet etterspør flere fagarbeidere, flere som velger praktiske yrker. Elevene må i større grad kunne velge fag ut fra interesser og anlegg, og med en bred allmennutdanning som ligger til grunn. Alle elever må få mulighet til å velge arbeidslivsfag, slik Senterpartiet foreslår i Representantforslag 191 S for 2020–2021, som nå behandles i Stortinget. Med flere slike valgmuligheter vil vi også se at flere gjennomfører skoleløpet.

I dag er situasjonen for dem som dropper ut av videregående, verre enn noen gang. Det finnes stadig færre tilgjengelige jobber for dem som har liten formell kompetanse, bl.a. på grunn av ukontrollert arbeidsinnvandring fra EØS-land. Arbeidsmarkedet blir stadig tøffere. I 2016 avskaffet regjeringen muligheten for å få tiltaksplass for ungdom i alderen 16 til 18 år. Det er etter min mening en katastrofe. Tidlig innsats er viktig, også på dette området. Da er ikke løsningen å sette livet på vent i to år, men heller at ordningen må gjeninnføres og forsterkes.

Et annet tiltak som hjelper de unge, er ordningen med praksisbrev. Ordningen ble vedtatt i 2016, men er dessverre ikke fulgt opp av regjeringen med tilstrekkelige ressurser til fylkeskommunene. Staten må ta sitt ansvar. Den argumentasjonen vi ser, og at det er de lokale folkevalgte som får tyn, holder ikke vann. Senterpartiet mener at denne ordningen må på plass i alle fylker og følges opp med en helhetlig finansiering.

Frafallet er en utfordring i hele landet, men problemet er ekstra stort i områder med en høy andel innvandrere. Senterpartiets hovedmålsetting er mindre forskjeller mellom folk, og da er områdesatsing et viktig verktøy. Satsingen bør utvides til å gjelde flere områder i landet, og den må innrettes slik at den også kan styrke oppsøkende tjenester og forebyggende politi som jobber tett på miljøene. Det var den rødgrønne regjeringen som innførte områdesatsingene, og erfaringene har vist at dette er et verktøy som må forsterkes og videreutvikles.

**Karin Andersen (SV) [10:25:36]** (komiteens leder): SV står bak alle forslagene som fremmes i innstillingen i dag, og takker for at forslaget ble fremmet. Det er både et kommunalt og et statlig ansvar å sikre at det er gode levekår også i byene og områder med stor tilflytting.

Jeg flyttet til Oslo i 1971 og bodde i områder som da ble ansett for å være belastet, og som hadde store kriminalitetsproblemer. Alle mine naboer var norske. Dette er et fenomen som oppstår i områder der det er vanskelige levekår, der det er mange som har dårlig inntekt, og der området rundt er ganske fattigslig.

Her er det gjort store endringer, bl.a. gjennom satsingen på områdesatsinger nå i deler av Oslo og også i mange andre byer. Det er veldig bra. Evalueringen av Groruddalssatsingen viser at det har vært svært vellykket, ikke bare de fysiske omgivelsene, som selvfølgelig betyr mye for folk, at en har gode lokalsamfunn fysisk, men også det som inkluderer folk imellom. Det denne evalueringen viste, var at man utviklet mange nye lokale ledere som tok ansvar i sine lokalsamfunn. Det er helt uvurderlig at det skjer.

Det er gode grunner til å fortsette med dette, og det er veldig dårlige grunner til å prøve å peke ut noen fol-

kegrupper, stigmatisere dem og si at de har skylda for at dette går dårlig. Det er ikke sant. Det er ikke sant, men vi skal bygge gode lokalsamfunn som inkluderer reelt folk imellom.

Til de forslagene som er fremmet: SV står bak dem, og vi er veldig enig i argumentasjonen rundt, at det er veldig viktig at ungdom nå får gode muligheter til også å prøve seg praktisk. Nå etter korona vet alle at dette har blitt enda vanskeligere. Det handler ikke bare om sommerjobber, men det handler også om hvordan Navs portefølje skal brukes, og at den må styrkes, slik at det blir mulig for mange flere å få prøvd seg praktisk.

Derfor er også forslagene om praksisbrev veldig viktige. Det er nok slik som representanten fra Senterpartiet, Heidi Greni, var oppe og sa, at teoretiseringen er et problem, men det er også et stort problem at det ikke på en måte er noen arbeidsplasser som slipper ungdom inn til å kunne prøve seg i perioder og sånn sett skjønn at man faktisk klarer noe. Det er det veldig mange av disse ungdommene oppdager, at når de får prøvd seg, så ser de at ja, men jeg fikser det jo, og så går man videre. Det er så utrolig viktig.

Jeg er også bare litt lei meg for at ikke hele komiteen er med meg på å peke på at arbeidsmarkedsbedriftene og VTA-bedriftene kan være gode arenaer for denne type arbeidspraksis.

**Statsråd Nikolai Astrup [10:29:02]:** Områdesatsingene skal bedre levekårene i utsatte områder rundt i landet. Satsingene er ekstraordinære og kommer i tillegg til ordinære tilskuddsordninger. Områdesatsingene skal bidra til å løse utfordringer som krever samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Utgangspunktet for avtalene er at en kommune har utfordringer og tar initiativ overfor staten til en avtale. Staten bidrar med kompetanse og tilskuddsmidler for å støtte opp under dette. Kommuner som ønsker en slik samarbeidsavtale, må dokumentere behov og bli enig med staten om hvilke tiltak som egner seg, og hvordan det skal prioriteres.

By- og levekårsutvalget la 16. desember 2020 fram NOU 2020:16 Levekår i byer, gode lokalsamfunn for alle. Utvalget har utredet levekårs- og integreringsutfordringer i områder i og rundt de store byene i Norge. En av oppgavene har vært å vurdere den sannsynlige virkningen av områdesatsingene. Utvalget har også foreslått endringer i eksisterende virkemidler og strategier.

I løpet av mai 2021 har vi en midtveisevaluering av områdesatsingene i Oslo. Da får vi svar på hvilke resultater områdesatsingene har gitt så langt, og virkningene av den samlede innsatsen. Regjeringen vil våren 2021 følge opp by- og levekårsutvalgets forslag. Målet er å

videreutvikle arbeidet og følge opp andre tiltak for å bedre forholdene i levekårsutsatte områder.

Regjeringen la 26. mars frem en melding til Stortinget om videregående opplæring, fullføringsreformen. Målet er at ni av ti skal fullføre videregående opplæring i 2030, slik at de er bedre forberedt til videre utdanning og arbeidsliv. Vi innfører nå en rett til å fullføre videregående opplæring. Den skal sørge for at tilbudene blir mer fleksible, og at man kan bruke lengre tid på å fullføre. Det er naturlig at vi videreutvikler ordningen med praksisbrev i lys av den nye fullføringsretten. Unge er prioritert ved oppfølging og arbeidsmarkedstiltak fra Nav. En Fafo-rapport fra september 2020 viser at om lag 90 pst. av de unge fikk et tilbud innen åtte uker i 2018.

Vi satser på de unge. Derfor har vi styrket innsatsen overfor unge i budsjettet for 2021 og i forbindelse med tilleggsproposisjonen av 29. januar i år. Målet er å bedre levevilkårene i utsatte områder og sørge for at flest mulig av de unge er kvalifisert og forberedt på å delta i arbeidslivet som voksne.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:31:42]:** I januar i år skrev tre av medlemmene i by- og levekårsutvalget, som nylig leverte sin rapport til regjeringen, følgende i en kronikk på nrk.no:

«De utsatte områdene i norske byer har lenge sakkert akterut. Mens velstanden øker andre steder, henger de ikke med. Og koronaen har forsterket forskjellene.»

Og videre:

«Mest bekymringsfullt er det at stadig flere barn vokser opp i fattigdom, og at disse barna bor mer geografisk konsentrert.»

Hvilke forslag fra rapporten «Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle» mener statsråden kunne egnet seg for å minske ulikhetsgapet? Jeg hørte statsråden sa at det skulle vurderes denne våren, men det kunne vært fint å få en vurdering fra statsråden i denne debatten her i dag.

**Statsråd Nikolai Astrup [10:32:31]:** By- og levekårsutvalget har jo fremmet en lang rekke forslag, og det vil ikke være tid innenfor rammen av ett minutt til å gå igjennom alle de forslagene. Men det jeg kan si, er at vi kommer til å gå inn i alle de forslagene som er kommet, vurdere dem grundig og se hva som egner seg for oppfølging. Så er det også viktig å understreke at når det gjelder områdesatsingene og levekårsutfordringene i noen av våre største byer, må vi samarbeide tett med kommunene, slik representanten var inne på i sitt innlegg. Jeg er grunnleggende skeptisk til at vi i denne sal skal bestemme, på egen kjøll, innretningen av helt kon-

krete tiltak, når de tiltakene er noe vi burde komme frem til i samarbeid med de kommunene som faktisk har ansvaret for hoveddelen av dette arbeidet.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:33:17]:** Utsatte nabolag med dårlige levekår er sentrale i å reprodusere forskjeller i samfunnet og gir barn reduserte muligheter resten av livet dersom de vokser opp i disse nabolagene. Å finne politikk som utjevner levekår, sikrer sosial mobilitet, forebygger fattigdom og gir folk mulighet til å leve det livet de selv ønsker, er avgjørende for hvilken retning utviklingen av nabolagene våre går i. Hvem som bor i et nabolag, henger jo tett sammen med levekår og dermed inntekt. Med andre ord: Arbeid til flere betyr noe for utviklingen av et område. For eksempel lå ledighetstallene på Søndre Nordstrand på 3,9 pst. før koronaen, og siden august har ledighetstallene der vært på over 8 pst. I dag sier regjeringspartiene nei til sju gode forslag som kunne kvalifisert unge til arbeid i utsatte nabolag. Hvordan skal regjeringen skaffe disse ungdommene jobb og forhindre utenforskap for nye generasjoner?

**Statsråd Nikolai Astrup [10:34:13]:** Vi jobber på bred front med tiltak for å hjelpe unge i hele landet, og ikke minst unge som vokser opp i levekårsutsatte områder. Områdesatsingene er et av tiltakene som regjeringen tar i bruk for å gjøre det, men fullføringsreformen, som jeg også nevnte, er utrolig viktig for å sørge for at flere har et bedre utgangspunkt i livet sitt. Representanten er inne på mange sentrale faktorer som er avgjørende for å lykkes med dette arbeidet, og regjeringen jobber med alle, på litt ulike måter.

Årsaken til at vi ikke går inn i alle disse forslagene nå, er dels at vi skal ha en midtveisevaluering av områdesatsingene i 2021, dels at nye detaljerte enkelttiltak som angår områdesatsingene, er noe vi bør komme frem til i samarbeid med de kommunene det angår, og som har hovedansvaret for dette, og dels at vi har andre pågående initiativ som vi mener dekker opp de problemstillingene på en like god eller bedre måte.

**Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:35:28]:** Jeg vil på ingen måte svartmale situasjonen eller være imot gode tiltak for å løse de utfordringene vi har. Men som jeg sa i mitt innlegg, er det veldig viktig at vi vet hva vi driver med, at vi vet at vi treffer blink når vi prøver å løse utfordringer.

Det ble nevnt fra Høyre i innlegget at det var flere av prosjektene som var kommet på plass i områdesatsingene, som hadde gått over i ordinær drift, og det er nok riktig. Det ble pekt på spesielt Drammen i den forbindelse. Jeg kjenner relativt godt til Drammen og har fulgt prosjektet der i mange år, og jeg savner å se en eva-



luering som viser at det faktisk har hatt en positiv effekt på hovedutfordringene, som er oppvekstvilkår, fattigdom, utenforskap, kriminalitet og frafall fra videregående skole. Kan statsråden vise til at dette i Drammen, som det kom fram fra Høyre under innlegget, har gitt ønsket effekt, og at de faktorene har blitt bedre?

**Statsråd Nikolai Astrup [10:36:32]:** Vi har evaluert områdesatsingene, og de viser til dels forbedringspotensial, men også gode resultater. Men en av de tingene som by- og levekårsutvalget peker på, er at vi trenger bedre effektstudier av områdesatsingene, og jeg ser frem til å se midtveiseevalueringen fra områdesatsingen i Oslo, nettopp fordi jeg tror det er behov for å se om det er ting vi kan gjøre bedre og annerledes. Vi bruker mye statlige midler på dette, men det handler egentlig ikke om pengebruk; det handler om at vi må organisere måten vi jobber på slik at vi får best mulig resultater, både på statlig og på kommunalt nivå. Mange av disse tingene er vanskelige å måle, for det er sammensatte problemer, og det er ikke alltid klart hva som er årsakssammenhengen i den type problemstillinger, men jeg er helt enig i at vi må ha god kunnskap, og vi må bruke kunnskapen vi har, til å forbedre innsatsen.

**Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:37:34]:** Da er vi i hvert fall helt enige om at vi trenger mer kunnskap, og at det ikke er så lett å peke på noen faktorer som har blitt bedre. Jeg vet at det har hatt positiv effekt på en del utfordringer i de bydelene som har hatt prosjektene, men når det gjelder hovedproblemstillingene, som er oppvekstvilkår, fattigdom, utenforskap, kriminalitet og frafall fra videregående skole, har disse problemene, hvis vi ser på Drammen, faktisk blitt verre. Når man har hatt et prosjekt gjennom hele denne regjeringens periode og også mesteparten av forrige regjeringens periode, og man bare fortsetter å kjøre på med disse pengene – og det er store summer – uten at man vet at det har hatt noen effekt på de hovedutfordringene, så synes jeg det er rart.

Statsråden nevnte nå i første svar at man så et forbedringspotensial, men også gode effekter av prosjektet i Drammen. Da lurer jeg på: Hva er de gode effektene man har sett av prosjektet i Drammen på de utfordringene jeg nevnte?

**Statsråd Nikolai Astrup [10:38:37]:** Jeg kan ikke redegjøre for det i detalj. Prosjektet på Fjell er vel, så vidt jeg vet, avsluttet, eller over i en ny fase. Nå er det et nytt prosjekt på gang, som det er altfor tidlig å evaluere, på Strømsø, som jeg har besøkt flere ganger. Det er litt tidlig å felle dom over det prosjektet, men jeg synes det virker som om det er lovende takter.

Noe av det områdesatsingen skal bidra til, er at man begynner å jobbe på nye måter, samarbeide på

tvers mellom aktører som bør samarbeide bedre, for å kunne sette de menneskene som trenger vår felles hjelp, i sentrum av satsingen. Da handler det om å snakke bedre sammen og få frivilligheten, næringslivet, kommunale instanser og statlige instanser til å koordinere seg bedre, samarbeide bedre og målrette innsatsen. Mitt inntrykk er at områdesatsingen har bidratt til å endre arbeidsmetodikken til det bedre rundt mange av disse sentrale problemstillingene, som vi er opptatt av å løse.

**Jan Böhler (Sp) [10:39:53]:** Fram til 2016 var det en ordning med tiltaksplasser for unge ned til 16 år, som lå under Nav. Jeg hadde kontakt med flere bydeler, f.eks. Grorud bydel, og der var det ca. 30 unge i alderen 16–17 år som var på disse tiltaksplassene. Bare i bydelene i Groruddalen kunne det kanskje dreie seg om et par hundre ungdommer i 16–17-årsalderen som benyttet seg av disse plassene. Fra 1. januar 2016 avskaffet regjeringen den ordningen og hevet aldersgrensen til 18 år, og begrunnelsen var at alle skulle gå på skole. Men det betydde jo at de som likevel falt ut av skolen, som jo er en god del i disse områdene, ikke hadde noe tilbud om praktiske tiltak.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil regjeringen vurdere dette på nytt? Er det ikke bedre at de som likevel dropper ut, har noe å gjøre og kan komme inn i et system som også gjør at de kan komme tilbake til skolen? Er det ikke bedre at de har et tiltak å være på enn at de går uten noe tilbud?

**Statsråd Nikolai Astrup [10:41:00]:** Vi har akkurat lagt frem en fullføringsreform. Vi er opptatt av at flest mulig unge mennesker skal fullføre utdanningen sin, slik at de står best mulig rustet for resten av livet. Grunnen til at man strammet inn denne ordningen med tiltakspenger fra 1. januar 2016, var at man ikke ønsker at unge mennesker som vurderer å slutte på skolen, skal ha et klart økonomisk insentiv til å gjøre det. Vi trenger ikke en insentivstruktur som gjør at det er lønnsomt for unge mennesker mellom 16 og 18 år aktivt å søke seg ut av skolesystemet, og det var det systemet bidro til. Derfor strammet vi inn på det, og det tenker jeg var fornuftig. Så må vi sørge for at vi har andre tiltak for å fange opp de unge i den aldersgruppen.

**Karin Andersen (SV) [10:42:15]:** Fattigdom er en del av dette problemet. Der skjønner jeg at regjeringen ikke vil det som SV vil, nemlig at vi skal fordele jevnere, slik at flere faktisk klarer seg. Men det vi snakker om nå, er tiltak for å få de som detter ut av skole og arbeidsliv, inn i arbeid igjen, og da er det litt opprørende å høre hva statsråden mener om et system der en 16-åring som ikke passer i skolen og har falt ut, får en jobb og får

betalt for den. Det er ikke et insentiv for å slutte på skolen, men det er et insentiv for å gå på jobb, og det insentivet er det veldig mange ungdommer som trenger, fordi de føler at det er en meningsfull måte å fylle dagen sin på.

Hva er grunnen til at regjeringen ikke ser at for en ungdom å komme i en slik situasjon – å kunne komme inn i arbeidslivet og oppleve at man faktisk tjener noen kroner – er en god inngang, både til arbeidslivet og til å fatte mot og kanskje komme videre i utdanningen senere?

**Statsråd Nikolai Astrup [10:43:25]:** Jeg er helt enig i at det er noen ungdommer som har behov for en opplæring som er mer praktisk orientert enn de ordinære tilbudene. Derfor har vi praksisbrevordningen, som vil kunne være et tilbud bl.a. til den målgruppen som representanten beskriver.

Vi er uenige om hvorvidt vi skal ha et økonomisk insentiv til å forlate skolen og gå inn i Nav-systemet, for formålet med tiltakspenger er dels å oppfordre til deltakelse på arbeidsmarkedstiltak, men også å gi et økonomisk insentiv til å delta på arbeidsmarkedstiltak. Men vi ønsker at unge mellom 16 og 18 år skal ha et insentiv til å fullføre utdanningen sin, enten den er praktisk eller akademisk rettet, og vi må legge til rette for at det er attraktivt for unge mennesker.

Så er jeg nok litt uenig i representantens beskrivelse av at representanten er mer opptatt av å bekjempe fattigdom enn det regjeringen er. Jeg tror vi deler målet om å bekjempe fattigdom, men vi har ulike veier til det. Det skal vi respektere.

**Presidenten:** Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

**Jan Böhler (Sp) [10:44:56]:** Jeg vil takke komiteen for en grundig innstilling og for merknader hvor det står veldig mye viktig og fornuftig, og jeg vil selvsagt takke flertallet i komiteen for støtte til forslagene.

Man kan snakke mye om at det er en positiv utvikling i skolen i Oslo eller i skolen på landsbasis, og at man har en fullføringsreform man vil gjennomføre osv., men det som dessverre er et faktum, er at i disse utsatte områdene vi snakker om her, når man ser på tallene for andelen som faller ut av skolen, så er tallene jeg refererer nå, fra Statistikkbanken til Oslo kommune, fra når disse ungdommene har fylt 29 år, slik at det er liten sjanse for at de kommer til å fullføre senere. De tallene gjelder disse utsatte områdene, de delbydelene, som det heter.

De siste tallene er fra 2019. Der er det 46,5 pst. som er det høyeste tallet, og i disse utsatte områdene hvor vi

har områdesatsinger, ligger gjennomsnittlig andel drop-out på mellom 35 pst. og 46,5 pst. i de boområdene. Det vil si at blant guttene – for dette er gjennomsnittet av gutter og jenter, og det er flere jenter som fullfører – vil andelen som dropper ut av videregående, kunne ligge over 50 pst. i disse utsatte boområdene. Selv om man kan peke på en tendens i landet til at man får litt ned andelen som faller ut av skolen, og at man kan komme med gjennomsnittstall for Oslo osv., så er det disse områdene vi snakker om i dag når vi snakker om områdesatsinger.

Det jeg blir mest forvilet over, er når jeg snakker med de unge som står og sier til meg, opp i ansiktet: Vi har ikke penger, vi har ikke noe å gjøre, det står narko-langere rundt hjørnet og vil at vi skal selge eller oppbevare narkotika. Vi kan tjene tusener, titusener på det. Har dere noe å tilby oss?

Det som forebyggende politi og oppfølgingsteamet i bydelene sier til meg – og det er derfor jeg har jobbet med dette forslaget – at det er én ting som er avgjørende for dem. Det er at de, når de står og snakker med disse ungdommene, som jeg også gjør, skal kunne si: Du kan møte opp der i morgen tidlig, eller du kan møte opp der om to dager – å ha noe konkret å tilby.

Vi har en modell med sommerjobber, som det er vist til. Det er en god modell for å få fram praktiske jobber hvor unge kan være med og gjøre noe, men det er snakk om tre uker. Disse ungdommene her trenger noe hele året. Dette er det springende punktet, etter min mening, i områdesatsingene nå. Jeg mener at når vi skal utvikle områdesatsingen i årene som kommer, må vi dreie det mer over til å jobbe med ungdom i faresonen, ungdom som faller utenfor, og bruke større ressurser på den delen. Derfor har vi fremmet disse forslagene. Jeg håper at også regjeringen kan ta det mer på alvor og komme med noe mer konkret, for det å vise til praksisbrev, hvor det er 45 plasser i hele landet, det er ikke nok for å møte det behovet og det spørsmålet vi tar opp her i dag.

**Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:48:21]:** Denne debatten har synliggjort at det ikke er noen tvil om hvor alle i denne salen vil, men som det ble nevnt: Det er uenighet om veien til målet.

For å vite hvordan det går, må det evalueres, og jeg synes det er rart at man vet så lite etter så mange år, slik det har kommet fram i denne debatten. Vi er ganske gode i Norge til å pøse på med gode tiltak, men ikke fullt så gode til å sjekke om de fungerer. Så fort vi kommer til en korsvei, ser vi på muligheten for å pøse på med enda mer midler, enda mer penger, før vi vet om det fungerer. Som jeg nevnte i replikkordskiftet, har det i Drammen på de fleste indikatorene gått i feil retning.

Da må det også være noe galt med innretningen på tiltakene, og det må man se på før man bare pøser på med mer midler, som sikkert ser bra ut og høres bra ut i festtaler, men det er faktisk resultatene som teller.

Representanten Andersen fra SV nevnte at evalueringen i Oslo viser gode resultater. Ja, det finnes noen gode resultater, det er positive ting å spore i disse prosjektene. Flere føler en tilhørighet i samfunnet, det er flere ledere, som representanten Andersen nevnte, og det er vel og bra, men det er veldig vanskelig når man begynner å lete etter de konkrete resultatene på hovedutfordringene som jeg har nevnt en rekke ganger, å se at det har hatt noen positiv effekt der. Nå vet vi jo ikke hvordan det ville vært hvis vi ikke hadde hatt en satsing, men det kunne man ha avdekket hvis det hadde vært en større interesse i denne sal for å undersøke det.

Så nevnte representanten Andersen i sitt innlegg at det var feil bare å stigmatisere en gruppe og si at det er deres skyld, og hun tenkte da på innvandrere. Jeg er helt sikker på at representanten Andersen tenkte på mitt innlegg da. Det jeg gjorde i mitt innlegg, var å peke på politikerne som har bestemt innvandringspolitikken. Jeg pekte på innvandringspolitikken som en årsak til at vi har fått den utviklingen vi har fått. Jeg pekte ikke på noen som helst måte på innvandrerne, for så vidt jeg vet, er det ikke innvandrere som har sittet og bestemt hvilken innvandringspolitikk vi skal ha i Norge. Det er politikere i denne sal, og det ansvaret må politikere i denne sal ta. Uten at man ser en sammenheng mellom den utviklingen vi har fått, og den politikken som har vært, så kommer det bare til å fortsette.

Representanten Andersen er jo en av de fremste forkjemperne for å fortsette å intensivere og eskalere utviklingen i gal retning, og da vil jeg håpe at man i framtidige debatter i salen kan være litt mer saklig og snakke om sak og ikke personer, for det har faktisk ikke jeg gjort.

**Karin Andersen (SV) [10:51:41]:** Dette handler i hovedsak om å gi dem som bor i ulike områder, gode lokalsamfunn og gode muligheter i livet sitt, og om å få dem ut av den enorme avmakten veldig mange nå føler.

Forskjellene har økt under denne regjeringen, de har økt kraftig, og det vi vet, er at folk som lever i familier med veldig dårlig råd, også systematisk har dårligere helse enn andre. De har færre muligheter til å bruke de mulighetene som samfunnet gir, og de får dessverre også med seg et sjølbilde som er dårlig. Det er ingen grunn til det, men sånn er det. Det er det vi snakker om nå, og det er, for å si det sånn, stor forskjell på SV og Høyres fordelingspolitikk. Denne regjeringen har helt systematisk gitt de store pengene til de aller rikeste, de som klarer seg kjempegodt fra før, og har gått løs på

ytelser til dem som sliter. Det rammer også her. Statsråden kan riste på hodet så mye han vil – det er bare å vise fram listen. Flere har kommet i en avmaktssituasjon.

Den beskrivelsen som Jan Bøhler nå ga av de ungdommene dette handler om, er det så viktig at også regjeringen tar inn over seg, og da er ikke problemet at de f.eks. får lite grann igjen i lommeboka fordi de står opp og går på en jobb. Det er ikke det som er problemet; det kan være løsningen. Det er ikke sånn at man får disse ungdommene til å sette seg på skolebenken med en gang, før de har kommet over bøygen og faktisk ser at de kan klare noe. Den muligheten er mye større hvis de får den sjansen et sted, i arbeidslivet, der de kan se hva de faktisk får til. Hvis de får noen penger i lommeboka i tillegg, tror jeg det vil være en kjempehjelp både for ungdommen, for familien og ikke minst for motivasjonen. Høyre er jo veldig for økonomisk motivasjon når det gjelder dem som har aller mest fra før. Da hjelper det med penger. For dem som har lite, har man altså fjernet denne muligheten for 16-åringer.

Det er ikke sant at det bare er å spasere inn på Nav og si: Jeg har sluttet på skolen, og nå skal jeg ha tiltakspenger. Sånn har det aldri vært, og sånn skal det heller ikke være i en slik ordning, men det skal være en mulighet for de ungdommene som trenger den muligheten, og som kanskje trenger den oppmuntringen, at de må få igjen litt for den innsatsen de gjør, og det er en utrolig god lærdom å ha med seg, den er ikke tung. Dessuten tror jeg faktisk store deler av næringslivet hadde hatt veldig nytte av mange av de ungdommene, for det er veldig mye bra arbeidsfolk som kommer ut av dem som kanskje ikke klarer det så bra på skolen, men som når de får prøve seg i arbeidslivet, har utrolig mye å bidra med. Så her er man nødt til å tenke nytt.

**Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:54:51]:** Dette er en sak om et viktig tiltak for å lykkes med en viktig utfordring vi har.

Områdesatsingene handler om å utjevne levevilkår i utsatte levekårsområder. Områdesatsinger handler om inkludering, trygge og gode bo-, oppvekst- og nærmiljøer, frivillighet i utsatte lokalområder, økt kvalitet i de fysiske omgivelsene og attraktive møteplasser, insentiver til sosialt entreprenørskap, forebygging av utenforskap og kriminalitet, bedring av ulike offentlige tjenester, omdømmebygging og gode bomiljø, og bedre kobling mellom overordnet byutvikling og det konkrete nærmiljøarbeidet.

Senterpartiet har tro på gode, målrettede tiltak for å bedre forholdene i utsatte områder, og satsingen, som nå bl.a. omfatter Oslo og Trondheim, foreslår vi nå å

utvide til bl.a. Grenland i mitt fylke Telemark, og drabantbyen Gulset samt Lørenskog på Romerike.

Senterpartiet forplikter seg til å satse på utsatte områder. Senterpartiet vil forsterke områdesatsingene for bedre å utjevne forskjeller og særlig målrette dem mot å forebygge utenforskap og fattigdom blant barn og unge.

Som denne saken her har belyst, bl.a. i salen i dag, så fungerer satsinger. Evalueringer av forskningsresultater har også vist at områdesatsinger som virkemiddel absolutt kan ha en positiv effekt på livsforholdene og snu en negativ levekårsutvikling i et bestemt, avgrenset område. Videre kan slike satsinger bidra til å bedre områders omdømme og få til positive økonomiske prosesser gjennom næringsetablering og tilflytting av mer ressurssterke grupper.

Derfor skulle jeg virkelig ønske at vi i Senterpartiet hadde fått mye større tilslutning til forslagene våre i denne saken i salen i dag, og jeg må si jeg er skuffet over regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, selv om de har argumenter som tilsier at de ikke vil være med på en del av disse forslagene. Jeg håper i hvert fall at ministeren tar med seg en del av dem videre i jobben sin. Jeg mener at når Fremskrittspartiet er så opptatt av evalueringer, ligger det såpass mye på bordet her at det burde vært en grei sak, hvis man virkelig var kjempeopptatt av integrering, å bli med på en del av disse forslagene.

**Norunn Tveiten Benestad (H) [10:57:29]:** Det var egentlig bare kort til representanten Engen-Helgheim, som stilte spørsmål ved hva vi refererte til når det gjaldt områdesatsingen i Drammen. Det som primært lå framme hos meg, var erfaringene som ble gjort da Jobbsjansen for kvinner på Fjell ble organisert gjennom områdesatsingen. Områdesatsingen har jo som formål å øke sysselsettingen og få færre på lavinntekt, og det som ble gjort på Fjell, har jo bidratt til å få mange flere innvandrerkvinner ut i jobb, rett og slett gjennom «empowerment» og økonomisk selvstendighet blant kvinnene der. For å rekruttere til det tilbudet gjennomførte en tidlig i prosjektperioden en dør-til-dør-aksjon for å spre informasjon om tiltaket, og det erfaringene fra dette prosjektet har vist, er at de fleste kvinnene som har deltatt, er i arbeidspraksis eller i utdanning nå. Nav Drammen har også lagt Jobbsjansen for kvinner inn i ordinær drift og ønsker å fortsette å tilby dette tiltaket på Fjell, og det innebærer også at de får bedre fasiliteter og lokaler.

Gjennom sluttevalueringen framkom det at denne satsingen på Fjell hadde vært veldig vellykket, med gode tiltak som har hatt stor betydning for befolkningen der, at organiseringen av prosjektet var god, og at det hadde vært kort vei mellom beslutningstakerne og prosjektlederne og de ulike leddene i organisasjonen.

Det var dette som lå bak det eksemplet jeg tenkte på i mitt forrige innlegg.

**Jan Bøhler (Sp) [10:59:30]:** Jeg er enig i det som er sagt her om å se på innretningen av tiltakene i områdesatsingene, noe særlig Fremskrittspartiet er inne på. Men det som er poenget med forslagene i dag, er nettopp at vi ser på innretningen, og at vi foreslår en bedre innretning mot det vi ser som en hovedutfordring i disse områdene, nemlig unge som faller utenfor og havner i forskjellige problemer. Det er litt for lite bare å si at man ønsker en evaluering. Det er det vi politikere pleier å si når vi ikke vet hva som skal gjøres, ikke har noen konkrete forslag – da vil vi ha en evaluering.

For min del har jeg i denne saken fulgt områdesatsingene og jobbet med dem siden 2006, og vi har fått gjort ganske mye fysisk når det gjelder opprusting, trygghet i uteområdene og sånt i disse bydelene. Men der vi står på stedet hvil, ikke har kommet lenger og faktisk har færre tiltak nå enn tidligere – fordi disse tiltakspengene fra Nav som vi har vært inne på, er kuttet ut for dem ned til 16 år – gjelder tiltak for unge som faller utenfor arbeidslivet, faller utenfor skolen og ikke har noe å gjøre. Det er en hovedkilde til at ungdomskriminaliteten dessverre har økt i disse områdene. Det må vi forstå alvor i. Derfor er jeg også litt spørrende til hvorfor – hvis man vil gjøre noe fra Fremskrittspartiets side, som nevnt for Fjell i Drammen – ikke ser at det i hvert fall sikkert vil være en fordel at de ned til 16 år som faller ut av skolen, har mulighet til å komme inn på tiltak i Nav. Er det ikke enkelte punkter her man kunne stemt for, fordi det sikkert vil hjelpe – ikke bare gå inn for en evaluering?

Hvis man ser på budsjettet for i år, 2021, er det – hvis man med velvilje ser på penger som går til entreprenørskap og sånt – 13 mill. kr innenfor disse områdesatsingene som går til noe som har med arbeid å gjøre, altså 13 mill. kr av totaliteten, og det er for hele landet. Det blir altså altfor lite, så det jeg håper på, er at vi kan få en dreining i retning av tiltak for unge som faller utenfor, i kommende budsjetter og områdesatsinger.

Statsråden viser til praksisbrev når vi spør hva vi konkret har til disse ungdommene, men ifølge det svaret jeg fikk fra utredningsseksjonen på Stortinget i høst, er det 45 plasser i hele landet. Det er altså ikke noe svar til dem når det bare i ett boområde er 46,5 pst. av ungdommene som dropper ut. Det er ikke noe svar, og heller ikke det at man med tiltaksplasser liksom skal lokke dem ut av skolen ved å ha disse tiltaksplassene. Så vidt jeg husker var det beløpet de fikk da ordningen ble avskaffet i 2016, på 4 000 kr – om det var i uken, det var i hvert fall mer i lommepengestørrelse, altså et incentiv. Man var med på noe og hadde et visst incentiv, men det var ikke snakk om noen full lønn.

Jeg skulle gjerne ha spurt statsråden: Når det er 45 plasser i praksisbrevordningen, vil man satse på den videre, eller vil man kutte den ut? Regjeringen behandler jo nå et forslag om å legge ned denne ordningen, og da står vi igjen med ingenting.

**Statsråd Nikolai Astrup [11:03:10]:** Når det gjelder ordningen med praksisbrev, er det et toårig opplæringsløp på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene der en stor del av opplæringen foregår i bedrift. Det er ikke slik at antall plasser er begrenset, men ordningen er lite brukt. Hvorfor den er lite brukt, vet vi dessverre for lite om, og det er noe vi må gå nærmere inn i.

Men det er ikke den eneste ordningen vi har, heldigvis. Vi har også en ordning med lærekandidater som gir delkompetanse. Den er individuelt innrettet og kan også være et aktuelt tiltak.

Så til representantens mer generelle poeng: Det er slik at alt alltid kan bli bedre, men vi har akkurat fått en NOU om by- og levekårsutfordringer med en lang rekke forslag som vi nå skal gå inn i og se på om kan bidra til å forbedre resultatene fra områdesatsingen vår og arbeidet for bedre levekår.

Det er heldigvis noen lyspunkter, og det er at sammenligner vi oss med andre land, er det slik at de levekårsutsatte områdene i Norge ikke når opp til listen over levekårsutsatte områder i våre naboland. Det er noe vi skal ta med oss som positivt. Det betyr ikke at ting ikke kan bli bedre, det kan de helt åpenbart, og særlig må vi gjøre mer for å sørge for at de unge menneskene ikke faller fra og faller ut, men at vi fanger dem opp og gir dem en ny sjanse til å lykkes og realisere sitt potensial. Men det er likevel et lyspunkt at tross alt går det ganske bra i Norge på mange områder, noe som gjør at våre levekårsutsatte områder er langt bedre enn levekårsutsatte områder i våre naboland.

Så bare en liten visitt til representanten fra SV: Jeg opplever at representanten på mange måter sår tvil om regjeringens motivasjon. Det føler jeg blir uberettiget. Jeg mener at vi er minst like opptatt av å bekjempe fattigdom og forbedre levekår som representanten fra SV er. Men vi har altså andre typer svar i noen spørsmål enn det representanten har. Det er en ærlig sak, men gjennomgående synes det å virke som om representanten sår tvil om vår motivasjon og mener at vi ikke er opptatt av dette. Det mener jeg er en urimelig kritikk. Jeg mener også at gjennom vår regjeringstid er listen lang over målrettede satsinger for å hjelpe barn og unge som sliter, gi dem en bedre start på livet, men i noen spørsmål har vi ulik inngang, og det må være lov.

**Presidenten:** Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

**Karin Andersen (SV) [11:06:28]:** Det er en stor forskjell på om man ønsker å øke inntektene og mulighetene til dem som har det aller dårligst, eller om man velger å bruke pengene på dem som er aller rikest. Man hever pisen og tar ytelse fra dem som har det vanskeligst, mens man har veldig liberale ordninger for dem som har mest. Under koronakrisen har man f.eks. ikke stilt ett krav til de aller rikeste om ikke å si opp folk. Det er mye nytale for tida – det er mye oljeboring for klima for tida. Når jeg skal se hva folk faktisk legger vekt på, holder jeg øynene på hvor pengene går hen. Jeg ser at det er stor forskjell på hva Høyre egentlig synes de har råd til når det «bærer i hælginga». Det hadde hjulpet mange av disse ungdommene og mange av disse utsatte bydelene hvis de familiene både hadde fått bedre råd og vi hadde gitt dem mye større muligheter, og om vi hadde brukt pengene på bedre sosiale sikkerhetsnett og sikret at det var mer velfungerende lokalsamfunn. Det er det det handler om.

**Statsråd Nikolai Astrup [11:07:51]:** Jeg beklager å forlenge denne debatten, men jeg mener at den kritikken som representanten her fremfører, er feil og urimelig.

Noe av det aller viktigste vi kan gjøre for å hjelpe til med å redusere forskjeller, er å sørge for at folk kommer i jobb. Den viktigste forskjellen i samfunnet er jo mellom dem som har jobb, og dem som ikke har jobb. Det å bidra til at det skapes flere arbeidsplasser er derfor utrolig viktig. Det henger sammen med en skattepolitikk som gjør det attraktivt å skape arbeidsplasser i Norge, også blant norske små og mellomstore bedrifter. Det er ikke for å berike de rike, slik representanten fremstiller det, at vi har gjort det mer attraktivt å skape arbeidsplasser i Norge. Tvert imot: Hvis man tar pengene ut til privat forbruk, betaler man langt mer i skatt enn man gjorde da representanten fra SV styrte landet, mens hvis man lar pengene bli i bedriftene og skaper nye arbeidsplasser, kommer man bedre ut enn man gjorde før. Det mener jeg er en positiv ting.

Vi må satse på skole. Vi kan ikke risikere å få en skole der det er viktig å kunne gangetabellen, sa en annen SV-representant en gang – underforstått: Grunnleggende ferdigheter er ikke noe vi skal satse på. Vel, for oss er det motsatt. Vi må satse på grunnleggende ferdigheter for å gi barna en god start på livet. Det skiller kanskje SVs og Høyres skolepolitikk. For Høyre er skolepolitikken en viktig del av sosialpolitikken og en viktig del av arbeidet med å utjevne sosiale forskjeller. Vi må ha et integreringsløft. Det har regjeringen lansert. Vi må inkludere flere i arbeidslivet. Vi har derfor lansert en inkluderingsdugnad. Vi har lansert en strategi mot barnefattigdom. Vi har lansert et fritidskort. Vi gjør en

rekke tiltak. På noen områder er vi uenige med SV om hva som virker, og hva som ikke virker, men å betvile vår motivasjon og si at vi ikke er opptatt av å bekjempe fattigdom og å gi folk en god start på livet – det kjøper jeg ikke, jeg mener at det er urimelig. Det gjentas fra representanten gang på gang, nærmest i alle debatter, at det er slik det er. Vi må gjerne være uenige i sak, men la oss ikke betvile hverandres motivasjon.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:10:18]

*Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkellova (endret regelverk for eksisterende byggverk og oppdeling av boenheter til hybler mv.) (Innst. 323 L (2020–2021), jf. Prop. 64 L (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hvert partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen. Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:11:11]** (ordfører for saken): Prisveksten i boligmarkedet er hett om dagen, og politikere, eksperter og akademikere fyller spaltmeter med analyser og gode råd til særlig ungdom. For Arbeiderpartiet er det aller viktigste at flest mulig får mulighet til å eie egen bolig, og svar nummer én er derfor at det må reguleres og bygges nok boliger, særlig der etterspørselen er høy.

En effektiv kommunal byggesaksbehandling er ett av svarene for å få opp boligforsyningen her i landet. Vil byggesaksbehandlingen bli mer effektiv i og med at forslagene som i dag fremmes, skal gi et klarere språk og en klarere begrepsbruk, eller ved at boligbygging innføres som et sentralt hensyn i planleggingen etter loven? La oss i det minste håpe at dette vil være med og bidra til økt boligforsyning framover.

Det er bra at regjeringen i dag fremmer forslag som gir kommunene handlingsrom til å stille krav som lar seg oppfylle i praksis, og jeg skal gi statsråden rett i at bolig- og bygningseiere i Norge har stor vilje til å oppgradere boliger og byggverk.

Når det gjelder utvidelsen av formålsparagrafen til plan- og bygningsloven, mener vi endringen ikke medfører et redusert kravsnivå for tilgjengelighet i boliger,

men er en tydeliggjøring av dagens formålsparagraf, og dermed får vi med dette forslaget en klargjøring av dagens rettstilstand.

Våren 2015 ba Arbeiderpartiet regjeringen legge fram forslag der sameiene skulle få større mulighet til å hindre spekulative oppkjøp og ombygging av leiligheter for utleie til et uforsvarlig antall beboere. Hvorfor dette har tatt seks år, er en gåte, og vi kan bare spørre oss om regjeringen har hatt det litt vondt med å etterkomme Stortingets vilje, men i dag er vi her. Vi er glade for regjeringens forslag, men vi mener regjeringen kunne strukket seg lenger, og viser til vårt forslag om at det kun skal kunne bo to husstander i én boenhet.

I innstillingen adresserer vi regjeringens manglende ønske om å belyse utfordringene med at flere kjøper leiligheter der eier ikke planlegger å bo i boligen som kjøpes, men heller leie ut til andre. Tall fra SSB viser at andelen som eier egen bolig, synker. For Arbeiderpartiet er det et mål at flest mulig skal eie egen bolig.

Jeg vil til slutt gi en stemmeforklaring der Arbeiderpartiet melder at vi vil stemme for SVs forslag nr. 3, der vi, som SV, ønsker å få utredet muligheten til å foreslå endringer i lov eller regelverk for å sikre at boliger som bygges for eiermarkedet, ikke selges til kommersielle utleiere. Dette kan gi kommunene flere verktøy i verktøykassen for å sikre at de som ønsker å eie egen bolig, får mulighet til det. Med dette anbefaler jeg komiteens tilråding i denne saken.

Så vil jeg gjerne gjøre salen oppmerksom på at det i denne saken foreligger en beriktiget versjon.

**Torill Eidsheim (H) [11:14:26]:** Det er om lag 4,2 millioner bygninger i Noreg, og denne proposisjonen omhandler regelverket som har betydning for bruk og forvaltning av disse. Det er både private og profesjonelle eigarar, byggenæring og offentlege myndigheter som blir påverka av dette regelverket.

Regelverket skal sikre at byggverk er i forsvarleg stand, og at sikkerheit, helse og miljø blir vareteke. For å sikre ei god utnytting av ei mangfaldig og samansett bygningsmasse, må regelverket både gje rom for fleksibilitet og stille eit kravsnivå som lèt seg oppfylle i praksis.

Dagens regelverk har vist seg til tider å vere innvikla og vanskeleg å forstå. Det er noko som kan bidra til at bygningsmassen ikkje blir utnytta i sitt fulle potensial. Målet her er å leggje til rette for at bygningane er i bruk, at dei blir gjorde tilgjengelege, og at dei ikkje forfell.

Under Stortinget si behandling av Prop. 39 L for 2016–2017, eigarseksjonsloven, og Innst. 308 L for 2016–2017 vedtok Stortinget eit oppmodingsvedtak der regjeringa blei beden om å kome tilbake til Stortinget med eit heilskapleg lovforslag som vurderer dei ulike problemstillingane om hyblifisering både i eigar-

seksjonsloven og i plan- og bygningsloven. Oppmødningstvedtaket om hyblifisering blir fulgt opp i denne proposisjonen, og det blir òg føreslått endringar i både eigarseksjonsloven og plan- og bygningsloven.

Målet med desse endringane er å motverke negative konsekvensar av hyblifisering, som dårleg bukvalitet og dårlege bumiljø. Forbetringar skal oppnåast ved at både kommunane og det enkelte sameiget får betre verkøy til å handtere og påverke omfanget av uønskt hyblifisering.

Som saksordføraren nemnde, føreligg det ein retta versjon av denne saka. Det var ved ein inkurie plassert eit avsnitt feil, slik at det framkom ei feil innstilling mot forslaget om sameiget sin rett til å gjere vedtak om bueninga si innvendige utforming av rom. Dette er no retta opp.

Avsluttingsvis: Som nemnt er det over 4 millionar bygningar i Noreg. Det er viktig å sikre butilhøve og stimulere til at vi sørgjer for ei oppgradering òg av desse bustadane.

**Helge André Njåstad (FrP) [11:17:45]:** Takk til saksordføraren for ein ryddig og grundig gjennomgang av ei sak som har som hensikt – høyrde eg – å gjera ting enklare. Eg veit ikkje om alle aktørane som les proposisjonen og den nye lova, føler at ting blir så veldig mykje enklare og mindre kompliserte. Eg trur vel heller at dette er med og skaper endå meir papir og endå meir som må gjerast. Men la no det liggja.

Eg er einig i det overordna, at me skal ha ein politikk som legg til rette for at folk skal kunna eiga sin eigen bustad, og der var saksordføraren inne på kjernen i problemet, at det blir bygd for lite og planlagt for lite. Hovudansvaret for det er vel delt mellom lokalpolitikarane i den byen som me er i no, hovudstaden, der saksordføraren sitt parti sit som byrådsleiar. Der blir det planlagt, regulert og bygd for få bustader. I mange kommunar blir det òg bygd og regulert for lite. Hovudproblemet for mange distriktskommunar er at staten og Statsforvaltaren gjer det vanskeleg for dei å realisera dei bustadane dei ønskjer, så det er eit overordna utfordringsbilette.

Når det kjem til denne saka konkret, er det to tema som har prega debatten. Det eine er innspel om universell utforming frå ulike organisasjonar. Eg trur det er viktig å understreka at me ikkje kan ha eit system der absolutt alle bustader skal vera tilrettelagde for absolutt alle. Det må vera mogleg å ha dagens bustadmasse utan å ha fordyrande krav overalt, noko som vil påleggja private eigarar enorme kostnader. Der er eg einig i den linja som regjeringa har lagt seg på, og ønskjer ikkje å gå i den retninga som SV antydar i merknader og for-

slag, at absolutt alt skal vera universelt utforma, for det vil bli veldig dyrt.

Så er det eit punkt der Framstegspartiet skil seg frå resten av komiteen og Stortinget. Det gjeld kva som er lov å gjera innanfor eigen seksjon i eit sameige. Der har me grunnleggjande respekt for den private eigedomsretten og meiner at det er den private eigaren av ein seksjon som skal bestemma korleis eiga leilegheit i ei eining skal utformast innanfor lov og forskrifter. Det vil vera feil å gje sameigestyret utvida fullmakter og rett til å bestemma innhaldet i eininga til ein privat mann eller dame, så me vil stemma imot dei forslaga som går på å flytta makt og myndigheit frå den private eigedomsretten over til eit sameige.

Elles støttar me dei lovendringsforslaga som ligg føre.

**Heidi Greni (Sp) [11:21:00]:** Regjeringen fremmer i denne proposisjonen flere forslag til lovendringer som skal tydeliggjøre eksisterende lovverk, forsterke tiltak mot hyblifisering samt gi kommuner og sameier bedre verkøy til å påvirke omfanget av hyblifisering.

Oppdeling av leiligheter til flere boenheter, såkalt hyblifisering, er et økende problem og medfører dårligere bomiljø og redusert bokvalitet. Når en boenhet blir til flere, medfører det en rekke utfordringer. Fellesområder, ventilasjon, brannsikkerhet mm. er ikke dimensjonert for å kunne serve så mange personer. Hyblifisering er ofte en enkel, men lite hensiktsmessig måte å skape husrom for flere personer på. Det må heller bygges mer.

En del av problemstillingen er at det i byområder er et omfattende oppkjøp av boliger der seksjonseier ikke bor selv, men driver omfattende og hyppig korttidsutleie gjennom Airbnb o.l. Flere sameier har allerede utfordringer med slik utleie – utleien fører til økt belastning på fellesområder, økt forbruk av fellestjenester, økt støy, økt fremmedgjøring i naboforhold samt økte kostnader til vedlikehold, administrasjon osv., og økte nabokonflikter og et mindre trivelig bomiljø.

Dette er en problemstilling det er viktig å følge opp videre. Derfor har flertallet fremmet forslag i dag om at bruken av bruksenheten ikke uten samtykke fra styret kan endres slik at det vil kreve en endring av felles installasjoner eller fellesareal for øvrig dersom bruken av alle bruksenheter endres på samme måte.

I vedtak kan det fastsettes at boligseksjoner ikke kan bygges om eller på annen måte fysisk tilrettelegges for utleie til mer enn to husstander innenfor én bruksenhet. Det betyr i praksis at leiligheten ikke kan endres vesentlig uten samtykke fra styret. Det er en oppfølging av anmodningsvedtak i Innst. 308 L for 2016–2017.

Videre utvides kommunens adgang til å gi unntak for tekniske bestemmelser, noe som er en positiv endring som fører til at kommunene får større adgang til lokalt tilpassede løsninger. Det bygger på lokalkunnskap og det styrker lokaldemokratiet. Senterpartiet presiserer at det er en forutsetning i loven at unntakene som gis, vurderes som forsvarlig ut fra sikkerhet, helse og miljø. De forutsetningene må ligge til grunn for all boligbygging og utvikling.

Til slutt til debatten om universell utforming. Etter min mening svekker ikke denne lovendringen kravet til universell utforming, da den allerede er godt ivaretatt bl.a. i byggteknisk forskrift TEK-17.

Videre viser vi til Innst. 47 S for 2020–2021, der Senterpartiet fremmet en rekke forslag om å ivareta universell utforming.

**Karin Andersen (SV) [11:24:20]** (komiteens leder): Først til den delen av lovendringene som handler om bolig. SV er helt enig med Arbeiderpartiet når det gjelder hyblifisering.

Litt til debatten om eiendomsrett til egen bolig: Ja, det er viktig, men når man bor i sameie eller borettslag, vil en endring som hyblifisering og oppdeling, der det plutselig blir veldig mange inne i leiligheter som egentlig er beregnet til familieleiligheter, selvfølgelig påvirke andres eiendom og ikke bare forringe bokvaliteten, men kanskje også til og med belaste infrastrukturen i bygget. Så det er veldig viktig at vi får strammet inn på det.

Vi mener at regjeringen ikke går langt nok. Når det gjelder å få utredet en mulighet til å kunne si at boliger som er bygget til eie, skal brukes i eiemarkedet, er det kjempeviktig, for jeg har sett noen eksempler nylig, der OBOS solgte en boligblokk til et kommersielt utleieselskap. Da vil det være kommunen som skal regulere hvor mye som skal være leie og hvor mye som skal være eie. Da kan man få en bra miks.

Så til debatten om universell utforming. Hele Stortinget har fått henvendelser nå fra funksjonshemmedes organisasjoner. De er enig med SV og ser at disse endringene som legges inn fra regjeringens side nå, kan svekke kravene til universell utforming. Det er fordi man på en måte legger seg på en tolking der man kan virkeliggjøre universell utforming gjennom tilrettelegging og individuell tilpassing, og det er å snu prinsippet på hodet. Det er et sterkt behov for at vi nå i alt vi gjør, faktisk legger til rette for at det er universelt utformet. Det er ikke bare for funksjonshemmede, for de fleste av oss vil i løpet av livet trenge at ting er tilrettelagt. Det er mer enn nok arealer i dette samfunnet som ikke er tilgjengelig og tilrettelagt. Vi trenger ikke mer av det. Vi trenger å sørge for at alt nytt vi gjør nå, faktisk holder

den standarden framover. Da er det ikke riktig verken å endre formålsparagrafen eller å åpne opp for mer kommunale dispensasjoner, slik som flertallet nå gjør.

Så hører jeg at alle sier at de har ment at dette ikke er en svekkelse, og jeg er jo glad for det. Men det betyr at vi er nødt til å følge med nå og ikke ha en generell aksept for at vi fortsetter å bygge ting som ikke er universelt utformet. I boligsektoren er det veldig viktig fordi det er så store deler av boligmarkedet som ikke er tilgjengelig for folk som trenger f.eks. universell utforming som standard. For oss andre er ikke universell utforming et problem, og heller ikke så dyrt som noen påstår at det er.

Jeg tar opp SV og Arbeiderpartiets forslag i saken.

**Presidenten:** Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

**Torhild Bransdal (KrF) [11:27:54]:** Dette er en samleproposisjon som omhandler litt ulikt av justeringer og lovendringer i lovverket. Jeg vil konsentrere meg om de endringene som gjøres med tanke på å forhindre uheldige konsekvenser av hyblifisering. Det er et nyord som dukket opp i forrige stortingsperiode, og som beskriver at leiligheter kjøpes opp og deles opp i mindre enheter som hybler, ofte med tanke på korttidsansatte tilreisende arbeidskraft i f.eks. bygge- og anleggsbransjen. Det er ikke noe galt med tilreisende arbeidskraft og pendlere som må innlosjeres en plass, men vi forstår at det byr på utfordringer i et borettslag når en leilighet som var tiltenkt å være én boenhet, deles opp i tre eller fem. Da forrykkes liksom balansen, og selv om de impliserte menneskene er helt ok, er det et faktum at bolig- og bofellesskapet i blokka er blitt til noe helt annet.

Denne proposisjonen legger opp til å motvirke negative konsekvenser av hyblifisering, som dårlig bokvalitet og bomiljø mv. Dette skal oppnås ved at både kommunene og det enkelte sameiet får bedre verktøy til å håndtere og påvirke omfanget av hyblifisering. Det foreslås lovendring i både eierseksjonsloven og plan- og bygningsloven som redskaper for dette. Dette er også en oppfølging av tidligere anmodningsvedtak i Stortinget.

I eierseksjonsloven foreslår regjeringen å innta en ny regel som fastsetter at bruksenheter ikke kan bygges om eller på annen måte tilrettelegges som bolig for flere personer enn det som er vanlig for bruksenheter med tilsvarende størrelse og romløsning, uten at seksjonseier først har fått samtykke fra årsmøtet med tredjedels flertall. I plan- og bygningsloven foreslås at det gis hjemmel til å vedta bestemmelse om oppdeling av boenhet til hybler både i kommuneplanens arealdel og i reguleringsplan.



Begge deler er god justering av lovverket og balanserer godt det som er det prinsipielle i disse spørsmålene. Det hele koker nemlig ned til å finne det riktige balansepunktet mellom eiers rettigheter og fellesskapets påvirkning og påføring av ulempe for andre. Dette er en av kjernegrengene i politikken generelt og har ofte slagside den ene eller den andre veien, ut fra hvilken isme de ulike partiene er mest knyttet til. Det ser vi også i denne innstillingen.

Vi som kristendemokratisk sentrumsparti er tilfreds med løsningen som er funnet. Det koker ned til at eiendomsretten er sterk i Norge og skal være det, men i det øyeblikk min frihet fører til problemer eller går ut over andre, må det politikk til for å sikre balansen. I hverdagslivet løses ofte slike utfordringer med alminnelig folkeskikk – takk og pris! – men når det er så sterke økonomiske sider i saken som det er knyttet til bolig, må det store fellesskapet som denne forsamlingen representerer, lage kjøregler. Jeg er glad for at flertallet er med på dette, så får vi se når det har virket en stund, om dette blir formålstjenlig.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

**Statsråd Nikolai Astrup [11:31:20]:** Regjeringen vil gjøre det lettere å bruke, vedlikeholde og modernisere eksisterende bygg slik at folk kan benytte byggene etter egne behov og ønsker. Hvis man vil endre boligen eller bygget sitt, kan det være vanskelig å vite hvilke regler og krav som gjelder. I tillegg må man ofte oppfylle tekniske krav som er beregnet for nybygg, og mange eiere har erfart at det er både vanskelig og kostbart å få til. Dette vil regjeringen rydde opp i. Derfor har vi foreslått enklere regler ved endring på boliger og bygg. Proposisjonen går ut på å tydeliggjøre hva slags arbeid som er omfattet av plan- og bygningsloven, og hvilke krav som gjelder. Kommunen skal få større adgang til å gi unntak fra tekniske krav så lenge sikkerhet, helse og miljø er godt ivaretatt.

Det er bedre at bygg oppgraderes til bedre standard enn at de ikke endres og i verste fall står tomme og forfaller. Vi har også foreslått å gjøre det enklere f.eks. å bruke en hytte til bolig, eller å ta i bruk et tomt lokalt til noe nytt og verdiskapende. Regjeringen foreslår også endringer som skal hindre at bygg er farlige eller sjenerende for omgivelsene, f.eks. etter natur-skade, ulykke eller manglende vedlikehold. Kommunens muligheter til å gi og få gjennomført pålegg blir flere og tydeligere.

Etter lovens formålsbestemmelse skal prinsippet om universell utforming ivaretas i planlegging og byggesaksbehandling. Regjeringen foreslår å inkludere hensynet til tilgjengelighet i bestemmelsen, som er kra-

vet som gjelder for boliger. Det har vært tatt opp i denne salen, bl.a. fra representanten Andersen, at man er bekymret for om dette er en svekkelse av regelverket slik det er, men det er viktig å presisere at lovforslaget ikke endrer gjeldende krav til universell utforming og tilgjengelighet.

Mindre og rimeligere hybler kan være en god løsning for bl.a. studenter. Samtidig kan oppdeling av boenheter i hybler, det vi kaller for hyblifisering, føre til dårligere bomiljø, mer støy og redusert brannsikkerhet. Uønsket hyblifisering hindrer kommunene i å styre utviklingen i boligmassen. Regjeringen foreslår derfor lovendringer som vil gi både kommunene og sameiene bedre verktøy for å styre hyblifisering – kommunene gjennom planer og sameiene gjennom vedtak på årsmøtet.

Et flertall i komiteen har fremmet et forslag om et tillegg i eierseksjonsloven § 25. Forslaget er ikke utredet og vil kunne føre til uklarhet om hvilke regler som gjelder, både fordi man ikke har definert hva «en husstand» er – og dermed kan komme i konflikt med f.eks. studentkollektiv, som man ønsker fortsatt å kunne ha – og fordi det potensielt vil være konflikt mellom styre og årsmøte i forslaget slik det nå ligger. Der vi har foreslått at årsmøtet skal ha bestemmende makt, ligger det i tillegg at det er styret som skal ha denne makten, og det kan føre til en uklar rettstilstand. Jeg mener uansett at regjeringens forslag er nok til å møte utfordringene med hyblifisering. Takk for oppmerksomheten.

**Presidenten:** Det vert replikkordskifte.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:34:41]:** I seks år har vi purret og purret på regjeringen for at statsråden skulle legge fram forslag der sameiene skulle få større mulighet til å hindre spekulative oppkjøp og ombygging av leiligheter for utleie til et uforsvarlig antall beboere.

Det må være lov til å undres over hvorfor det har tatt seks år å etterkomme Stortingets vilje. I høringsrunden knyttet til forslagene om hyblifisering har flere pekt på utfordringer knyttet til dårlige og lite stabile bomiljøer som følge av gjennomtrekk, mange beboere per boenhet samt økt brannrisiko. Hvorfor har regjeringen brukt så lang tid på til fulle å etterkomme vedtaket fra Stortinget? Har det vært liten vilje i regjeringskontorene til å bidra til mer stabile og mindre brannfarlige bomiljøer?

**Statsråd Nikolai Astrup [11:35:29]:** Den som venter på noe godt, venter ikke forgjeves, og i dag er dagen kommet. Men fra spøk til alvor: Dette er kompliserte juridiske problemstillinger. Jeg skulle selvfølgelig gjerne sett at vi hadde klart å legge frem dette tidligere.

Det skal også sies at det i det siste har vært andre, koronarelaterte problemstillinger som nok har måttet prioriteres foran dette, så det har vært noe forsinket. Jeg er enig i at det har tatt for lang tid, men nå er vi her, og det er det jo grunn til å glede seg over.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:36:05]:** Ja, jeg er enig i det.

I innstillingen adresserer vi regjeringens manglende ønske om å belyse utfordringen med at flere kjøper leiligheter der eier ikke planlegger å bo i boligen som kjøpes, men heller leier ut til andre. Tall fra SSB viser jo at andelen som eier egen bolig, synker. For Arbeiderpartiet er det et mål at flest mulig skal eie egen bolig. Boligprisveksten har økt dramatisk det siste året, og ungdom må låne mye mer enn min generasjon måtte for å kjøpe sin første bolig, og flere må nå leie bolig.

Hva gjør egentlig regjeringen for å få opp boligforsyningen? Er det noen konkrete endringer på gang, eller vil regjeringen bare fortsette å skyve alt ansvar over på kommunene uten å drive noen politikktutvikling selv for å få opp boligforsyningen?

**Statsråd Nikolai Astrup [11:36:51]:** Det er viktig å minne om at det faktisk er kommunene som har ansvaret for å regulere og legge til rette for boligbygging, ikke regjeringen. Men vi skal selvfølgelig gjøre vårt for å bidra til at kommunene kan gjøre en så god jobb som mulig på dette området. Blant annet har vi systematisk gjort et arbeid for å gjøre det enklere og billigere å føre opp nye boliger, forenklet regelverket, unntatt en rekke tiltak fra søknadsplikt, noe som frigjør kapasitet hos plan- og bygningsetatene. Men det er klart at når det tar fire og et halvt år å få frem en reguleringsplan i f.eks. Oslo kommune, tar det også tid å få bygget. Det er det vanskelig for regjeringen å gjøre noe med, men det vi gjør, er å bidra med f.eks. digitale verktøy som skal sette kommunene i stand til å saksbehandle raskere og dermed også få planene frem raskere.

Det er en utfordring at boligprisene går opp, men det er viktig å understreke at åtte av ti bor i sin egen bolig i Norge. De eier den selv. Det er bra, men vi må selvsagt bidra til at det blir enklere også for unge mennesker å komme seg inn på boligmarkedet.

**Heidi Greni (Sp) [11:38:06]:** For Senterpartiet er det uaktuelt å være med på en svekkelse av kravet til universell utforming, så når vi går for innstillingen, er det med en forståelse av at denne endringen ikke fører til et dårligere vern når det gjelder universell utforming. Statsråden var inne på det i innlegget sitt, men jeg vil gjerne at statsråden nok en gang bekrefter at dette ikke er en svekkelse av kravet om universell utforming, og at

han kan gå litt dypere inn i hvorfor vi kan være trygge på at det kravet står ved lag.

**Statsråd Nikolai Astrup [11:38:47]:** Jeg kan forsikre representanten om at proposisjonen ikke endrer de konkrete kravene til universell utforming og tilgjengelighet som gjelder i dag. Å tilføye hensynet til tilgjengelighet i lovens formålsbestemmelse vil ikke svekke krav om hensyn til universell utforming og samfunnsmessig likestilling eller være i strid med menneskerettighetene. Tilføyelsen skal fremheve at også tilgjengelighet i bolig er viktig, og det mener jeg sånn sett er en god tilføyelse med tanke på det representanten er opptatt av. Det er altså ingen svekkelse av de kravene som gjelder i dagens lovgivning, i det forslaget som behandles i dag.

**Karin Andersen (SV) [11:39:40]:** Jeg tror dessverre det er det, og det har de funksjonshemmedes organisasjoner påpekt, både da forslaget var ute på høring og nå, og de er helt tydelige på det. Problemet er at det står at prinsippet om universell utforming skal «ivaretas gjennom krav til tilgjengelighet». Det er det som er problemet. Da tolker man et mye mer omfattende begrep, som er universell utforming, slik at det kan ivaretas gjennom noe som er mye mindre, og som er tilgjengelighet. Ser ikke statsråden sjøl at det er en endring, altså at man sier at universell utforming er prinsippet, men når det gjelder boliger, skal det ivaretas på en mye mer begrenset måte? Det vil selvfølgelig svekke kravet til universell utforming, ikke styrke det, fordi man legger en tolkning i begrepet som er begrensende.

**Statsråd Nikolai Astrup [11:40:41]:** I mitt svar til representanten Greni fastslår jeg at denne proposisjonen ikke endrer de konkrete kravene til universell utforming og tilgjengelighet som gjelder i dag. Her er stikkordet «i dag». For det er ikke og har aldri vært slik at det har vært et krav om universell utforming for alle boliger i Norge. Det har vært et krav om tilgjengelighet. Det videreføres uforandret. Kravet til universell utforming videreføres uforandret. Den eneste forskjellen er at man tar det kravet som allerede gjelder til tilgjengelighet i boligene, inn i lovens formålsparagraf. Sånn sett synliggjør man at dette er viktig, men kravet forblir det samme som det har vært hele tiden, og det er altså ingen endring i rettstilstanden.

Vi er helt enige om viktigheten av universell utforming som gjelder i dag for arbeidsbygg og publikumsarealer i offentlige bygg og for enkelte utearealer, og det må vi selvfølgelig fortsette å jobbe med hver eneste dag.

**Karin Andersen (SV) [11:41:48]:** Jo, problemet gjenstår fordi man her legger inn en begrensende definisjon av hva universell utforming skal være, og det be-

tyr at man legger inn at det blir en definisjon som kommer til å bli styrende framover. Men vi får se. Vi må følge med på dette.

Jeg har enda et spørsmål til statsråden, og det handler om det forslaget SV har fremmet om å utrede muligheten for at plan- og bygningsloven skal kunne sikre at boliger som bygges for eiemarkedet, ikke selges til kommersielle utleiery. Det er et redskap som kommuner burde ha for å kunne sikre seg at det blir nok boliger i eiemarkedet, for en viktig del av markedet er jo at det finnes boliger der. Det gjør ganske mye med prisen hvis de som er profesjonelle eiere, kan kjøpe opp de boligene som er bygd til eiemarkedet, for de har mulighet til å presse priser, og det blir færre boliger i eiemarkedet.

Ser statsråden at det kunne være bra om kommunene hadde en slik mulighet?

**Statsråd Nikolai Astrup [11:42:56]:** Når det gjelder det første som representanten tok opp, det at vi nå fremmer en begrensende definisjon av universell utforming som gjelder for boliger, er ikke det riktig, for den definisjonen har vært der hele tiden. Det er altså ingen forandring. Det eneste er at vi synliggjør at dette er viktig i boliger, men det kravet gjelder jo, som det alltid har gjort, for boliger. Det er altså ingen endring i det, og det er ingen grunn til å bekymre seg for det, så jeg kan berolige representanten på det punktet.

Så ser vi på hvilke muligheter kommunene skal ha til å regulere for ulike formål, utover det de har i dag, bl.a. om man skal ha muligheten til å regulere en større andel sosiale boliger, utleieboliger i den forstand. Når det gjelder et forbud mot profesjonelle utleiery, er jeg usikker på om det tjener en hensikt, slik representanten tar til orde for, for vi er jo tjent med at de som må leie, har et profesjonelt marked å forholde seg til, og at det ikke kun er privatpersoner som leier ut.

**Karin Andersen (SV) [11:44:00]:** Men det er ikke det dette forslaget går ut på. Det går ikke ut på et forbud mot profesjonelle utleiery. Det går ut på at en kommune kan si i reguleringsbestemmelser at boliger som er bygd for eie, skal være for eie, og da kan man også regulere for profesjonelle eiere eller private eiere. Det vil også være en mulighet til utleie. Spørsmålet er bare om statsråden ser at det kan være et virkemiddel som kommunene trenger når det er knapphet på arealer. Det som virkelig trengs, er at det er nok eieboliger også i markedet til at det kan få en viss virkning på prisen. Det har ikke noe å gjøre med om utleier er profesjonell eller ikke.

**Statsråd Nikolai Astrup [11:44:44]:** Jeg tolket «kommersielle utleiery» som «profesjonelle». Men det er klart at hvis det er slik at en privatperson, f.eks. representanten Andersen, kjøper seg en leilighet i Oslo med

tanke på å bo der, og så må representanten Andersen i en periode bo et annet sted, er det kanskje for rigid at det da ikke skal være mulig å leie ut den boligen. I så fall må et slikt forslag avgrenses veldig tydelig, slik at det ikke får utilsiktede konsekvenser.

**Presidenten:** Replikordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

**Jan Bøhler (Sp) [11:45:29]:** Denne saken henger sammen med den forrige saken vi behandlet i Stortinget i dag, nemlig områdesatsingene, for det er i de samme områdene hvor vi har problemer med at hyblifisering skaper dårligere bomiljøer. At vi får oppkjøp av leiligheter og inndeling i mange hybler, er en stor belastning på nærmiljøet på ulike måter, på alt fra infrastruktur til det sosiale miljøet, dugnadsinnsats osv.

Beskjeden om dette har kommet nedenfra. Dette er et av de beste eksemplene vi har, de vedtak som fattes her i dag, på spørsmål som tas opp av befolkningen. Når det gjelder hyblifisering, var det flere representanter fra flere partier på Stortinget som var på folkemøte på Rommen i Groruddalen høsten 2014, hvor bevegelsen med å ta opp disse spørsmålene startet. Selv jobbet jeg med interpellasjon i Stortinget, det kom representantforslag fra oss, og regjeringen kom med sitt forslag til ny eierseksjonslov – det er referert til anmodningsvedtak fra behandlingen av det.

Jeg var saksordfører for eierseksjonsloven den gangen vi behandlet den i Stortinget. Det som det bar preg av, var at regjeringen i første omgang den gangen – det var statsråd Sanner som hadde saken da som kommunalminister – nølte med å ta stilling, men var med på noen forslag som man skulle be regjeringen å vurdere. Ett av de forslagene kommer det da endelig tilbakemelding på i dag.

Men jeg vil også si at forrige kommunalminister, kommunalminister Mæland, fremmet et forslag som er viktig. Regelen om at man bare kan kjøpe opp to leiligheter i ett sameie, ble omgått så mye at det ble lagt fram et forslag som vi behandlet her i Stortinget, om en innstramning av denne regelen, slik at én person f.eks. ikke kan delta i flere AS-er, opprette flere AS-er og kjøpe opp flere boliger, eller at slektninger kan kjøpe opp flere boliger, altså at det er felles interesser, eller ulike andre metoder som ble brukt til å omgå den regelen. Vi så f.eks. i området nord i Groruddalen at det var noen som eide opptil ti leiligheter, og kanskje mer enn det, som bare ble brukt til utleie ved oppdeling i mange hybler i ett sameie. Så det er også gjort en viktig innstramning i muligheten til å kjøpe opp leiligheter i sameiene. Det er flott hvis statsråden kunne være obs på også kontrollen med vedtaket og de nye reglene, om de iverksettes.

Så vil jeg si til slutt når det gjelder hyblifisering, at det er viktig å være obs på at dette også er et problem i villastrøk, ikke bare i sameier, hvor man kjøper opp villaer og deler dem opp i mange hybler. Jeg tror at de forslagene som ligger her i plan- og bygningsloven, kan gi kommunene bedre redskaper for å gjøre noe med det, men det er en del av denne problemstillingen som også vil melde seg med økt tyngde.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:48:46]:** Som allerede nevnt, mener også Arbeiderpartiet at når det gjelder utvidelsen av formålsparagrafen til plan- og bygningsloven, vil den foreslåtte endringen ikke medføre et redusert kravsnivå for tilgjengelighet i boliger, men være en tydeliggjøring av dagens formålsparagraf. Dermed får vi med dette forslaget en klargjøring av dagens rettstilstand. Vi mener videre det er viktig at arbeidet med forskrift for universell utforming kommer på plass.

Jeg vil også vise til Arbeiderpartiets merknader og forslag i ulike sammenhenger her i Stortinget. Vi har fremmet en rekke forslag for satsing på universell utforming. Vi har fremmet forslag om at regjeringen skulle legge fram en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025 og et universelt utformet samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering. Vi har også fremmet forslag om at Stortinget skal stille seg bak målet om at alle barn skal kunne gå på sin nærscole innen 2030, og ba regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2021 legge fram en plan for Stortinget for hvordan regjeringen med konkrete virkemidler skal følge opp veikart for universelt utformet nærscole 2030 – for å nevne noen av forslagene vi har vært med på å jobbe fram her i Stortinget i denne perioden.

I juni 2008 behandlet Stortinget et forslag fra regjeringen Stoltenberg om lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne: diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Videre la regjeringen fram en handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet i mai 2009. Regjeringen Stoltenberg viste der til at den daværende regjeringens visjon var at Norge skulle være universelt utformet nettopp innen 2025. Regjeringen Stoltenberg viste til at målet var ambisiøst, men mulig. Handlingsplanen viste hvordan daværende regjering ville legge grunnlaget for å oppnå denne ambisjonen gjennom ulike tidsfaste mål og tiltak i ulike sektorer.

Mye tid har gått tapt med regjeringen Solberg i dette arbeidet, og tidsfristen for et universelt utformet Norge ble fjernet. Men vi har foreslått en fornyet frist, og den er i 2035. Mye må utredes og ny politikk utvikles skal vi nå målet om et universelt utformet Norge i 2035.

**Torill Eidsheim (H) [11:51:30]:** I lys av debatten her i dag er det viktig å understreke at det er heilt vesentleg at vi vidarefører dei høge ambisjonane vi har på område

som inkluderer utbygging av bustader, infrastruktur og uteområde, og at vi sørgjer for ei god etterleving av regelverket om tilgjengelegheit og universell utforming.

Det gjeld ei plikt til universell utforming for dei delane som er retta mot allmenta etter likestillings- og diskrimineringslova § 17. Det betyr at alle nye byggverk for publikum og arbeidsbygningar skal vere universelt utforma etter dagens krav i TEK17. For alle nye møtelokale vil omsynet til universell utforming framleis vere godt vareteke.

Eg har merka meg at i debatten i dag kan det synast som om representanten frå SV legg til grunn at det i dag er eit krav om at bustader skal vere universelt utforma. Det må kome av ei misforståing. Plan- og bygningslova har ikkje og har heller aldri hatt eit krav om at bustader skal vere universelt utforma, men det er eit tilgjengelegheitskrav som er gjeldande for bustader. Kravet om universell utforming gjeld i hovudsak publikums- og arbeidsbygg og uteområde av ulike dimensjonar.

Denne proposisjonen endrar ikkje dei tilgjengelegheitskrava som i dag er i byggteknisk forskrift, og vil heller ikkje medføre eit redusert kravsnivå for tilgjengelegheit i bustader.

**Karin Andersen (SV) [11:54:01]:** Arbeidet med et universelt utformet Norge går altfor seint, og noe av det første denne regjeringen gjorde, var å fjerne tidsfristene for at det skulle være mulig. Så er det diskusjonen om formålsparagrafen i denne loven.

Jeg vil bare gjøre oppmerksom på at alle funksjonshemmedes organisasjoner som har jobbet med dette, oppfatter det som at man nå stadfester en definisjon av universell utforming på en begrensende måte, og at det vil endre situasjonen og på en måte legge et nivå og en list for universell utforming som er mye lavere enn det vi burde ha. Jeg har ikke sagt at dette har stått som et krav til boliger før, men nå stadfester vi at det heller ikke i framtida skal være noe krav om det knyttet til boliger. Det burde det bli. Man burde heve standarden framover og sikre at flere boliger faktisk blir universelt utformet og tilgjengelig for markedet for dem som har ulike typer funksjonsnedsettelse – enten gjennom livet eller medfødt.

Problemet er at man på en måte tar et skritt tilbake og definerer universell utforming som tilgjengelighet. Det er hovedproblemet. Jeg vil bare si at alle partier har fått dette brevet der organisasjonene samstemt går imot dette fordi de opplever at det blir svekket. De erfaringene de har, tror jeg vi skal merke oss, for de sliter med dette rundt omkring i alle kommuner, knyttet til alle bygg. Det går forferdelig sakte, og det er for mange steder også slik – sjøl der kravene er enda tydeligere – at man enten hopper bukk over det, eller ikke har nok

kompetanse til å gjennomføre det tilstrekkelig. Det er ikke en bra måte å utvikle et samfunn på, for hvis samfunnet blir universelt utformet, vil det være en kjempefordel for oss alle sammen på alle samfunnsområder.

Til slutt til dette forslaget om å gjøre endringer i plan- og bygningsloven, slik at boliger som er bygget for eiemarkedet, kan reguleres slik at de forblir i eiemarkedet. Problemet er at det er for få eieboliger i markedet. Hvis man da tillater at profesjonelle oppkjøpere kan kjøpe opp hele blokker, vil de som trenger en bolig, være avhengig av å måtte leie – til like høy pris og aldri komme seg inn i boligmarkedet, rett og slett fordi det har vært noen der og tatt unna de boligene man skulle kunne kjøpe, begynne å eie sjøl og betale ned på sin egen eiendom.

Jeg synes dette burde være et forslag vi vedtok enstemmig, for jeg hører alle sier at de ønsker at flest mulig skal kunne eie sin egen bolig. Det er grunnen til at dette forslaget blir fremmet.

**Presidenten:** Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:57:09]

*Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Nasjonale minoriteter i Norge – En helhetlig politikk (Innst. 324 S (2020–2021), jf. Meld. St. 12 (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ynske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

**Olemic Thommessen (H) [11:57:55]** (ordfører for saken): La meg først få takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Det er en samlet komité som står bak innstillingen, og alle utenom Fremskrittspartiet står sammen om iallfall de aller fleste merknadene.

De nasjonale minoritetene i Norge, der vi i denne sammenheng ikke regner med samene, er jøder, kvenner, skogfinner, romer og romanifolk eller tatere. Vi snakker her om små og sårbare grupper med svært forskjellig opprinnelse og historie i vårt land. utfordringene er derfor også forskjellige. Der romanifolket, kvenene og skogfinnene eksempelvis har vært gjenstand for assimileringpolitikk, har jøder og romer vært utsatt for ekskludering. Bare i dette ligger det grunnleggende forskjeller som avføder svært forskjellige behov. I

behandlingen av denne meldingen har derfor komiteen ikke gått i dybden på de enkelte gruppenes utfordringer, men snarere holdt et overordnet perspektiv, der felles rettigheter og utfordringer er hovedtema.

De nasjonale minoritetenes politiske og juridiske stilling er forankret i Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter samt enkelte andre internasjonale konvensjoner Norge også har sluttet seg til. De tre overordnede målene er at nasjonale minoriteter skal delta aktivt i samfunnet og kunne uttrykke og videreutvikle sitt språk og sin kultur, at nasjonale minoriteter deltar i offentlige beslutningsprosesser, og at nasjonale minoriteter får gode og likeverdige tjenester.

Det har vært en positiv utvikling på alle disse områdene gjennom de senere årene, men man skal ikke gå langt inn i materien for de enkelte gruppene før man også ser at dette er et svært krevende område som fordrer skreddersøm og en kontinuerlig oppmerksomhet overfor den enkelte gruppe. God kommunikasjon mellom statsmakten og de enkelte gruppene er derfor avgjørende.

I denne sammenhengen er det grunn til å understreke betydningen av at de respektive gruppene settes i stand til å ha veldrevne og mest mulig representative interesseorganisasjoner som best mulig kan opptre som parter i de samtalene statlige myndigheter legger opp til. De regelmessige møtene som i dag praktiseres, er selvsagt av stor betydning.

Minoritetspolitikk er ikke bare politikk for å løse minoriteters problemer isolert sett. Det er også en politikk om muligheter og mangfold. Tillit, identitet og selvfølelse er i denne sammenheng nøkkelord. Mange av de problemene vi sliter med i dag, er resultater av tidligere generasjoners fordommer. Dessverre er det fortsatt slik at kunnskapen om de nasjonale minoritetene gjennomgående er lav hos majoriteten, og dette må vi gjøre noe med. Det er her, som så ofte ellers, naturlig å peke på skolen, men det er også viktig at minoritetenes historie og kultur dokumenteres i biblioteker, arkiver og museer, og at målbærere av minoritetskultur er synlige på den norske kulturscenen. Bare da lærer vi å lytte og være stolte av alle deltakere i det norske samfunnsfellesskapet.

**Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:01:30]:** Først vil jeg benytte anledningen til å anerkjenne det grundige arbeidet som ligger til grunn for denne stortingsmeldingen om nasjonale minoriteter. Det var viktig at vi nå fikk en ny helhetlig redegjørelse om utviklingen de siste 20 årene og hva regjeringen mener er de viktigste grepene for å styrke de nasjonale minoritetenes situasjon i Norge i årene som kommer.

Norge er gjennom internasjonale konvensjoner forpliktet til å arbeide for at de nasjonale minoritetene blir likestilt med majoritetsbefolkningen både formelt og i praksis. Vi ser i dag at de formelle rettighetene til de nasjonale minoritetene i Norge i stor grad er på plass. Likevel ser vi fortsatt at dette ikke alltid følges opp i praksis, og det er nettopp her vårt største fokus bør være framover. Hvordan kan vi følge opp dette fra politisk hold for å sikre at våre nasjonale minoriteter faktisk blir reelt likestilt med resten av samfunnet? Hvordan sikrer vi at det gis muligheter til å videreføre sitt språk og sin kulturarv til kommende generasjoner, og til å delta i samfunnet på lik linje med alle andre?

Arbeiderpartiet støtter her de tre hovedmålsettingene som beskrives i meldingen:

1. Nasjonale minoriteter skal kunne delta aktivt i samfunnet og kunne uttrykke og videreutvikle sine språk og sin kultur.
2. Nasjonale minoriteter skal delta i offentlige beslutningsprosesser.
3. Nasjonale minoriteter skal få tilgang på gode og likeverdige tjenester.

Vi har på flere områder en lite stolt historie å se tilbake på når det gjelder storsamfunnets behandling av nasjonale minoriteter i Norge. Dessverre er det fortsatt eksempler på at disse blir utsatt for diskriminering og fordommer. Det er også eksempler på at tilliten til storsamfunnet for noen fortsatt er svekket som følge av den diskrimineringen som har skjedd gjennom historien.

Den urett som har skjedd, skal fram i lyset. Det er viktig som en del av oppreisningen for dem som har blitt utsatt for urett, og for at vi som storsamfunn skal kunne lære av de feilene som er begått, og gjøre det vi kan for å gjenopprette tilliten. Arbeid som er gjort for å avdekke uretten, og de erstatningsordningene som er etablert i kjølvannet av dette, er derfor viktig som tiltak for å fremme forsoning og styrke tilliten. Det er avgjørende at minoritetene føler seg hørt og sett av myndighetene. Velfungerende organisasjoner med god oppslutning som kan representere den enkelte minoritetsgruppe i dialog med myndighetene, er derfor avgjørende. Det er viktig at vi fortsetter arbeidet med å styrke samarbeidet med disse organisasjonene.

Arbeiderpartiet vil aldri godta noen form for diskriminering mot noe enkeltmenneske eller grupper. Den eneste måten å hindre undertrykkelse av minoriteter på er at majoriteten viser tydelig at vi ikke godtar det.

Vi er glade for at det er bred tverrpolitisk enighet om de viktigste prinsippene for den politikk som skal føres overfor våre nasjonale minoriteter. Dette er avgjørende for at disse gruppene skal få den grunnleggende rettigheten de har til å videreutvikle sin identitet, kulturhistorie og sitt språk i Norge.

#### **Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [12:04:50]:**

Som saksordføreren har vært inne på, er det en samlet komité som fremmer sin tilråding til Stortinget. Det er i seg selv en styrke, og jeg mener det er viktig å peke på at det store flertallet i komiteen er bevisst på at det må jobbes målrettet innenfor flere områder av minoritetspolitikken, og at det må skje i dialog med dem det gjelder.

I innstillingen presiseres det at det er ønskelig og nødvendig med tettere oppfølging av nasjonale minoriteters stilling og rettigheter i Norge i det daglige praktiske politiske arbeidet. Stortingsmeldingen viser bl.a. til hvordan den politiske utviklingen har vært siden siste melding, som kom for 20 år siden, og man kan samtidig si at det var på høy tid med en ny stortingsmelding.

Meldingen gjelder, som nevnt, for de fem nasjonale minoritetene jøder, kvener/norskfinner, romer, romanfolk/tatere og skogfinner. Dette er minoriteter med svært forskjellig bakgrunn, kultur, språk og historie, men som alle utgjør en viktig del av det helhetlige norske samfunnet.

For Senterpartiet er det viktig at vi som samfunn generelt får bedre kjennskap til våre minoriteter, og at relevante offentlige instanser spesielt har den kunnskapen som er nødvendig. Vi ser at det er behov for bedre dialog på mange områder, og det vil igjen føre til økt tillit.

Det er dessverre slik at alle disse minoritetene har blitt utsatt for grov diskriminering opp gjennom historien, og enda mer beklagelig er det at mange mennesker innenfor disse minoritetene fortsatt opplever forskjellsbehandling og rasisme. Det er helt uakseptabelt, og vi må – alle sammen – gjøre det vi kan for å motvirke dette. Dialog og kunnskap er viktig, men det fordrer også aksept og respekt. Jeg mener det må være en selvfølge at alle skal være stolte av den kulturen man har og sin bakgrunn, og at man skal stå støtt i det.

Som både høringsinnspill og ordskiftet ellers viser, har naturlig nok mange av dem som berøres direkte av meldingen, ulike tilbakemeldinger og ulike ønsker om prioriteringer. Desto viktigere er det da at de forskjellige organisasjonene fortsatt har gode møtepunkt med departementet, og at ungdomsleddene involveres i enda sterkere grad.

Til slutt vil jeg gjerne få gjenta de tre hovedmålsettingene som er listet opp i stortingsmeldingen, som Senterpartiet også støtter opp om fullt og helt:

1. Nasjonale minoriteter deltar aktivt i samfunnet og kan uttrykke og videreutvikle sine språk og sin kultur.
2. Nasjonale minoriteter deltar i offentlige beslutningsprosesser.

3. Nasjonale minoriteter får gode og likeverdige tjenester.

**Karin Andersen (SV) [12:07:59]** (komiteens leder):

Det er viktig at nasjonale minoriteter også kan stå støtt i egen kultur, har flere sagt og lagt vekt på. Det tror jeg er viktig, og det må jo bety at vi framover øker innsatsen på de områdene, slik at de kan bli anerkjent som det, og kanskje også bli kjent med sin egen kultur, for det er det en del som faktisk ikke er.

Så er det punktet om å bli representert og hørt. Det er et utrolig viktig punkt. Samtidig stiller vi noen krav til disse organisasjonene som er vanskelig å stille til andre, at de liksom skal være enige om alt, og det er de jo ikke. Det er av og til en utfordring i samhandlingen når man skal utvikle politikk på dette området, at det er ulike meninger også innenfor de ulike nasjonale minoritetene om hvordan dette skal gjøres. Det har nok også noe rot i historien, der noen har blitt assimilert, og noen ikke har det, og man har ulike historier med seg, fra grov diskriminering til det å bli allment uglesett.

Dette er grunnen til at SV har skrevet en egen merknad i denne innstillingen. Det er knyttet til behovet for rettferdige erstatnings- og oppreisningsordninger, for det er mange kommuner som ikke har det. Vi har fremmet forslag om det flere ganger i Stortinget knyttet til disse sakene, men også knyttet til oppfølging av dem som har vært utsatt for overgrep eller for ikke å ha blitt vare på i barnevernet f.eks. Der ser jeg at flertallet legger større vekt på det lokale sjølstyret enn at mennesker som faktisk har blitt utsatt for dette, skal få en rettferdig erstatning.

Det har vært utviklet én erstatningsordning som er knyttet til romanifolket. Vi jobbet med den – litt kuriøst, kanskje – nesten samtidig med erstatningen til nordsjødykkerne. Det var ganske stor forskjell på erstatningsnivået, må jeg si, for dem som kanskje til og med hadde blitt både lobotomert og sterilisert av samfunnet med vitende og vilje. Det er alvorlige overgrep mange her har blitt utsatt for.

Jeg vil gjenta, og jeg kommer til å gjøre det til Stortinget blir med på det, at vi trenger erstatningsordninger som er slik at alle kommuner faktisk må ha det også for disse gruppene. Alle erkjenner nå at her har det foregått grov diskriminering. Ikke alle har blitt utsatt for det, men noen har det, og noen har altså ikke fått verken oppreisning eller erstatning for det, fordi de erstatningsordningene ikke finnes, og fordi man legger mer vekt på det lokale sjølstyret enn på å rette opp den uretten. Det er SV uenig i, og det kommer vi til å jobbe for blir realisert framover.

**Torhild Bransdal (KrF) [12:11:13]:** Jeg vil først få takke komiteen for godt samarbeid i denne saken. Det

er bra at vi er så å si helt enstemmig i beskrivelse og tilnærming til dette. De nasjonale minoritetene våre er innbyrdes svært ulike, men alle har det til felles at de er en del av det store fellesskapet i Norge, og samtidig har de en bakgrunn og en kulturtradisjon de i større eller mindre grad utøver. De nasjonale minoritetene har dessverre også det til felles at de alle er blitt utsatt for overgrep opp gjennom historien, det være seg den systematiserte jødeforfølgelsen og grusomhetene under annen verdenskrig, tvangssterilisering av romanifolk og tatere, mobbing i skolen eller en rekke andre urettmessigheter. Mye av dette er historie, men mobbing og trakassering forekommer dessverre også i dag, og slike hendelser mot en selv eller tidligere slektsledd ligger uansett alltid i bevisstheten.

Jødernes forsamlingshus i Norge må fremdeles ha politibeskyttelse. Jeg er glad for at det nylig kom en oppdatert versjon av handlingsplanen mot antisemittisme. Jeg nevner dette fordi det aldri må glemmes, og fordi det må nevnes fra denne og andre talerstoler som en vaksine mot fortsatt diskriminering og urett.

Jeg er glad for at det er bred politisk oppslutning om meldingens beskrivende hovedmålsettinger for minoritetspolitikken. De hovedmålsettingene har blitt nevnt diverse ganger, og dette støtter Kristelig Folkeparti helhjertet opp om. Det er egentlig selvsagt, men trengs likevel å slås fast. De nasjonale minoritetene utgjør sammen med det store fargerike fellesskapet det som er Norge. Et fritt og åpent demokrati kan ikke være konformt, men berikes av mangfold. At vi har en egen stortingsmelding og egne budsjettposter for tiltak for våre nasjonale minoriteter, er ikke noe vi gjør for skams skyld, men noe som er verdifullt både for samfunnet som helhet, og fordi alle borgere har samme rettigheter til å være stolt av hvem de er, til å være trygge og ta vare på sine røtter og sin identitet.

Formålet med stortingsmeldingen er å vise utviklingen i politikken overfor de nasjonale minoritetene. De siste 20 år skisserer hvordan regjeringen kan bidra til å styrke deres håp, kultur og situasjon i Norge framover. Dette er ikke en jobb vi gjør en gang for alle. Det må jevnlig løftes opp i tillegg til å arbeides med jevnt og trutt. Kvener, skogfinner, romer, romanifolk og jøder er nasjonale minoriteter i Norge, men de er også verdifulle enkeltmennesker i det store norske vi.

**Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:14:24]:** Meldingen som Stortinget i dag behandler, er jeg glad for at det i det store og hele er bred oppslutning om. For våre nasjonale minoriteter – kvener, norskfinner, romer, jøder, romanifolk, tatere og skogfinner – er det helt avgjørende å beholde og utvikle språk og kultur og bevare

kulturminner. Det handler om både identitet, historie og minoritetenes plass i samfunnet.

Jeg er også opptatt av å få fram at minoritetene gjennom historien har satt sitt preg på utviklingen av Norge. De har på ulike måter bidratt til å forme det samfunnet vi har i dag, og det er en av årsakene til at vi også har en minoritetspolitikk og har forpliktet oss gjennom internasjonale avtaler. En god minoritetspolitikk er viktig for den enkelte minoritet, men også for å bevare Norge som et rikt og mangfoldig samfunn.

Formålet med stortingsmeldingen er både å vise utviklingen i politikken og skissere hva regjeringen vil gjøre framover for å styrke de nasjonale minoritetenes språk, kultur og situasjon i Norge. Dialogen med minoritetenes organisasjoner er viktig også i det videre arbeidet, og i meldingen har vi tatt inn mange av de innspillene vi har fått fra organisasjonene. Vi har også fått verdifulle innspill fra unge representanter for minoritetene i arbeidet med denne meldingen. Jeg er spesielt opptatt av at også de unge stemmene skal bli hørt i den videre utviklingen av politikken.

Meldingen viser at det har vært en positiv utvikling i politikken overfor de nasjonale minoritetene de siste 20 årene. Det har vært en solid økning på tilskuddspostene til nasjonale minoriteter, og det har bl.a. bidratt til at de fleste minoritetene i dag har sterke organisasjoner.

Det er også satt av betydelige midler til museer, kulturminnevern, avisutgivelser og språkopplæring i barnehager, i skoler og på universitetsnivå. Når Finnskogens hus i Grue Finnskog står ferdig, vil alle minoritetsgruppene ha egne museer eller møteplasser. Det er de siste årene etablert tre nye kvenske språksenter, og Romano Kher kultur- og ressurscenter for norske romer flytter til høsten inn i faste, nye lokaler. Regjeringens handlingsplan mot antisemittisme er videreført fra 2021.

Selv om mye er gjort, gjenstår det også mye. Det er et arbeid vi kontinuerlig må drive med, og slik bidra til toleranse, respekt og anerkjennelse knyttet til de nasjonale minoritetenes kultur og identitet.

**Presidenten:** Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:17:33]

*Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 8. april 2021)*

**Presidenten:** Etter ønske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik:

Arbeidarpartiet 15 minutt, Høgre 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt og Raudt 5 minutt.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

**Marianne Marthinsen (A) [12:18:35]:** Jeg vil som alltid i disse rundene starte med å takke utenriksministeren for redegjørelsen.

Hun var i redegjørelsen opptatt av at EU har klart å holde fast på sine klimaambisjoner til tross for pandemien. Norge er en aktiv partner i den omstillingen som nå er i gang, sa hun, og det er bra å høre. Vår nasjonale utfordring, å omstille vår egen industri i grønn retning, i en tid da petroleumssektoren kommer til å bli en mindre kraftig motor, og vår ambisjon om å forene industribygging og arbeidsplasser med å utvikle klimaløsninger har potensial til å gli perfekt inn i EUs nye grønne giv.

Dette er en agenda som kan bli avgjørende viktig for Norge på områder som elektrifisering, grønn skipsfart, CCS, hydrogen og havvind. Men det krever at vi har tunga rett i munnen nå, for i det omfattende lovgivningsarbeidet som foregår i EU, ligger djevelen i stor grad i detaljene. I juni – og det vet selvfølgelig utenriksministeren godt – kommer de konkrete regelverkendringene som skal sørge for at målet nås, og det kan potensielt ha store konsekvenser også for vår industri. Hva skjer f.eks. når det gjelder spørsmålet om klimatoll? Norsk Industri er ikke nødvendigvis udelt begeistret for den ideen, og signaliserer at de heller vil beholde et system med CO<sub>2</sub>-kompensasjon og gratiskvoter. Om EU skulle velge å beholde gratiskvoter som en del av kvotesystemet, samtidig som man innfører en karbonavgift ved grensen, vil jo det – ikke helt urettmessig, vil jeg legge til – svekke legitimiteten til karbonavgiften overfor sentrale handelspartnere utenfor EU og kanskje også gi problemer i WTO-sammenheng. Jeg skulle gjerne hørt hva regjeringen faktisk tenker om disse dilemmaene, og hva det innebærer for hvordan vi posisjonerer oss i Brussel fram mot framleggelsen av denne lovgivningspakken.

Taksonomien var vi også innoom i debatten om forrige redegjørelse, og det er fortsatt et spørsmål der vi har noen bekymringer. Vil vi f.eks. få et marked for blått hydrogen fra naturgass med CCS? Dette er spørsmål som fortsatt skal gjennom veldig omfattende prosesser i EU-systemet, og jeg tror det kan være mye å hente på



også å involvere Stortinget i det arbeidet, bl.a. gjennom de kontaktene de ulike partiene har i Europaparlamentet.

Det er mange som er opptatt av de pågående forhandlingene med Storbritannia. De norske målene for forhandlingene ble presentert i juli i fjor, og da ble det understreket at Norge bl.a. ønsker full frihandel for sjømat, altså en forbedring av dagens EØS-regime. Vi skjønner selvsagt at det er begrenset i hvor stor grad man kan dele informasjon fra en pågående forhandling, vi har forståelse for det, men det er klart at vi legger merke til at utenriksministeren i redegjørelsen sa at Norge ønsker en løsning som medfører lavere toll for viktige sjømatprodukter, altså ikke formuleringen om full frihandel. Det ville være fint i alle fall å få et signal fra regjeringen om i hvilken retning dette utvikler seg, og om det er slik at utenriksministerens ordvalg nå må tolkes dit hen at det å oppnå full frihandel for sjømat ikke lenger ses på som et realistisk utfall.

Til slutt noen få ord om den sosiale pilaren og lønnsdannelsen. Vi har jo også fulgt med på debatten i kjølvannet av kommisjonens forslag til direktiv om tilstrekkelige minstelønninger i Europa. Saklig sett oppfatter jeg at det er stor grad av enighet mellom Arbeiderpartiet og regjeringen i spørsmål om partenes rolle, avtalefriheten og den sosiale modellen som vår lønnsdannelse er bygget på. Utenriksministeren sa jo også at verken partene i arbeidslivet eller regjeringen ønsker et direktiv som kan gripe inn i lønnsdannelsen, inkludert å svekke partenes rolle.

Vi har sett at det er uenighet om hvordan kommisjonens forslag er å forstå. Det er flere aspekter som er uklare her, for å si det forsiktig, også EØS-relevansen, men dette er et område hvor det ikke kan glippe. Om EU-regelverk skulle gripe direkte inn i lønnsdannelsen, ville det være noe fundamentalt nytt og sette oppslutningen om EØS-avtalen nasjonalt ytterligere i spill.

Så har vi lagt merke til at arbeidsministeren har skrevet under på dette brevet, som det er blitt referert til i redegjørelsen. Det er i og for seg bra at det er sendt et brev, men i og med at dette er et potensielt svært viktig spørsmål, bør Stortinget få mer innsyn i hvor aktiv regjeringen faktisk er. Har vi nøyd oss med å sende et brev, eller tas det flere initiativ fra regjeringens side for å sikre at våre synspunkter når fram på dette området?

EØS-avtalen er vår viktigste handelsavtale. Den er av stor betydning for norsk økonomi, men oppslutningen om den her hjemme er avhengig av at den forvaltes aktivt og godt, og jeg ser fram til å høre utenriksministerens utdypinger på de temaene som jeg har tatt opp her.

**Hårek Elvenes (H) [12:24:03]:** Først må jeg få lov til å takke utenriksministeren for en grundig redegjørelse om viktige forhold knyttet til Norges forhold til Europa.

Norge har valgt å følge EUs felles vaksinestrategi, også for anskaffelse av vaksiner. Dette har vist seg å være en klok strategi. Vi ser en pågående konflikt, disputt, mellom EU og Storbritannia, der begge parter egentlig er skadelidende i den situasjonen som har oppstått. Noen har også i Norge tatt til orde for at Norge burde ha en egen vaksinestrategi, skaffe seg vaksiner på egen hånd. Konflikten mellom Storbritannia og EU er en påminnelse om hvor risikabelt det ville ha vært for lille Norge å gå alene.

Alternativet til et samarbeid i EU som en felles front er at 27 land – pluss 3 EFTA-land – skulle gått ut i markedet og forsøkt å skaffe seg vaksiner. Det ville sannsynligvis ha ført til at vaksineringen i EU-landene ville ha blitt mer ulik enn i dag, at tilgangen på vaksinene hadde blitt ulik, og med den konsekvens at gjenåpningen av Europa antagelig ville ha skjedd senere.

Problemet i verden i dag er ikke for mye samarbeid, heller ikke på vaksinesiden. Og som kjent: Proteksjonisme har sin bivirkning, også på medisiner.

EU-landene Polen og Ungarn er vitne til snikende autoritære kupp. Pressens frie og uavhengige stilling knebles gjennom en langdryg og sofistisert prosess. Statsminister Orbán i Ungarn har lyktes; bare en brøkdel av landets medier er frie og uavhengige. I Polen er dessverre rettssikkerheten omgjort til regler for en liten klikk i ett parti. Forfatningsdomstolen, riksadvokatembetet, de hemmelige tjenestene og politiet gjøres til undersåtter av ett parti, ironisk nok partiet med benevnelsen «Lov- og rettferdighetspartiet». Det er dessverre trist å konstatere at tre tiår med demokratisk utvikling i Polen opplever stadige tilbakeslag.

Jeg merket meg i redegjørelsen at utenriksministeren nå er ganske fast i klypa, for å si det slik, ved at de delene av EØS-midlene som er tenkt å gå til NGO-er, «non-governmental organizations», i 15 EU-land, herunder Polen og Ungarn, nå med antagelig ganske stor sannsynlighet vil bli satt på vent hvis ikke forvaltningen av disse midlene gjøres av organisasjoner som er uavhengige av myndighetene. Det er positivt, for når man ser pressefrihetens utvikling i Polen, er det trist. Liberale medier stemples som upatriotiske, den statlige kringkastingen driver med propaganda, og uavhengige medier kjøpes opp.

EØS-avtalen er Norges viktigste og største avtale. Etter Storbritannias uttreden av EU går faktisk 60 pst. av Norges eksport til EU. Denne avtalen har en fundamental betydning for norsk økonomi og norsk velferd. Vi er en liten økonomi, en liten og meget åpen økonomi, som er helt avhengig av denne avtalen. Motstan-

derne av denne avtalen mener at man finner like gode alternativer i en frihandelsavtale og gjennom WTOs regelverk. Det er ikke tilfellet, for denne avtalen er noe langt mer, og den sikrer altså norske bedrifter tilgang til et hjemmemarked på ca. 450 millioner, til hjemmemarkedsbetingelser.

Jeg la merke til at representanten fra Arbeiderpartiet slo ring om EØS-avtalen. Det er positivt i disse tider når et samarbeidsparti med Arbeiderpartiet, som er i ferd med å gjøre Arbeiderpartiet rangen stridig hva gjelder oppslutning, har en helt annen oppfatning om denne avtalen. Det er illusorisk å tro at man skal oppnå betingelser gjennom en frihandelsavtale som er bedre enn det man har i denne avtalen. Det er bare å se på hva Storbritannia har oppnådd, og det er bare å se på hvilken forhandlingsstyrke EFTA-landene i dag har med fire land, kontra åtte land mot tolv land i EU da denne avtalen ble forhandlet fram i sin tid.

**Morten Wold (FrP) [12:29:19]:** Det er aller først på sin plass å takke utenriksministeren for en god redegjørelse i saker rundt EU- og EØS-spørsmål. Hun tok opp flere viktige tema som berører forholdet mellom Norge og EU, både samarbeidet om pandemi, demokrati og rettsstat, samarbeid om EUs programmer og deltakelse i EU-byrå, Schengen-samarbeidet, arbeidsliv og minstelønn – og arbeidet med klimavennlige investeringer.

Dette viser bredden av Norges samarbeid med EU. Vi er ikke bundet til EU bare gjennom EØS-avtalen, men også gjennom en rekke andre samarbeidsformer. Inntrykket er at tilknytningen stadig blir tettere, selv om vi aldri så mye ikke er medlem av unionen. Utenriksministeren nevnte f.eks. at regjeringen arbeider for norsk deltakelse i den europeiske helseunionen.

Knyttet til covid-19 har det vært mye og sterkt fokus på vaksiner. Det er naturlig. Når en pandemi rammer, er vi alle sårbare. Problematikken rund AstraZeneca-vaksinen er velkjent, og bruken av den er satt på vent. Underveis i debatten har flere tatt til orde for at norsk egenproduksjon av vaksiner må prioriteres i fremtiden. Det er tanker det er verdt å dvele ytterligere ved, selv om Norge har et godt samarbeid med EU når det gjelder vaksiner. Med en verden i stadig endring kan selvforsyningsgraden også på dette området være nyttig å ha i bakhodet.

Samtidig med det tette forholdet mellom EU og Norge ser vi at en av våre viktigste allierte, nemlig Storbritannia, tar et langt skritt bort fra unionen. Dommegsprofetier om krise og kollaps ble gjort til skamme da Storbritannia og EU i tolvte time ble enige om en handels- og samarbeidsavtale. Det er en langt mindre omfattende og forpliktende tilknytningsform enn vår egen EØS-avtale. Nettopp det var den britiske Tory-

regjeringens ambisjon, og det har den faktisk levert på. Det må karakteriseres som godt politisk håndverk.

Når vi begynner å se konturene av hvordan Storbriannias avtale fungerer i praksis, vil vi tydeligere se EØS-avtalens styrker og svakheter. Som utenriksministeren påpekte i sin redegjørelse: Hvert eneste trailerlass som går fra EU til Storbritannia – eller omvendt – møter nå en papirmølle og et grensebyråkrati som det ikke gjorde for fire måneder siden.

Både eksportører og importører møter utfordringer knyttet til opprinnelsesregler og produktstandarder. Dette slipper vi i Norge takket være EØS-avtalen. Det letter hverdagen for alle de bedriftene som har handel med EU-land. For Norges økonomi er dette kritisk. For oss som har en liten befolkning på 5 millioner mennesker, er det en enorm fordel å ha fri adgang til et marked bestående av 450 millioner andre. Det er nettopp markedstilgangen som er EØS-avtalens styrke.

EØS-avtalens svakhet er at den har etablert overnasjonale organer som kan avsi bindende avgjørelser for Norge. Gjennom EØS-avtalen tas nye, relevante EU-regler inn i norsk lov. I prinsippet kan vi reservere oss, men det har aldri skjedd. Derfor er dette bare en teoretisk mulighet vi aldri benytter. Det er hevdet at ved å reservere oss setter vi hele EØS-avtalen i fare. Dette aspektet av EØS-avtalen svekker norsk suverenitet. Storbriannias avtale med EU synes å ivareta landets suverenitet på en bedre måte.

Jeg har store forventninger til samarbeidet mellom Norge og Storbritannia etter brexit. Landene er bundet sammen av historie, kultur og felles interesser. Utenriksministeren fremhevet maritim transport, gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og telekommunikasjon som områder der vi kan komme frem til særlig gode ordninger. På frihandelsområdet jobbes det med å få gode vilkår for sjømatprodukter og ivaretagelse av norske landbruksinteresser.

Jeg skal bevege meg inn på området landbruk, og jeg registrerer at presidenten er fra Senterpartiet. Jeg tar likevel sjansen.

Jeg er ikke så bekymret for at britiske produkter vil utkonkurrere norsk landbruk. Norske oster er i verdensklasse. Mer import av cheddar vil ikke true dette. Bedre tilgang for sjømat, inkludert bearbejdede produkter, vil gi flere arbeidsplasser i Kyst-Norge.

Avslutningsvis: Ordet «samarbeid» nevnes 44 ganger i utenriksministerens redegjørelse. Hun understreker tydelig at EU fortsatt vil være vår viktigste samarbeidspartner, også etter at Storbritannia har gått ut av EU. EU er åpenbart en viktigere aktør enn Storbritannia, men jeg mener at det nå i større grad bør bli naturlig for oss også å søke samarbeid med Storbritannia – uten nødvendigvis å måtte gå veien om EU. Det

kan bli en vinn-vinn-situasjon for både Norge og Storbritannia.

**Emilie Enger Mehl (Sp) [12:34:56]:** Jeg vil takke utenriksministeren for en grundig redegjørelse om Norges forhold til EU. Senterpartiet merker seg at redegjørelsen og innlegget fra Høyres representant bærer preg av at Høyre er uforbeholdent hengivne til unionen, og at Høyre ønsker å melde Norge inn i EU. Senterpartiet er opptatt av å ha et godt samarbeid med Europa, men vi mener at overnasjonal styring gjennom EU er feil svar på de utfordringene vi står overfor.

Regjeringen har hatt informasjonsmonopol på valg av vaksinestrategi. Man har stolt helt og holdent på EU og lagt alle egg i én kurv. Utenriksministeren hevder at EUs felles vaksinestrategi har gitt oss fleksibilitet. Senterpartiet mener at det blir en vel ensidig framstilling. Regjeringens lojalitet til Det europeiske legemiddelbyrået, EMA, har også hindret Legemiddelverket og FHI i å vurdere godkjenning av andre vaksiner, slik som flere av EUs egne medlemsland har gjort, eller inngå andre vaksinesamarbeid. Bindingene til EU har tatt fra oss denne fleksibiliteten. Senterpartiet mener det nå er behov for en uavhengig undersøkelse av regjeringens valg av vaksinestrategi.

Høyre mener vi skal sko oss på EU også i framtidige helsekriser. Senterpartiet mener at det er en uklok tilnærming, i lys av pandemien. Det siste året har vist oss at nasjonalstaten er en viktig ramme for beredskapsorganisering og krisehåndtering. Da pandemien traff, hadde ikke EU beredskapsplaner og var dårlig rustet for å møte det som kom.

Utenriksministeren redegjorde for at regjeringen forbereder forhandlinger med EU om en ny periode med EØS-midler. Senterpartiet har tatt til orde for en kritisk gjennomgang av denne pengebruken og mener vi må redusere milliardbeløpene som sendes i bistand til EU-land. Dette har Høyre stemt imot.

Senterpartiet forventer at regjeringen likevel følger opp flertallet på Stortinget, som hadde følgende merknad i innstillingen til Senterpartiets forslag om å kutte i Norges pengestøtte til EU:

«Komiteens flertall (...) er betenkt over den betydelige veksten i de norske EØS-midlene. Selv om det er bred politisk enighet om midlenes overordnede formål (...), tilsier den store økningen at det er behov for en kritisk gjennomgang av bevilgningenes effekt.»

Utenriksministeren brukte mye taletid på å tegne et negativt bilde av at britene har forlatt EU – som et tilsynelatende argument for EØS-avtalen. Det kan virke som om utenriksministeren mener det kun finnes to alternativer til EØS – enten et fullverdig norsk EU-medlemskap,

sånn som Høyre ønsker, eller britenes avtale. Senterpartiet mener det ikke er i Norges interesse med en sånn lojalitet til EU. Vi mener dagens tilknytningsform fratår Norge politisk handlingsrom og suverenitet på en uakseptabel måte, og vi har derfor krevd en grundig utredning av alternativer, altså handelsavtaler med EU som ikke svekker norsk suverenitet, sånn som EØS-avtalen gjør.

Forsvarssamarbeidet i EU blir stadig mer omfattende. EØS-avtalen forplikter ikke Norge til utenrikspolitisk samarbeid med EU. Den norske regjeringen har likevel valgt å knytte Norge tett opp til EUs forsvarsbyrå, forsvarsfondet og den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken. Senterpartiet er tvilende til at EUs parallelle løp innen forsvar vil styrke sikkerheten i Europa. NATO har vært verdens mest suksessfulle forsvarsallianse, og for Norge er det ikke godt nytt hvis NATO svekkes som følge av at Frankrike ønsker en allianse hvor de selv sitter i førersetet. USA og Storbritannia er Norges viktigste allierte i forsvarspolitikken. Vi har et historisk godt samarbeid med dem, og ingen av dem er medlem i EU.

Senterpartiet er dypt bekymret for økende import av mat. De siste ukene har vi sett en rekke utbrudd av salmonella på grunn av kjøtt fra Europa. Med import øker også risikoen for å bringe salmonella eller antibiotikaresistente bakterier inn i Norge, noe som er en alvorlig trussel mot folkehelse, dyrehelse og matsikkerhet.

Senterpartiet frykter nå at regjeringen vil gi Storbritannia kvoter på landbruksvarer i en ny frihandelsavtale, som utenriksministeren redegjorde for. Næringsminister Iselin Nybø har blitt utfordret på dette, og hun har ikke avvist at det gjøres en kobling mellom fisk og landbruk i forhandlingene. Senterpartiet mener regjeringen må stå opp for norske interesser og beskytte det norske landbruket mot liberalisering og konkurranse fra EU og andre land, og mener Stortinget ikke kan godkjenne en avtale som utfordrer norsk landbruk.

**Audun Lysbakken (SV) [12:40:18]:** Utenriksministeren var innom mangt og mye i redegjørelsen forrige torsdag. På noen temaer gikk hun i detalj, og på andre var hun mer knapp og kryptisk. Så jeg tenkte jeg skulle tillate meg å sitere litt fra den delen der utenriksministeren snakket om en av de viktigste og mest omfattende EØS-beslutningene vi har hatt her på Stortinget på lang tid, nemlig saken om EUs fjerde jernbanelinje. For etter kort å ha konstatert at Høyesterett har gitt sin velsignelse til at regjeringen kan trumfe gjennom en evighetsprivatisering av norsk jernbane, snakket hun om direktivets fordeler. Jeg siterer kort – det vil jo glede utenriksministeren at jeg gjentar hennes ord, men jeg gjør det likevel:

«Tilknytning til og deltakelse i EUs byråer er aktuelt på flere områder. (...) Vi har kunnet bidra med bl.a. fagkunnskap om drift under krevende klimatiske forhold inn i den europeiske regelverksutviklingen på det tekniske og sikkerhetsmessige området. Det er viktig for regjeringa at norske myndigheter fortsatt kan delta i jernbanebyråets arbeid.»

Med det fortsetter utenriksministeren det som har vært regjeringens etter vårt syn ganske uredelige linje med å late som om den fjerde jernbanepakken er en liten, nærmest teknisk sak. Sånn er det jo ikke. Men jeg skjønner at regjeringen ikke har lyst til å snakke om det som er det viktigste med pakken. Det er nemlig EUs påbud om konkurranseutsetting og privatisering av norsk jernbane. Regjeringen har da skuert utover det kaoset av aktører, oppsplittings og utenlandske selskaper som nå preger den norske jernbanen, konsekvensene av regjeringens egen privatiseringsreform, og sett en gyllen mulighet til å gjøre dette kaoset permanent.

Av alle upopulære reformer regjeringen har innført, er kanskje jernbanereformen den som får flest til å vende tommelen ned. I en undersøkelse fra Opinion i 2018 svarte hele 60 pst. at de var motstandere av regjeringens frislipp for utenlandske togselskap. Kun 15 pst. var for. I en undersøkelse blant kommunestyrerepresentanter, utført av Folkevalgtbarometeret på bestilling fra Norsk Jernbaneforbund, var funnene enda klarere. Nesten syv av ti mener at kollektivtransport bør drives av det offentlige, seks av ti mener at vi får en dårligere jernbane ved konkurranseutsetting.

Jeg har iblant kalt EØS-avtalen for en abonnementsordning på høyrepolitikk, og denne saken viser nettopp hvordan abonnementet fungerer. En norsk Høyre-ledet regjering står for tidenes privatisering av norsk jernbane. EU rykker inn og vil sementere den feilslåtte og upopulære privatiseringspolitikken. Det innebærer da – med Fremskrittspartiets velsignelse kanskje – å gi fra seg kontrollen over strategisk viktig infrastruktur til EU. Om det innebærer det, får det heller være.

Høyesterett har altså gitt en uttalelse om suverenitetsoverføring. Som utenriksministeren framhever i redegjørelsen, har Høyesterett gitt sitt svar, nemlig at suverenitet kan avstås til et EU-byrå med vanlig flertall, i medhold av Grunnloven § 26 annet ledd. Betenknningen var historisk. Den er også omdiskutert, bl.a. fordi Høyesterett la vekt på Stortingets lange praksis med suverenitetsoverføring. For å si det som jusprofessorne Eirik Holmøyvik og Christoffer Conrad Eriksen: Stortingets praksis er i henhold til Grunnloven fordi den er Stortingets praksis.

Det er utvilsomt en beslutning som vil bli diskutert mye framover. For alle som er opptatt av demokratisk

forankring og suverenitet, må det være et tankekors at en i dag ikke har en grunnlov som gir tydelige avgrensninger på suverenitetsavståelse.

Store politiske endringer bør ha demokratisk legitimitet. Dersom regjeringen er opptatt av dette, har man en mulighet til å sikre legitimiteten til den privatiseringspolitikken regjeringen har ført når det gjelder jernbanen. Derfor har jeg to utfordringer i dag, den første til regjeringen og den andre til regjeringens støtteparti: Vil regjeringen bli med på å sikre denne legitimiteten gjennom å utsette behandlingen av den fjerde jernbanepakken til etter valget, vil regjeringspartiene la velgerne få vurdere regjeringens jernbanepolitikk før de gjør den gjeldende for all framtid gjennom jernbanepakken? Og til Fremskrittspartiet: Vil Fremskrittspartiet sørge for at man i det minste lar velgerne høre fra seg før man gir fra seg kontrollen over norsk infrastruktur til EU? De to spørsmålene tilsier en utsettelse av behandlingen av jernbanepakken til etter valget.

**Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [12:45:37]:** Først av alt: Takk til utenriksministeren for en god redegjørelse i en urolig tid. Folk følger mer med nå enn før på hva som skjer fra dag til dag, og det å se sammenhengen fra en EØS-avtale til å bli innkalt til vaksine, følger folk veldig nøye med på og er svært tilfreds med, så jeg vil starte med å takke for det.

Samarbeid gjør sterk. Det er et gammelt visdomsord som er mer aktuelt enn noen gang. Det siste året og i lang tid framover, selv etter at store deler av befolkningen er vaksinert mot korona/covid-19, vil pandemien være på dagsordenen, og virusbekjempelse og hvordan vi sammen med andre land skal komme i gang med den for å oppnå en normalisert hverdag, vil prege både politikk og dagene framover. Det vil også prege vår beredskapstankegang her i landet.

Det er klart at det oppstår en del ønsker om at vi kanskje burde kjøpt vaksiner her og der og lyttet til impulser her og der, men det skulle tatt seg ut at vi i vårt land drev med slik impulshandling og den type ukvalifisert holdning. Vi må ha en langsiktig, forutsigbar og stabil kanal fordi pandemien kan ri oss i flere år. Det er faktum.

Utenriksministeren vektla dette sterkt i sin redegjørelse forrige uke. Norge er en del av EUs felles vaksinestrategi og anskaffer vaksiner gjennom EUs anskaffelser. Det skal vi være svært glade for. Det er inngått avtaler med åtte produsenter, og så langt er fire godkjent av Det europeiske legemiddelbyrået, EMA. Det sier seg selv at sånne ting må gjøres i fellesskap. Det er umulig for Norge på egen kjøp å gjøre slike risikovurderinger og investeringer i utvikling, produksjon og anskaffelser innen så mange vaksintyper. Utenriks-

ministeren minnet også om at det hjelper lite å være et rikt land når hele verden jakter på de samme vaksinene og eksporten begrenses av ulike tiltak rundt omkring.

Det er en kjent sak at regjeringspartiene har ulike tilnærminger til hvorvidt Norge skal være medlem av EU, men som representant for det partiet som svarer nei på det spørsmålet, har jeg ingen problemer med å fastslå at samarbeid med EU er nyttig og nødvendig for Norge. EU finnes, og med et riktig samarbeid er det svært nyttig for Norge innen mange samfunnsområder. Hvis vi ikke har den pragmatismen og erkjennelsen i bunnen for vår politiske agering, tjener vi ikke folket på en konstruktiv måte.

Jeg legger merke til at Senterpartiet har en annen tilnærming, og jeg undres over hva som er viktigst for Senterpartiet av og til, om en skal bruke enhver anledning til egen valgkampstrategi eller om en skal tjene folket. Det er det etterlatte inntrykket, satt på spissen nå i pandemihåndteringen. Det tror jeg folk legger merke til.

Mitt parti mener at Norge er best tjent med den tilknytningen vi har i EØS-avtalen. Av og til synes jeg Senterpartiet etterlater det inntrykket at det nærmest er rart at EU finnes, at de er imot at EU finnes. Det er en rar posisjon å ha i et demokratisk perspektiv og forholdsvis arrogant overfor folk og nasjonalforsamlinger som samarbeider ellers ute i Europa. I alle fall er det en annen måte å tenke europapolitikk på.

Europa har mye felles tankegods, politiske tradisjoner og også demokratiske tradisjoner. Dessverre ser vi at i enkelte europeiske land brer det seg en trussel mot et demokratisk sinnelag og bærende prinsipper for fungerende rettsstater. Det skjer i Polen og i Ungarn. Det er kanskje ikke så overraskende at det hender her, hvor man har en relativt ung demokratisk styreform, etter mange år med kommunistisk ettpartistyre.

Sunt demokrati kommer ikke av seg selv, og i mange av de utslagene vi ser i dag, skjer reaksjonene på den motsatte siden av skalaen enn der kommunismen var. Nasjonalisme og fremmedfrykt som samfunns-trend oppstår ofte i vakuum der et demokratisk sinnelag ikke har rukket å få fotfeste. Jeg er glad for at Kommissjonen har vist dette oppmerksomhet, og at Norge viser vilje til å bidra.

EØS-midlene er en del av pakken som sikrer norsk tilgang til det indre marked. At midlene brukes til for-svar og fremme av felles verdier ved å støtte organisasjoner og institusjoner som arbeider for å fremme rettsstatens prinsipp og respekt for demokrati og menneskerettigheter, er rett og meningsfylt, og det ønsker Kristelig Folkeparti å bidra til. Jeg har selv fått bli med og se på eksempler på det samarbeidet.

**Ola Elvestuen (V) [12:50:55]:** Jeg vil også takke utenriksministeren for redegjørelsen – i en tid der det europeiske samarbeidet er kanskje viktigere enn noen gang, med de utfordringene vi står overfor, der de største problemene er innenfor klima- og naturkrisen, men også i den situasjonen vi er i hvor det demokratiske Europa utfordres fra både Kina og Russland, og hvor man også i EU-landene og de demokratiske landene i Europa har krefter som er en utfordring.

Det er nettopp i det perspektivet – de største problemene vi står overfor – at vi må ta utgangspunkt i det europeiske samarbeidet som vi har. Spesielt gjelder det innenfor klima og natur, og jeg setter veldig pris på den vekten utenriksministeren la på EUs grønne giv, altså en vekststrategi, en sektorovergripende plan for et klimanøytralt Europa i 2050. Nå har Norge faktisk et enda mer ambisiøst krav, som vil gå ut over det klimanøytrale hvis vi skal redusere våre utslipp med 90–95 pst. innen 2050. Men det er klart det er helt avgjørende – for norsk næringsliv, for å oppnå de klimamålene vi skal oppnå, og for at Europa skal ta en ledende posisjon – at vi deltar i dette samarbeidet så tett som vi kan.

Vi skal vedta klimaplanen for Norge fram mot 2030. Heldigvis har vi blitt medlem av hele klimapolitikken til EU, også det innenfor ikke-kvotepliktig sektor. Men et spørsmål som understrekes av hvor viktig dette er, er EUs kommende beslutning om deres mål i 2030 skal være et nøytralt, med 55 pst. reduksjon, eller om det skal være et faktisk, med 60 pst. reduksjon, som EU-parlamentet ønsker. Jeg vil i hvert fall håpe at Norge bruker den innflytelsen vi har, for at EU lander på et utslippsmål og et rent utslippskutt fram mot 2030, enten det blir 55 eller 60 pst. Det er en av de mest avgjørende beslutningene på den siden, som skal tas nå.

Samtidig er dette, som representanten Marianne Marthinsen sier, vår suverent viktigste handelsavtale, men som hun også understreker, er oppslutningen utfordret. Det hører vi også i de andre innleggene her i Stortinget.

Fra Senterpartiets side understreker man først at man ikke vil bruke de EØS-midlene, man vil redusere EØS-midlene som vi bidrar med inn i EU i dag. For det første: Hva ville det føre til hvis vi ensidig begynner å kutte i disse midlene? Det er klart det har konsekvenser også på andre områder, i tillegg til at er det noe EØS-midlene gjør, er det å bidra positivt til utvikling – både en grønnere utvikling og innenfor kultur, kulturminnevern og mange andre områder innenfor EU, og de gir oss innflytelse. Et konkret eksempel er i Polen, hvor mange lokale myndigheter har innført LHBT-frie soner. Norge har vært tydelig og sagt at da stopper vi overføringen av EØS-midler til disse lokale myndighetene. Det er ingen tvil om at dette har blitt lagt merke til og

har gjort både at lokale myndigheter har endret standpunkt, og at det er en pågående prosess flere steder. Vi har en innflytelse.

Senterpartiet vil ut av EUs forsvars- og sikkerhetspolitikk. Det ville være helt feil i den internasjonale situasjonen vi er i. Men det kanskje mest alvorlige er at man vil sette i gang en grundig utredning av en handelsavtale med EU, altså å gå bort fra hele EØS-avtalen.

Jeg vil stille et spørsmål, særlig til Arbeiderpartiet: Er en slik utredning noe man ville kunne godta? Jeg vil mene at det er negativt for norsk næringsliv i seg selv. I det hele tatt å begynne å stille spørsmålet skaper usikkerhet, og man er på vei inn i en inn i en utvikling vi ikke har noen interesse av. Det understrekes også når representanten Audun Lysbakken fra SV bruker hele sitt innlegg på å gå imot EUs fjerde jernbanepakke, akkurat som om dette er en trussel mot den jernbanesatsingen vi ser i hele Europa.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

**Bjørnar Moxnes (R) [12:56:16]:** I redegjørelsen sin kom utenriksministeren inn på Høyesteretts betenkning om Stortinget kan bruke Grunnloven § 26 til å vedta jernbanepakke IV med simpelt flertall fordi det er såkalt lite inngripende. Utenriksministeren mener at Høyesteretts betenkning danner et godt grunnlag for at Stortinget nå, med minste mulige flertall, kan vedta at et EU-byrå skal få bestemme over Norge og for øvrig sørge for vedvarende import av høyrepolitikk fra EU og privatisering som prinsipp for norsk jernbane til evig tid.

Jeg tror ikke at utenriksministeren ikke har lest Høyesteretts svar. Det har hun garantert gjort grundig. Men når hun påstår at svaret gir et godt grunnlag, er det uforståelig, for betenkningen vurderer nemlig ikke om et slikt vedtak – altså ved minste mulige flertall – ville være i tråd med intensjonene i Grunnloven. Den vurderer praksisen, og siden stortingsflertallets praksis i 25 år har vært i strid med Grunnloven, er det plutselig greit. Da kalles det konstitusjonell sedvanerett. Så kan man bare vedta avvikling av demokratiet og overføring av myndighet til EU bit for bit – ett lite inngripende tiltak etter det andre.

Dette er naturligvis dypt problematisk. Skal virkelig lovgiverne få lage lover, og så skal det være greit at vi bryter dem så lenge det skjer systematisk, i massivt omfang og over lang nok tid? Én ting er nå at EØS-avtalen uthuler det norske folkestyret og også avgir makt som skulle ligget i denne sal, til EU. En annen er at det er en avtale som også fungerer som abonnement på høyrepolitikk for all framtid. Det å sette ut jernbanen på tilbud vil med denne pakken bli obligatorisk, og et storting som vedtar noe annet, vil da ende opp med å

bryte EØS-avtalen, også om et flertall i befolkningen ønsker en annen politikk.

Innbyggerne våre har vært skeptiske til jernbaneprivatisering. Solide flertall i gjentatte målinger mener jernbanen skal drives av fellesskapet. Det er jo fordi folk bruker toget i hverdagen sin og ikke er på et kontor inne i Oslo og trekker opp teorier om konkurranse fra skrivebordsskuffen.

Ingenting tyder heller hittil på at Go-Ahead har skapt noe bedre jernbanetilbud i Norge. Men denne modellen ønsker regjeringen og Fremskrittspartiet å utbre til resten av Jernbane-Norge, og gjennom jernbanepakke IV vil den bli lovfestet som prinsipp, med EU som øverste myndighet. Her går det i motsatt retning – og det er interessant – av jernbaneprivatiseringens hjemland, som er England, hvor de nå har begynt å renasjonalisere jernbanen fordi de private ikke klarer å levere.

At regjeringen i denne situasjonen ønsker å kjøre på med en jernbanepakke som innfører privatisering som bærende prinsipp, og som avgir norsk myndighet til enda et EU-byrå, tror jeg er vanskelig å forstå, også for regjeringspartienes og Fremskrittspartiets egne velgere.

Etter valget, altså for første gang på veldig mange år, kan det bli et EØS-kritisk flertall i denne salen. Det flertallet vil Rødt jobbe for at skal si nei til å uthule demokratiet vårt enda mer gjennom EØS-avtalen. Vi vil jobbe for å stanse importen av høyrepolitikk og overføringen av myndighet til EU og ikke minst bruke det handlingsrommet som Arbeiderpartiet snakker pent og høyt om i EØS-avtalen – faktisk ta det i bruk til å si nei til direktiver og si ja til å tre ut av direktiver som viser seg skadelige for norsk arbeidsliv, norsk samfunnsliv og det norske fellesskapet.

Jeg håper til slutt at regjeringspartiene innser at de ikke bør gå inn for å haste gjennom jernbanepakke IV i Stortinget, at det fort vil framstå både arrogant og noe udemokratisk. Jeg blir ikke overrasket om de prøver på det. Derfor vil jeg også be om et klart svar fra Arbeiderpartiet og de andre rød-grønne partiene på om de, dersom det skjer at det trumfes gjennom i Stortinget av Fremskrittspartiet og de borgerlige før valget, vil bli med oss etter valget, etter vår valgseier, på å gå inn for å reversere jernbanepakke IV og tre ut av den, hvis vi trer inn i den før valget. Det vil jeg ha et klart svar på fra Arbeiderpartiet og de øvrige partiene.

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:01:32]:** Det er mange ulike temaer her, og i og med at jeg har hatt ordet til en lang redegjørelse, tenkte jeg ikke å holde en ny, liten redegjørelse nå, men heller forsøke å svare ut en del av de temaene og problemstillingene som har kommet opp.

Når det gjelder spørsmålet om den såkalte grense-tilpasningsmekanismen for CO<sub>2</sub>, som representanten Marthinsen spurte om, har Norge i de posisjonene vi allerede har gitt til EU – og dem oppdaterer vi nå – vært veldig klar på at vi mener at den må være WTO-kompatibel. Vi mener også at den ikke skal ramme norske bedrifter. Det er nokså åpenbart all den tid vi for det første er en del av EUs kvotesystem, og for det andre er risikoen for karbonlekkasje relativt liten i denne sammenheng. Det er jo ikke det den heller er ment å ramme. Det er viktig for oss å understreke at vi også i dette posisjonspapiret til EU snakker mye om hydrogen og blå hydrogen, at Norge både er en klar produsent og en som kan bidra til at dette systemet utvikles i samhandel med andre systemer.

Når det gjelder den sosiale pilaren, er dette en tematikk som er diskutert i redegjørelsen, men også i de jevnlig europautvalgsmøtene vi har i Stortinget. Der har arbeids- og sosialministeren, som jeg nevnte i redegjørelsen, sendt et brev, men det har også ni andre land gjort, deriblant Sverige og Danmark. Vi har også gitt det portugisiske EU-formannskapet beskjed om at vi deler de synspunktene Danmark og Sverige og de sju andre landene har, og det er et ønske om et mindre forpliktende opplegg enn et direktiv. Det er nettopp fordi situasjonen er så ulik i de ulike landene.

Kommisjonen har også gitt regjeringa en tilbakemelding om at det ikke skal være denne type minstelønnsordninger i land som har kollektive avtaler, og vi mener, som representanten Marthinsen, sammen med partene i arbeidslivet at dette er den rette veien å gå. Vi ønsker den lønnsdannelsen vi har i Norge, og vi ønsker at folk skal kunne organisere seg. Det er også bakgrunnen for at vi er kritiske til det EU har kommet med.

Så var det også spørsmål knyttet til frihandelsavtalen med Storbritannia. Der er vi, som jeg sa, inne i en krevende fase – en avsluttende fase, håper vi selvsagt. Men samtidig er det sann at vi i denne avtalen har mange hensyn å balansere. Dem redegjorde jeg også for i redegjørelsen min. Samtidig er det for oss viktig at vi ser på dette også som en helhetlig avtale som faktisk handler om betydelig mer enn fisk og landbruk. Det er det som får mest oppmerksomhet, men for oss er det viktig å sikre næringslivet bredt, og nettopp derfor bruker vi tid og ressurser på disse forhandlingene.

Så til representanten Enger Mehl: Jeg vet ikke om man skal kalle det en hedersbetegnelse, eller hva man skal kalle det, å si at man er «uforbeholdent hengivne» til unionen. Vel, fra mitt og regjeringas ståsted handler dette om hvordan vi best kan ivareta norske interesser. Vi mener helt klart at norske interesser er best ivaretatt gjennom det tette og nære samarbeidet vi har med EU gjennom EØS-avtalen. Så er det et par partier i regjering

som mener vi bør bli EU-medlem, det er ett parti som mener at EØS-avtalen er tilstrekkelig, men felles for alle partiene er at vi mener at vi skal ha en tett tilknytning til EU fordi det tjener våre interesser best.

Jeg synes det er et interessant poeng i sammenhengen at når man snakker om EUs forsvarspolitik, f.eks., og særlig spørsmålet om tilknytning til PESCO og spørsmålet om militær mobilitet, mener representanten Enger Mehl at det ikke er bra for Norge, fordi vår nærmeste allierte, USA, ikke er der. Vel, ironien er jo at USA også har søkt EU om å få være med på militær mobilitet som en del av PESCO. De mener det er positivt, og vi har uttrykt oss positivt til det. Canada har gjort det samme.

Så er det spørsmål også knyttet til vaksiner. Jeg skal ikke gå veldig dypt inn i alle sider ved det, det er spørsmål som det er bedre stilles til helseministeren. Men jeg tror det er grunn til å minne om at vi i dag er i en situasjon hvor det verken er godkjent kinesiske eller russiske vaksiner i EU. Det har å gjøre med at kineserne ikke har bedt om å få godkjent sin vaksine, og russerne har ikke delt de dataene som er nødvendig for at vaksinen eventuelt kan bli godkjent. Jeg tror ikke noen ville like å se oss i en situasjon der man tar i bruk ikke godkjente vaksiner i Norge. Jeg mener også det vi har sett knyttet til forsinkelser og at vi har en midlertidig stans i en av vaksinene, også gir oss en større fleksibilitet, fordi vi da kan trekke på de andre vaksinene som vi også er en del av gjennom innkjøp.

Så vil jeg også bare nevne kort at spørsmålet om den europeiske helseunionen er noe som kommer opp i stadig sterkere grad, nettopp fordi EU jo veldig tydelig erkjenner at man ikke var klar til å kunne håndtere en pandemi da den kom. Det betyr at helsepolitikken fortsatt er et nasjonalt ansvar, men det er et ønske om tettere koordinering på enkelte områder. Det gjelder i særlig grad en tiltakspakke for helseberedskap, det gjelder EUs kreftplan, og det gjelder EUs legemiddelstrategi. Jeg mener det er positivt om EU samarbeider tettere her, og at vi også da har en mulighet til å delta i det samarbeidet.

Jeg hadde i utgangspunktet ikke tenkt å snakke veldig mye om den fjerde jernbanepakken, men jeg klarer ikke helt å la det gå når opptil flere talere har brukt relativt mye tid på det. Nå legger jeg merke til at representanten Lysbakken, som stilte et konkret spørsmål og hadde en utfordring, ikke er til stede i salen lenger, men jeg skal likevel svare på spørsmålet hans – jeg er helt sikker på at svaret vil tilflyte. Representanten Lysbakken var opptatt av at velgerne må få ta stilling til dette, både jernbanereformen, som representanten mener det ikke er enighet om, og fjerde jernbanepakke. Det interessante er jo at jernbanereformen ble lagt fram i 2015. Det betyr at velgerne tok stilling til den i 2017, og

velgerne gjenvalgte regjeringa som hadde lagt fram jernbanereformen.

Jeg må si, i det litt mer alvorlige hjørnet, at jeg synes det er merkelig å høre på SV og Rødt og hvordan de omtaler avgjørelsen i Høyesterett. Dette er jo en betenkning Høyesterett ga, for første gang siden 1945, på bakgrunn av at særlig SV og Rødt ville ha en betenkning til Stortinget, der de vel egentlig håpet på et annet resultat. Det er ikke sånn at man først kan be om en betenkning og mene at Høyesterett er det rette stedet å be om den betenkningen, og når man så er misfornøyd med resultatet, går man til angrep på betenkningen. Jeg synes det er en ganske spesiell måte å håndtere Høyesterett på, og jeg synes at en del av de uttalelsene som har kommet i etterkant, også har vært tilsvarende spesielle. Nei til EU kalte det en stor og viktig seier da det ble flertall for å be Høyesterett om denne betenkningen. Samtidig var det et ganske tydelig angrep på integriteten til dommerne da resultatet viste seg ikke å være det man ønsket.

Jeg skal ikke, president, være uparlamentarisk i min språkbruk, men jeg vil allikevel gjerne få sitere noe som har stått i kommentarfelt. Nei til EU skrev på sosiale medier at Høyesterett «våger dessverre ikke å utfordre Stortinget». Det betyr at man i prinsippet går til angrep på den integriteten Høyesterett har, og som jeg antok at alle partier i denne sal og alle organisasjoner også var opptatt av. Men i kommentarfeltet er det faktisk mange som går enda lenger, og her, president, vil jeg også sitere – og dette er ikke mine uttrykk: Høyesteretts medlemmer karakteriseres som en gjeng åler. Jeg synes for det første det er en veldig spesiell måte å håndtere en betenkning fra Høyesterett på som Stortinget har bedt om, og jeg synes det er en veldig spesiell måte å håndtere at Høyesterett kommer fram til et resultat man ikke liker. Jeg synes også det er en veldig spesiell måte å håndtere maktfordelingsprinsippet på.

Jeg mistenker ingen i denne sal for å mene det som jeg nå siterte, men jeg synes allikevel det er verdt å bemerke at vi i disse debattene om Europa snakker mye om demokrati, om rettsstat, om domstolenes uavhengighet, om viktigheten av å ha nettopp disse uavhengige domstolene. Når Stortinget da ber vår høyeste domstol om en betenkning om et grunnlovsspørsmål, er det altså flere representanter som mener at det ikke kan legges til grunn, fordi man synes å være uenig i resultatet.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:11:42]:** Utenriksministeren er opptatt av et bedre militært samarbeid i Europa. Hun snakket om å styrke samarbeidet, at det var positivt, og både Canada og USA støtter opp un-

der det. Et av de viktigste områdene å samarbeide på er på forsvarsindustriiden. Norge har det strengeste eksportregelverket i hele EU. Det vil si at vår forsvarsindustri blir konkurrert ut bl.a. på grunn av dette samarbeidet. Vi er ikke i stand til å konkurrere og får stadig flere tilbakemeldinger om at selv om vi har den beste teknologien, også på «dual-use technology», som det heter, taper vi konkurransen fordi vi gjennom vårt eksportregelverk ikke aksepterer eksport til land hvor det er krig eller krig truer, og det gjør at de andre landene ikke bryr seg. Vi skal bry oss. Så spørsmålet til utenriksministeren er: Vil utenriksministeren ta et initiativ slik at vi kan få harmonisert eksportregelverket, altså liberalisere vårt eksportregelverk slik at vi får et tilsvarende eksportregelverk og de samme konkurransevilkårene?

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:12:48]:** Eksportkontrollregelverk er nasjonale beslutninger, så EU har ikke et felles regelverk, men det er flere land i EU som har et mer liberalt regelverk enn det vi har. Vi forholder oss jo – og det har alle regjeringer siden 1959 gjort – til vedtaket Stortinget fattet i 1959, som legger rammene for hvilke land man kan eksportere til, og også hva man kan eksportere, til en viss grad.

Norge har fra tidligere sluttet seg til, eller innlemmet, direktivet for forsvarsmateriell. Det er det mange EU-land som ikke har gjort. Fra vår side var det tenkt som en måte både å kunne få større innpass på det europeiske markedet og å ha noen av de samme kjørereglene for det, uten at det berører eksportkontrollregelverket som sådant – det handler mer om industrisamarbeid, bl.a. Nå er jo Stortinget også enige om – og regjeringa legger fram en proposisjon om – tilslutning til Det europeiske forsvarsfondet. Det mener vi også er et viktig bidrag til å gi norsk industri bedre rammevilkår.

**Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:13:52]:** Da anser jeg det slik at man ikke vil ta noe initiativ for å liberalisere det, men kommer med noen andre grunner for at man skal ha andre organisasjoner man skal slutte seg til, og en annen type samarbeid, som ikke konkret hjelper forsvarsindustrien.

Jeg vil fokusere litt på klimasamarbeidet og utslippet av CO<sub>2</sub>, som utenriksministeren var veldig opptatt av. Kina har nå 28 pst. av det globale utslippet av CO<sub>2</sub> og har ambisjoner om å slippe ut langt mer, 450 pst. økning er det siste tallet jeg så. Norge har som mål å halvere sitt utslipp av CO<sub>2</sub> frem til 2030. Mitt spørsmål og min utfordring til utenriksministeren er om hun vet og kan fortelle meg hvor stort utslipp Norge har av CO<sub>2</sub> i global sammenheng, i prosent.

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:14:38]:** Nei, det har jeg ikke oversikt over, dessverre, og det fo-



reslår jeg vel egentlig at klima- og miljøministeren er den rette til å svare på. Jeg skal ikke begi meg inn på vurderinger av det, for det vet jeg ikke.

Men jeg vil gjerne svare på det spørsmålet Tybring-Gjedde stilte før det, om å liberalisere. Vi har jo minst en gang i året – jeg vil si en gang i året – større debatter om eksportkontroll, når regjeringa legger fram sin årlige stortingsmelding om eksporten av forsvarsmateriell året før. Jeg har ikke registrert – fra noe parti, egentlig – noe forslag om at vi skal gå bort fra 1959-vedtaket. Dersom det skulle være flertall for det på Stortinget, ville jo det i så fall være en endring av norsk politikk.

Jeg mener det er viktig at vi har et strengt eksportkontrollregelverk, at vi har tydelig nasjonal kontroll med den eksporten vi gjør av forsvarsmateriell, og at vi gjør våre egne vurderinger, men selvsagt samarbeider bl.a. med EU for å kunne ha et godt innhold i det eksportkontrollregelverket og bidra til kontrollen.

**Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:15:42]:** Jeg kan informere utenriksministeren om at det er 0,5 pst. av det globale utslippet, og vi har ambisjoner om å gå ned til 0,25 pst. av det globale utslippet, som vil koste oss flere hundre milliarder kroner. Det er for så vidt med regjeringens og Stortingets støtte, Fremskrittspartiet synes dette er helt meningsløst, men det er en annen sak.

Det er slik at en eksporterer forsvarsmateriell til land fordi de skal ha avskrekking. NATO-landene har også mye forsvarsmateriell, forsvarssystemer, som ikke er til å bruke, men til å avskrekke, slik at de ikke bruker det. Det er jo hele poenget med forsvarsindustrien. Andre land får beskjed om at der det er krig eller krig truer, dit skal vi ikke eksportere, så de får ikke lov til å bruke avskrekking som et argument for å kjøpe forsvarsmateriell. Fremskrittspartiet støtter liberalisering av 1959-vedtaket, det har vi gjort hele veien. Man kan selvfølgelig fremstille det som om vi ikke gjør det – Høyre gjør det ikke, Fremskrittspartiet gjør faktisk det. Vi håper nå at en vil ta initiativ slik at vi kan være på linje med EU-landene, slik at vi ikke stiller oss i en spesiell situasjon i konkurransen.

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:16:47]:** Men det er altså ikke et felles eksportkontrollregelverk i EU. Det er nasjonalt, i hvert enkelt land. Det betyr at noen land har liberale regelverk, andre land har strenge regelverk. Vi som ikke EU-medlem ligger på den strenge sida, og det er fordi det er det det er full enighet om i Stortinget. Jeg har ingen intensjoner om å ta til orde for en liberalisering av norsk regelverk, nettopp fordi Stortinget så tydelig har slått fast, i 1959 og i årene etter, at vi skal ha de strenge rammene vi har for eksporten.

**Emilie Enger Mehl (Sp) [13:17:41]:** Stortinget behandlet for ikke så lenge siden et forslag fra Senterpartiet om å legge til grunn en reduksjon i EØS-midlene når regjeringen skal inn i nye forhandlinger. Det skyldes at vi mener ordningen har sklidd helt ut av proporsjoner, blitt altfor dyr, og at man kan stille spørsmål ved om det er sammenheng mellom de milliardbeløpene som brukes f.eks. til bistand i Polen eller Ungarn, og formålet med ordningen, som er sosial økonomisk utjevning i Europa. For ikke lenge siden bekreftet også utenriksministeren i et svar på skriftlig spørsmål at ordningen er frivillig og en midlertidig ordning. Så sa hun i redegjørelsen at man forbereder seg på nye forhandlinger, men at en sentral forutsetning for en ny periode må være å få på plass enda mer robuste mekanismer for å ivareta verdiene som ligger til grunn for samarbeidet.

Mitt spørsmål er da: Er det slik at dette tolkes som at man åpner for at det ikke blir noen ny periode med EØS-midler i det hele tatt, og hvilke krav må eventuelt være på plass for at det skal bli en?

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:18:48]:** Hvis jeg ikke husker feil, tror jeg vi har diskutert dette også på et par av møtene i Europautvalget i Stortinget når vi har diskutert veien fram mot en eventuell ny periode. Det er jo sånn at etter hver periode skal både EU og Norge gjøre opp status for å se om det fortsatt er behov for denne typen midler. Det er det nokså åpenbart at det fortsatt er, og da er jo spørsmålet innretningen på de midlene – vi bruker i dag veldig mye midler på klima- og næringssamarbeid, på forskning og særlig på sivil samfunn, som kanskje er de store bolkene, og som bidrar til sosial og økonomisk utvikling og utjevning i Europa. Sånn vi ser på det nå, mener vi det er positivt at EU strammer til bl.a. på rettsstatsmekanismer, og ønsker at så mye som mulig av det også skal være en del av vilkårene for utbetaling av EØS-midler. Det er derfor jeg sa det jeg sa i redegjørelsen, at vi ønsker å se på den utviklingen som har vært, og se hva vi gjør med det for å styrke våre egne ordninger for dette.

**Liv Signe Navarsete (Sp) [13:20:13]:** Noreg er i sluttfasen av forhandlingar om handelsavtale med Storbritannia. I media kan me lese at tollfrie kvotar på fisk og landbruk er tema, noko som er uohøyr. Senterpartiet krev at regjeringa ikkje gir innrømmingar på landbruksområdet. Importen frå EU er alt så stor gjennom artikkel 19-forhandlingane at han svekkjer vår nasjonale produksjon av mat og dermed òg matsikkerheit vår. Målet for denne sal, iallfall i fine talar, er at me skal ha meir lokal og kortreist mat, og eg har lenge forventat at statsråd Vervik Bollestad skulle slå fast på vegner av regjeringa at det er uaktuelt å auke dei lokale tollfrie kvotane på landbruksvarer til Noreg. Me hadde

jo eit handelsunderskot med EU på 44 mrd. kr i 2020 på landbruksvarer.

Kan utanriksministeren slå fast at det er uaktuelt å auke dei tollfrie kvotane for landbruksvarer til Noreg utover det EU inkludert Storbritannia hadde før brexit?

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:21:15]:**

Nå er representanten inne på et område som hører under næringsministerens konstitusjonelle ansvar, det er hun som fører forhandlingene om frihandelsavtalen. Men som jeg sa i redegjørelsen, og det gjentar jeg veldig gjerne, er det sånn at vi søker selvfølgelig å oppnå så gode vilkår som mulig for norsk sjømateksport, samtidig som vi beskytter norsk landbruk. Det er den balansegangen vi alltid må ta i denne typen forhandlinger. Det gjelder selvfølgelig også nå. Som jeg sa i svaret til representanten Marthinsen, er dette en avtaleforhandling som dreier seg om mer enn fisk og landbruk, selv om det er det som får mest oppmerksomhet. Dette handler om at vi skal sikre stabile og gode rammevilkår for norsk næringsliv i Storbritannia, og at vi også får gode investeringer og godt britisk næringsliv i Norge.

**Eirik Faret Sakariassen (SV) [13:22:21]:** I utgreiinga si trekte utanriksministeren fram eit forslag til direktiv frå EU-kommisjonen om minsteløn. Eit sånt direktiv vil vera eit klart brot med den norske modellen og insentiva til eit organisert arbeidsliv. Det er truleg ikkje EØS-relevans i direktivet, men det er framleis likevel ein fare for at det er det. Dersom det skulle visa seg at det er EØS-relevans i direktivet, vil regjeringa gå mot implementering av eit minstelønsdirektiv i Noreg?

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:22:58]:**

Jeg tror det er viktig å begynne den diskusjonen i riktig ende. Akkurat nå er vi der at vi ennå ikke helt vet hvordan direktivet kommer til å se ut. Som jeg nevnte i svaret mitt i stad, er det nå flere land, deriblant Sverige og Danmark, som på akkurat samme måte som Norge har tatt til orde for at vi som har kollektiv lønnsdannelse, vi som har stor organiseringsgrad, jo vil bevare det, og kommisjonen har egentlig kommet det i møte på mange måter. Hensikten her er å sikre en levelig minstelønn og gode levekår for dem som er lavest lønnet i Europa, og som har dårlige rammevilkår. Det betyr ikke at man på samme måte må innføre dette for land der man har kollektiv avtalefesting, og der man også har høy organiseringsgrad. Her opplever jeg at Stortinget vel er så å si enstemmige i dette, og arbeidslivets parter mener det samme. Derfor har vår tilnærming vært for det første å forsøke å påvirke EU i vår retning. Dersom det skulle bli et direktiv, som jo ikke er sikkert ennå, må vi så vurdere EØS-relevansen, og så må vi komme tilbake til hva den norske holdningen til det er.

**Presidenten:** Replikkordskiftet er omme.

**Jette F. Christensen (A) [13:24:27]:** Aller først vil jeg takke utenriksministeren for at hun tok opp den demokratiske tilbakegangen i Europa i sin redegjørelse. Hun la diskusjonen om dette der den skal være. Diskusjonen om EØS-midler i Norge må handle om hvordan de brukes best for å få mest mulig demokrati og rettsstat for pengene, for å si det rett ut.

Det er ingen som mener at det norske bidraget ukritisk skal vokse bare for å vokse. Alle mener at bidraget skal stilles krav til. Det blir til og med gjort hele veien. Noen ganger diskuteres dette i en diskurs der man later som om Norge ukritisk betaler avlat til EU. Det stemmer ikke. Hvis fortellingen om norske EØS-midler hadde vært at disse pengene vekselvis går til diplomatlunsjer i Brussel og aspirerende autokrater i Budapest og Warszawa, ville alle vært imot.

Det er lett å gjøre retoriske poeng av hvorfor Norge sponser museumsopplevelser i Polen. Det tar veldig mye lengre tid å fortelle om et museum for polske jøders historie, hvor viktig det er å fortelle denne historien og sikre at norske midler går til undervisningsopplegg for unge for å øke forståelsen, huske historien og være et bidrag til at det aldri skjer igjen.

EØS-midler er ment å støtte sivil samfunn og sosial utjevning. Sammen med Ungarn er Polen det landet som er det fremste eksemplet på demokratier i tilbakegang. I begge landene blir rettsstat og sivile rettigheter kontinuerlig bygd ned. Det er våre verdier, våre menneskerettigheter og våre rettsstatsprinsipper som også blir angrepet når de blir angrepet i Ungarn og Polen. Derfor er det vår plikt og vårt ansvar å gjøre noe med det, særlig når det virker. Norske penger har jo helt aktivt bidratt til å legge press på endring, bl.a. i Ungarn i 2014. Den nye avtalen med Ungarn har en klar henvisning til rettsstatsmekanismen i EU og krever en enighet om forvaltning av midler som skal gå til det sivile samfunn. Å få til det i forhandlinger med en stat som har stormet kontorene til sivile organisasjoner fordi de har mottatt støtte fra Norge, er en bragd.

EU har arbeidet i årevis med å finne ut hvordan de skal finne et effektivt press mot Ungarn og Polen. Imens har Norge vært med på konstruktivt å bidra til å stoppe eller i hvert fall bremse den demokratiske tilbakegangen som foregår i Europa. For la oss være ærlige: Det er ikke noen «democratic backsliding» som foregår. Disse landene sklir ikke bort fra demokratiet som styreform, de springer, og da må vi holde på de virkemidlene vi har for å prøve å stoppe dem.

Jeg inviterte utenriksministeren til å diskutere bruk av virkemidler i et skriftlig spørsmål for ikke så lenge siden, der jeg spurte om hvordan utenriksministeren

mener at Norges bidrag kan brukes mest effektivt for redning av demokrati, sivilsamfunn og rettsstat i Polen. Jeg er klar over at regjeringen bruker både dialog og internasjonalt press for å utøve påvirkning på dette feltet, men nå er situasjonen så pass alvorlig og akutt at det kommer nye forslag til virkemiddelbruk hele tiden. Jeg er ikke opptatt av å være for eller imot ett enkelt virkemiddel. Jeg er opptatt av å åpne en konkret og åpen diskusjon om hvilke virkemidler som kan være best. Et flatt kutt i EØS-midler kan resultere i at de organisasjonene som arbeider for å bevare rettsstaten, kan bli rammet, og da vil ikke pengene virke etter hensikten. Samtidig kan frysing av EØS-midler til konkrete prosjekter innenfor justissektoren bidra til å legge press mot utviklingen som bekymrer hele Europa.

Svaret var veldig overraskende. Det var nesten så jeg ikke kjente igjen utenriksministeren. Der sto det:

«Vi kan imidlertid ikke reagere med suspensjon av EØS-midler på alle uønskede politiske utviklinger eller beslutninger.» Unnskyld meg, men det er det som faktisk er foreslått her. Videre i svaret står det: «Det må være en klar og tydelig forbindelse til direkte negative effekter for programmer og prosjekter vi finansierer.»

Det står også:

«Dersom det er risiko for eller det forekommer avtale- eller regelbrudd, får dette konsekvenser.»

Det er strålende, men det er akkurat de konsekvensene, hvor de skal være, og eventuelle negative effekter på programmene jeg ønsker å diskutere.

Nå er Polen i ferd med å bli en rettsstatsfri sone. Vi trenger å diskutere bruk av virkemidler. Jeg kommer til å sende det spørsmålet til utenriksministeren en gang til, og håper hun tar seg tid til å svare utfyllende, slik at vi kan få en god diskusjon om hvordan EØS-midlene virker best – ikke om de skal finnes eller ikke.

**Svein Roald Hansen (A) [13:29:34]:** Senterpartiets representant, Emilie Enger Mehl, ønsket en grundig utredning om alternativet til EØS, ikke bare ha medlemskap og britenes avtale å velge mellom. Det finnes ingen grundigere utredning enn å studere britenes avtale, fordi det beste med britenes avtale er at den viser oss forskjellen på det vi har i EØS, og det vi vil få med en handelsavtale. Jeg hadde forventet at de som heier på brexit, brukte denne debatten til å vise fram fordelene de mener britene nå har i forhold til oss, men Moxnes og Lysbakken valgte seg fjerde jernbanepakke.

EØS-avtalen er, som utenriksministeren sa, noe langt mer enn en handelsavtale, men for norsk økonomi og eksport er den viktigst som handelsavtale, og da kan vi sammenligne med britenes nye avtale. Det finnes ikke ett eneste eksempel på at britisk næringsliv

har fått bedre og enklere markedsadgang med den nye avtalen enn de hadde som EU-medlemmer – ikke ett! Tvert imot: De slipper riktignok fortsatt toll og kvotebegrensninger, forutsatt at de holder seg til standarden i det indre markedet, så friheten til å fastsette egne regler og standarder, som skulle være så viktig, er nokså illusorisk. Senker de standardene, kommer det med en pris. Men det britisk eksportindustri opplever, er plunder, heft og kostnader på grensepasseringene. Særlig problematisk er det for fisk og næringsmidler, og lakseeksporten er stanset nesten helt opp. De som eksporterer til detaljmarkedet i EU-landene, er i ferd med å gi opp. Hva er rådet de får fra regjeringen? Jo, etabler et distribusjonsselskap i et EU-land! Det er litt av en attest til egen avtale.

Tjenesteeksportørene har enda dårligere vilkår. Popartister og kunstnere møter problemer med visumkrav – i hvert land de skal turnere i. Den frie bevegelsen vi nyter godt av i et indre marked, har sine fordeler, også for kulturarbeidere.

Britisk landbruk rammes hardt av den nye innvandringspolitikken. Får de inn hjelpen østfra til vårønn og innhøstning? Det er et spørsmål. Det norsk landbruk sliter med på grunn av koronaen, blir en permanent hodepine for britiske bønder.

Nå forhandler regjeringen med britene om en handelsavtale til erstatning for EØS. Britene har mye biff og ost de vil få solgt. Landbruket er redd for at regjeringen åpner for store kvoter for å få mindre toll på bearbeidet sjømat. Vi har hørt bekymringen også her i salen i dag. Forstår nå bønder – og Senterpartiet – hvor godt EØS-avtalen beskytter norsk landbruk? Når vi forhandler med EU om litt mer ost og litt mer hortensia, kan vi gjøre det uten å stå i krysspisset som regjeringen nå gjør i forhandlinger med britene. Det er på tide at norske bønder slår ring om EØS-avtalen og ber sine støttepillere avblåse kampen mot EØS.

EØS-avtalen er den beste handelsavtalen vi kan ha med EU. Den sikrer eksportnæringene fullverdig markedsadgang uten plunder, heft og kostnader på grensene. Den gir trygghet og rettigheter fordi norske bedrifter konkurrerer innenfor et felles regelverk, og den beskytter landbruket mot en langt åpnere frihandel.

Alle som er opptatt av å vurdere EØS-avtalen opp mot alternativene, kan begynne med å studere NUPIs analyse om EØS og alternativene, som er gjort på oppdrag fra sjømatnæringen, en av våre aller viktigste eksportnæringer, og hvor våre europeiske naboland er det aller viktigste markedet. Analysen er krystallklar: Det er bare ett alternativ som er enda bedre enn EØS, og det er medlemskap.

EØS-avtalen er viktig for eksport og økonomi, men også for deg og meg. Den gir nordmenn rettigheter i

våre europeiske naboland, retten til å søke arbeid, trygghet for helsetjenester når man arbeider, studerer eller ferierer der, tilgang til felles utdanningsprogrammer som Erasmus eller forskningsprogrammer som Horisont 2020. Det var gledelig å registrere forslagene fra regjeringen i dag om deltakelse i disse og flere andre programmer. Alt dette er britene, britisk ungdom, nå fratatt, og så langt er det ikke mulig å få øye på gevinsten de ivrigste brexiterne forespeilet folket.

**Presidenten:** De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

**Liv Signe Navarsete (Sp) [13:34:40]:** Då eg stilte spørsmål til utanriksministeren om auka tollfri import av mat til Noreg, fekk eg ikkje noko særleg tryggande svar. No veit eg at det er næringsministeren som har sete i forhandlingar, men eg har òg sete åtte år i regjering og veit ganske mykje om samarbeidet mellom Næringsdepartementet og Utanriksdepartementet og dess like ministrar. Det svaret var unnvikande og som sagt slett ikkje tryggande.

Det er slik at det er kvotar både på landbruk og på fisk. Når det gjeld avtalen mellom EU og Storbritannia, har regjeringa medgitt at:

«Avtalen gir riktignok fri markedsadgang for sjømat, men den kobler ressurstilgang og markedsadgang, noe som ikke ville vært i vår interesse.»

Det er heller ikkje i vår interesse å kople fisk og landbruk meir enn det me allereie gjer i EØS-avtalen. Der òg er det press. Men er det ikkje ei slik kopling ein held på med ved tildeling av fiskekvotar til EU frå regjeringa si side?

Storbritannia har ikkje tildelt seg sjølv fiskekvotar i norsk farvatn, men det har EU gjort. Dei har tildelt seg sjølv torsk kvote i fiskevernsona ved Svalbard som går langt utover det Noreg har fastsett i forskrift. Det er heilt uakseptabelt og ei krenking av Noregs rettar. Dei har tildelt kvotar på – beklagar, no skal eg halde meg til manuset så eg ikkje sporar av. EU har tildelt kvotar utanfor Svalbard, som dei ikkje har rett til å gjere. Spørsmålet mitt er: Kva gjer regjeringa med det? Dei protesterer for all verda, er med på ferda, eller gjer dei noko med det?

Den lemfeldigheita ein ser, både med at det går beinharde rykte om at ein koplår mat – altså landbruksvarer og tollfriheit der – og fisk, som media skriv mykje om for tida, og at ein ikkje tek eit oppgjør med EU og får på plass ryddigheit når det gjeld fiskeri, det viser ei svak regjering. Det viser ei regjering som diltar etter EU, som ønskjer seg inn i absolutt alle forum som EU har, som ikkje har ei einaste motførestilling mot noko som kjem frå Brussel, og som brukar EØS-avtalen til å gjere oss til nærast medlemmer. Det er skammeleg, og

det forsvarar ikkje det norske nei til EU som det norske folk gav. Denne regjering har sett oss på ei sklie inn i EU på nesten alle område, til og med forsvar. Det kan ikkje fortsetje, derfor må me ha ei ny regjering.

**Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:38:19]:** Jeg har lyttet med interesse på debatten om bl.a. utenriksministerens beskrivelse av den betenkning som nå er gitt fra Høyesterett i saken om fjerde jernbanepakke. Det er jo nettopp det det handler om – det er en betenkning. Det er ikke slik at det er Høyesterett som skal behandle spørsmålet om hvorvidt Norge skal tilslutte seg fjerde jernbanepakke eller ikke. Det er det Stortinget som skal gjøre.

Både jeg og flere andre fra Senterpartiet deltok tydelig i debatten da det var spørsmål om en skulle innhente en betenkning fra Høyesterett. Det ga Stortinget sin tilslutning til, fordi en nettopp ville ha en betenkning, en vurdering av de spørsmål som ble reist i fjerde jernbanepakke, fra Høyesterett. Ut fra det ministeren nå sier, er det forhåpentligvis også sann at regjeringen vil gå inn og lese den vurderingen nøye, for det som Høyesterett bl.a. kommer fram til, er at den suverenitetsavståelse som skjer gjennom den jernbanepakken, er mer omfattende enn det som regjeringen har lagt til grunn i sin korrespondanse med Stortinget. Blant annet har samferdselsministeren lagt til grunn at det ikke er noen myndighetsoverføring til EU-kommisjonen. Høyesterett sier derimot at jo da, det kan bli slik at EU vedtar regelverk som trer i kraft for Norges del før det er inkludert gjennom EØS-avtalen.

Videre har også regjeringen lagt til grunn at vi i sikkerhetsspørsmål kan bruke en såkalt stopp-knapp fra norsk side, også i spørsmål som er behandlet av EUs jernbanebyrå og voldgiftsnemnda. Der konkluderer Høyesterett med at en slik type praksis fra norsk side sannsynligvis ville bli ansett som illojal i henhold til EØS-regelverket.

På flere punkt konkluderer Høyesterett med at det vi her står overfor, går lenger enn det som regjeringen har lagt fram for Stortinget, så jeg forventer at regjeringen nå går nøye gjennom denne utredningen fra Høyesterett og ser på de materielle sidene ved fjerde jernbanepakke. Så er det til sjuende og sist Stortinget, ut fra en politisk vurdering, som skal ta stilling til om vi skal underlegge oss et system der vi avgir myndighet til EU på viktige områder knyttet til norsk jernbanesikkerhet og knyttet til organisering av norsk jernbane.

Til slutt: Jeg hadde håpet at det gjennom debatten hadde kommet tydeligere fram hva som er Norges posisjon nå med tanke på en ny runde med EØS-forhandlinger om kontingent. Vi står altså overfor et EU som er blitt mindre siden sist. Storbritannia har gått ut. Én ting er at vi skal ha en byrdefordeling mellom Norge,

Island og Liechtenstein, men den særegne norske kontingenten på toppen burde i det minste bli fjernet gjennom nye forhandlingsrunder.

**Eirik Faret Sakariassen (SV) [13:41:34]:** Eg vil venna litt tilbake igjen til dette med minsteløn, for der minsteløn i ein del europeiske land kan representera eit slags golv, vil det vera stor fare for at det i Noreg vil representera eit lønsmessig tak, fordi me har hatt gode måtar å forhandla fram tariffavtalar som har vore allmenngjorde på.

Så vidt eg veit, har Kommissjonen sagt at forslaget til EØS-direktiv ikkje er merka som EØS-relevant. Likevel sa utanriksministeren i si utgreiing:

«Vi foretar nå en grundig vurdering av forslaget EØS-relevans.»

Då er mitt spørsmål: Kvifor skal ein bruka meir tid på det, viss det ikkje er merka med relevans for EØS-avtalen? Eg meiner regjeringa bør bruka tid på å seia at ein avviser forslaget fullstendig, og at det ikkje bør verta gjort gjeldande i Noreg. Om det vert føreslege at det skal gjerast gjeldande i Noreg, håpar eg verkeleg at regjeringa seier nei til å innføra dette, for det vil vera eit klart brot med den norske modellen, med insentiva til å organisera seg. Det er verdt å minna om frå denne talarstolen at både LO og NHO er mot dette.

Eg har registrert at representantar frå regjeringa, både utanriksministeren og den tidlegare fungerande arbeidsministeren, har uttalt seg på ein måte eg foreløpig er roa av, men ein skal vera klar over at det viktigaste er ikkje kva kommissærane og Kommissjonen seier og uttalar når dei presenterer politikken sin, men kva som vert ståande i direktivet. Me skal vera klar over at dette forslaget kjem i lys av at fagbevegelse over heile Europa er under sterkt press, at det er fallande deltaing, og at det er svak forhandlingsrett i mange land.

Noko av det finaste med Noreg kan me takka fagbevegelsen for. Me har vore eit land som har hatt ganske små forskjellar mellom folk, og ganske høg tillit i samfunnet. Me har hatt eit trygt arbeidsliv og gode pensjonar å falla tilbake på. Alt dette er verdt å ta vare på, og då er det heilt nødvendig å avvisa denne type forslag som vil vera med og bryta opp rundt det som har vore nokon av dei viktigaste byggesteinane for Noreg og den norske modellen. Me har vore sikra kvile, fri og ferie takka vera fagbevegelsen. Det er verdt å ta vare på, og då må ein seia nei til denne type forslag frå EU, som vil vera med og svekkja det.

**Svein Roald Hansen (A) [13:44:47]:** Jeg har ikke lyst til å slippe muligheten til å interpellere utenriksministeren litt mer om forhandlingene om avtale med Storbritannia, som hun redegjorde for i redegjørelsen. Selv om daværende europaminister Aspaker hadde

som en uttrykt ambisjon høsten 2016 å få en avtale minst like god som EØS med britene, må vel utenriksministeren i dag kanskje innse at det var vel optimistisk, siden det vel ikke foreligger tanker om at vi skal gå i union med britene.

Norske eksportbedrifter må også bære konsekvensene av at britene har forlatt det indre marked. Jeg antar at betingelsene vi blir enige med britene om, neppe kommer til å skille seg nevneverdig fra det som ligger i avtalen mellom Storbritannia og EU, med unntak av frihandel på landbruksvarer og fisk.

Det som vil være interessant, er om utenriksministeren kan si noe om vi vil stille samme krav til britene som EU har gjort når det gjelder å opprettholde standarder innen helse, miljø, forbrukervern, arbeidstakerrettigheter osv. Hvilken overvåkning skal Norge legge opp til for at dette faktisk følges opp, og hvilke reaksjoner vil avtalen åpne for om britene ikke forholder seg til avtalen på dette området? Her vet vi at det som står på spill med tanke på EU, er tollfrihet og kvotefrihet.

I avtalen mellom EU og Storbritannia er det også lagt opp til en rekke komiteer som skal sørge for at avtalen opprettholdes og fungerer, og det skal også være en parlamentarikerforsamling slik vi kjenner det fra EØS-avtalen. Er dette også aktuelt for Norge å forsøke å få til overfor Storbritannia?

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:47:01]:** For å ta det siste først: Tilknytningen vår til det indre marked og prinsippet om like regler og standarder i EØS setter noen begrensninger for frihandelsavtaleforhandlingene med Storbritannia. Vi kan ikke undergrave de forpliktelsene vi har gjennom EØS i en avtale med Storbritannia. Det gjelder f.eks. standarder og produktkrav. Det er også sånn at det er etablert en del ordninger mellom EU og Storbritannia når det gjelder både tekniske handelshindringer og veterinære regler. Det har også betydning for oss, fordi vi har som gjennomgående prioritering når vi gjennomfører disse forhandlingene, å jobbe for at norsk eksport ikke får dårligere tilgang til det britiske markedet enn det EU har gjennom avtalen.

Når det gjelder den parlamentariske dimensjonen, er dette noe som eksisterer der man har en EFTA-frihandelsavtale. Det som i hvert fall så langt har vært responsen fra britene, er at det er liten interesse for det fra deres side i denne sammenheng, og det er heller ikke helt den type avtale. Derfor har ikke det vært på dagsordenen annet enn i denne sonderende fasen.

Så er det mye man kan si, og jeg er egentlig enig i alt Eirik Faret Sakariassen sier knyttet til minstelønn, men realitetene er altså at når Kommissjonen merker med EØS-relevans, er det ofte bare veiledende, og det er ikke alltid riktig. Det er nettopp derfor vi allikevel bruker

ressurser på å sjekke ut EØS-relevansen. Vi vet veldig godt at det er stor uenighet i EU om dette direktivet, og som jeg nevnte, går nå ni land inn for en svakere legal tilknytning enn et direktiv, så det er fortsatt uvisst hva resultatet blir, og det er nettopp derfor vi fortsetter å påvirke i tråd med norske interesser.

Det er mye jeg veldig gjerne skulle sagt på det ene minuttet jeg har igjen, men jeg sier noen ord om spørsmålet til Navarsete knyttet til EUs kvotetildeling. Jeg var krystallklar i redegjørelsen min på at det er ikke akseptabelt, og det Norge gjør, er altså å bringe opp fartøy og ta dem i arrest dersom de fisker over den kvoten vi har tildelt EU. Så syns jeg at Liv Signe Navarsete kanskje skulle holdt seg til manuset, som hun sa, for det ble voldsomt mye på slutten der. Det å påstå at det at EU tildeler seg selv kvoter, er en svak regjering som dilter etter EU – da tør jeg minne om at sist EU gjorde det, var i 2011. Da var det altså ikke denne regjeringa som satt med makt. Det var en annen regjering, som representanten Navarsete selv var en del av.

**Liv Signe Navarsete (Sp) [11:50:04]:** Eg tek sjansen på å gå på talarstolen utan manus igjen, men no skal eg i alle fall hugse snøkrabbe. Det var det som var det eine poenget i stad, for då EU hadde tildelt eit latvisk fiskeriselskap eigd av russiske økonomiske interesser snøkrabbekvoter, har sikkerheitspolitiske ekspertar sagt at det kan svekkje Noregs suverenitet over Svalbard og Svalbardtraktaten. Det kunne vere interessant å høyre statsråden si vurdering av det. Me veit jo at det ved fleire høve har vore forsøk på å gå til åtak på Noregs suverenitet på Svalbard. Det er mange og store interesser knytt til Svalbard. Det er store økonomiske interesser, men det er òg store politiske interesser. Interesse for Arktis har i det heile vorte mykje større i den seinare tida. Som eit lite land med store interesser i nord er dette viktig for Noreg, og det er viktig at køyrereglane og havretten vert følgd.

Så kjem ein over i det andre spørsmålet ein kunne få svar på: Kva gjer då Noreg? Ja, ein bringar opp kvotar, og det kan verte tøft nok når Kystvakta og andre som skal gjere jobben, ikkje har helikopter. Men det kjem me vel tilbake til i ei anna sak. Så lenge regjeringa ikkje har utstyrt dei med det dei treng, kan det verte ein ganske tøff jobb i all slags vêr og vind utanfor Svalbard. Men dei viktigaste spørsmålet akkurat i denne samanhengen er: Kva kan dette føre til av svekt suverenitet? Får det sikkerheitspolitiske konsekvensar? Og kva konkret gjer regjeringa utover å bringe opp dei som har teke for store kvotar?

**Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:52:34]:** Jeg merket meg at utenriksministeren ikke brukte taletid i det hele tatt nå på å kommentere de elementene i den juridiske be-

tenkningen fra Høyesterett som viser til at det er en mer omfattende suverenitetsavståelse enn det regjeringen har lagt til grunn. Jeg vil be utenriksministeren heller bruke taletiden på Stortingets talerstol til å kommentere det i stedet for å referere til hva som står i enkelte kommentarfelt på Facebook. Det er av mindre betydning for Stortingets behandling enn hva som faktisk er det materielle innholdet i den juridiske betenkningen på de områdene.

Til det utenriksministeren kommenterte i sted, og som hun har opplevd støtte knyttet til, nemlig hva slags paragrafer i Grunnloven en skal behandle spørsmålet om jernbanepakke IV etter: Jeg vil minne om at det også har vært en betydelig kritikk knyttet til Høyesterett på det området – ikke bare i kommentarfelt på Facebook, men også fra jusprofessorer, bl.a. Holmøyvik og Eriksen, som meg bekjent ikke har noen synspunkter på verken EU- eller EØS-avtalen, men som har et faglig utgangspunkt for sine bemerkninger til Høyesteretts betenkning. De omtaler den som metodisk svak, materielt mangelfull og at den inneholder oppsiktsvekkende påstander. Kjernen er at Høyesterett bare legger til grunn at Stortinget har lagt seg til en praksis der Stortinget kan bestemme med vanlig flertall hvorvidt man skal bruke § 26 annet ledd, § 115 eller må gå til grunnlovsendring. Da svekker man, eller uthuler, hele mindretallsvernet som er i Grunnloven, gjennom det. Det er en ganske viktig diskusjon, som også Stortinget må ta når man skal behandle saken.

Til slutt kan jeg heller ikke la være å kommentere representanten Hansen lite grann. Han kommenterer hva slags erfaringer vi har med alternativ til EØS-avtalen, og han trakk opp brexit og britenes avtale med EU.

Når det gjelder spørsmålet om markedsadgang, er det i alle fall slik at britene gjennom sin avtale med EU har sikret full markedsadgang for alle varer til EU – også på videreforedlet fiskeprodukt, noe Norge ikke har gjennom EØS-avtalen – i tillegg til at de har tatt tilbake nasjonalt handlingsrom på viktige områder. Det som er viktig i forbindelse med en utredning av alternativ til EØS-avtalen, er å se på alle de ulike land som inngår avtaler med EU. Siden Norge inngikk EØS-avtalen er det ikke et eneste land i verden som har valgt EØS-avtalen – og EU har heller ikke krevd det når man har inngått avtaler med en rekke land. Bare i løpet av de fem siste årene har det vært mellom 15 og 20 nye avtaler. Det er nettopp det man trenger gjennom en utredning av alternativ, og som jeg også trodde at Arbeiderpartiet etter hvert var mer positivt innstilt til, men det er tydelig at representanten Hansen ikke er på de tanker foreløpig.

**Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [13:55:54]:** Jeg legger merke til at temaet Høyesteretts betenkning er

et veldig ømtålig tema for noen partier i salen. Jeg synes faktisk det er et poeng å sitere kommentarfeltene og site-re de uttalelsene som har kommet fra enkelte, for jeg mener det viser en manglende respekt for Høyesterett. Jeg mener det også tydelig viser at Høyesteretts betenkning nok ville blitt lagt til grunn uten nærmere vurderinger dersom resultatet hadde vært det motsatte. Dette er altså en betenkning som er fra en enstemmig Høyesterett. Man kan være uenig i innholdet i den, men det er altså Stortinget som lovgiver som har bedt om det, og Høyesterett legger til grunn at det nettopp er Stortinget som lovgiver som må ta disse beslutningene, og kan ta disse beslutningene etter Grunnloven § 26 andre ledd.

Diskusjonen om fjerde jernbanepakke skal fortsette. Mitt poeng i redegjørelsen var bare å si at nå som den betenkningen Stortinget ba om, er gitt, ligger jo også grunnlaget der for at Stortinget kan fatte sin beslutning.

Så til spørsmålet om snøkrabbe, som også er et interessant spørsmål. Der antar jeg selvfølgelig også at representanten Navarsete har fulgt godt med på det som har vært rettsprosesser. EU har lisensiert fartøy til enkelte land til å kunne fangste snøkrabbe ved Svalbard. Det er selvfølgelig forbudt, det er det bare Norge som har anledning til å gjøre. Det er også slått fast av Høyesterett så seint som i februar 2019 at Norge kan straffe land og rederier som fangster snøkrabbe ulovlig, fordi det er det det er: Det er ulovlig. Vi har på vanlig måte selvfølgelig reagert mot dette, men har også hatt rettsprosesser nettopp for å slå fast prinsippet om at det er Norge og ikke EU som kan lisensiere fangst av snøkrabbe i fiskevernsonen ved Svalbard.

Det er viktig også å understreke at det samme prinsippet, nemlig å ta fartøy i arrest, gjelder for kvoter som er over det Norge har gitt til EU. Vi ga også en kvote til Storbritannia denne gangen, selv om dette snus litt på hodet nå som Storbritannia har gått ut av EU. Men vi gjorde altså det likevel.

Det er viktig å understreke at i disse sammenhengene er det kvotebytte som er det normale som gjelder, så dersom EU ønsker å fangste snøkrabbe, må det byttes kvoter på andre områder som norske fiskere kan fangste.

**Presidenten:** Representanten Svein Roald Hansen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

**Svein Roald Hansen (A) [13:58:47]:** Representanten Gjelsvik pekte på at ingen av de andre mellom 60 og 70 landene EU har handelsavtale med, har bedt om en EØS-avtale. Representanten Gjelsvik kjenner bakgrunnen for EØS-avtalen veldig godt. Det var seks EFTA-land og tolv EU-land som var hverandres største han-

delspartnere. Hvordan skulle man håndtere det når det indre marked ble utviklet slik som vi har sett det? Svaret på spørsmålet er at det er ingen andre land som har hatt 75 pst. av eksporten sin til EU-markedet. Det er forklaringen på at ingen har bedt om det. De som har ønsket å delta i den europeiske integrasjonen, har jo ønsket medlemskap, og ikke det vi har: et medlemskap uten stemmerett. Det er forklaringen.

**Presidenten:** Representanten Sigbjørn Gjelsvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

**Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:59:54]:** Jeg synes det er grunn for representanten Hansen, selv om han er en grenseløs tilhenger av både EU og EØS-avtalen, til å reflektere lite grann over at blant alle de land i verden som har inngått handelssamarbeid med EU etter at Norge inngikk EØS-avtalen på starten av 1990-tallet, er det ikke et eneste land som har ment at det er EØS-rammen som vil være den beste rammen for en slik type samarbeid. EU har heller ikke bedt om det. Eksempelvis sa et land som er EFTA-partner med oss, Sveits, nei til EØS-avtalen i en folkeavstemning og valgte andre alternativer. Det samme har Canada, Japan og flere andre land gjort.

Så til utenriksministeren, til betenkningen: Senterpartiet inviterer regjeringen til en diskusjon om det materielle innholdet i Høyesteretts betenkning, der vi nettopp viser til at Høyesterett på flere områder går i rette med regjeringens forståelse av hvor omfattende suverenitetsavståelsen er, og vi forventer at regjeringen følger opp det i forlengelsen.

**Hårek Elvenes (H) [14:01:18]:** Jeg må si at det går en smule kaldt nedover ryggen på meg når jeg hører representanten Gjelsviks ringeakt for Høyesterett. Som det står i loven: Den høyeste rett. Vi har én høyesterett. Så kan vi ha mange privatpraktiserende jurister av ymse slag som kan ha synspunkter på Høyesteretts betenkning, men den er suveren. I vårt rettssystem er det ikke en rettsinstans over Høyesterett. Maktfordelingsprinsippet er så sentralt i vårt parlamentariske demokrati. Denne salen gir lover. Det er rettsinstansene som dømmer og gir sine betenkninger om det Stortinget har bedt om. Når det ikke faller i god politisk jord hos Senterpartiet, kjører man på. Det virker som om man har passert en grense. Jeg vil anbefale boka som tente Gro Harlem Brundtlands interesse for politikken: Johs. Andenæs' «Statsforfatningen i Norge». Representanten Gjelsvik bør lese den og kanskje korrigere etter det han observerer der.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [14:02:38]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i helsepersonelloven mv. (lovfestet opprettelse av klinisk etikkomité, utvidet varslingsplikt og enkelte unntak fra taushetsplikten mv.) (Innst. 317 L (2020–2021), jf. Prop. 65 L (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til saksordfører, 3 minutter til hver av de øvrige partigruppene og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

**Tuva Moflag (A) [14:03:38]:** Da skal jeg legge fram saken på vegne av saksordfører Hege Liadal. I dag behandler vi en lovfesting av klinisk etikkomité og enkelte unntak fra taushetsplikten i helsepersonelloven, bl.a. hjemmel til å dele taushetsbelagte opplysninger med klinisk etikkomité og unntak fra taushetsplikten ved underretning til andre land om tilsynsreaksjoner. Videre foreslås det en utvidet varslingsplikt til Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten samt enkelte endringer i tobakksskadeloven.

Komiteen viser til at kliniske etikkomiteer i dag er opprettet ved alle offentlige sykehus samt ved de private ideelle sykehusene som har langsiktige driftsavtaler med regionale helseforetak. Komiteen er kjent med at det er utarbeidet et nasjonalt mandat for etikkomiteene, hvor det blant annet framgår at komiteene skal være frittstående og uavhengige, og at de skal være bredt sammensatt og ha medlemmer som representerer brukerne, samt ha kompetanse i medisinsk etikk og helserett. Komiteen har også merket seg at komiteene ikke har beslutnings- eller sanksjonsmyndighet og heller ikke er et klageorgan. De kliniske etikkomiteene skal bidra til økt bevissthet og kompetanse om verdspørsmål knyttet til pasientbehandling.

I proposisjonen fremmes det forslag om at det skal framgå av spesialisthelsetjenesteloven at helseforetakene har plikt til å opprette en klinisk etikkomité. Komiteen merker seg at det legges opp til at bestemmelsen skal si noe om sammensetningen av komiteene, at komiteene skal være selvstendige og uavhengige, og at komiteene skal bistå med råd på oppfordring fra helsepersonell eller pasienter.

Komiteens flertall, Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, merker seg at det er noen høringsinstanser som har hatt

innvendinger mot å dele taushetsbelagt informasjon med en etikkomité. Flertallet presiserer i merknad at deling må skje i samsvar med pasientens ønske. Skulle det ikke være mulig å innhente samtykke fra pasient, må det komme klart fram i pasientens journal hvorfor det ikke var mulig.

For øvrig er det en samlet komité som står bak innstillingen, og jeg legger den herved fram.

**Mari Holm Lønseth (H) [14:06:16]:** Saken gjelder lovfesting av klinisk etikkomité og enkelte unntak fra taushetsplikten i helsepersonelloven. Jeg er glad for at dette forslaget ser ut til å få flertall i dag, og også at det er så tydelige begrensninger ved å dele taushetsbelagte opplysninger.

Jeg vil så presisere at ved en inkurie står ikke regjeringspartiene inne i den flertallsmerknaden som nettopp handler om hjemmel til å dele taushetsbelagt informasjon med klinisk etikkomité. Det er gode merknader med gode refleksjoner, som også vi kan stille oss bak.

Jeg vil også knytte en kort kommentar til Senterpartiet og SVs forslag om å lovfeste klinisk etikkomité for tilbydere av fritt behandlingsvalg. Senterpartiet og SV begrunner dette forslaget med at lovforslaget pålegger sykehus med avtale med det offentlige å ha klinisk etikkomité, men det stemmer ikke. Disse sykehusene pålegges ikke i dette lovforslaget å opprette en sånn komité, men som det framgår av innstillingen, har de en sånn komité. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet mener det ikke vil være rimelig eller forholdsmessig å pålegge verken private eller ideelle med avtale med spesialisthelsetjenesten eller som tilbyr fritt behandlingsvalg, å opprette en sånn komité.

**Kjersti Toppe (Sp) [14:07:55]:** Denne saka handlar om å endra helsepersonellova og få til ei lovfesting av oppretting av klinisk etikkomité, utvida varslingsplikt og enkelte unntak frå teieplikta. Vi støttar forslaget som ligg føre, og eg vil knyta nokre merknader til forslaget om lovfesting av klinisk etikkomité. Det skal no verta ei plikt å oppretta det. Sjølv om det før har vore pålagt gjennom styringsdokumenta, vert det altså no eit lovfesta ansvar.

Eg vil òg få fram at eg synest det arbeidet kliniske etikkomitear gjer i helsetenesta, er veldig viktig, og at det kan hjelpa både helsepersonell og pasientar i vanskelege saker som ein garantert kjem borti, og som gjeld etiske og ofte vanskelege verdspørsmål som kjem opp til vurdering.

I forslaget står det at komiteene skal ha medisinsk og helsefagleg kompetanse, etisk kompetanse og helserettsleg kompetanse. Det er viktig kompetanse som



vert peikt på, og som er nødvendig i ei slik tverrfagleg vurdering.

Det som har skapt mest debatt i forslaget, er heimel til å dela teiebelagde opplysningar med etikkomiteane utan at det ligg føre samtykke frå pasienten. Senterpartiet støttar under tvil denne. Vi ser at det kan vera situasjonar der dette er nødvendig, men vi vil presisera at det skal vera eit unntak, og at hovudregelen framleis skal og må vera at helsepersonell innhentar samtykke frå pasient eller eventuelt andre som har kompetanse til å samtykke på vegner av pasienten.

Datilsynet var av dei som var svært kritiske til dette unntaket. Dei har spelt inn at det må gå fram av unntaksreglane i kva situasjon det er behov for å drøfta ei slik sak, og når det er nødvendig å dela teiebelagde opplysningar med etikkomiteen, skal det registrerast i pasientjournalen kvifor eventuelt samtykke ikkje er innhenta. Under desse føresetnadene, at det vert ei streng praktisering og ei god innramming av dette, støttar Senterpartiet det framlagte forslaget.

Til slutt fremjar eg det forslaget som allereie er omtalt, om å be regjeringa vurderer tiltak som kan sikra at tilbydarar innan fritt behandlingsval også vert pålagde å ha ei ordning med klinisk etisk komité. Vi meiner dette arbeidet er like viktig om det er ei offentlig teneste, ei privat teneste eller ei ideell verksemd som tilbyr pasientbehandlinga.

**Presidenten:** Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp det forslaget hun refererte til.

**Nicholas Wilkinson (SV) [14:11:05]:** Det er bra og viktig at vi får en etikkomité. Det er viktig å lære mer, slik at helsetilbudet kan bli enda bedre. SV mener at pasientene også skal ha tilgang til komiteen for å reise saker. Mange ganger er det pasienten som kjenner aller best de problemene som har oppstått. Da er det svært viktig at komiteene også skal ha en brukerstemme.

Det er flere høringssvar som påpeker dette. SV mener det må komme på plass. Offentlige institusjoner skal ha etiske komiteer, og private som har avtaler med helsetjenesten, skal også ha det.

Høyrepartiene foreslår å privatisere mer av helse-tjenestene med fritt behandlingsvalg. SV vil ikke privatisere tjenestene, men hvis det skjer, mener vi at alle pasienter, også de som bruker helseinstitusjoner som ikke er offentlige eller ikke har en avtale med staten, også skal ha en etikkomité i institusjonen de bruker. Derfor foreslår SV og Senterpartiet det.

Det er viktig at helsepersonell kan få unntak for at de kan dele taushetsbelagt informasjon med etikkomiteen. Når kunnskap og problemer skjules, blir det vanskelig å se helheten og bygge en bedre tjeneste. For SV er det svært viktig at informasjon om pasienter og proble-

mene de har hatt, som hovedregel skal være med samtykke. Det er også svært viktig at helsepersonell kan snakke åpent med komiteen uten at ledere i helseforetakene skal overstyre og stoppe informasjon som helsepersonell deler med etikkomiteen.

Til slutt er jeg svært glad for at Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten, Ukom, får tilgang til tannhelsetilbud og lokale helsetilbud, som sykehjem, og at det blir omfattet av varslingsplikten.

**Statsråd Bent Høie [14:13:38]:** Det er i dag opprettet kliniske etikkomiteer i de offentlige sykehusene og i de ideelle sykehusene som har en langsiktig driftsavtale med regionale helseforetak. De kliniske etikkomiteene bidrar til økt bevissthet og kompetanse om verdspørsmål knyttet til pasientbehandlingen. Komiteene bistår også med råd i konkrete saker på oppfordring fra helsepersonell eller pasienter.

I proposisjonen fremmer regjeringen forslag om å lovfeste helseforetakenes plikt til å opprette kliniske etikkomiteer, og i tillegg lovfestes sammensetningen av og oppgavene til disse komiteene.

Videre foreslås det at helsepersonell i særskilte tilfeller skal kunne dele taushetsbelagte pasientopplysninger med medlemmene av en klinisk etikkomité. Hovedregelen skal fortsatt være at det innhentes samtykke fra pasienten for deling av slike opplysninger. Hjemmelen er foreslått begrenset til konkrete saker der det er behov for å drøfte etiske utfordringer i en klinisk etikkomité, og der det ikke er praktisk mulig eller klart uhensiktsmessig å innhente samtykke fra pasienten.

Formålet med deling av pasientopplysningene er å sikre at de etiske problemstillingene blir belyst på en god måte. Jeg er derfor glad for at komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

I proposisjonen foreslås det også å lovfeste et tydelig unntak fra taushetsplikten for Statens helsetilsyns underretning om tilsynsreaksjoner til myndigheter i andre land. Gjensidig utveksling av slike opplysninger er avgjørende for å kunne forhindre at helsepersonell fortsetter å gi uforsvarlig helsehjelp etter at de har mistet eller fått begrenset godkjenning i et annet land.

I tillegg fremmes det forslag om at varslingsplikten til Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten, Ukom, skal utvides til å omfatte alle virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester. Dette innebærer også at den kommunale helse- og omsorgstjenesten, den offentlige tannhelsetjenesten og private tilbydere av helse- og omsorgstjenester får plikt til å varsle Ukom om alvorlige hendelser.

Til slutt foreslås det enkelte mindre, tekniske justeringer i tobakksskadeloven og et grunnlag for at Helsedi-

rektoratet skal få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra folkeregisteret som direktoratet trenger for å utføre oppgaver etter tobakksskadeloven.

I proposisjonen er det fremmet flere ulike forslag som sikrer tilgang til nødvendige opplysninger, og jeg er glad for at komiteen har sluttet seg til forslagene som er fremmet.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Kjersti Toppe (Sp) [14:16:19]:** Eg har eit spørsmål som gjeld ideelle sjukehus. Det er jo helseføretaka som med denne lova får ei plikt til å oppretta kliniske etikkomitear. Eg vil spørja om kva helseministeren ser for seg vil koma til å skje med kliniske etikkomitear på dei ideelle sjukehusa. Mitt lokalsjukehus, Haraldsplass sjukehus i Bergen, er eit ideelt sjukehus. Det er eit stort sjukehus, som etter storleiken godt kunne ha sin eigen etikkomite. Korleis ser statsråden for seg at dette skal organiserast ved dei mindre sjukehusa i dei offentlege tenestene?

**Statsråd Bent Høie [14:17:01]:** Som representanten er inne på, er det helseføretakene som får denne plikten. Ved de større ideelle sykehusene som har langsiktige avtaler med det offentlige, som noen av våre store ideelle sykehus har, har de også etablert denne ordningen. Det vil de fortsatt kunne ha. Selv om de ikke omfattes av plikten, kommer det noen nye juridiske rammer rundt dette arbeidet, som har vært nødvendig.

Vi har en rekke mindre private helseinstitusjoner i Norge som også tilbyr spesialisthelsetjeneste, men som i mindre grad står overfor de samme etiske problemstillingene man gjør på større sykehus, og som dermed opplever at de har mindre behov for slike komiteer.

**Nicholas Wilkinson (SV) [14:17:54]:** Vi vet at mange brukere vet best hva som skjer når det er veldig vanskelig. Vi har skrevet merknader om at det skal være en brukerstemme i etikkomiteene. Er helseministeren enig i at det skal være en brukerstemme i etikkomiteene?

**Statsråd Bent Høie [14:18:22]:** Jeg er også opptatt av at brukerstemmen skal være representert. I disse sammenhengene vil nok det ofte handle om at pasientens eget syn formidles og tas med i vurderingene. Hovedhensikten for etikkomiteene er å gi god veiledning til helsepersonell i de vanskelige avgjørelsene som de skal ta, så dette vil nok variere litt.

**Presidenten:** Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:18:51]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Sigbjørn Gjelsvik, Per Olaf Lundteigen, Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Bjørnar Moxnes, Une Bastholm og Kjersti Toppe om å utvikle Ullevål sykehus og sikre innbyggere i Oslo gode sykehustilbud med nok kapasitet (Innst. 319 S (2020–2021), jf. Dokument 8:72 S (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til saksordføreren, 3 minutter til hver av de øvrige partigruppene og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

**Sveinung Stensland (H) [14:19:58]** (ordfører for saken): I denne saken fremmes en rekke forslag, og noen av dem har blitt behandlet tidligere. En samlet komité stiller seg bak forslagene nr. 3 og 4, og det har kommet meg for øre at også forslag nr. 1 får flertall uten at regjeringspartiene stiller seg bak dette.

Det er ikke flertall for en ny utredning av Oslo universitetssykehus. Nye OUS inkluderer bygging av nye arealer både på Aker og på Gaustad. Målet med omorganiseringen av sykehusene i Oslo er en samling av spesialiserte regionale og nasjonale funksjoner for bedre samhandling og kvalitet i behandlingen og bedre grunnlag for forskning og innovasjon.

Forslagsstillerne viser til rapporten «Sykehusplaner for Oslo – Økonomiske betraktninger omkring planen for Nye Oslo universitetssykehus». Helseministeren har redegjort for de økonomiske analysene i et svar. Svaret viser til og peker på at rapporten baserer seg på overordnede analyser og vurderinger. Den kan ikke sammenlignes med dokumentasjonsgrunnlaget for Nye OUS, som har vært gjenstand for en grundig utredningsprosess, ekstern kvalitetssikring og gjentatte styrebehandlinger både i OUS og i Helse Sør-Øst. Med bakgrunn i denne rapporten mener forslagsstillerne at regjeringen bør komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan en utredning av lokaliseringalternativene kan innrettes.

Videre mener forslagsstillerne at en investering i sykehustilbudet til Oslos innbyggere må sikre at Aker sykehus raskest mulig blir lokalsykehus for hele Grovuddalen, og at det ikke planlegges for en reduksjon i fremskrevet sykehusbehov i Oslo. Vi er enige i dette,

derfor stemmer vi sammen med resten av Stortinget for forslagene nr. 3 og 4.

Regjeringspartiene viser til at det er omfattende utredninger som ligger bak planer for Nye Aker og Nye Rikshospitalet. Dagens struktur legger beslag på mer helsepersonell enn nødvendig. Sykehus i andre deler av landet mangler spesialister innen flere fag, blant både leger og sykepleiere. Det vil derfor være hensiktsmessig å samle de spesialiserte funksjonene i Oslo.

Strukturen for Nye OUS ble fastsatt i foretaksmøtet i juni 2016. Det var i samsvar med Oslo kommunes ønske om videreutvikling av sykehuset, og de vedtatte planene for Nye OUS er beredskapsmessig gode med to store akuttsykehus. Ny struktur innebærer også at de private ideelle sykehusenes rolle skal styrkes, og det vil bli fire sykehus med lokalsykehusfunksjoner mot dagens tre.

Ellers er det behov for å presisere følgende: Det skal være drift på Ullevål sykehus flere år frem i tid. Igangsetting av et salg vil først kunne skje etter en godkjent regulering, et gjennomført og godkjent forprosjekt og etter at styret for Helse Sør-Øst har vedtatt igangsetting av byggeplaner for Nye Aker og Nye Rikshospitalet. Salg av Ullevål må også godkjennes i et foretaksmøte.

Det er ikke planlagt rivning av funksjonell bygningsmasse med sykehusdrift verken på Ullevål, Aker eller Rikshospitalet før etter en godkjent regulering, gjennomført og godkjent forprosjekt og etter at styret i Helse Sør-Øst har vedtatt igangsetting av byggeplanene for Nye Aker og Nye Rikshospitalet.

Aker skal utvikles som et fullverdig sykehus for befolkningen i hele Groruddalen, i tillegg til befolkningen i en til to andre bydeler i Oslo. Det vil bli et stort akuttsykehus. Antall liggedøgn i 2035 for Oslo som helhet antas økt med 120 000 sammenlignet med 2017. Helse Sør-Øst opplyser at lokalsykehusfunksjonene i Nye OUS er dimensjonert for om lag 23 pst. flere liggedøgn enn helseforetaket har i dag. I fremskrivingen er det tatt høyde for det pågående arbeidet med å overføre oppgaver fra OUS til de private ideelle sykehusene i Oslo. Målet er at pasientene i de ideelle sykehusenes opptaksområder i Oslo skal kunne få et mer helhetlig behandlingstilbud ved sitt lokalsykehus.

Proessen bak utbyggingen ved OUS har vært omfattende og grundig og har pågått over en rekke år. Saksgrunnlaget kan sies å strekke seg helt tilbake til samlingen av Helse Sør og Helse Øst i 2007 og opprettelsen av OUS i 2008.

Nye utredninger vil innebære at hele sykehusstrukturen for Oslo må gjennomgås på nytt, og det vil gi så store utsettelse at det ikke kan forsvares. OUS har i dag noen av de dårligste sykehusbyggene i landet. Det er på tide av man kommer i gang med byggingen av nye.

Det er omfattende utredninger som ligger bak planer for Nye Aker og Nye Rikshospitalet. Dagens struktur legger beslag på mer helsepersonell enn nødvendig. Sykehus i andre deler av landet mangler spesialister innen flere fagfelt, både blant leger og blant sykepleiere. Det vil derfor være hensiktsmessig å samle de spesialiserte funksjonene i OUS, både for Oslos del og også for resten av Helse Sør-Øst og landet som helhet.

**Ingvild Kjerkol (A) [14:24:52]:** Oslo har et skrikende behov for nye og oppdaterte sykehusbygg, og for Arbeiderpartiet er nytt akuttsykehus på Aker prioritert nummer én. Vi er opptatt av at planene nå blir realisert. Kommunen er i gang med å bygge en ny og moderne legevakt på tomte for Nye Aker, og byggingen av nytt sykehus på Aker må ikke under noen omstendighet utsettes.

Regjeringen mener at prosjektet Nye OUS, med sykehus på Gaustad, Radiumhospitalet og Aker, er den beste løsningen, og vi mener at framdrift nå må prioriteres. Arbeiderpartiet mener vi må sikre nok kapasitet i spesialisthelsetjenesten, både for framtidens pasienter og for utdanning av framtidens leger, sykepleiere og annet helt nødvendig fagpersonell, og også med plass til mennesker for å sikre god forskningsinnsats innen en lang rekke medisinske fagfelt.

Arbeiderpartiet ser også positivt på at de to ideelle sykehusene, Lovisenberg og Diakonhjemmet, kan bygge ut kapasitet for å sikre et bedre sykehustilbud for Oslos befolkning. Disse sykehusene utgjør en viktig del av Oslos lokalsykehustilbud.

Arbeiderpartiet ønsker et stort akuttsykehus på Aker med spesialfunksjoner for Oslos befolkning. I Oslo er det behov for mer kapasitet øst i byen. Det er ikke en god løsning at de østlige bydelene i dag bruker Ahus. Akershus trenger kapasiteten selv. Når Aker står ferdig, må bydelene i Groruddalen få Aker som sitt lokalsykehus.

I tillegg må psykisk helsevern prioriteres. I dag er psykisk helsevern og rus spredd til for mange steder i byen. Ved å samle mye av tilbudet på Aker, vil vi kunne tilby bedre og mer effektiv behandling. Den forventede levetiden er omkring 20 år kortere for mennesker med alvorlige psykiske lidelser enn for befolkningen for øvrig. Med et nytt sykehus på Aker kan vi se psykisk helse mer i sammenheng med fysisk helse.

Arbeiderpartiet mener altså at planene om nye sykehusbygg i Oslo ikke under noen omstendigheter nå må stoppe opp i påvente av videre utredninger som skaper forsinkelser.

Helt til slutt: Arbeiderpartiet står ikke inne i forslag nr. 1 fra mindretallet i innstillingen, men vi kommer til å stemme for det i behandlingen av saken. Avhending av tomte på Ullevål vil uansett ikke være aktuelt før

etappe to i prosjektet. Da vil både flere helseministre, kanskje, og flere storting ha rikelig anledning til å følge det.

**Morten Stordalen (FrP) [14:28:12]:** Vi behandler i dag et representantforslag der forslagstillerne tar til orde for å utvikle Ullevål sykehus og sikre innbyggerne i Oslo gode sykehustilbud med nok kapasitet.

De nye sykehusplanene har vært og er omstridt i fagmiljøene, blant innbyggerne i Oslo og blant politiske partier både på Stortinget og i Oslo bystyre, ikke minst. Det påvirker også hvordan man bør behandle saken videre. Når Oslo kommune alene har vokst med rundt 200 000 innbyggere de siste 20 årene og prognosene viser fortsatt stabil vekst, sier det seg selv at noe må gjøres.

Dagens sykehustilbud i Oslo universitetssykehus sitt opptaksområde er innrettet for en langt mindre og langt friskere befolkning enn dagens og framtidens behov vil være, dette samtidig som vi vet at deler av bygningsmassen i OUS er utdatert. Det er viktig å understreke at OUS også har ansvar for enkelte nasjonale funksjoner og leverer spesialiserte helsetjenester til hele landet, ikke bare for innbyggerne i Oslo-området. Alt dette tilsier at det er både riktig og viktig at det planlegges for å bruke betydelige summer på nye sykehusbygg i Oslo. Det må da også sikres at vi får sykehus som er dimensjonert riktig med tanke på tilstrekkelige arealer, utdanning av framtidens fagpersonell og med plass til forskning – alt dette ikke bare for dagens behov, men også for at det må stå seg inn i framtiden.

Det som bør bekymre flere, er økonomien sett opp mot det reelle behovet for et nytt og tilstrekkelig sykehustilbud. I statsbudsjettet for 2020 ble det bevilget 30 mrd. kr i lånegaranti til Helse Sør-Øst for utbyggingsplanene på Gaustad og Aker. De nye sykehusbyggene vil altså utgjøre Norges største landbaserte byggeprosjekt.

Fremskrittspartiet er bekymret for at dagens finansieringsmodell vil være til hinder for at det bygges ut til riktig kapasitetsbehov, fordi det politisk er en tenkt kostnadsramme. Derfor mener Fremskrittspartiet at finansieringsmodellen for bygging av sykehus bør endres, der investering og drift skilles, og hvor nye store sykehusinvesteringer prioriteres av Stortinget og fullfinansieres over statsbudsjettet. Dagens finansieringsmodell kan medføre en reell nedgang av kapasitet, ikke bare i Oslo, men innenfor hele Helse Sør-Øst sitt opptaksområde. Dette har Fremskrittspartiet vært opptatt av i lengre tid, at det man ser på som det riktige behovet og vil bygge ut, kan bety at andre sykehus kanskje må legges ned innenfor samme foretaksområde.

Jeg vil ellers vise til forslagene nr. 1 og 2, som Fremskrittspartiet er en del av, og tar opp disse. Det er viktig

at vi nå ikke gjør ubotelig skade ved å forhaste oss, med hensyn til både salg av tomt og riving av bygg som er funksjonelle.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

**Presidenten:** Representanten Morten Stordalen har tatt opp de forslagene han refererte til.

**Kjersti Toppe (Sp) [14:31:20]:** Å utvikla Ullevål sjukehus og sikra innbyggjarar i Oslo gode sjukehustilbod med nok kapasitet, er eit ansvar Stortinget må ta. Det har dei ikkje gjort til no. Det er nødvendig å investera i nye sjukehusbygg i Oslo, men dei planane som statsråden godkjende i målbildet sitt tilbake i 2016, er ikkje sjukehusplanar som vil tena innbyggjarane i Oslo. Planane har ikkje politisk støtte i Oslo bystyre, dei har mindre og mindre støtte på Stortinget, og motstanden mot bygging av eit nytt sjukehus på Gaustad aukar. Argumenta for å utvida kapasiteten på eksisterande Ullevål sjukehus, vert stadig fleire. Den store faglege motstanden, den store svekkinga av psykiatrien, den svake lokalpolitiske forankringa og den usikre økonomiske planen må føra til éin ting: at planane for å leggja ned Ullevål vert skrinlagde.

Plan- og bygningssetaten i Oslo kommune ville i juni 2020 ikkje anbefala Helse Sør-Øst sitt forslag til reguleringsplan. Etter ti nye månader med arbeid fekk vi i går vita at plan- og bygningssetaten heller ikkje no vil anbefala dei nye, omarbeidde planane. Dette viser den store risikoen ved prosjektet, både det som gjeld reguleringa, og òg, som eg har sagt, den økonomiske og faglege risikoen ved planane som ligg føre. Det er så stor fare no for at det vedtatte prosjektet ikkje vert mogleg å gjennomføra. Difor fremjar Senterpartiet, saman med SV, forslag i dag om å be regjeringa «iverksette utredning av alternative utviklingsmuligheter for Oslo universitetssykehus og komme tilbake til Stortinget med forslag».

Det som er viktig no, er å sikra at ein ikkje tillèt sal av sjukehusomter på Ullevål, at ein ikkje tillèt riving av funksjonell bygningsmasse ved OUS, og at ein avventar ei eventuell avgjerd om dette inntil etappe 2 er ferdig regulert og utgreidd i forprosjekt, og viser at heile Grovuddalen faktisk kan få heile sitt lokalsjukehustilbod ved Aker.

Saka viser at helseføretaksmodellen har gjort det mogleg å bruka byutvikling og sal av sjukehus som eit argument i korleis ein skal utforma det offentlege sjukehustilbodet. Det er spesielt. Eg er glad for at Arbeidarpartiet snur i saka. Eg håpar at dei meiner det, for Arbeidarpartiet har jo til no vore den største støttespelaren for statsråd Høie i denne saka. Men når ein stemmer for ikkje å godkjenna eit sal, bør ein òg stemma for

vårt forslag nr. 3, om ei ny utgreiing som kan liggja i botnen.

Det vert fleirtal i dag for snarast å sikra Aker som eit fullverdig lokalsjukehus, og at ein ikkje skal planleggja for framtidig reduksjon. Det betyr at Høies sjukehusprosjekt i Oslo held på å slå sprekkar. Ullevål sjukehus kjem til å bestå.

Med det fremjar eg Senterpartiet og SVs forslag i saka.

**Presidenten:** Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp det forslaget hun refererte til.

**Nicholas Wilkinson (SV) [14:34:44]:** Som folkevalgte blir vi stilt til ansvar for våre beslutninger. Av og til er det et spørsmål om å være på rett side av historien. Hvis gravemaskinene inntar Ullevål sykehus for å smadre og rive sykehuset, vil mange legge seg foran gravemaskinene, og byens innbyggere vil spørre: Hvordan kunne partiene på Stortinget rive et fullverdig sykehus og erstatte det med luksusboliger, spesielt når vi ikke har fått en fullverdig utredning om Ullevål.

Hvordan kan partier som ellers snakker så varmt om miljøkrise og gjenbruk, skrote et fullt oppegående sykehus som vi de siste årene har brukt mange millioner på å ruste opp? Ja, det trengs ytterligere opprustning. Det overordnede samfunnsregnskapet og miljøregnskapet viser at det er klokt å satse på Ullevål. Det er god plass til nybygg og til nødvendige utvidelser for å dekke behovet på bakgrunn av forventet framtidig befolkningsvekst i Oslo-området.

Min utfordring går særlig til partiet jeg hadde ventet mer av, Arbeiderpartiet. Vil partiet kunne stå oppreist overfor historien når Ullevål sykehus er skrotet og høyhuset på Gaustad er på plass? Eller som assisterende helsedirektør Rostrup Nakstad sikkert ville sagt: smittetårn.

Det er bare SV, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne som støtter forslag nr. 3, om en utredning for å planlegge sykehus i stedet for smittetårnene på Gaustad. Fremskrittspartiet har vært høye og mørke i denne saken, men har sagt at de stemmer imot.

Det er godt at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet støtter forslag nr. 1, men i forslag nr. 2, om å stoppe riving, følger Arbeiderpartiet høreregjeringen, noe som er trist.

SV har jobbet for å styrke Aker sykehus og at vi ikke reduserer antall sengeplasser. Det får vi flertall for.

Redd Ullevål sykehus!

**Carl-Erik Grimstad (V) [14:38:08]:** Venstres primære holdning i denne saken er kjent. Det har vært stadige endringer i rammevilkårene knyttet til den såkalte kompaktløsningen på Gaustad. Det er uenighet om regu-

leringsrisiko. Det har vært reist tvil om kvaliteten på utredningen, naturvern hensyn, kulturmiljø, transport og en rekke forhold som har å gjøre med overordnede mål for byplanleggingen i hovedstaden. Nå ligger ballen hos Oslo bystyre. Det som nå har skjedd, er at plan- og bygningsetaten i går leverte sin innstilling til detaljreguleringen av området. Dokumentet er omfattende og gir på mange måter et noe skremmende inntrykk av det vi nå står overfor.

Etaten ber spesielt om tilbakemelding fra aktuelle statlige og kommunale aktører om temaene flom og områdestabilitet, kulturmiljø, helikopterstøy, naturmangfold, rekkefølgebestemmelser samt om konsekvensene for Oslo kommunes pasientbehandling. Det siste er et særlig ømt tema for Oslo kommune og altså langt fra godt nok utredet.

Det har lenge vært kjent at Oslo-politikerne har vært skeptiske til høyden på bygningene som er foreslått. Skisser i etatens reguleringsnotat gir god grunn til å forsterke denne skepsisen. Utsikten fra gamle Gaustad sykehus mot vest tegner et bilde av en 55 meter høy vegg, som med en helikopterlandingsplass på toppen i tillegg, representerer en hensynsløs tilsidesetting av det vakre kulturlandskapet rundt, som det nåværende sykehuset er tilpasset.

Rekkefølgekrav når det gjelder gang- og sykkelforbindelse er mangelvare. Adkomsten for kollektivtrafikk kan vanskelig sies å være godt forankret. Beboerne i området, som har sin eneste adkomstvei gjennom sykehusområdet, kunne neppe vært ivarettatt på en dårligere måte, verken i anleggsperioden eller når driften av sykehuset er i gang. Men hva verre er: Det reises tvil om hvorvidt sykehusgiganten vil være i stand til å dekke et samfunnskritisk behov for sykehuskapasiteten i Oslo og regionalt, som det heter.

Vi mener at forslaget har et forbedringspotensial, skriver plan- og bygningsetaten tørt. Men i virkeligheten reises det tvil om Helse Sør-Østs målbilde – selve grunnideen bak prosjektet. Det er også hevet over tvil at det ikke foreligger noen utvidelsesmuligheter på Gaustad, slik at ved et eventuelt behov for flere sykehussenger, vil disse måtte etableres i et helt annet område. Som om ikke det skulle være nok fra et faglig synspunkt, refereres det til en splitting av det medisinske beredskapsmiljøet mellom Gaustad og Aker.

Med alle disse innsigelsene in mente er det all grunn til å uttrykke så sterk skepsis til nye OUS at den utsettelsen som følger av en grundigere utredning av prosjektet, er langt å foretrekke framfor en potensiell planleggingsskandale på Gaustad.

La meg til slutt også legge vekt på det som tross alt er en gledelig side ved innstillingen til dette representantforslaget: En unison enighet om behovet for Aker

sykehus. Sett fra Venstres side er det bare å gå i gang – parallelt med en fornyet utredning av Ullevål-tomten og de mulighetene som ligger i dette langt bedre tilpassede området.

**Bjørnar Moxnes (R) [14:41:20]:** Bent Høie og helsebyråkratenes plan er å kløyve akuttmiljøet på Ullevål i to, selge Nord-Europas største sykehusomt og bygge nytt sykehus i høyblokker på parkeringsplassen til Rikshospitalet, på folkemunne nå kjent som smittetårnene på Gaustad. Dette er helsepolitisk vanvidd, og det er farlig for pasientsikkerheten. Hvis man legger ned Ullevål, vil det bety transport av kritisk syke og døende pasienter i skyttel langs Ring 3 mellom Aker sykehus og Riksen – ikke som i dag, da man har alle spesialister samlet under ett tak på Ullevåls akuttmottak, noe som er helt avgjørende for å redde liv i tilfelle katastrofe, større ulykker eller i verste fall terroranslag.

Denne saken handler i bunn og grunn om: Skal vi lytte til fagfolkene, til fagforeningene, til sju av ti Oslo-innbyggere, og til flertallet i alle partienes velgermasser, eller skal vi lytte til de overbetalte direktørene i Helse Sør-Øst og OUS? Etter vårt syn er saken ganske enkel: Vi bør lytte både til dem som har ekspertisen på dette, til folkeflertallet i Oslo, og ikke minst til flertallet i Oslo bystyre.

Det er bra at Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet støtter forslaget vårt om å stanse salg av Ullevål-tomta i første omgang, det er en viktig etappeseier. Men så gjenstår det at disse partiene klart og tydelig går inn for det eneste logiske, nemlig å få utredet alternative planer til denne planen til Bent Høie og helsebyråkratenes om å bygge gigantiske smittetårn på Gaustad, en plan som egentlig forutsatte at man la Ring 3 under lokk. Det premisset bortfalt. Det er ikke lenger mulig å få et godt, funksjonelt sykehus på plass på en trang tomt oppe på Gaustad.

Oslo vokser. Det trengs nye sykehusbygg. Vi trenger Aker som lokalsykehus for Groruddalen, og vi trenger nye bygg for en voksende befolkning. Disse har vi plass til å bygge på Ullevål. Nord på tomten kan man bygge nye sykehusbygg uten å forstyrre den eksisterende, nåværende driften av sykehuset. Hvis man i stedet selger Ullevål til private spekulanter og skal bygge på Riksen, blir det byggeplass på Rikshospitalet i ti år, og det mener vi er uforvarlig for driften av Rikshospitalet.

I dag fremmer vi et forslag om at Gaustad sykehus bevares for å behandle pasienter innenfor psykisk helsevern og tverrfaglig, spesialisert rusbehandling. Det er viktig at vi får støtte fra flertallet også til dette. Kampen for sykehusene fortsetter også etter denne dagen.

**Presidenten:** Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Statsråd Bent Høie [14:44:38]:** Det er nå snart fem år siden målbildet for ny sykehusstruktur i Oslo ble vedtatt. Saken har vært hyppig debattert, og det er gjort tilleggsutredninger som underbygger den vedtatte sykehusstrukturen. Det er Helse Sør-Øst som har ansvar for planleggingen, og de har brukt omfattende ressurser på å utvikle sykehusprosjektet i tråd med strukturen som ble vedtatt i 2016.

Stortinget vedtok i desember 2019 lånerammen til Nye Aker og Nye Rikshospitalet. Oslo kommune, ved plan- og bygningsetaten, har nå lagt ut planalternativet for Aker og Gaustad til offentlig ettersyn. Det opplever jeg som den viktigste positive milepælen i denne saken siden Stortinget sluttet seg til lånebevilgningen.

Det er ulike syn på planene som foreligger. Det er imidlertid gledelig å se at en samlet helse- og omsorgskomite nå er enig i at Aker sykehus skal utvikles som et fullverdig sykehus for befolkningen i hele Groruddalen i tillegg til enkelte bydeler i Oslo for øvrig. Det er etter min vurdering også et helt vesentlig element i den samlede planen.

Det er behov for økt kapasitet for å håndtere befolkningsveksten i Oslo. Det er derfor viktig at den kapasiteten som planlegges i etappe 1 av Nye Aker og Nye Gaustad, blir realisert. Helse Sør-Øst har tatt lærdom av erfaring fra utbygging av Sykehuset Østfold. I det prosjektet ble det etablert færre senger enn det var planlagt for. I tillegg ble Sykehuset Østfold planlagt med høy utnyttelsesgrad. Utviklingen av Oslo universitetssykehus er fasedelt, og det vil gjøres nye kapasitetsvurderinger og framskrivninger for etappe 2 i prosjektet. Det sikrer fleksibilitet, slik at nye bygg kan tilpasses morgensdagens helsetjenester, og det sikrer også at man får tilpasset utviklingen til befolkningsveksten.

De to private ideelle sykehusene i Oslo, Diakonhjemmet sykehus og Lovisenberg Diakonale Sykehus, er også viktige i videreutviklingen av sykehustilbudet i Oslo og vil få overført nye oppgaver. Sykehusene har lokalsykehusansvar for til sammen seks bydeler i Oslo. De private ideelle sykehusene vil da ta hånd om en større del av helsetjenesten for sitt eget pasientgrunnlag i tillegg til veksten i befolkningen i sine oppdragsområder.

Oslo universitetssykehus er i tillegg til lokalsykehus for deler av Oslos befolkning også regionsykehus for innbyggerne i Helse Sør-Øst. Det har også en rekke nasjonale behandlingsfunksjoner for innbyggerne i hele landet. Oslo universitetssykehus har i dag noen av de dårligste sykehusbyggene i landet, og det er på tide å komme i gang med byggingen av nye. Brukerne er helt tydelig på at de ikke kan godta en utsettelse av prosjektet.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Ingvild Kjerkol (A) [14:47:44]:** Aker sykehus haster. Det virker det som om hele Stortinget er enige om. Aker sykehus blir et stort lokalsykehus med spesialiserte funksjoner, regionsykehus på enkelte funksjoner og med fullverdig psykisk helsevern. Det er store fordeler med å samle psykisk helsevern på én adresse og se det opp imot den somatiske delen av sykehuset.

Mitt spørsmål til statsråden er: Har han vurdert å samle psykisk helsevern i et eget byggetrinn for å sikre framdrift og oppstart av Aker sykehus, i og med at det er mer komplisert å begynne på det somatiske med tanke på å overføre fagfolk fra de andre sykehusene når funksjonene er lagt?

**Statsråd Bent Høie [14:48:42]:** Jeg er helt enig i at det er viktig å sikre at psykisk helsevern og rustilbud samles, som representanten Kjerkol her tar opp, og hele Groruddalen skal jo tilbake til Aker igjen. Når det gjelder psykisk helsevern, vil det være samlet for disse bydelene på Aker i 2031, sammen med somatikken for Alna bydel. Somatikken for de to siste bydelene, Grorud og Stovner, skal til nye Aker når det andre byggetrinnet er gjennomført, og planen er at dette skal skje i 2035. Når det gjelder rekkefølgen for de ulike prosjektene, mener jeg at det er Helse Sør-Øst som er best egnet til å gjøre den type vurderinger. Men det er ingen tvil om at en må være klar over at byggingen av Aker sykehus, som jeg oppfatter at hele Stortinget er enige om, også er avhengig av utbyggingen på Gaustad, så de to prosjektene må gå parallelt.

**Ingvild Kjerkol (A) [14:49:36]:** Jeg vil fortsette litt med psykisk helsevern på grunn av bekymringen for om man har tenkt riktig med tanke på å bygge ut det som da blir Rikshospitalet Gaustad, et stort regionsykehus med også nasjonale funksjoner, sånn som Rikshospitalet i dag er hele Norges spesialiserte sykehus. Er statsråden trygg på at man har tenkt riktig med tanke på psykisk helsevern og Gaustad når man samler det på Aker, som foreløpig ligger i planene?

**Statsråd Bent Høie [14:50:11]:** Ja, jeg oppfatter at dette er grundig gjennomarbeidet av Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst. Det er sånn at i dette prosjektet ser vi at det har skjedd mange viktige justeringer underveis, etter hvert som prosjektet har gått framover. Når det gjelder f.eks. både fødetilbudet og også akutttilbudet, har en gjort justeringer for å forankre det enda bedre i sykehusene. Jeg opplever nå at dette er et prosjekt som er bedre forankret enn noen gang i fagmiljøene i Oslo universitetssykehus.

**Christian Tybring-Gjedde (FrP) [14:51:01]:** Jeg hørte statsråden si at han var fornøyd med det som Oslo kommune fremla i går. Så vidt jeg kan forstå, ønsker Oslo kommune å gå ut på en ny, bredere høring av det en har kommet frem til, og at det ikke blir behandlet i bystyret før 2022, vil jeg anta. Hva er grunnen til at statsråden er så fornøyd med det som ble fremlagt? Jeg vil anta at han hadde ventet seg noe annet fra Oslo kommune. Hva betyr det for statsrådets planer for Gaustad?

**Statsråd Bent Høie [14:51:35]:** Representanten har helt rett. Jeg synes at det som ble lagt ut denne uken, er veldig positivt – en positiv milepæl som representerer nødvendig framdrift i denne saken. Jeg synes ikke det var noe overraskende i det som ble lagt fram, eller når det gjelder videre behandling. Det er f.eks. verdt å merke seg at plan- og bygningsetaten anbefaler, eller er mest positiv til, det jeg har oppfattet at mange i denne salen har vært kritisk til, nemlig det alternativet som Helse Sør-Øst selv ønsker når det gjelder høyde på byggene på Gaustad, at det er det som trekkes fram som det beste av alternativene. Jeg har hørt at en del av representantene har trukket fram høyden på byggene. Det er nettopp det alternativet som nå er justert, men allikevel er det det som representerer det alternativet en mener er best tilpasset de lokale forholdene.

**Jan Bøhler (Sp) [14:52:44]:** Det er en stadig utvikling i denne saken. For ikke så lenge siden var det Fremskrittspartiet som varslet at de ville stemme for forslagene nr. 1 og 2, som var fremmet i komiteen av Senterpartiet og SV. I dag, for en to–tre timer siden, varslet Arbeiderpartiet at de vil stemme for forslag nr. 1, altså om at Ullevål ikke skal selges, i hvert fall ikke nå, i denne fasen. Det er vist til reguleringsusikkerheten. Her i Stortinget er det, når man hører på innleggene i dag, egentlig bare Høyre som parti som nå forsvarer disse planene og hele målbildet til statsråden. Jeg må si at jeg lurer på hvor lenge man bare kan fortsette å si at vi skal gjøre som vi sa for fem år siden. Vil statsråden nå sette i gang noen alternative utredninger sånn at han har en plan for hva han skal gjøre hvis Stortinget holder på de standpunktene som ligger her i dag?

**Statsråd Bent Høie [14:53:49]:** Det er ingen ting av det Stortinget ser ut til å vedta i dag, som gir grunnlag og behov for noen andre planer enn det som følges. Jeg opplever at Arbeiderpartiet er veldig tydelig på at de også mener det vil innebære unødvendige utsettelse. Jeg oppfatter at det er voldsomt med diskusjon rundt salg av Ullevål-tomten, men det er jo sånn at det kommer til å være mange storting og sannsynligvis mange helseministre før det er aktuelt å vedta noe salg av Ullevål-tomten. Det kommer til å være drift på Ullevål syke-

hus i mange, mange år framover, sannsynligvis over ti år framover, sånn at det nå å diskutere salg og riving av Ullevål virker for meg egentlig ganske fremmed, for dette er noe som skal skje eventuelt så langt fram i tid at det vil være mange stortingsvalg og sannsynligvis mange etterfølgere etter meg fram til den tid, så det tar jeg ganske rolig.

**Nicholas Wilkinson (SV) [14:54:55]:** Styret i Helse Sør-Øst har selv anerkjent at det er en reguleringsrisiko i Gaustad-prosjektet. Det er ennå ikke gitt tillatelse til å bygge på Gaustad. Hvordan kan ministeren rettfærdiggjøre ikke å sikre en fullverdig utredning og med det risikere en enda lengre utsettelse?

**Statsråd Bent Høie [14:55:33]:** Det er alltid en reguleringsrisiko i denne typen saker. Jeg mener at den risikoen nå er betydelig mindre enn det den var for en uke siden, nå når planen er ute på høring fra Oslo kommunes side. Riktignok peker en på områder som kan forbedres, men plan- og bygningsetaten sier at de forutsetter at flere av disse innvendingene imøtekommes, og det oppfatter jeg også at er innenfor problemområder som det vil være mulig å imøtekomme. Så vil det være viktig å få høringsinnspillene fram til juni, sånn at en også får sett hva andre mener og synes om dette. Men jeg oppfatter at den reguleringsrisikoen er mindre nå enn det den var for en uke siden, og det er jeg veldig positiv til. Derfor er det en positiv milepæl i framdriften, det som skjedde 12. april.

**Presidenten:** Replikkordskiftet er omme.

Vi avbryter debatten i sak nr. 9 for å gå til votering. Vi fortsetter debatten etter voteringen.

#### Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

**presidenten:** Stortinget er da klar til å gå til votering. Presidenten gjør oppmerksom på at i dag blir det en lang votering, så det er bare å legge bort mobiltelefonene, være fokusert og trykke på de grønne og røde knappene når presidenten sier fra at man skal gjøre det.

Stortinget skal først votere over de resterende saker fra torsdag 8. april, dagsorden nr. 65.

#### *Votering i sak nr. 13, debattert 8. april 2021*

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Klimaplan for 2021–2030 (Innst. 325 S (2020–2021), jf. Meld. St. 13 (2020–2021))

**Presidenten:** Åsmund Aukrust har bedt om ordet til en stemmeforklaring før vi går til votering.

**Åsmund Aukrust (A) [15:06:02]:** Fra Arbeiderpartiet melder vi fra om to ting. Det ene er at forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, ser ut til ikke å få flertall, derfor kommer Arbeiderpartiet også til å stemme for forslag nr. 186, som er tilnærmet det samme.

Så gjelder det forslag nr. 63, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Det er et forslag som har fått en del misvisende tolkninger i media, så jeg vil bare presisere også fra Stortingets talerstol før vi går til votering, at når det står «private parkeringsarealer», er det selvsagt snakk om offentlig tilgjengelige parkeringsanlegg, i tråd med bl.a. det som har vært KS' storbynettverk, og det er en presisering fra alle de tre partier som står bak forslaget.

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram i alt 329 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4–10, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 11–138, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 139, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 140–151, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 152–154, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 155–162, fra Sandra Borch på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 163–165, fra Sandra Borch på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 166–188, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 189–201, fra Sandra Borch på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 202–324, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 325–328, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 329, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Ved en inkurie har Arbeiderpartiet blitt stående som medforslagsstiller til forslag nr. 48.

Det voteres over forslag nr. 329, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide sektorvise klimaplaner som utreder hvilke tiltak som må



gjennomføres for å redusere klimagassutslippene med 80 pst. innen 2030 sammenlignet med 1990.»

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.06)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 325, 327 og 328, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 325 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og i forbindelse med statsbudsjettet for 2022 komme tilbake til Stortinget med forslag om en grønn folkebonus. Det skal tas utgangspunkt i at folkebonusen skal utbetales til folk med lave og vanlige inntekter og at samlet utbetalt beløp skal tilsvare økningen i CO<sub>2</sub>-avgiften.»

Forslag nr. 327 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at inntektene fra økningen i CO<sub>2</sub>-avgiftene, med unntak av økningen for petroleumssektoren, motsvares av et minst like stort beløp på statsbudsjettets utgiftsside til en grønn folkebonus.»

Forslag nr. 328 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan utslippene fra sokkelen skal reduseres med minst 50 pst. sammenlignet med utslippene i 1990. Planen skal også inkludere en strategi for hvordan man kan bygge opp en havvindproduksjon som på sikt produserer minst like mye strøm som kreves for å elektrifisere sokkelen. Havvindproduksjonen må også knyttes til strømmettet på land slik at det kan komme til nytte når plattformene fases ut.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.49)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 326, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i de årlige budsjettene vurdere kompensierende tiltak for grupper som særlig rammes av økningen i CO<sub>2</sub>-avgift.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.06)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 304, 313 og 322, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 304 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om en produktionsavgift for oljeselskapene i forbindelse med statsbudsjettet for 2022. Produksjonsavgiften skal bidra til finansiering av nullutslippsteknologi som havvind.»

Forslag nr. 313 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en modell for å sikre lønnsom utbygging av storskala flytende havvind.»

Forslag nr. 322 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til risikoavlastning og forutsigbare inntekter for havvindelskapene, for eksempel basert på den vellykkede britiske modellen med differansekontrakter som deler risiko og gevinst mellom industrien og staten.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.23)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 298–303, 305–312, 314–321, 323 og 324, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 298 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til CO<sub>2</sub>-kompensasjonsordningen som stimulerer til energieffektivisering, reduksjon i klimautslipp og omstilling til klimavennlige prosesser.»

Forslag nr. 299 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendring om Norges Bank og pengevesenet, slik at klimaomstilling blir en del av formålet til Norges Bank. Sentralbanken skal pålegges å bidra til at klimamålene Norge er forpliktet til gjennom internasjonale avtaler nås, og gjennomføre fortløpende vurderinger av hvordan klimaendringene, og de økonomiske og politiske endringene dette medfører, påvirker norsk økonomi.»

Forslag nr. 300 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre rammevilkårene og reguleringen av finansbransjen slik at de fremmer omstilling og klimakutt, ved å sikre at det tas hensyn til klima og klimarisiko i kredittprosessen.»

Forslag nr. 301 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forhindre grønnvas-king gjennom å utvikle eller ta i bruk klare standar-der for produkter som grønne boliglån og forby markedsføring av 'grønne' finansprodukter som ikke reelt sett er grønne.»

Forslag nr. 302 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på mulighetene for at Norge forsterker EUs definisjoner på grønne investeringer.»

Forslag nr. 303 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for at kom-munale og fylkeskommunale pensjonspenger og andre fondsmidler trekkes ut av fossil energi innen 2024.»

Forslag nr. 305 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avlyse TFO 2021 og 25. konsesjonsrunde, og ikke tildele noen nye lete-eller utvinningstillatelser.»

Forslag nr. 306 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om nye olje-lisenser er i tråd med 1,5-gradersmålet og avvise li-senser som kan stride mot 1,5-gradersmålet.»

Forslag nr. 307 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om Norges planer for framtidig oljeproduksjon er i tråd med 1,5-gradersmålet og hvordan oljeproduksjonen bør utvikle seg framover om verden skal ha en god sjan-se for å nå 1,5-gradersmålet. Utredningen bes vur-dere både Norges historiske ansvar, muligheten for globale utslippskutt ved redusert norsk oljeutvin-ning og realismen i ulike 1,5-gradersscenarioer.»

Forslag nr. 308 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille strengere kli-makrav i plan for utbygging og drift (PUD) enn det som gjøres i dag, for eksempel et krav om utredning av eksporterte utslipp.»

Forslag nr. 309 lyder:

«Stortinget ber regjeringen synliggjøre eksport-erte utslipp fra norsk olje- og gass i utslippsregnska-pet og rapportere tilbake om dette til Stortinget i forbindelse med fremleggingen av fremtidige stats-budsjett og klimaplaner.»

Forslag nr. 310 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en avta-le mellom olje- og gassproduserende land om frivillig redusert produksjon og eksport som et supplement til Parisavtalen, for å redusere karbonlekkasje. Norge må gå foran med å kutte sin produksjon.»

Forslag nr. 311 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne skattefordele-ne oljeindustrien har sammenlignet med andre næ-

ringer, og komme tilbake til Stortinget med forslag til nøytralt petroleumskattesystem.»

Forslag nr. 312 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til klimaavtaler mellom ulike deler av industrien (både kvotepliktig og ikke-kvo-tepliktig industri) og myndighetene, etter modell fra NO<sub>x</sub>-fondet, hvor industrien som deltar forplik-ter seg til å kutte utslippene ned mot null innen 2030.»

Forslag nr. 314 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og opprette et fond som skal sikre produksjon, distribusjon og bruk av hydrogen i Norge.»

Forslag nr. 315 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan fjerne utslippene fra alle store punktut-slipp innen 2030 gjennom en storstilt satsing på karbonfangst- og lagring (CCS), hydrogen fra forny-bare energikilder, avfallsbasert biogass, fornybart råstoff og brensel i industrien, samt CCS på store av-fallsforbrenningsanlegg.»

Forslag nr. 316 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for insentiver som forsterker lønnsomheten av CCS på avfallsfor-brenning, inkludert kreditering av karbonfangst på biogene CO<sub>2</sub>-utslipp.»

Forslag nr. 317 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for nasjonale rammebetingelser for avfallsforbrenning som gjør at forbrenning med CCS får et fortrinn foran for-brenning uten CCS, samtidig som man iverksetter tiltak for å hindre at avfallet blir eksportert til billi-gere forbrenning i utlandet.»

Forslag nr. 318 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et forbruks-basert klimaregnskap som omfatter utslipp som føl-ge av vårt forbruk av importerte varer.»

Forslag nr. 319 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede krav til CO<sub>2</sub>-merking av forbrukerprodukter.»

Forslag nr. 320 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en lovfestet rett til reparasjon for forbrukeren og plikt til repara-sjon for forhandlere.»

Forslag nr. 321 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og iverksette tiltak for å øke tings levetid.»

Forslag nr. 323 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om Norges klimafinansiering in-ternasjonalt, slik at man får et mer helhetlig bilde av Norges totale klimainnsats, hvor økt karbonlagring

i jord her hjemme og i land som mottar norsk bi-stand og klimafinansiering, bør sees i sammenheng og følge samme prinsipper.»

Forslag nr. 324 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at drivstoffstasjoner som får støtte gjennom Merkur-programmet, pålegges å etablere hurtiglader for elbil.»  
Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.48)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 279–282 og 296, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 279 lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at næringslivet som et alternativ til økt CO<sub>2</sub>-avgift kan inngå sektorvise avtaler med staten, etter modell fra Næringslivets NO<sub>x</sub>-fond, der de forplikter seg til å kutte minst like mye utslipp som en avgiftsøkning vil gi.»

Forslag nr. 280 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at økningen i CO<sub>2</sub>-avgift ikke kompenseres med lavere veibruksavgift, noe som vil drastisk redusere utslippseffekten.»

Forslag nr. 281 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke gis avgiftslettelse som reduserer miljøvirkningen av den økte CO<sub>2</sub>-avgiften.»

Forslag nr. 282 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en naturavgift på arealbruk for å begrense nedbygging av norsk natur, og komme tilbake til Stortinget med et forslag i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 296 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre forbud mot bruk av all fossil energi i industrien.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.08)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 283–295 og 297, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 283 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en klimatoll på varer som importeres til Norge og følge prosessen i EU.»

Forslag nr. 284 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre veiprising på tungtransport, som en alternativ form for innkreving av drivstoffavgifter.»

Forslag nr. 285 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighet for å pålegge klimaavgifter på flyvning i norsk luftrom og skipsfart i norske farvann og melde tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022.»

Forslag nr. 286 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at opptrappingen av CO<sub>2</sub>-avgiften fram mot 2030 skal skje minst i samme takt som legges til grunn for effektivberegningene i regjeringens klimaplan.»

Forslag nr. 287 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til at alle offentlige utredninger bruker en karbonpris på minimum 2 000 kroner per tonn CO<sub>2</sub>-ekvivalenter for å anslå de samfunnsøkonomiske kostnadene av klimagassutslipp.»

Forslag nr. 288 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner skal utarbeide et klimabudsjett etter modell fra blant andre Oslo kommune, som har som mål å kutte utslippene med minst 60 pst. innen 2030.»

Forslag nr. 289 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det utarbeides klimaregnskap for alle statlige virksomheter fra 2022 og at det planlegges med mål om nullutslipp i 2030.»

Forslag nr. 290 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og inngå flere forpliktende samarbeidsavtaler med ulike sektorer i næringslivet for å redusere utslippene av klimagasser i tråd med Parisavtalen, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 291 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne kommunenes mulighet til å gi dispensasjon fra nydyrking av myr.»

Forslag nr. 292 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for å redusere nedbygginga av skog, myr og jordbruksareal.»

Forslag nr. 293 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om forbud mot nedbyg-

ging av myr i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 294 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle et nasjonalt klimabudsjett, og komme tilbake til Stortinget med forslag til klimabudsjett i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 295 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og forby bruk av all fossil energi på byggeplasser og til oppvarming og kjøling.»

Forslag nr. 297 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en tydelig standard for klimaregnskap som på sikt gjøres til en obligatorisk del av årsregnskapet for alle regnskapspliktige virksomheter.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.27)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 262 og 274, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 262 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre en premiering av de mest miljøvennlige leverandørene til oppdrag for det offentlige, og komme tilbake til Stortinget med forslag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.»

Forslag nr. 274 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til tiltak for å redusere forbruket av rødt og bearbeidet kjøtt til det nivået kostholdsradene anbefaler.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.45)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 261, 263–273 og 275–278, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 261 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at staten må ta en lederrolle, og tidfeste mål for når statens egen virksomhet skal være utslippsfri. Dette bidrar både til å utvikle ny teknologi og nye løsninger og til å sette eksempel.»

Forslag nr. 263 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om utslippsfri kollektivtransport for alle kommende anbud i løpet av 2021 og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 264 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bruke innkjøpsmakten til det offentlige for å påskynde utviklingen av lav- og nullutslippsløsninger.»

Forslag nr. 265 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre krav om fossilfrie og etter hvert utslippsfrie anleggsplasser fra 2023, og rapportere tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert budsjett.»

Forslag nr. 266 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede premiering av fangst og lagring av biogent CO<sub>2</sub> i påvente av en eventuell endring av internasjonale bokføringsprinsipper.»

Forslag nr. 267 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en eksportavgift på avfall, på samme nivå som en eventuell CO<sub>2</sub>-avgift på avfall.»

Forslag nr. 268 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere økt statlig finansiering av avfallsforbrenningsanlegget på Klemetsrud og komme tilbake med forslag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.»

Forslag nr. 269 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke det nasjonale jordvernet, og innføre en nullvisjon for nedbygging av dyrka og dyrkbar mark, og at regjeringen i jordbruksoppgjøret må komme tilbake med en virkemiddelpakke for å sikre dette.»

Forslag nr. 270 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en proteioplan etter modell fra Sverige og Frankrike, som staker ut veien til økt produksjon og konsum av planteproteiner i Norge, både direkte til folk og som innsatsfaktor i husdyrholdet.»

Forslag nr. 271 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og innføre obligatorisk, kvalitetssikret merking som gjengir det totale miljøfotavtrykket til en matvare.»

Forslag nr. 272 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre tilskudd for å få folk til å spise mer plantebasert mat, etter modell fra tilskudd til sjømattiltak.»

Forslag nr. 273 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en kommisjon for kosthold og jordbruk. Kommisjonen skal utrede hvordan norsk jordbruk kan hjelpes til en positiv omstilling i takt med at kjøttforbruket går ned,

og hvordan norsk selvforsyning kan sikres ved at vår egen produksjon gis ønsket konkurranseevne sammenlignet med importerte plantebaserte råvarer.»

Forslag nr. 275 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at kjøttforbruket reduseres til det nivået kostholdsrådene anbefaler, og innrette jordbrukspolitikken på en måte som styrker distriktslandbruket samt sikrer reduserte klimagassutslipp, god ressursbruk og ivaretagelse av biomangfold, og komme tilbake til Stortinget med et forslag i forbindelse med behandlingen av jordbruksavtalen for 2021–2022.»

Forslag nr. 276 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ved fremleggningen av hvert statsbudsjett vurdere om det er behov for ytterligere økning i CO<sub>2</sub>-avgiften for å nå de til enhver tid gjeldende klimamålene.»

Forslag nr. 277 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en årlig linær kronemessig opptrapping av CO<sub>2</sub>-avgiften.»

Forslag nr. 278 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning der ikke-kvotepfiktige bedrifter får anledning til å avsette beløpet som utgjør forskjellen mellom kvotepris i EU og CO<sub>2</sub>-avgift i Norge, i et internt Klimafond. Klimafondet skal brukes til å finansiere klimatiltak i bedriftens egen verdikjede, fra innhenting av råvarer, egen produksjon og distribusjon frem til kunde.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.06)

**Presidenten:** Det voterer over forslagene nr. 243–260, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 243 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en nasjonal regel om at elvarebiler får fritak i bom fram til de utgjør 25 pst. av varebilpasseringene i det aktuelle bomsnitt.»

Forslag nr. 244 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne rabatten på CO<sub>2</sub>-komponenten i engangsavgiften for nyttekjøretøy med forbrenningsmotor slik at man øker andelen elvarebiler.»

Forslag nr. 245 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre nullutslippsløsninger på de gjenværende dieseltogstrekningene

i Norge og innføre en prøveordning med hydrogen-tog fra samme år.»

Forslag nr. 246 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om utslippfri kollektivtransport for alle kommende anbud i løpet av 2021 og nullutslipp fra alle eksisterende anbud fra 2025.»

Forslag nr. 247 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre redusert fartsgrense på motorveier som et klimatil-tak.»

Forslag nr. 248 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav til nullutslippstransport i leveranser til det offentlige fra 2022, for all transport der nullutslipp kjøretøyer er tilgjengelig.»

Forslag nr. 249 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest revidere regelverket for effekttariffer i nettleien med sikte på å gjøre hurtiglading kommersielt lønnsomt i hele landet. Dette kan gjøres gjennom å fastsette en ny nettleiestruktur som gjør at ladetilbud med årlig forbruk inntil 400 000 kWh kan energiavregnes, og at et eventuelt inntektsbortfall for nettselskapene kompenseres gjennom økt energiledd.»

Forslag nr. 250 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre omsetningskrav for bruk av biodrivstoff i anleggsdiesel og sjøfart fra 2022.»

Forslag nr. 251 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp omsetningskravet til avansert biodrivstoff i anleggsdiesel til 100 pst. i 2030.»

Forslag nr. 252 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et mål om 10 TWh årlig biogassproduksjon i 2030 og legge frem en forpliktende handlingsplan for biogass med snarlig opptrapping av produksjonen.»

Forslag nr. 253 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en modell for produksjons- og leveringsstøtte til biogassanlegg for å sikre flere større anlegg.»

Forslag nr. 254 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som gjennomgår rammevilkår for biogassproduksjon i Norden, med sikte på å legge til rette for økt konkurransekraft og likeverdige rammevilkår for produsenter i Norge som i resten av Norden. Utvalget bør være bredt sammensatt, og ha deltakere fra både norske kommersielle biogassprodusenter, samt internasjonale fagmiljø.»

Forslag nr. 255 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre snarlig utbygging av fyllestasjoner for biogass langs de viktigste transportkorridorene i landet og komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å utløse investeringer i infrastruktur for dette.»

Forslag nr. 256 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en klimalov for kommunene. En slik lov kan bygges etter samme lest som dagens klimalov, men med stedlig virkeområde for kommuner og fylkeskommuner.»

Forslag nr. 257 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle kommuner og fylkeskommuner må ha et eget forpliktende, politisk vedtatt klimabudsjett som styringsdokument.»

Forslag nr. 258 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag til en egen klimalov for kommunene. Loven skal tydeliggjøre kommunens ansvar for klimakutt, og gi kommunen styringsverktøy for å sikre utslippsreduksjon i tråd med klimamålene, der klimaeffekten av alle større beslutninger må vurderes.»

Forslag nr. 259 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge kommunene å synliggjøre og vurdere klimakonsekvensene i alle relevante saker til politisk behandling.»

Forslag nr. 260 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge kommunene å fjerne alle fossile utslipp fra egen virksomhet innen 2025.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.24)

**Presidenten:** Det voterer over forslagene nr. 205, 235, 239, 240 og 242, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 205 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå en modell for såkalt karbonavgift til fordeling, der proventet fra den økte CO<sub>2</sub>-avgiften på bensin og diesel betales ut igjen til alle innbyggere som en klimabelønning. Det skal tas geografiske og sosiale fordelingshensyn i graderingen av utbetalingen.»

Forslag nr. 235 lyder:

«Stortinget ber regjeringen løfte byenes rolle som en av hovedprioritetene i det internasjonale klimaarbeidet sammen med bevaring av regnskog og fornybar energi.»

Forslag nr. 239 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om endring av vegtrafikkloven § 7, slik at kommunene kan etablere nullutslippssoner av hensyn til klimaet.»

Forslag nr. 240 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med støtte til kjøp, bildeling eller leasing av elbiler for husholdninger med lav inntekt.»

Forslag nr. 242 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre elbilfordelene på en slik måte at elbil blir stadig mer konkurransedyktig sammenlignet med fossilbil i alle kategorier.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.59)

**Presidenten:** Det voterer over forslagene nr. 222–234, 236–238 og 241, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 222 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav til nullenergi eller plusshus i byggeforskriftene innen 2030.»

Forslag nr. 223 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et mål om at trafikken i de store byene reduseres med minst 40 pst. innen 2030.»

Forslag nr. 224 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at prosjektene i NTP bidrar til raske utslippskutt og miljøforbedringer og baseres på kunnskap om blant annet nyskapt trafikk og klimakonsekvenser av bygging og arealbruksendringer.»

Forslag nr. 225 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en egen handlingsplan for nullutslipp i lufta og rapportere tilbake til Stortinget innen statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 226 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse Avinors bonusordninger til nye langdistanseruter og flyselskap som har passasjervekst, og i stedet bruker disse pengene på elfly-satsing og belønning av de selskapene som vil delta i utvikling av dette.»

Forslag nr. 227 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle ordninger som subsidierer flyselskapene, slik som taxfree.»

Forslag nr. 228 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle lojalitetsprogrammer som bonuspoeng.»

Forslag nr. 229 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Avinors mandat må tydeliggjøres slik at selskapet ikke skal jobbe for trafikkvekst.»

Forslag nr. 230 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre passasjeravgiften til en flyseteavgift, så det blir mer lønnsomt å fylle alle flyets seter.»

Forslag nr. 231 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om en progressiv flypassasjeravgift som øker jo flere flyvninger man tar i året. Nødvendige flyvninger på kortbanenettet skal skjermes.»

Forslag nr. 232 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler for å gjøre luksusforbruk av klimagassutslipp dyre, slik som å innføre høy CO<sub>2</sub>-avgift på drivstoff til yachter og bruk av privatfly.»

Forslag nr. 233 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en flyavløsningsavgift på strekninger med togtilbud og der toginvesteringer kan erstatte fly fullstendig, etter modell fra ferjeavløsningsavgift.»

Forslag nr. 234 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om økt flypassasjeravgift på flygninger mellom de store byene i Sør-Norge hvor det finnes gode alternativer til fly.»

Forslag nr. 236 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre parkeringsavgift for ansatte på alle statlige arbeidsplasser, som høyere utdanningsinstitusjoner.»

Forslag nr. 237 lyder:

«Stortinget ber presidentskapet innføre parkeringsavgift for parkering i Stortingsgarasje.»

Forslag nr. 238 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre vilkårene for lavutslippssoner, slik at de kan opprettes med klimabegrunnelse.»

Forslag nr. 241 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å redusere kollektivprisene med 20 prosent i hele landet.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.22)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 202–204 og 206–221, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 202 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at CO<sub>2</sub>-avgiften på sokkelen skal økes til minst samme nivå som den generelle CO<sub>2</sub>-avgiften, uavhengig av kvoteprisen.»

Forslag nr. 203 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke klimamålet til å redusere Norges totale utslipp med minst 60 prosent innen 2030, sammenlignet med 1990.»

Forslag nr. 204 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke klimamålet til at Norge skal være fossilfritt innen 2040, og legge fram en plan som viser hvordan vi kan oppnå negative utslipp innen 2040. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til oppdatert utslippsbudsjett i tråd med Stortingets vedtak om klimamål.»

Forslag nr. 206 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en forutsigbar opptrapping av miljøavgifter, og en bruk av inntektene fra avgiften, som sikrer nødvendig effekt og samtidig oppslutning i befolkningen til miljøavgifter som klimapolitisk virkemiddel, og som oppleves sosialt og geografisk rettferdig.»

Forslag nr. 207 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge utslipp fra bunntråling i Norge, og komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere disse utslippene i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 208 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre fortgang i utredningen av konkrete krav til utslippskutt fra havbruksfartøy, offshorefartøy og fraktesfartøy, som fremdeles er likelydende med handlingsplanen for grønn skipsfart fra 2019, og rapportere tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert budsjett 2021.»

Forslag nr. 209 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi svært begrenset mulighet til unntak fra utslippskravene for havbruksfartøy, offshorefartøy og fraktesfartøy.»

Forslag nr. 210 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om full elektrifisering eller bruk av fornybart drivstoff i nye konsesjoner til oppdrettsnæringen.»

Forslag nr. 211 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede og innføre CO<sub>2</sub>-avgift på bruk av drivstoff i all konsesjonsbelagt virksomhet (petroleumsrelatert virksomhet, havbruk og fiske), samt all annen skipsfart i norske

farvann. Det gis mulighet for næringen til å inngå en avtale med staten, etter modell fra Næringslivets NO<sub>x</sub>-fond som et alternativ til en slik CO<sub>2</sub>-avgift.»

Forslag nr. 212 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at krav om nullutslipp fra turistskip- og ferger i verdensarvfjordene innføres så raskt som mulig, slik at næringen får tid å omstille seg til kravet trer i kraft senest innen 2026.»

Forslag nr. 213 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for utvidelse av kravene om nullutslipp av klimagasser også til andre norske fjorder, i tråd med stortingsvedtaket fra 2018 om utslippskrav for alle fjorder.»

Forslag nr. 214 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at krav om lav- og nullutslipp for ferger og hurtigbåter forskriftsfestes, med svært begrenset mulighet til unntak fra kravene. For ferger bør kravet være nullutslipp. Kravene bør innføres så raskt som mulig, senest i hhv. 2023 og 2025, som foreslått i klimameldingen (Meld. St. 13 (2020–2021)).»

Forslag nr. 215 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at krav om lav- og nullutslippsløsninger i offentlige innkjøp av sjøtransporttjenester forskriftsfestes og innføres senest i 2023.»

Forslag nr. 216 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne dokumentavgiften ved totalrehabilitering og når deler av bygget består.»

Forslag nr. 217 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvite sertifikater eller energispareforpliktelser, som er grønne sertifikater for energisparing.»

Forslag nr. 218 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et eget energispareprogram i sameier og borettslag og for lavinntekts familier og leietakere. Utredningen skal vurdere økonomisk støtte og energilån for å gjennomføre enøktiltak.»

Forslag nr. 219 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en belønningsordning for kommunene etter hvor mange kWh de har spart i egen bygningsmasse. Ordningen må være enkel og ubyråkratisk og også belønne de kommuner som tidligere har gjennomført energitiltak.»

Forslag nr. 220 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre egnet prøveprosjekt der man i et område gjennomfører energi- og effektreduserende tiltak som alternativ til oppgradering av lokal trafo og linjenett. Dette kan redusere energiutgiftene for den enkelte hus-

holdningen, og samtidig redusere nettleien for alle husholdninger.»

Forslag nr. 221 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav til nesten nullenerginivå i byggeforskriftene i 2021 hvor krav til energibruk reduseres med 40–60 prosent sammenlignet med dagens kravsnivå.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.45)

**Presidenten:** Det voterer over forslagene nr. 189, 191, 195 og 197–201, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 189 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ved oppdatering av klimaloven legge fram en vurdering av hvilke konsekvenser det vil ha at Norges mål for 2050 er et mål om et 'lavutslippssamfunn' framfor et 'klimanøytralt samfunn', samt et forslag til hvordan opptak i skog- og landarealer kan inkluderes i Norges klimamål for 2030 og 2050.»

Forslag nr. 191 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en avtalebasert ordning for reduksjon av klimagassutslippene fra norske skip, hvor rederne forplikter seg til å halvere utslippene av klimagasser innen 2030 i forhold til utslippene i 2005 og hvor CO<sub>2</sub>-avgiften settes lik EUs kvotepris når avtalen trer i kraft.»

Forslag nr. 195 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre beregningsmetoder ved rapportering av våre utslippsforpliktelser som skiller mellom utslipp av kortlivede og langlivede klimagasser.»

Forslag nr. 197 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for hvordan skogen i større grad kan brukes i klimasammenheng, og presentere tiltak for kraftig økning av det langsiktige opptaket av karbon på norske skogarealer, skogplanting på nye arealer og hvordan råstoff fra skogen kan bidra til å kutte klimautslipp i andre sektorer. Planen må innebære en utredning av hvilke verdiskapningstiltak og konkrete klimatiltak som gjør at skogen utnyttes optimalt for å nå våre langsiktige klimamål, og hvordan disse kan settes i verk.»

Forslag nr. 198 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en tilskuddsordning for planting av skog i klimasammenheng, for å øke skogens CO<sub>2</sub>-opptak.»



Forslag nr. 199 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvise et generelt mål om å tredoble CO<sub>2</sub>-avgiften innen 2030. Innretning og eventuell økning av CO<sub>2</sub>-avgift og kompenserte tiltak bestemmes i de årlige budsjettene.»

Forslag nr. 200 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med aktuelle næringer og komme frem til konkrete løsninger og realistiske målsetninger basert på tilgjengelige virkemidler for de enkelte sektorene.»

Forslag nr. 201 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å forhandle fram og inngå avtaler med ulike sektorer med mål og virkemidler tilsvarende som for landbruket, der dette er hensiktsmessig.»

#### Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 77 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.06)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 190, 192–194 og 196, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 190 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å redegjøre for hvordan de ulike endringene i strukturen i EUs klimaregelverk vil kunne påvirke de norske klimamålene og gjennomføringen av disse.»

Forslag nr. 192 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for bygging av 10 000 hurtigludere over hele landet innen 2030, og innen utgangen av 2022 ha en plan for utrulling av fyllestasjoner for hydrogen og biogass.»

Forslag nr. 193 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det er rom for overgangsordninger når det stilles krav om utslippsfrie løsninger i offentlige ferger og hurtigbåt-anbud, og at merkostnader i den forbindelse dekkes av staten.»

Forslag nr. 194 lyder:

«Stortinget ber regjeringen føre en klimapolitikk som balanserer Parisavtalens målsetninger om å redusere klimautslipp, og forutsetningen om at dette ikke skal gå på bekostning av matproduksjon og målet om matsikkerhet og bekjempelse av sult.»

Forslag nr. 196 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere tiltak for å redusere klimagassutslipp eller øke opptak av karbon i jord i regjeringens årlige rapportering til Stortinget dersom tiltakene har vitenskapelig dokumenterbar klimaeffekt. Dette gjelder også tiltak som foreløpig ikke har en ferdigutviklet bokføringsmetode i Norges offisielle klimaregnskap.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 76 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.29)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 166–170, 172, 175, 176, 178–183, 185, 187 og 188, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 166 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det skal dokumenteres for hvert enkelt tiltak som har klima som begrunnelse hvor store utslippskuttene vil være.»

Forslag nr. 167 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å følge prinsippet om å prioritere de tiltakene som gir størst utslippskutt til lavest mulig pris i gjennomføringen av klimapolitikken.»

Forslag nr. 168 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det legges til rette for å kunne bruke kvotefleksibiliteten når det etter en kost/nytte analyse er mer lønnsomt enn å gjennomføre tiltak i Norge.»

Forslag nr. 169 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å harmonisere verdien av stående skog med EU.»

Forslag nr. 170 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et påskogingsprosjekt som gjør at Norge innen 2030 kan bokføre maksimalt tillatt karbonopptak fra nyplanting i tråd med regelverket i LULUCF.»

Forslag nr. 172 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at bilen skal være et attraktivt transportmiddel for folk i både by og bygd.»

Forslag nr. 175 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at drivstoffavgift for varebil og tungtransport, der det ikke finnes lavutslippsalternativ, harmoniseres med avgifter innen EØS området.»

Forslag nr. 176 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastslå at økninger i CO<sub>2</sub>-avgiften kompenseres gjennom redusert veibruksavgift slik at avgiftsbyrden på drivstoff ikke øker.»

Forslag nr. 178 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre drivstoff til eldre biler ved at det innføres 98E0 som sikringsstandard for bensin.»

Forslag nr. 179 lyder:

«Stortinget ber regjeringen være teknologinøytrale i utformingen av virkemiddelapparatet.»

Forslag nr. 180 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kompensere for eventuelle økt CO<sub>2</sub>-avgift på flybilletter på innenlands flytrafikk.»

Forslag nr. 181 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede reduksjonsplikt som en teknologinøytral metode for å redusere klimagassutslipp fra veitrafikken.»

Forslag nr. 182 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sette teknologinøytrale mål og ikke favorisere enkelte teknologier.»

Forslag nr. 183 lyder:

«Stortinget ber regjeringen føre en offensiv skogbrukspolitik der man benytter skog fullt ut for å oppnå Norges forpliktelser om klimagassutslipp.»

Forslag nr. 185 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å redusere innhold av rødt kjøtt fra offentlig innkjøp av mat og serveringstilbud.»

Forslag nr. 187 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en CO<sub>2</sub>-pris som ikke overstiger kvoteprisen i markedet på noe tidspunkt, men heller har som mål å harmonisere med kvoteprisen.»

Forslag nr. 188 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en miljøavtale med berørte næringer for etablering av et CO<sub>2</sub>-fond.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 71 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.55)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 177, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre skattlegging på private parkeringsplasser eller fordel av tilgang på parkeringsplass hos arbeidsgiver.» Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.13)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 171, 173, 174 og 184, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 171 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag om hvordan sektorer eller næringer som ikke har

mulighet for å skifte til alternativ teknologi kan skjermes for økt CO<sub>2</sub>-avgift.»

Forslag nr. 173 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke innføres forbud mot import av bensin- og dieslbiler, verken nye eller brukte.»

Forslag nr. 174 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre krav til nullutslippsbiler i offentlige innkjøp av person- og varebiler.»

Forslag nr. 184 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at vitenskapelig dokumenterbar effekt som bidrar til å redusere utslipp av klimagasser eller øke opptak av karbon i jord skal synliggjøres i regjeringens årlige rapportering til Stortinget.»

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.36)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 186, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen slå fast at økt skattlegging av norsk kjøttproduksjon ikke skal gjennomføres som en del av klimapolitikken.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble bifalt med 77 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.02)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 163–165, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 163 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et grønt investeringselskap som skal bidra til strategiske investeringer og langsiktige lån i selskap som satser på klimavennlige løsninger og produkter, basert på grønt fornybart karbon.»

Forslag nr. 164 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en melding for hvordan man kan sikre beredskapen i et samfunn som i stadig større grad skal elektrifiseres.»

Forslag nr. 165 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et «Bionova», et klimafond på 10 mrd. kroner for landbruket, hvor utøvere kan søke støtte til omlegging av produksjon og drift slik at klimautslippene reduseres per produsert enhet. Fondet skal også bidra til å finansiere tiltak for økt binding av CO<sub>2</sub> i skog og jord.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 71 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.24)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 155–162, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 155 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke reklamasjonsretten på ny bolig fra fem til ti år i bustadsoppføringslova for å sikre lengre holdbarhet på materialer.»

Forslag nr. 156 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede insentiv i byggeforskriftene til å bruke varmpumper til oppvarming og komme tilbake til Stortinget med forslag.»

Forslag nr. 157 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inngå et forpliktende samarbeid med aktørene innenfor næringstransport for å få på plass løsninger som gir muligheter innenfor tungtransport, og ta opp igjen forhandlingene om et CO<sub>2</sub>-fond for næringstransporten.»

Forslag nr. 158 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en plan for å elektrifisere, innføre hydrogentog eller hybridløsninger på alle jernbanestrekninger der det i dag går dieseltog.»

Forslag nr. 159 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan vi skal nå målet om at 30 pst. av godstransporten med lastebil over 300 km skal flyttes til sjø og bane innen 2030. Planen skal legges fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 160 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å reforhandle Chicago-konvensjonen, slik at det blir mulig å øke avgiftene på internasjonal luftfart.»

Forslag nr. 161 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest iverksette det vedtatte fritaket i bomringen for tunge kjøretøy

på biogass og rapportere tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert budsjett.»

Forslag nr. 162 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere importkvotene på landbruksvarer.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 70 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.45)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 153 og 154, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 153 lyder:

«Stortinget ber regjeringen jobbe for at norsk nærskipsfart har like konkurransevilkår som andre land i EU, og ber om at de kommer tilbake med forslag på hvordan vi kan sikre at CO<sub>2</sub>-avgiften ikke på noe tidspunkt overstiger kvoteprisen i EU.»

Forslag nr. 154 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastslå at det ikke skal være nullutslippssoner som hindrer folk å kjøre sin bensin- eller dieselbil i deler av norske byer.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 62 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.05)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 152, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen få på plass og iverksette kondemneringsordningen for utrangerte off-shorefartøy.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 61 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.24)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 140, 141, 146 og 150, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 140 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for å bygge ut vindkraft på steder der det er gode vindforhold og lokal aksept, i tråd med våre posisjoner i vindkraftmeldingen fra høsten 2020, og ha en stor satsing på flytende havvind.»

Forslag nr. 141 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at konsesjons-systemet er dimensjonert for å levere miljømessig gode konsesjoner for sol- vann- og vindkraftprosjekter i takt med forventet forbruksutvikling.»

Forslag nr. 146 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for utbygging av mer ren energi og infrastruktur gjennom en samlet plan for norsk vannkraft, vindkraft og andre energiutbygginger som krever konsesjon.»

Forslag nr. 150 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for i samarbeid med næringen, sikre at utslippene fra olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel kuttes med 50 prosent innen 2030 og til netto null i 2050, målt mot 2005.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.43)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 142–145, 147–149 og 151, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 142 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inngå forpliktende klimapartnerskap med særskilt utsatte næringer. Disse avtalene skal være på plass tidlig og før CO<sub>2</sub>-avgiften trappes opp. Disse klimaavtalene skal med en opptrappingsplan ta hensyn til industriens konkurransekraft.»

Forslag nr. 143 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at tiltakene i klimapartnerskapene skal stå i forhold til det næringene bidrar med, og skal ta hensyn til det som trengs for å kutte utslipp av klimagasser, bevare arbeidsplasser og drive fram ny teknologi. Tiltakene finansieres over de årlige statsbudsjettene.»

Forslag nr. 144 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre kompensasjonsordningen for fiskerinæringen til det foreligger tilfredsstillende alternative løsninger eller forpliktende avtaler.»

Forslag nr. 145 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle et eget konsesjonsregime for oppdrett til havs med strenge krav til bærekraft og sameksistens mellom ulike næringer til havs.»

Forslag nr. 147 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gradvis redusere fordelene på de dyreste elbilene, og øke CO<sub>2</sub>-komponenten for nye bensin- og dieslbiler for å nå må-

let om at det bare skal selges nullutslippsbiler innen 2025.»

Forslag nr. 148 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere vei- bruksavgift med en geografisk differensiering, slik at bensin- og dieselpriisen har liten eller ingen økning i distriktene, men noe større i sentrale strøk hvor det finnes bedre utbygd kollektivtransport. Avgiftsøkningen vil ikke være lineær, men være lavere i starten av perioden og øke etterhvert som utslippsfrie biler blir mer aktuelle alternativer over hele landet.»

Forslag nr. 149 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å legge til grunn at behovet og virkningsgraden av kompensasjonsordninger for CO<sub>2</sub>-avgiften skal evalueres innen 2025 for å måle effekten av utslippsreduksjon.»

Forslag nr. 151 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at elektrifisering på norsk sokkel skal så langt som mulig, skje med havvind, balansert med kraft fra (og til) land. Det bør være et langsiktig mål at det produseres like mye kraft på sokkelen som sokkelen selv bruker. Dette må imidlertid ikke forsinke arbeidet med elektrifisering.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 59 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.07)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 139, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at petroleumsselskapene integrerer klimarisiko i sine investeringsbeslutninger og i sin ordinære virksomhet og rapporterer på dette.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.28)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 136, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et system med årlige konsesjonsutlysninger for havvind etter havenergilooven, basert på kartlegging av både naturpåvirkning og vindforhold.»

### Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 54 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.49)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 116–135, 137 og 138, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 116 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi med delmål og virkemidler for ulike sektorer og naturtyper, der både arealforvaltning, tiltak i skog- og jordbruk, og restaurering av natur inngår.»

Forslag nr. 117 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en naturkur som en omfattende utredning som gir beslutningsgrunnlaget vi trenger for å sikre karbonlagrene i norsk natur. Utredningen bør sammenstille kunnskap og foreslå løsninger som ser klima og naturmangfold i sammenheng, og fremmer begge.»

Forslag nr. 118 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at naturbaserte løsninger på klimakrisen økes, blant annet ved å bevare og forbedre naturlige karbonlagre som myrer og våtmarker, øke karbonlagringen i matjorda, reetablere taeskog og øke rotasjonstiden i skogbruket.»

Forslag nr. 119 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en konkret strategi innen utgangen av 2022, med nødvendige juridiske begrensninger, for å hindre nedbygging av myr.»

Forslag nr. 120 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kommunenes rolle og kompetanse i natur- og klimaarbeidet, med særlig vekt på bærekraftig arealforvaltning.»

Forslag nr. 121 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at effekten av karbonlagring og -opptak for hele økosystemet legges til grunn når klimanytten av tiltak i skog og andre økosystemer vurderes, og at den totale effekten for klima og naturmangfold skal være positiv for at de skal iverksettes. Og at det legges til grunn for tiltak med faglig uenighet rundt klimanytten og negativ effekt på naturmangfoldet, at føre-var-prinsippet skal gjelde, og at utvikling av kunnskapsgrunnlaget må prioriteres.»

Forslag nr. 122 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide mekanismer som gjør at utbyggere som bygger ned skog, jord eller annen natur, skal kompensere for det ved å restaurere natur andre steder gjennom et såkalt

naturbidrag og komme tilbake til Stortinget med et forslag i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 123 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et belønningssystem i skog- og jordbruket som gjør det lønnsomt for bønder og skogeiere å drive på en måte som gjør at den naturlige karbonlagringen i jordsmonnet øker.»

Forslag nr. 124 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av naturrisiko for norsk økonomi etter modell fra Klimarisikoutvalget.»

Forslag nr. 125 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal plan for å opprettholde og restaurere natur i tråd med internasjonale forpliktelser.»

Forslag nr. 126 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan norske statlig eide selskaper skal redusere naturrisiko for sin virksomhet, i tråd med FNs bærekraftsmål.»

Forslag nr. 127 lyder:

«Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å redde truede norske arter og naturtyper.»

Forslag nr. 128 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide rapporteringsrutiner slik at kommunal rapportering gjennom KOSTRA inkluderer arealregnskap og oversikt over eventuell konvertering av natur, samt at det utarbeides et nasjonalt naturbudsjett basert på innrapporterte data.»

Forslag nr. 129 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en konkret plan for opptrapping av CO<sub>2</sub>-avgiften fram mot 2030 for å sikre forutsigbarhet.»

Forslag nr. 130 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte stille tydelige forventninger til kommunene om å fullt ut utnytte mulighetene til å stille klimakrav i reguleringsplaner.»

Forslag nr. 131 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om eget klimamål for skogens CO<sub>2</sub>-opptak slik at dette ikke svekker arbeidet med å kutte fossil energibruk.»

Forslag nr. 132 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en klimaplan for offentlig sektor, med forslag til hvordan man skal kutte utslipp fra politi, brannvesen, sykehus, Nav, fengsler osv.»

Forslag nr. 133 lyder:

«Stortinget ber regjeringen håndheve forbudet mot faking og andre utslipp (som NMVOC) og

iverksette tiltak for å sikre dette og rapportere tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 134 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og etablere et system for differansekontrakter, som et supplement til Enova.»

Forslag nr. 135 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre Statnetts mandat til også å legge til rette for elektrifisering og næringsutvikling.»

Forslag nr. 137 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kartleggingen av havbunnen gjennom MAREANO, spesielt i de områdene i Nordsjøen som er egnet for bunnfast havvind.»

Forslag nr. 138 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke overvåkingen og kartleggingen av sjøfugl i områder som er aktuelle for havvindutbygging gjennom SEAPOP/SEATRACK-programmet.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.15)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 83 og forslagene nr. 98–100, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 83 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kommunenes mulighet til å innføre egne klimatiltak i transportsektoren, som for eksempel nullutslippssoner og større lokalt selvstyre i parkeringspolitikken.»

Forslag nr. 98 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide og styrke produsentansvaret slik at produsentene betaler en større andel av kostnadene for håndtering av plastavfall og komme tilbake med forslag til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet.»

Forslag nr. 99 lyder:

«Stortinget ber regjeringen som ledd i arbeidet med varslet ny strategi for sirkulær økonomi særlig vurdere tiltak og virkemidler som kan øke materialgjenvinning av plast og redusere mengden plast i restavfallet.»

Forslag nr. 100 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede avgift på plastemballasje som ikke gjenvinnes, tilsvarende avgiften som er innført i EU. Avgiften bør stimulere bruk av resirkulert og fornybart plastråstoff.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.35)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 101–104, 106–108 og 110–115, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 101 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre virkemidler som stimulerer til en mer bærekraftig kjøttproduksjon basert på bruk av lokale ressurser, og rapportere tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene.»

Forslag nr. 102 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med forslag til støtteordninger for å stimulere til mer grøntproduksjon i Norge i forbindelse med jordbruksforhandlingene.»

Forslag nr. 103 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene med forslag til vridning av støtteordninger fra importerte førråstoffer til økt bruk av utmarksbeite.»

Forslag nr. 104 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forbedre utslippsregnskapet for jordbruket.»

Forslag nr. 106 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at råstoff prioriteres til før der det er mulig, og at råstoff som ikke kan brukes til før blir brukt til energiproduksjon, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene.»

Forslag nr. 107 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre føringer i produksjons- og detaljistledd som får ned matsvinnet hos forbruker, slik som bedre emballaseløsninger og mindre forpakninger.»

Forslag nr. 108 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre virkemidler for å redusere bruken av soya og komme tilbake til Stortinget med forslag i forbindelse med statsbudsjettet.»

Forslag nr. 110 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at matkasteloven som regjeringen utarbeider forplikter hele verdikjeden til å forebygge matsvinn, og at deltagelse i bransjeavtalen for matsvinn gjøres obligatorisk for alle relevante deler av bransjen.»

Forslag nr. 111 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at tiltak i landbrukssektoren som bidrar til energieffektivisering og redusere utslipp i bygg og landbruksmaskiner skal få støtte over Enova.»

Forslag nr. 112 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre bedre bærekraft i landbruket gjennom økt tilskudd til bruk av utmarksbeite, setring, klimatilpasning og investering i jord.»

Forslag nr. 113 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre gode ordninger for industrielle lån, tilskudd og risikoavlastning innen bioøkonomi.»

Forslag nr. 114 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for skogkulturtiltak for å sikre fornying, karbonbinding og et fremtidig ressursgrunnlag for industrien og utarbeide et belønningssystem som gjør det lønnsomt for bønder og skogeiere å drive slik at den naturlige karbonlagringen i jordsmonnet øker.»

Forslag nr. 115 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et nasjonalt mål og en strategi for å øke den naturlige karbonlagringen i alle sektorer, norsk natur og landskap.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.59)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 105 og 109, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 105 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede belønningssystemer for økt karbonlagring på det enkelte gårdsbruk i Norge, for å mobilisere bønder som ønsker å bidra, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene.»

Forslag nr. 109 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en årlig rapport for Stortinget om tiltak for utslippskutt i jordbrukssektoren, som inkluderer tiltak som ikke fanges opp av det offisielle utslippsregnskapet.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslagene.

#### Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 44 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.23)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 79–82 og 84–97, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 79 lyder:

«Stortinget ber om at regjeringen sørger for at kommuner tillegger klimahensyn stor vekt i kommunal virksomhet.»

Forslag nr. 80 lyder:

«Stortinget ber om at regjeringen utarbeider metoder og verktøy som gjør det enkelt for kommuner å vurdere og gjennomføre tiltak som bidrar til å redusere utslipp.»

Forslag nr. 81 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det kommunefordelte klimagassregnskapet videreutvikles til et enda bedre verktøy for kommune.»

Forslag nr. 82 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kommunene kan utvikle klimabudsjett slik at de kan sette seg konkrete og forpliktende klimamål og utvikle bedre ordninger for å rapportere utslipp.»

Forslag nr. 84 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette gjennom regelverket at kommunene sikrer at grønne og trivelige gater og byrom bidrar til overvannshåndtering i møte med klimaendringer.»

Forslag nr. 85 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en mer treffsikker klimastatistikk for kommunene, som publiseres påfølgende kalenderår.»

Forslag nr. 86 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at tilskuddsordningen Klimasats videreføres fram til 2030, på minst samme nivå som i 2020.»

Forslag nr. 87 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at hensynet til natur og klima tillegges større vekt i plan- og bygningsloven.»

Forslag nr. 88 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte stille tydelige forventninger til kommunene om å fullt ut utnytte mulighetene til å stille klimakrav i reguleringsplaner for blant annet å sikre fossilfrie og etter hvert utslippsfrie bygge- og anleggsplasser.»

Forslag nr. 89 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at all statlig bygg- og transportvirksomhet m.m. skal bli fossilfri.»

Forslag nr. 90 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i handlingsplanen for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige innkjøp, innføre krav om at all statlig virksomhet skal være fossilfri, og tidfeste mål for når statens egen virksomhet skal være utslippsfri. Planen må innrettes slik at de mest miljøvennlige leverandørene premieres i konkurranse om oppdrag for det offentlige.»

Forslag nr. 91 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre merkeordning av alle komponenter i bygg slik at det bli mulig å gjenbruke komponentene.»

Forslag nr. 92 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å revurdere kommunens hjemmel til å stille krav om fossilfri og utslippsfri byggeplass, og dersom det likevel ikke er en hjemmel, gjøre nødvendige justeringer av plan- og bygningsloven slik at kommuner kan stille et slikt krav.»

Forslag nr. 93 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette piloter også på utslippsfrie byggeplasser i transportsektoren.»

Forslag nr. 94 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at staten inngår avtaler med næringslivet med egne årlige prosentmål for reduksjon av nye råmaterialer.»

Forslag nr. 95 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at nye bygg og anlegg bygges med klimavennlige materialer og designes for lavt energibruk og gjenbruk, samt legge opp til at byggeplasser blir utslippsfrie.»

Forslag nr. 96 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forbrukere og innkjøpere får informasjon om hvor mye ressurser som er brukt for å lage et produkt, hvor store utslipp av klimagasser det står for, eventuelle skadelige miljøgifter og hvordan arbeidsforholdene er for de som lager produktene.»

Forslag nr. 97 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konkrete virkemidler for hvordan Norge kan realisere 8–10 nye fangstanlegg innen 2030.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.46)

**Presidenten:** Det voteres over forslagene nr. 59–78, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke tiltakene som legger til rette for nullutslippskjøretøy i hele landet og at lademulighetene styrkes for dem uten fast parkering i byene.»

Forslag nr. 60 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonal budsjett 2021 komme med forslag til hvordan vi kan øke salget av elbåter i fritidssegmentet.»

Forslag nr. 61 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det kommunefordelte klimagassregnskapet videreutvikles til et enda bedre verktøy for kommunene.»

Forslag nr. 62 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og styrke plan- og bygningsloven og underliggende forskrifter som klimaverktøy, og oppfordre kommuner til å stille klimakrav i reguleringsplaner.»

Forslag nr. 63 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kommuner som ønsker det, får hjemmel til å pålegge betaling også på private parkeringsarealer.»

Forslag nr. 64 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et nytt målrettet samarbeidsprogram mellom staten og storbyene om bruk og utvikling av nye virkemidler for å få ned klimagassutslippene.»

Forslag nr. 65 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en nasjonal elektrisk transportplan for å legge til rette for at virkemidlene blir forutsigbare og målrettet, slik at la-  
deinfrastruktur, produksjon- og nettkapasitet, og kostnader bidrar til å nå målet om elektrifisering av transportsektoren.»

Forslag nr. 66 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for leasing for å sikre at ulike skatteregler i personbilmarkedet og næringsmarkedet ikke er et hinder for å nå målet om at nybilsalget skal være nullutslipp i 2025.»

Forslag nr. 67 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at det offentlige kjøper nullutslippsbiler og mindre varebiler fra senest 2022 og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»



Forslag nr. 68 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest revidere regelverket for effekttariffer i nettleien og anleggsbidrag med sikte på å gjøre hurtiglading kommersielt lønnsomt i hele landet.»

Forslag nr. 69 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innfri løftene og få på plass en nasjonal støtteordning for lading i borettslag og sameier.»

Forslag nr. 70 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en konkret plan for omstilling til nullutslipp på tyngre kjøretøy.»

Forslag nr. 71 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og iverksette tiltak for å øke bruken av elektriske varebiler og lastebiler.»

Forslag nr. 72 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav som sikrer nullutslipp i offentlige kjøp av personbiler og lette varebiler fra 2022.»

Forslag nr. 73 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et samarbeide med de største byene for å legge til rette for at de innfører krav til nullutslippstransport i leveranser fra 2022, for all transport der nullutslipp kjøretøy er tilgjengelig.»

Forslag nr. 74 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre at palmeolje og soya og andre råstoffer med høy avskogingsrisiko utelukkes fra norsk biodrivstoffpolitikk.»

Forslag nr. 75 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig plan for bruk av de knappe bioressursene våre, som viser hvor mye som kan høstes på bærekraftig vis, uten at det svekker naturens opptak og lagring av CO<sub>2</sub>.»

Forslag nr. 76 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at all bruk av biodrivstoff skal være avansert biodrivstoff, og ikke bare 'i hovedsak'. I tråd med dette avskaffes dobbelttelling av avansert biodrivstoff.»

Forslag nr. 77 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommuner tillegger klimahensyn stor vekt i kommunal virksomhet.»

Forslag nr. 78 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide metoder og verktøy som gjør det enkelt for kommuner å vurdere og gjennomføre tiltak som bidrar til å redusere utslipp.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.08)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 51 og 52, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre midlertidig fritak fra alle flyplassavgifter for elfly.»

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at elfly får fritak fra passasjeravgiften.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 54 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.30)

**Presidenten:** Det votes over forslag nr. 48, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge myndigheten til å opprette og bestemme størrelsen på nullutslippssoner til kommunene, uavhengig av om veiene er kommunale, fylkeskommunale eller statlige. Sonene skal opprettes i tett dialog med næringsliv og innbyggere, samt Statens vegvesen og fylkeskommuner i de tilfeller hvor statlig og fylkeskommunalt veinett blir berørt.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.50)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 41–47, 49, 50 og 53–58, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for smart energibruk ved å stille krav om å utnytte ulike typer varmekilder og energilagingsløsninger, som fjernvarme, spillvarme, batteri og ulike typer termiske løsninger, der det ligger til rette for det.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram planen for hvordan vi skal frigjøre 10 TWh i bygg innen

2030, senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om å halvere energibruken i bygg innen 2050, og iverksette tiltak for å nå denne målsettingen.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at minimum 300 mill. kroner blir utbetalt til energitiltak i husholdningene gjennom Enova, frem til en konkret nedtrappingsplan for energibruken i bygg er utarbeidet og godkjent av Stortinget.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at all bynær busstrafikk skal gå på nullutslippsløsninger eller biogass innen 2028.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en nasjonal plan for elektrifisering av transportsektoren med målrettede virkemidler som bidrar til forutsigbarhet og effektive utslippskutt.»

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal elektrisk transportplan og elektrifiseringsstrategi, som en del av Nasjonal transportplan.»

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til at utenlandske kjøretøy som utfører kommersiell gods-transport på vei må fylle kravene til eurostandard 5 som et minimum, som også vil gjelde for norskregistrerte biler.»

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det blir lønnsomt og attraktivt å frakte gods med utslippsfrie lastebiler, og rapportere tilbake til Stortinget på egnet vis.»

Forslag nr. 53 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Enova og Avinor utarbeider en plan som vil sikre at flyplassene på kortbanenettet er ladeklare innen 2025.»

Forslag nr. 54 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommunene som nå har ansvaret for kortbanenettet, får mulighet til å stille krav om bruk av lav og nullutslippsteknologi på kortbanenettet når teknologien er på plass.»

Forslag nr. 55 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et krav til energieffektivitet og nullutslipp ved alle offentlige innkjøp av flystrekninger. Det benyttes utviklingskontrakter for å bidra til å utvikle nullutslippsløsninger, som i fergesektoren.»

Forslag nr. 56 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre CO<sub>2</sub>-avgift på bruk av drivstoff i norsk luftrom og mellom norske flyplasser.»

Forslag nr. 57 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et opptrappingskrav til bruk av 100 pst. biodrivstoff i all flytransport i Norge i 2030.»

Forslag nr. 58 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at forpliktende avtaler på tvers av forvaltningsnivåer også innføres for mindre og mellomstore byområder og tettsteder og ber om at dette må følges opp i kommende Nasjonal transportplan.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.13)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 16 og 28, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke støtten til satsinger som karbonfangst- og lagring, havvind, hydrogen, batteriteknologi og grønn skipsfart, blant annet ved å gjennomføre en skattereform slik at det blir mer attraktivt å investere i klimavennlige næringer.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en ambisiøs nasjonal strategi for havvind som blant annet inkluderer satsing på norsk leverandørindustri, et godt regelverk, attraktive rammebetingelser for investeringer og et tett samarbeid mellom Norge og EU.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 54 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.33)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 22–27, 29–32, 34 og 36–40, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle trafikklyssystemet i havbruksnæringen med flere miljøindikatorer, både lusenivå, rømming og fiskehelse, og

vurdere eventuelle endringer i systemet for å sikre at det er miljømessig forsvarlig.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide i IMO for å sikre nullutslipp i global skipsfart.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til at offentlig innkjøp sikrer utnyttelse av sjøtransportens miljømessige fordeler.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at fylkeskommunene har forutsigbar støtte for ekstrakostnader ved å stille lav- og nullutslippskrav i ferge- og hurtigbåt- og bussanbud. Kostnadsnøkklene i inntektssystemet for fylkeskommunene må innrettes slik at de dekker de reelle kostnadene for lav- og nullutslipp for kollektivtrafikk i fylkene.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag til endring i regelverk for nettariffer, slik at det blir lønnsomt å bruke landstrøm for skip i norske havner.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for at solkraft, vannkraft, havvind, vindkraft og biogass sees i sammenheng med behov for opprusting av kraftnettet i en samlet plan for fornybarutbygging.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til et forutsigbart og aktivt eierskap slik at Statkraft blir en spydspiss i utviklingen av fornybar energi i Norge og internasjonalt, og blir en industriell utvikler innen grønn hydrogen- og batterivirksomhet og trekker med seg norsk leverandørindustri til utlandet.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det utvikle modulbaserte bygg- og vedlikeholdsprodukter, og stille krav om at en større andel byggematerialer er modulbaserte løsninger som enkelt kan demonteres og gjenbrukes.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide systemer for å benytte eksisterende bygg som materialbanker.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre klimakrav til materialer i teknisk forskrift, basert på livssyklusanalyser.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at de midlene som blir overført fra nettariffen til Enova i sin helhet blir gjort tilgjengelig til energitiltak i husholdningene gjennom Enova.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre plusskundeordning hvor flerbolighus kan bruke egenprodusert strøm, senest innen fremleggelse av statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne regulatoriske hindre for solkraft og lokalt produsert strøm.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppheve begrensninger på plusshus, borettslag og nabolagsstrøm.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal handlingsplan for energieffektivisering i industri og transport.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre et kompetanseløft i byggenæringen for å ta ut potensialet for energieffektivisering i bygg ved å:

- styrke fagutdanningen
- utrede hvorvidt flere yrker bør lovreguleres, og om det må stilles tydeligere krav til fagkompetanse
- utrede hvor godt dagens ordning med utstrakt bruk av egenkontroll fungerer, og om det er hensiktsmessig med mer bruk av uavhengig tredjepartskontroll»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.58)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 35, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi med mål om at alle offentlige anbud på bygg- og anleggsplasser i alle byggeprosjekter skal være utslippsfrie innen 2025. Strategien må ta opp i seg en løsning til kostnadsfordeling eller finansieringsmodell mellom stat og kommune for eventuelle merkostnader og innebære et virkemiddelapparat som ivaretar et bredt spekter av entreprenører.»

Senterpartiet og Rødt har varslet støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.48)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 11–15, 17–21 og 33, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at klimamålene nås gjennom nasjonale utslippskutt, uten kjøp av kvoter fra EU.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å benytte muligheten til å gjennomføre engangsoverføringen på om lag 6 millioner tonn utslippsenheter fra kvotepliktig til ikke-kvotepliktig sektor.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avstå fra å ta i bruk bilaterale avtaler om kjøp av utslippsenheter for ikke-kvotepliktig sektor i EU-land som erstatning for utslippsreduksjoner i Norge.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere virkemiddelbruken i klimaplanen undervegs, og justere den ved behov, sett i lys av hvordan Norge ligger an til å nå klimamålet for 2030.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at all energibruk i Norge avkarboniseres. Det som kan elektrifiseres, skal elektrifiseres og annen energibruk skal bli utslippsfri gjennom for eksempel hydrogen, ammoniakk eller biomasse.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at etater som NVE og Miljødirektoratet kommer i gang med reformene av konsesjonssystemet for vindkraft slik at behovet for redusert miljøavtrykk og sterkere lokal forankring ivaretas.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn forurenser-betaler-prinsippet og at behovet for effektive utslippskutt av klimagasser skal ledsages av tiltak for høyest mulig sosial og geografisk rettferdighet for privatpersoner, samt tiltak som styrker konkurransevnen til norsk næringsliv.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan eksportbedrifter i ikke-kvotepliktig sektor kan få tilrettelagte støttetiltak for omstilling for å kompensere for eventuelle ulemper med ikke å være i kvotepliktig sektor, og for å sikre at eksportbedrifter i ikke-kvotepliktig sektor reduserer utslipp samtidig som de opprettholder sin konkurransekraft ift. bedrifter i kvotepliktig sektor.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette inn målrettede tiltak mot skipene med de største innenriks CO<sub>2</sub>-utslippene.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide bærekraftindikatorer i havbruksnæringen som stimulerer til lavere miljø- og klimaavtrykk fra fôr.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om maskinlesbar produktinformasjon og tilpasse forskrifter (DOK/TEK) til de standardiserte produktdataalene.» Rødt har varslet støtte til forslagene.

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.13)

**Presidenten:** Det votes over forslagene nr. 5–7, 9 og 10, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan installasjoner på norsk sokkel kan være elektrifisert, ha et system for fangst og lagring av CO<sub>2</sub> eller andre former for karbonnøytral produksjon.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en storstilt satsing på norsk bioenergi og avansert biodrivstoff i transportsektoren, og legge fram en plan for en helhetlig og industriell verdikjede for bruk av norske bioressurser.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram en plan for hvordan øke satsingen på karbonlagring i jord og skog. Aktiv skogsdrift, beiting og bruk av grasressursene, økt bruk av fangvekster og biokull som jordforbedring må prioriteres i en slik plan.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre avgift på mineralgjødsel.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre tilskudd for uttak av hogstavfall som stimulanse til produksjon av biodiesel og bioenergi.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 51 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.36)

**Presidenten:** Det voterer over forslagene nr. 4 og 8, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inngå forpliktende avtale med Sjømatnæringen etter modell fra landbrukets klimaavtale for å redusere klimagassutslipp og miljøfotavtrykket, og samtidig bidra til å skape flere jobber langs norskekysten.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre avgift på norsk kjøtt som klimatiltak.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 50 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.56)

**Presidenten:** Det voterer over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over hvilke muligheter som ligger i å utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen for å sikre konkurransedyktige rammebetingelser for nye, store investeringer i klimavennlig industri.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at tariffmodellene for kraft ivaretar norsk industri på en bedre måte, og at rimelig og ren norsk kraft gjør det attraktivt å etablere ny kraftforedlende industri i Norge.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.15)

Det voterer over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for elektrifisering og komme tilbake til Stortinget med denne.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen legge til rette for nye grønne verdikjeder gjennom sektoroverskridende satsinger på områder som karbonfangst, -lagring og -bruk, og produksjon, distribusjon og bruk av hydrogen.

II

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for energieffektivisering på 10twh i bygg for å frigjøre energi til å utfase fossile energikilder i bl.a industrien.

III

Stortinget ber regjeringen sikre en videreføring av CO<sub>2</sub>-kompensasjonsordningen for å sikre at bærekraftig industri ikke flytter ut av Norge.

IV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for en stortilt satsing på havvind. Det må lages en konkret havvindstrategi og handlingsplan for utvikling av en norsk havvindindustri der hovedmålene må være å skape norske arbeidsplasser, øke eksportpotensialet for norsk næringsliv, kutte klimagassutslipp og realisere potensialet i naturressurser i Norge.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for forutsigbare rammevilkår, sikker krafttilgang og bærekraftig vekst i prosessindustrien.

VI

Stortinget ber regjeringen endre Enova-avtalen slik at Enova kan støtte reduksjon i både kvotepliktig og ikke-kvotepliktige utslipp.

VII

Stortinget ber regjeringen endre virkemiddelapparatet slik at det tilpasses omstilling.

## VIII

Stortinget ber regjeringen satse på karbonfangst- og lagring og stimulere til raskere utvikling og implementering av fangstteknologi på flere anlegg og utvikle ny industri i tilknytning til lagring.

## IX

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan med tilhørende konkrete virkemidler for utrulling av en verdikjede for hydrogen.

## X

Stortinget ber regjeringen gjøre solenergi til en del av energimiksen ved å sette et konkret produksjonsmål fram til 2030.

## XI

Stortinget ber regjeringen øke støtten til solcelleanlegg og legge bedre til rette for produksjon av solcelleanlegg i Norge.

## XII

Stortinget ber regjeringen bidra til at to fullskala CCS-anlegg blir utviklet før 2025, og komme tilbake til Stortinget med en strategi for utvikling av ytterligere CCS-anlegg ved norske avfallsforbrenningsanlegg og andre industribedrifter som ikke har alternativ teknologi.

## XIII

Stortinget ber regjeringen sikre ENOVA rammebetingelser som bidrar til realisering av lavutslippsteknologi og ren produksjonsteknologi innen alle de viktigste industrigrenene.

## XIV

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av ENOVAs mandat med sikte på å endre dette for i større grad å bidra til å støtte investering i klimateknologi som muliggjør overgang til utslippsfrie løsninger.

## XV

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2022 styrke ENOVAs bevilgninger betydelig med mål om økte investeringer i ny klimateknologi.

## XVI

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan arbeidslivets parter kan involveres tett i planlegging, utforming og gjennomføring av omstilling slik at arbeidstakere blir godt ivaretatt, og komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å sikre dette.

## XVII

Stortinget ber regjeringen sikre at arbeidslivets parter får plass i ekspertutvalget som skal følge opp Stortingets oppmodning om å se på de samlede rammevilkårene for å fremme klimavennlige investeringer i Norge.

## XVIII

Stortinget ber regjeringen formalisere og systematisere arbeidslivets påvirkning i nasjonalt klimaarbeid i klimaloven og komme tilbake til Stortinget med forslag om dette.

## XIX

Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som styrker vareeiers ansvar for miljøavtrykket ved transport.

## XX

Stortinget ber regjeringen sørge for at statlige anbud på transport av varer vektlegger det totale miljøavtrykket, slik at fordelene med sjøtransport ivaretas.

## XXI

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med fiskerier næringen utvikle tiltak som reduserer miljøavtrykket og at mer fisk blir landet i Norge.

## XXII

Stortinget ber regjeringen stimulere til økt bearbeiding av laks og ørret i Norge for å redusere miljøavtrykket ved eksport og bidra til økt verdiskaping og sysselsetting.

## XXIII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt innenlands bearbeiding, blant annet ved å øke tilgangen på restråstoff som grunnlag for utvikling av ny norsk industri.

## XXIV

Stortinget ber regjeringen øke forskningen og stimulere til økt satsing på tang og tare og på nye marine ressurser.

## XXV

Stortinget ber regjeringen utarbeidet et eget program for produksjon av bærekraftig fôr til oppdrett av fisk.

## XXVI

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for ladeinfrastruktur, med mål om at alle norske havner har lademuligheter fra 2030.

## XXVII

Stortinget ber regjeringen legge frem en egen klimaplan med tilhørende tiltakspakke for grønn nærskipsfart.

## XXVIII

Stortinget ber regjeringen legge frem en egen strategi for å flytte gods fra vei til sjø og bane.

## XXIX

Stortinget ber regjeringen utrede krav om at alle nye supplyskip fra 2024 har teknologi som minst halverer utslippene.

## XXX

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med havbruks- og fiskerinæringen med mål om en forpliktende avtale om reduksjon av klimagassutslipp frem til 2030.

## XXXI

Stortinget ber regjeringen legge frem en ordning som bedre legger til rette for miljøvennlige nybygg og tilpasninger/forbedringer på eksisterende fartøy.

## XXXII

Stortinget ber regjeringen se på og forbedre ordninger som kan bidra til å utvikle lettere og mer energieffektive fiskeredskaper.

## XXXIII

Stortinget ber regjeringen legge frem et eget industriprogram for utvikling og oppskalering av fiskefôrvarer med lave miljøfotavtrykk.

## XXXIV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt bearbeiding av fisk i Norge med sikte på å redusere det samlede transportbehovet.

## XXXV

Stortinget ber regjeringen etablere effektive og forutsigbare ordninger som stimulerer til teknologi for videre vekst av havbruksnæringen i sjø for å sikre at fisken produseres med lavest mulig bruk av energi.

## XXXVI

Stortinget ber regjeringen utrede insentiver til ombygging og nybygg av utslippsfrie løsninger i kystfiskeflåten og komme tilbake til Stortinget med forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.

## XXXVII

Stortinget ber regjeringen prioritere arbeidet med en helhetlig strategi som svarer på hvordan energisystemet skal utvikles for å nå klimamålene vi har satt oss i 2030 og 2050.

## XXXVIII

Stortinget ber regjeringen øke norsk vannkraftproduksjon, gjennom å legge til rette for økt vedlikehold, oppgradering og fornyelse av eksisterende vannkraftanlegg, for å unngå kraftunderskudd og økte kraftpriser.

## XXXIX

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt lokal solenergiproduksjon på kommersielt grunnlag.

## XL

Stortinget ber regjeringen utarbeide en elektrifiseringsplan som ser Norges samlede kraftbehov fram mot 2030 basert på mål om utslippskutt, energieffektivisering og grønn næringsutvikling.

## XLI

Stortinget ber regjeringen legge til rette for stor skala battericelleproduksjon i Norge, blant annet gjennom gode arealplaner og tilgang til ren og rimelig energi.

## XLII

Stortinget ber regjeringen endre TEK og lage en nasjonal veileder slik at det blir enklere å rehabilitere og unngå riving og stille klimakrav og krav til sirkularitet i TEK.

## XLIII

Stortinget ber regjeringen avklare og justere regelverket knyttet til anvendelse og til kjøp og salg av brukte byggevarer. Stortinget ber regjeringen snarlig utarbeide en veiledning for generelle dokumentasjonskrav rettet mot brukte byggevarer, uavhengig om de skal omsettes eller ikke.

## XLIV

Stortinget ber regjeringen sørge for teknologinøytrale rammevilkår og at regelverket tilpasses ny teknologi for nullutslippsbygg, ulike former for nabolagstrøm og lokalt produsert strøm som solkraft, biogass, fjernvarme, bergvarme og andre relevante energikilder.

## XLV

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for hvordan man skal realisere 10 TWh energisparing i bygg innen 2030 fra dagens nivå på 80 TWh i tråd med Stortingets vedtak fra 30. mai 2017. Planen må inneholde en konkret nedtrappingsplan for energibruk og en virkemiddelpakke med eksisterende og nye virkemidler for å realisere målet.

## XLVI

Stortinget ber regjeringen videreføre nåværende støtteordninger for yrkesbygg og boligblokker gjennom Enova, frem til en konkret nedtrappingsplan i bygg blir lagt fram for Stortinget.

## XLVII

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjett for 2022 sette av egne midler i Enova til energieffektivisering, egenproduksjon av strøm, ladeinfrastruktur og smarte styringssystemer i borettslag og sameier.

## XLVIII

Stortinget ber regjeringen bidra til mer effektiv bruk av energi i næringslivet og husholdninger gjennom støtteordninger, økt kompetanse og offentlige krav og at dette blir en del av mandatet til Enova.

## XLIX

Stortinget ber regjeringen endre byggeteknisk forskrift slik at den i større grad vektlegger klimavennlige løsninger i bygg.

## L

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at miljø og klima skal vektes minst 30 prosent i offentlige anskaffelser der innkjøpene har miljø- og klimapåvirkning.

## LI

Stortinget ber regjeringen innføre klimaberegninger i større byggeprosjekter i offentlig regi.

## LII

Stortinget ber regjeringen snarest følge opp stortingsvedtak nr. 714, 30. mai 2017, om å legge frem en plan for hvordan man kan realisere 10 TWh energisparing i bygg innen 2030.

## LIII

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan stille krav om synliggjøring av livsløpskostnader i offentlige innkjøp, med mål om sterkere vektlegging av varighet, kvalitet, mulighet for ombruk og vedlikehold.

## LIV

Stortinget ber regjeringen styrke og utvikle støtteordninger for oppgradering og rehabilitering av boliger og forlengelse levetiden på bygg, gjennom ENOVA og Enøk-tilskudd.

## LV

Stortinget ber regjeringen sikre at borettslag og sameier slipper å betale nettleie og elavgift for bruk av egenprodusert strøm og rapportere tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.

## LVI

Stortinget ber regjeringen utarbeide en Nasjonal handlingsplan for solkraft.

## LVII

Stortinget ber regjeringen sørge for at Enova opprettholder støtten til energisparing i husholdninger, yrkesbygg og boligblokker fram til Stortinget har behandlet planen for redusert energibruk i bygg.

## LVIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at de midlene Enova stiller til disposisjon til energiltak i husholdningene, faktisk utbetales i støtte.

## LIX

Stortinget ber regjeringen om å videreføre nåværende støtteordninger for yrkesbygg og boligblokker gjennom Enova, frem til en konkret nedtrappingsplan i bygg er utarbeidet og godkjent av Stortinget.

## LX

Stortinget ber regjeringen bygge ut ladestasjoner for elbil i hele landet.

## LXI

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at tilknytningskostnader til overføringsnettet bidrar til å nå målet om elektrifisering av transportsektoren på vei og sjø.

## LXII

Stortinget ber regjeringen utvikle nye og forbedrede modeller for kollektivtilbud i områder med spredt bosetting.

## LXIII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for heller deelektrifisering, eller bruk av annen teknologi,



for å redusere utslipp fra gjenværende dieselstrekninger på jernbanen.

## LXIV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at innkjøpsmakten i stat og kommune brukes for å utvikle og ta i bruk ny teknologi for klimavennlig maritim transport, og legge til rette for overføring av gods fra vei til sjø.

## LXV

Stortinget ber regjeringen bygge ut godsterminaler, kryssingsspor og annen nødvendig infrastruktur på jernbanen, slik at mer gods kan overføres fra vei til bane.

## LXVI

Stortinget ber regjeringen etablere landstrøm ved de største havnene, og åpne for differensiert havneavgift for å stimulere skip til å gjøre nødvendige investeringer for å kunne benytte landstrøm.

## LXVII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at klimavennlige energibærere som hydrogen og ammoniakk utvikles for tungtransport og store skip.

## LXVIII

Stortinget ber regjeringen sikre utbygging av en helhetlig infrastruktur for null- og lavutslippskjøretøy.

## LXIX

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge støtteordninger for etablering av nødvendig infrastruktur for realisering av flere teknologier innen person- og gods-transport.

## LXX

Stortinget ber regjeringen etablere offentlige pilotprosjekter for el-fly og andre null- og lavutslippsløsninger, i ulike deler av landet, med mål om at de første innenriks ruteflygningene med nullutslipp bør skje innen 2030.

## LXXI

Stortinget ber regjeringen sørge for fortgang i sertifiseringsprosessene for å sikre snarlig sertifisering av elektriske fly for kommersiell luftfart.

## LXXII

Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en nasjonal ladestrategi. Strategien må sikre nok utbygging av ladeinfrastruktur i tråd med den opptrappingen Norge planlegger av elbil, sikre bedre koordinering mellom

offentlige myndigheter og bidra til at infrastrukturen kommer på plass til lavest mulig kostnad. Ladestrategien må også sikre god forbrukerpolitikk for at det skal være enkelt å lade.

## LXXIII

Stortinget ber regjeringen vurdere nærmere om det bør etableres en utjevnings/tilskuddsordning for høye anleggsbidragsutgifter i de tilfellene der manglende tilgang på grunnleggende el-infrastruktur er til hinder for utbyggingen av ladetilbud.

## LXXIV

Stortinget ber regjeringen sørge for at offentlige byggherrer i større grad sørger for samordning slik at infrastruktur for etablering av ladetilbud etableres parallelt med utbygging/rehabilitering av annen infrastruktur på vei-området.

## LXXV

Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir enklere å få innvilget søknader om plassering/bruk av skilt 609 Hurtiglading av motorvogn i tilknytning til ladetilbud etablert langs riks- og fylkesveier.

## LXXVI

Stortinget ber regjeringen i samråd med relevante næringsaktører og forskningsmiljø utarbeide et veikart for biogassbransjen for å utvikle nye bedrifter og arbeidsplasser i en bransje i vekst som representerer fremtidens klimavennlige sirkulære samfunn.

## LXXVII

Stortinget ber regjeringen på egnet måte sørge for at høyinnblandet avansert biodrivstoff som anskaffes spesifikt, ikke skal telle med som en del av det generelle omsetningskravet.

## LXXVIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at biodrivstoff som anskaffes spesifikt ikke skal telle med som en del av det generelle omsetningskravet.

## LXXIX

Stortinget ber regjeringen legge fram i revidert nasjonalbudsjett for 2021 et forslag om at omsetning av avansert biodrivstoff ut over omsetningskravet fritas for veibruksavgift.

## LXXX

Stortinget ber regjeringen sørge for at økt bruk av biodrivstoff skal skje uten bruk av biodrivstoff med høy avskogingsrisiko.

## LXXXI

Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for biodrivstoff i forslag til statsbudsjett for 2022, som fastsetter årlig omsetningskrav frem mot 2030.

## LXXXII

Stortinget ber regjeringen legge frem en helhetlig handlingsplan for bruk av biogass som innebærer forslag til tilskuddsordninger og forskningsmidler til produksjon og verdikjeder for biogass.

## LXXXIII

Stortinget ber regjeringen sette ned en arbeidsgruppe, bestående av både norsk og internasjonal ekspertise, for å oppdatere Norges anslag for hvilket potensial som eksisterer for biogassproduksjon i Norge.

## LXXXIV

Stortinget ber regjeringen se på Enovas støtteordninger for bygging av fyllestasjoner, og revidere og styrke disse.

## LXXXV

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem en plan for hvordan biogass kan sidestilles med el og hydrogen i offentlige innkjøp.

## LXXXVI

Stortinget ber regjeringen legge fram en handlingsplan for biogass, og etablere et mål om å produsere opp til 10 TWh biogass årlig i Norge.

## LXXXVII

Stortinget ber regjeringen sikre at stat, fylkeskommuner og kommuner gjennom sine offentlige anskaffelser sidestiller biogass med elektrisitet- og hydrogenalternativene knyttet til miljø- og klimahensyn.

## LXXXVIII

Stortinget ber regjeringen gjøre Klimasats til en varig ordning fram mot 2030, med årlig opptrapping.

## LXXXIX

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med kommunesektoren legge fram en strategi med klare mål og verkøy for kutt av klimagassutslipp i norske kommuner.

## XC

Stortinget ber regjeringen sørge for en raskere opprusting og rehabilitering av vann og avløpsnett.

## XCI

Stortinget ber regjeringen sørge for at tilskuddsordningen Klimasats gjøres permanent og trappes opp.

## XCII

Stortinget ber regjeringen forlenge NO<sub>x</sub>-avtalen med næringslivet for en ny periode fram til 2027.

## XCIII

Stortinget ber regjeringen utrede opprettelsen av en grønn statlig investeringsbank.

## XCIV

Stortinget ber regjeringen innføre krav til økt andel klima- og miljøvennlige offentlige innkjøp.

## XCV

Stortinget ber regjeringen i handlingsplanen for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige innkjøp, innføre krav om nullutslippsteknologi der denne er tilgjengelig, og lavest mulige tilgjengelige direkte og indirekte utslipp der nullutslippsalternativer ikke finnes.

## XCVI

Stortinget ber regjeringen opprette materialdatabaser for en sirkulær bygg- og industriproduksjon.

## XCVII

Stortinget ber regjeringen stille krav om ombruk og bruk av resirkulert materiale ved offentlige anskaffelser og komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av loven om offentlige anskaffelser som sørger for dette.

## XCVIII

Stortinget ber regjeringen stille strengere krav til utsortering av treavfall, samt at det offentlige etterspør treprodukter laget av resirkulert materiale.

## XCIX

Stortinget ber regjeringen som ledd i arbeidet med varslet ny strategi for sirkulær økonomi særlig vurdere tiltak og virkemidler som kan øke materialgjenvinning av plast og redusere mengden plast i restavfallet.

## C

Stortinget ber regjeringen stille strengere krav til garantitid og at produsenter har deler på lager.

## CI

Stortinget ber regjeringen stille krav om at produkter designes for å vare lenger, gjenbrukes, repareres og resirkuleres.

## CII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for å utvikle markeder for restråstoff og sirkulære produkter gjennom krav i offentlige innkjøp.

## CIII

Stortinget ber regjeringen skjerpe kravene til avfallshåndtering, slik at avfallet sorteres, videreføres og brukes på nytt som råstoff.

## CIV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for CO<sub>2</sub>-fangst og -lagring på større forbrenningsanlegg, og utnyttning av CO<sub>2</sub> og CO i industriell produksjon.

## CV

Stortinget ber regjeringen utrede avgift på fossil plast, innføre en ordning med produsentansvar og sporing av plast og gjenvinne halvparten av plastemballasjen i Norge innen 2025.

## CVI

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at alle batterier som skal brukes i Norge, skal kunne resirkuleres.

## CVII

Stortinget ber regjeringen sikre at avfall i størst mulig grad håndteres og gjenvinnes lokalt eller regionalt heller enn å bli transportert over større avstander.

## CVIII

Stortinget ber regjeringen utarbeide et veikart for biogassbransjen for å utvikle nye bedrifter og arbeidsplasser i en bransje i vekst som representerer fremtidens klimavennlige sirkulære samfunn.

## CIX

Stortinget ber regjeringen om at avgiften på avfallsforbrenning må flyttes tidligere i verdikjeden for både å stimulere til mindre volum på avfall og for å håndtere avfallet i Norge.

## CX

Stortinget ber regjeringen innføre krav om synliggjøring av livsløpskostnader i offentlige innkjøp, med mål om sterkere vektlegging av varighet, kvalitet, mulighet for ombruk og vedlikehold.

## CXI

Stortinget ber regjeringen styrke og utvikle støtteordninger for oppgradering og rehabilitering av boliger

og forlenge levetiden på bygg, gjennom ENOVA og Enøk-tilskudd.

## CXII

Stortinget ber regjeringen stille krav om resirkulerte råvarer i offentlige innkjøp.

## CXIII

Stortinget ber regjeringen innføre en belønningsordning for bruk av resirkulert plast i produkter og for andel av produkt som faktisk lar seg resirkulere.

## CXIV

Stortinget ber regjeringen om å utvide produsentansvarsordningen til å omfatte et krav om bruk av fornybar og resirkulert plast i emballasje som selges i Norge.

## CXV

Stortinget ber regjeringen stille krav om bruk av resirkulert plast i offentlig byggeprosjekter.

## CXVI

Stortinget ber regjeringen sørge for insentiver som forsterker lønnsomheten av CCS på avfallsforbrenning, inkludert kreditering av karbonfangst på biogene CO<sub>2</sub>-utslipp, dvs. for forbrenning av organisk materiale.

## CXVII

Stortinget ber regjeringen opprette en ordning for finansiering av klimarådgivning på gårdsnivå i samarbeid med Landbrukets klimaselskap.

## CXVIII

Stortinget ber regjeringen styrke og utvikle statlige ordninger som legger til rette for at landbruket kan bidra til energiproduksjon ved hjelp av bioenergi, småkraft og solcelleanlegg.

## CXIX

Stortinget ber regjeringen gjennomgå støtteordningene for grøfting og drenering slik at de er tilpasset målsettingene om klimakutt og klimatilpasning.

## CXX

Stortinget ber regjeringen innføre tydeligere merking av importprodukter i varegruppene kjøtt, meierivarer, samt frukt og grønt.

## CXXI

Stortinget ber regjeringen øke satsingen på forskning og utdanning for å ta i bruk ny kunnskap om mer klimasmart matproduksjon.

## CXXII

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Enovas virkemidler i større grad kan målrettes for å utløse tiltak som reduserer klimagassutslipp og øke karbonopp-taket i jordbrukssektoren, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

## CXXIII

Stortinget ber regjeringen stille krav til tydelig merking av hvor maten er produsert samt det totale miljøavtrykket til matvaren.

## CXXIV

Stortinget ber regjeringen innføre et mål om at det offentlige skal etterspørre sunn, bærekraftig mat produsert i Norge og på norske ressurser.

## CXXV

Stortinget ber regjeringen reversere grepene som ble gjort i 2014 med blant annet fjerning av tak på tilskudd, slik at landbrukspolitikken kan legge til rette for en mer bærekraftig grøntproduksjon i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

## CXXVI

Stortinget ber regjeringen sikre at finansiering av klimatiltak ikke går på bekostning av inntektsvekst hos bonden, og rapportere tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

## CXXVII

Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler for å øke karbonbinding i jord og komme tilbake til Stortinget med forslag til virkemidler i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

## CXXVIII

Stortinget ber regjeringen etablere en tiltakspakke for grønn landbruksteknologi, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

## CXXIX

Stortinget ber regjeringen sikre at de begrensede jordbruksarealene Norge har til disposisjon skal utnyttes til matproduksjon. Jord som er egnet til det brukes til matvekster. Regjeringen bes rapportere tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene 2021.

## CXXX

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med jordbruksforhandlingene med forslag til tiltak for å øke andelen norskproduserte førråvarer.

## CXXXI

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om økt støtte til klimatiltak i jordbruket, både i og utenfor jordbruksoppjøret.

## CXXXII

Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag til matkastelov i løpet av vårsesjonen 2021.

## CXXXIII

Stortinget ber regjeringen legge Landbrukets klimaplan til grunn for klimaarbeidet i sektoren.

## CXXXIV

Stortinget ber regjeringen opprette et klimafond for landbruket etter modell fra skogbruket med utsatt skatt.

## CXXXV

Stortinget ber regjeringen følge opp og utarbeide en matkastelov i tråd med Stortingets vedtak fra 2018, som sikrer at butikker og restauranter ikke kaster spisbar mat.

## CXXXVI

Stortinget ber regjeringen etablere et utviklingsprogram for trebygg og klimavennlig fornying av bygg.

## CXXXVII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for et anlegg for gjenvinning av brukt tremateriale fra bygg, som sikrer at materialet kan brukes til nye industriprodukter for å øke sysselsettingen og verdiskapingen.

## CXXXVIII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at offentlig innkjøp, herunder Statsbygg, styrker etterspørselen etter produkter basert på norsk skog.

## CXXXIX

Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige grep slik at norsk tre som byggemateriale blir prioritert i alle offentlige byggeprosjekter der det er mulig, både ved nybygg og renovering.

## CXL

Stortinget ber regjeringen forlenge avtalen om NO<sub>x</sub>-fondet til 2027.

## CXLI

Stortinget ber regjeringen snarest mulig lansere sin veileder for konsesjon for havvind.

## CXLII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig strategi for batteriutvikling i Norge.

## CXLIII

Stortinget ber regjeringen stille krav til bruk av spillvarme fra industri, avfallsforbrenning, datasentre og hydrogenproduksjon.

## CXLIV

Stortinget ber regjeringen utrede merkeordninger som opplyser om produkters levetid og reparerbarhet så det blir enklere for forbrukere å redusere bruk og kast.

## CXLV

Stortinget ber regjeringen utrede en utvidelse av produsentansvaret slik at det gis insentiver til lengst mulig levetid av produktene, til størst mulig ombruk og egnethet for materialgjenvinning og til å redusere innhold av helse- og miljøfarlige forbindelser i produktene.

## CXLVI

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak til Stortinget om norsk klimafinansiering i utviklingsland, saken skal inkludere en forpliktende opptrappingsplan.

## CXLVII

Meld. St. 13 (2020–2021) – om Klimaplan for 2021–2030 – vedlegges protokollen.

**Presidenten:** Det voteres først over IV.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 45 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.09)

**Presidenten:** Det voteres over I-III og V–XVII.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.30)

**Presidenten:** Det voteres over XVIII–XXXIV.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.24)

**Presidenten:** Det voteres over XXXV.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 45 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.52)

**Presidenten:** Det voteres over XXXVI–LV.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 45 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.18)

**Presidenten:** Det voteres over LVI–LXVII og LXX–LXXIII.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.40)

**Presidenten:** Det voteres over LXXVII–LXXIX og LXXXI.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 44 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.02)

**Presidenten:** Det voteres over LXXIV–LXXVI og LXXX–XCII.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.24)

**Presidenten:** Det voteres over XCIII–CVIII og CX–CXIII.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.21)

**Presidenten:** Det voteres over CXIV–CXXXIII.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.45)

**Presidenten:** Det voteres over CXXXIV–CXXXIX og CXLII–CXLVI.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.10)

**Presidenten:** Det voteres over LXVIII, LXIX og CXL.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Det voteres over CIX.

Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.31.10)

**Presidenten:** Det voteres over CXXI.

Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.31.36)

**Presidenten:** Det voteres over CXLVII.

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Sak nr. 14 var redegjørelse.

*Votering i sak nr. 15, debattert 8. april 2021*

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 179/2020 av 11. desember 2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2016/429 om smittsomme dyresykdommer og om endring og oppheving av visse rettsakter på dyrehelseområdet (dyrehelseforordningen) (Innst. 308 S (2020–2021), jf. Prop. 76 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

**v e d t a k:**

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 179/2020 av 11. desember 2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2016/429 om smittsomme dyresykdommer og om endring og oppheving av visse rettsakter på dyrehelseområdet (dyrehelseforordningen).

**V o t e r i n g:**

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

*Votering i sak nr. 16, debattert 8. april 2021*

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Morten Stordalen, Tor André Johnsen, Hans Andreas Limi, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland om noen kjøretøytekniske forenklinger (Innst. 311 S (2020–2021), jf. Dokument 8:106 S (2020–2021))

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Jonny Finstad på vegne av Høyre og Venstre

- forslag nr. 2, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det voterer over forslagene nr. 3 og 4, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at adgangen til å endre tillatt totalvekt for kjøretøy uten teknisk endring utvides også til kjøretøy over 7 500 kg.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre unntak fra hovedregelen om side- og underkjøringshinder for N3G-kjøretøy.»

**V o t e r i n g :**

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 70 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.32.50)

**Presidenten:** Det voterer over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen delegerer myndighet til å gjennomføre ADR-kontroll til godkjente tungbilverksteder.»

**V o t e r i n g :**

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble med 62 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.08)

**Presidenten:** Det voterer over forslag nr. 1, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å overføre myndighet til å gjennomføre ADR-kontroll til godkjente tungbilverksteder.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

**V o t e r i n g :**

Forslaget fra Høyre og Venstre ble bifalt med 44 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.34.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

**v e d t a k :**

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for en forskriftsendring knyttet til endring av tillatt totalvekt for kjøretøy på 7 500 kg eller mer.

**Presidenten:** Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til tilrådingen.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling ble bifalt med 78 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.34.42)

*Votering i sak nr. 17, debattert 8. april 2021*

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 2 i Agder og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gisle Meininger Saudland, Bård Hoksrud, Morten Stordalen og Tor André Johnsen om nedskalering av Gartnerløkka og helhetlig samferdselsplanlegging i Kristiansand (Innst. 320 S (2020–2021), jf. Prop. 95 S (2020–2021) og Dokument 8:109 S (2020–2021))

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Gisle Meininger Saudland på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Bengt Fasteraune på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Arne Nævra på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voterer over forslag nr. 5, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget avviser delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 2 i Agder, jf. Prop. 95 S (2020–2021) og ber regjeringa snarest mulig fremme en ny bompengeproposisjon for Kristiansandsregionen, med innkrevingsnivå i tråd med lokale vedtak og samme innkrevingsperiode som i Prop. 95 S (2020–2021). Pengene skal brukes på sykkel- gange og kollektivtiltak med lokal porteføljestyling, samt økte bevilgninger til drift av kollektivtrafikken lokalt. Målet er at bompengeproposisjonen bidrar til å nå regionens nullvekstmål for biltrafikken og Kristiansand kommunes mål om 80 pst. reduksjon av klimagassutslippene innen 2030.»

**V o t e r i n g :**

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 85 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.24)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Statens vegvesen overtar ansvaret for alt av vegutbygging i Kristiansandsregionen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.44)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen overføre prosjektet E18/E39 Gartnerløkka–Kolsdalen til Nye Veier AS. Nye Veier bes nedskalere prosjektet som del av en helhetlig samferdselsplanlegging i Kristiansand. Det legges til grunn at fase 2 av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen finansieres uten bruk av bompenger.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 70 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.05)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet.

«Stortinget ber regjeringen sørge for en helhetlig samferdselsplanlegging i Kristiansand, der utbyggingen av prosjektene Gartnerløkka-Kolsdalen og Ytre Ringvei sees i sammenheng.»

Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 61 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.28)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette planene for utbygging av Gartnerløkka til det er gjennomført betydelige kutt i foreliggende planer.»

Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 64 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

1. Stortinget slutter seg til delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 2 i Agder.
2. Stortinget samtykker i at bompengeselskapet Ferde AS får tillatelse til å ta opp lån og kreve inn bompenger til delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 2. Vilåårene går frem av Prop. 95 S (2020–2021).
3. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Ferde AS om delfinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 2. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å kreve inn bompenger innenfor de vilåårene denne proposisjonen fastsetter.

**Presidenten:** Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 63 mot 22 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.14)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:109 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gisle Meininger Saudland, Bård Hoksrud, Morten Stordalen og Tor André Johnsen om nedskalering av Gartnerløkka og helhetlig samferdselsplanlegging i Kristiansand – vedtas ikke.

**Presidenten:** Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 70 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.36)



*Votering i sak nr. 18, debattert 8. april 2021*

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Solveig Horne, Terje Halleland og Roy Steffensen om tilslutning til forskuttering av prosjektet E39 Hove-Osli og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Øystein Langholm Hansen, Kirsti Leirtrø og Torstein Tvedt Solberg om å legge til rette for forskuttering av utbyggingen av E39 Hove-Osli (Innst. 310 S (2020–2021), jf. Dokument 8:112 S (2020–2021) og Dokument 8:113 S (2020–2021))

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- Forslagene nr. 1 og 2, fra Arne Nævra på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti,

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Ålgårdbanen beholdes som en del av det nasjonale jernbanelinjet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette planlegging av gjenåpning, bygging og reetablering av Ålgårdbanen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

**V o t e r i n g :**

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.13)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

**v e d t a k :**

Stortinget gir sin tilslutning til at utbygging av strekningen Hove–Osli på E39 kan igangsettes snarest mulig. Regjeringen gis fullmakt til å inngå avtale om forskuttering med lokale myndigheter. Dersom det er behov for ytterligere behandling i Stortinget før prosjektet kan startes opp, bes regjeringen legge fram sak for Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021.

**Presidenten:** Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling ble bifalt med 78 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.23)

**Presidenten:** Stortinget går da til votering over sakene nr. 1–7 på dagens kart.

*Votering i sak nr. 1, debattert 13. april 2021*

Stortingets vedtak til lov om endringer i verdipapirhandeloven og regnskapsloven mv. (periodisk rapportering og direktivgjennomføring) (Lovanmerkning 6 (2020–2021), jf. Lovvedtak 87 (2020–2021), Innst. 303 L (2020–2021) og Prop. 66 LS (2020–2021))

**Presidenten:** Sak nr. 1 er tredje gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 87 med den vedtatte anmerkning i Stortingets møte 8. april 2021.

Det votes dermed over lovvedtaket med den vedtatte anmerkning fra andre gangs behandling.

**V o t e r i n g :**

Lovvedtaket med den vedtatte anmerkning fra andre gangs behandling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved tredje gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

*Votering i sak nr. 2, debattert 13. april 2021*

**Presidenten:** Sak nr. 2 er andre gangs behandling av lovforslag og gjelder lovvedtak 91.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

*Votering i sak nr. 3, debattert 13. april 2021*

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingslova (strafferamme for ulovleg opphold m.m.) (Innst. 322 L (2020–2021), jf. Prop. 60 L (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

### L o v

om endringer i utlendingsloven (strafferamme for ulovleg opphold m.m.)

### I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her vert det gjort følgjande endringar:

§ 108 andre ledd bokstav a skal lyde:

- a) Forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmelsene som er angitt i det følgjende, eller forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av disse bestemmelsene:
- § 8 første ledd
  - § 9 første og fjerde ledd
  - § 14 første og annet ledd
  - § 16 første og tredje ledd
  - § 19 første og annet ledd
  - § 20 tredje ledd
  - § 21 første ledd
  - § 27 første ledd, jf. fjerde ledd
  - § 55 første og annet ledd, *med mindre overtredelsen rammes av tredje ledd bokstav f*
  - § 83 første og annet ledd
  - § 90 sjette ledd
  - § 93 første ledd annet punktum
  - § 100 b første ledd annet punktum
  - § 105 første ledd
  - § 126 første ledd
  - § 130 første ledd, jf. § 105

§ 108 tredje ledd bokstav e og ny bokstav f skal lyde:

- e) forsettlig eller uaktsomt overtrer innreiseforbudet i § 71 annet ledd eller § 124 første ledd. *Dersom utlendingen ikke har lovlig opphold i et Schengenland, straffes overtredelsen bare med bot, med mindre vedkommende er utvist på grunn av straff, utreise fra Schengenområdet har funnet sted eller returprosedyrer er anvendt uten at slik utreise har funnet sted,*
- f) *er utvist som følge av ilagt fengselsstraff, forvaring eller særreaksjon etter andre bestemmelser enn annet ledd, og forsettlig eller uaktsomt overtrer kravet om oppholdstillatelse i utlendingsloven § 55 annet ledd ved ikke å forlate riket.*

### II

1. Lova gjeld frå den tida Kongen avgjer. Kongen kan setje i kraft dei ulike føresegnene til ulik tid.
2. Departementet kan gje nærare overgangsreglar.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

*Votering i sak nr. 4, debattert 13. april 2021*

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Böhler, Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Trygve Slagsvold Vedum, Kjersti Toppe og Willfred Nordlund om nye områdesatsinger mot utenforskap blant barn og unge (Innst. 309 S (2020–2021), jf. Dokument 8:62 S (2020–2021))

**Presidenten:** Under debatten har Jon Engen-Helgheim satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av måloppnåelsen for midlene som brukes til områdesatsing, samt undersøke om midlene benyttes til ønskede formål.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 71 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

### I

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en målretting av områdesatsingene mot utenforskap blant barn og unge ved å skaffe praktiske arbeidsoppgaver fra første dag, eller så snart som mulig, for elevene som dropper ut av skolen.

### II

Stortinget ber regjeringen utvide områdesatsingene til å gjelde flere områder i landet hvor det er behov for innsats mot utenforskap blant unge.

## III

Stortinget ber regjeringen innrette områdesatsingene mot utenforskap blant barn og unge slik at de også kan brukes til å styrke oppsøkende tjenester og forebyggende politiarbeid tett på de stedene som inngår i områdesatsingene.

## IV

Stortinget ber regjeringen sikre at de praktiske jobbene som tilbys ungdom som har falt ut av opplæringsløpet, er fleksible og varierte og er innen flere sektorer. Ungdom som får tilbake motivasjon til videre skolegang, skal få muligheten til å komme raskt tilbake i skolen.

## V

Stortinget ber regjeringen senke aldersgrensen for ordningen med tiltakspenger og muligheter for å få plass på tiltak til 16 år.

## VI

Stortinget ber regjeringen sikre at elever som faller ut av skolen, men som kommer seg inn i stabile arbeidsforhold, kan få praksisbrev etter tre år.

## VII

Stortinget ber regjeringen sørge for at lovvedtak nr. 93 fra juni 2016 om at alle fylker skal opprette ordningen med praksisbrev og bygge opp et reelt tilbud (jf. Prop. 72 L (2015–2016), Innst. 336 L (2015–2016)), blir gjennomført.

**Presidenten:** Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.07)

*Votering i sak nr. 5, debattert 13. april 2021*

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkellova (endret regelverk for eksisterende byggverk og oppdeling av boenheter til hybler mv.) (Innst. 323 L (2020–2021), jf. Prop. 64 L (2020–2021))

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan med stimuleringsmidler gjennom Husbanken for å øke tilgjengelighet og universell utforming i boligmarkedet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

## V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.47)

**Presidenten:** Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå endringer i plan- og bygningsloven og/eller annet regelverk slik at det blir mulig å sikre at boliger som bygges for eiemarkedet, ikke kan selges til kommersielle utleiere.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

## V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.12)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

## l o v

om endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkellova (endret regelverk for eksisterende byggverk og oppdeling av boenheter til hybler mv.)

## I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 1-1 femte ledd skal lyde:

Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene. *For boliger skal prinsippet om universell utforming ivaretas gjennom krav til tilgjengelighet.*

§ 3-1 første ledd bokstav d skal lyde:

d) legge til rette for *verdiskaping, næringsutvikling og tilstrekkelig boligbygging*

§ 11-9 nr. 5 skal lyde:

5. byggegrenser, utbyggingsvolum og funksjonskrav, herunder om universell utforming, leke-, ute- og oppholdsplasser, skilt og reklame, parkering, frikjøp av parkeringsplasser etter § 28-7 og *oppdeling av boenheter til hybler*,

§ 12-7 nr. 2 skal lyde:

2. vilkår for *eller forbud mot former for* bruk av arealer, bygninger og anlegg i planområdet, *som oppdeling av boenheter til hybler og byggegrenser*, for å fremme eller sikre formålet med planen, avveie interesser og ivareta ulike hensyn i *eller utenfor* planområdet,

§ 16-3 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 20-1 første ledd skal lyde:

Følgende tiltak omfattes av byggesaksbestemmelsene i denne lov:

- a) oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg
- b) vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av tiltak som nevnt under bokstav a
- c) fasadeendring
- d) varig eller tidsbestemt bruksendring, vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt under bokstav a
- e) riving av tiltak som nevnt i bokstav a
- f) oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner
- g) oppdeling eller sammenføring av bruksenheter i *boliger*
- h) oppføring av innhegning mot veg
- i) plassering av skilt- og reklameinnretninger
- j) plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg
- k) vesentlig terrenngrep
- l) anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass
- m) opprettelse av ny grunneiendom, ny anleggseiendom eller nytt jordsameie, eller opprettelse av ny festegrunn for bortfeste som kan gjelde i mer enn 10 år, eller *arealoverføring*, jf. *matrikkelova*
- n) *hovedombygging*.

§ 21-4 andre ledd skal lyde:

*Kommunen kan utsette behandlingen av en søknad om tillatelse i inntil 12 uker dersom eieren har fått forhåndsvarsel om ekspropriasjon etter oreigningslova og det omsøkte tiltaket etter kommunens skjønn kan fordyre et eventuelt ekspropriasjonsinngrep. Er det ikke fattet vedtak om ekspropriasjon innen 12 uker, må kommunen behandle søknaden etter tidsfristene som følger av § 21-7.*

Nåværende andre til sjuende ledd blir tredje til nytt åttende ledd.

§ 21-6 skal lyde:

§ 21-6 *Privatrettslige forhold*

Med mindre annet følger av loven her, skal bygningsmyndighetene ikke ta stilling til privatrettslige forhold ved behandling av *søknad om tillatelse*. *En søknad skal avvises dersom det fremstår som åpenbart for bygningsmyndighetene at tiltakshaver ikke har de privatrettslige rettigheter søknaden forutsetter. Dette gjelder likevel ikke når det er reist sak for jordskifteretten om det privatrettslige forholdet*. Tillatelse etter denne lov innebærer ingen avgjørelse av privatrettslige forhold. Kommunen kan fastsette frist for supplering av søknaden.

*Forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring gjelder ikke for bygningsmyndighetenes avgjørelser om ikke å ta stilling til privatrettslige forhold.*

Ny § 25-4 skal lyde:

§ 25-4 *Tilsyn med eksisterende byggverk og arealer*

I tillegg til tilsynsplikten etter § 1-4 og § 25-1, kan plan- og bygningsmyndighetene også føre tilsyn med eksisterende byggverk og arealer. Tilsyn etter denne bestemmelsen kan bare føres dersom det

- a) er grunn til å tro at det foreligger bruk eller forhold som er i strid med denne loven, og som kan føre til fare eller vesentlig ulempe for person, eiendom eller miljø, eller
- b) skal vurderes pålegg etter §§ 31-6, 31-7 og 31-12.

Tilsyn i private hjem krever forhåndsvarsel. Tilsynet skal begrenses til den delen av hjemmet der det foreligger forhold som nevnt i første ledd andre punktum bokstav a, eller som kan bli omfattet av pålegg som nevnt i første ledd andre punktum bokstav b.

Ny § 25-5 skal lyde:

§ 25-5 *Eier eller brukers plikter ved tilsyn etter § 25-4*

For at plan- og bygningsmyndighetene skal kunne gjennomføre oppgaver etter § 25-4, har eier eller bruker plikt til å gi adgang til arealet eller byggverket og å legge frem tilgjengelig dokumentasjon og nødvendige opplysninger.

§ 29-2 nytt andre punktum skal lyde:

*Ved tiltak som knytter seg til et eksisterende byggverks ytre, kan kommunen i vurderingen legge vekt på hensynet til viktige historiske, arkitektoniske og andre kulturelle verdier.*

Ny § 29-12 skal lyde:

§ 29-12 *Ekspropriasjon som avslagsgrunn*

Dersom et tiltak kan fordyre en vedtatt ekspropriasjon, kan kommunen avslå en søknad om tillatelse.

**Kapittel 31 med §§ 31-1 til 31-8 og nye §§ 31-9 til 31-13 skal lyde:**

**Kapittel 31 Krav til eksisterende byggverk**

**§ 31-1 Plikt til å holde byggverk og installasjoner i forsvarlig stand**

Eieren eller den ansvarlige skal holde byggverk og installasjoner som reguleres av denne loven, i forsvarlig stand, slik at det ikke oppstår vesentlig ulempe for eller fare for skade på personer, eiendom eller miljø.

**§ 31-2 Krav som skal være oppfylt ved tiltak på eksisterende byggverk**

På eksisterende byggverk skal tiltak etter § 20-1 prosjekteres og utføres i samsvar med krav gitt i eller med hjemmel i loven. Ved hovedombygging gjelder kravene etter denne loven for byggverket i sin helhet. Ved øvrige tiltak gjelder relevante krav i loven for de delene av byggverket som tiltaket omfatter.

Kommunen kan sette som vilkår for tillatelse at også andre deler av byggverket enn det tiltaket omfatter, oppfyller krav etter denne loven, dersom kommunen vurderer at byggverket er i så dårlig stand at det ellers ikke vil være forsvarlig å tillate tiltaket av hensyn til sikkerhet, helse eller miljø.

Departementet kan gi forskrift om hvilke krav som gjelder ved tiltak på eksisterende byggverk.

**§ 31-3 Tiltak på eksisterende byggverk som er eller brukes i strid med en senere vedtatt plan**

På byggverk som er eller brukes i strid med en senere vedtatt plan, jf. §§ 11-6 og 12-4, kan det gis tillatelse til følgende tiltak, dersom planen følges for det aktuelle tiltaket:

- a) hovedombygging
- b) tilbygging, påbygging eller underbygging
- c) varig eller tidsbegrenset bruksendring
- d) vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift.

Følgende tiltak er uansett tillatt uten krav om dispensasjon fra plan:

- a) fasadeendring som ikke fører til at bygningens karakter endres, samt tilbakeføring av fasade til tidligere dokumentert utførelse
- b) reparasjon av byggverk
- c) oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner.

Departementet kan gi forskrift om andre tiltak det kan gis tillatelse til uten krav om dispensasjon fra plan.

**§ 31-4 Kommunens adgang til å gi helt eller delvis unntak fra krav**

Ved tiltak etter § 20-1 på eksisterende byggverk kan kommunen gi helt eller delvis unntak fra tekniske krav, dersom det vurderes som forsvarlig ut fra sikkerhet, helse og miljø. Ved vurderingen skal kommunen legge vekt på følgende:

- a) byggverkets alder, formell vernestatus, type, formål, plassering, varigheten av tiltaket og nåværende tekniske tilstand
- b) forhold som kan redusere negative konsekvenser ved at det gis unntak
- c) fordeler som oppnås med tiltaket.

Innen rammen av de hensyn loven skal ivareta, kan kommunen stille vilkår som kan redusere ulemper eller skadevirkninger tillatelsen kan føre til.

Departementet kan gi forskrift om kommunens adgang til å gi tillatelse etter første ledd.

**§ 31-5 Kommunens adgang til å avslå søknad om riving inntil det foreligger igangsettingstillatelse for nytt tiltak**

Kommunen kan avslå en søknad om riving inntil det foreligger igangsettingstillatelse for nytt tiltak på tomta. Dette gjelder ikke dersom reguleringsplanen forutsetter at byggverket rives.

**§ 31-6 Plikt til å frakoble vann- og avløpsledninger**

Eieren eller den ansvarlige skal koble vann- og avløpsledninger fra et felles privat eller offentlig ledningsanlegg hvis ledningen tas ut av bruk permanent eller for et lengre tidsrom og hensynet til forsvarlig helse, miljø eller sikkerhet krever det.

Blir frakoblingsplikten ikke overholdt, kan kommunen pålegge frakobling. Eieren eller den ansvarlige skal varsles etter reglene i § 32-2 før pålegg gis.

**§ 31-7 Pålegg om tiltak for å avverge fare for skade eller vesentlig ulempe**

Hvis eieren eller den ansvarlige ikke overholder plikten etter § 31-1, kan plan- og bygningsmyndighetene gi pålegg om tiltak som avverger fare for skade på eller vesentlig ulempe for personer, eiendom eller miljø. Eieren eller den ansvarlige skal varsles etter reglene i § 32-2 før pålegg gis.

**§ 31-8 Pålegg om øyeblikkelig sikring**

Hvis et byggverk eller en installasjon utgjør en umiddelbar fare for skade på personer, eiendom eller miljø, kan plan- og bygningsmyndighetene gi eieren eller den ansvarlige pålegg om øyeblikkelig sikring. Slikt pålegg kan gis uten forhåndsvarsel etter § 32-2. Eieren eller den ansvarlige skal gis en kort frist for selv å gjennomføre sikringen.

**§ 31-9 Plan- og bygningsmyndighetenes rett til å gjennomføre øyeblikkelig sikring**

Hvis eieren eller den ansvarlige ikke etterkommer pålegget etter § 31-8, kan plan- og bygningsmyndighetene selv sørge for at pålegget gjennomføres.

Dersom det ikke kan påvises noen eier eller ansvarlig, kan plan- og bygningsmyndighetene sørge for øyeblikkelig sikring uten forhåndsvarsel og pålegg.

Dersom det kan påvises en eier eller ansvarlig, kan plan- og bygningsmyndighetene kreve at eieren eller den ansvarlige dekker utgiftene til øyeblikkelig sikring. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

**§ 31-10 Pålegg om riving og fjerning**

Plan- og bygningsmyndighetene kan gi eieren eller den ansvarlige pålegg om å rive og fjerne byggverk eller installasjoner som er i en slik stand at det er fare for skade på eller vesentlig ulempe for personer, eiendom eller miljø, og tilstanden på byggverket krever hovedombygging eller tilstanden på installasjonen krever utskifting.

Eieren eller den ansvarlige skal varsles etter reglene i § 32-2 før pålegg gis. I varselet skal det gis en nærmere angitt frist til å sette byggverket eller installasjonen i en slik stand at det ikke lenger er fare for skade eller vesentlig ulempe.

Det kan i pålegg etter første ledd gis tillatelse til riving. Plan- og bygningsmyndighetene skal da sikre at hensynene som begrunner søknadsplikten for riving, blir ivaretatt.

**§ 31-11 Plan- og bygningsmyndighetenes rett til å sørge for riving og fjerning der det ikke kan påvises noen eier eller ansvarlig**

Dersom et byggverk eller en installasjon oppfyller vilkårene i § 31-10 første ledd, og det ikke kan påvises noen eier eller ansvarlig, kan plan- og bygningsmyndighetene sørge for riving og fjerning av byggverket eller installasjonen.

Varsel etter § 21-3 tredje ledd skal bare sendes til de som har tinglyste pengeheftelser i eiendommen. Dersom deres adresser ikke er kjent eller ikke finnes i matrikkelen, kan varslingen unnlates.

**§ 31-12 Forskrift om kommunens adgang til å pålegge dokumentasjon og utbedring**

Departementet kan gi forskrift om kommunens adgang til å pålegge eieren eller den ansvarlige å dokumentere tilstanden til og å utbedre eksisterende byggverk og installasjoner.

Kommunen kan bare gi pålegg der utbedring vil gi en vesentlig forbedring av byggverkets eller installasjonens funksjon og tungtveiende hensyn til universell utforming, helse, miljø, sikkerhet eller bevaringsverdi tilsi-

er det. I vurderingen av om det skal gis pålegg om utbedring, skal det legges vekt på kostnadene ved pålegget, antallet brukere, hvilke farer eller ulemper brukerne utsettes for, og avstanden mellom den faktiske tilstanden og gjeldende krav.

**§ 31-13 Forskrift med krav om universell utforming**

Kongen kan gi forskrift om at bestemte typer tiltak eller bestemte typer eksisterende bygninger, anlegg eller uteområder skal oppfylle kravene til universell utforming innen en gitt frist.

**§ 33-2 tredje ledd første punktum skal lyde:**

*Eieren skal gjøres oppmerksom på ulovlige forhold som oppdages ved tilsyn.*

**II**

I lov 17. juni 2005 nr. 101 om egedomsregistrering gjøres følgende endringer:

**§ 6 tredje ledd skal lyde:**

*Oppmålingsforretning er ikke nødvendig for å matrikkelføre samanslåing etter § 18 eller fastsetjing av samla fast eigedom etter § 20.*

**§ 19 første ledd skal lyde:**

*Kommunen kan utan oppmålingsforretning ta inn i matrikkelen referansar til avtalar om eksisterande grenser for ei matrikkeleining dersom grensa ikkje er tidlegare fastlagt i ei oppmålingsforretning eller i ei tilsvarende forretning etter anna eller tidlegare lov. Det same gjeld for avtalar om lokalisering av eksisterande og ikkje fastlagde punkt feste og for avtalar om stadfesting av varige stadbundne rettar som ikkje er omfatta av § 6, og som gjeld ein del av ein grunneigedom, anleggseigedom eller festegrund eller ein del av eit jordsameige eller eit uteareal til ein eigarseksjon.*

**§ 27 skal lyde:**

**§ 27 Komplettering av opplysningane i matrikkelen**

*Departementet kan gi forskrift om at ein eigar, retts-havar eller leigar til eigedom, bygning eller bygningsdel kan leggje inn opplysningar om eigedomen, bygningen eller bygningsdelen i matrikkelen, under dette om krav til elektronisk registrering og legitimasjon for den som skal kunne gjere slik komplettering.*

Sentral matrikkelstyresmakt eller kommunen kan påleggje ein eigar, retts-havar eller leigar til eigedom, bygning eller bygningsdel å skaffe opplysningar om eksisterande matrikkeleiningar, bygningar, bustader og adresser som det går fram av lov eller forskrift at matrikkelen skal innehalde. Departementet kan gi forskrift om slik komplettering, under dette bestemme kva for organ

som skal føre opplysningane i matrikkelen, og offentlege organ si plikt til å rapportere slike opplysningar.

*Departementet kan gi forskrift om at dersom ein eigar eller rettshavar til fast eigedom har plikt til å gi opplysningar som nemnt i andre ledd til skattestyresmakta, kan skattestyresmakta rapportere opplysningane vidare til sentral matrikkelstyresmakt. Skattestyresmakta kan utføre slik rapportering utan hinder av teieplikta etter skatteforvaltningsloven.*

### III

I lov 16. juni 2017 nr. 65 om eierseksjoner gjøres følgende endring:

§ 25 annet ledd nytt annet, tredje og fjerde punktum skal lyde:

Bruken av bruksenheten må ikke uten samtykke fra styret endres slik at det vil kreve en endring av felles installasjoner eller fellesareal for øvrig dersom bruken av alle bruksenheter endres på samme måte. I vedtektene kan det fastsettes at boligseksjoner ikke kan bygges om eller på annen måte fysisk tilrettelegges for utleie til mer enn to husstander innenfor én bruksenhet uten styrets samtykke. Samtykke etter annet punktum kan bare nektes dersom det er fare for at slik utleie kan være til vesentlig ulempe for andre beboere eller føre til en vesentlig forringelse av bomiljøet.

§ 49 annet ledd bokstav f og ny bokstav g skal lyde:

- f) samtykke til sammenslåing av eierseksjonssameier som nevnt i § 22 a
- g) *ombygging eller annen tilrettelegging som fører til at bruksenheten kan brukes som bolig for flere personer enn det som er vanlig for bruksenheter med tilsvarende størrelse og romløsning.*

### IV

I lov 20. januar 2012 nr. 7 om endringer i matrikkellova og tinglysingsloven mv. oppheves endringen i matrikkellova § 27 første ledd i del I.

### V

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen fastsetter. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene skal tre i kraft til ulik tid. Endringene i plan- og bygningsloven § 21-6 trer i kraft straks.
2. Kommuneplanbestemmelser gitt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 31-6, slik denne lød frem til denne loven trer i kraft, gjelder inntil de erstattes av nye planbestemmelser, men faller bort senest åtte år etter at denne loven trer i kraft.

**Presidenten:** Det voteres alternativt mellom I § 31-4 og forslag nr. 1 fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr.71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 31-4 skal lyde:

§ 31-4 *Kommunens adgang til å gi helt eller delvis unntak fra krav*

Ved tiltak etter § 20-1 på eksisterende byggverk kan kommunen gi helt eller delvis unntak fra tekniske krav, dersom det vurderes som forsvarlig ut fra sikkerhet, helse, miljø og universell utforming. Ved vurderingen skal kommunen legge vekt på følgende:

a) byggverkets alder, formell vernestatus, type, formål, plassering, varigheten av tiltaket og nåværende tekniske tilstand,

b) forhold som kan redusere negative konsekvenser ved at det gis unntak,

c) fordeler som oppnås med tiltaket.

Innen rammen av de hensyn loven skal ivareta, kan kommunen stille vilkår som kan redusere ulemper eller skadevirkninger tillatelsen kan føre til.

Departementet kan gi forskrift om kommunens adgang til å gi tillatelse etter første ledd.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 78 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.55)

**Presidenten:** Det voteres over I § 11-9 nr. 5 og § 12-7 nr. 2 og III § 49 annet ledd ny bokstav g.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 70 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.21)

**Presidenten:** Det voteres over III § 25 annet ledd nytt annet, tredje og fjerde punktum.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det ble avgitt 43 stemmer for og 43 stemmer mot innstillingen.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.11)

**Presidenten:** På grunn av stemmelikhet vil presidenten foreslå at Stortinget voterer over denne saken i et senere møte. – Det anses vedtatt.

Det voterer over øvrige paragrafer i I, II og III.

#### V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Som følge av stemmelikhet ved voteringen over III § 25 annet ledd nytt annet, tredje og fjerde punktum vil det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet i et senere møte i Stortinget.

#### Votering i sak nr. 6, debattert 13. april 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Nasjonale minoriteter i Norge – En helhetlig politikk (Innst. 324 S (2020–2021), jf. Meld. St. 12 (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

#### v e d t a k :

Meld. St. 12 (2020–2021) – Nasjonale minoriteter i Norge – En helhetlig politikk – vedlegges protokollen.

#### V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

#### Votering i sak nr. 7, debattert 13. april 2021

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 8. april 2021)

**Presidenten:** Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker holdt i Stortingets møte 8. april 2021 vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 16 [15:47:15]

#### Referat

1. (414) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvistene mellom Parat/YS og NHO og Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 (Lovvedtak 76 (2020–2021)) – er sanksjonert under 9. april 2021  
Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (415) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud og Tor André Johnsen om å gjennomføre vedtak om å oppheve krav om helseattest for eldre bilførere (Dokument 8:202 S (2020–2021))

**Presidenten:** Presidenten foreslår at Dokument 8:202 S behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e, altså at det avvises.

Representanten Bård Hoksrud har bedt om ordet.

**Bård Hoksrud (FrP) [15:47:52]:** Vi er uenig i den anbefalingen fra presidenten og foreslår at saken skal behandles i transport- og kommunikasjonskomiteen.

**Karin Andersen (SV) [15:48:08]:** SV støtter også komitébehandling av saken.

**Sverre Myrli (A) [15:48:21]:** Her er jeg faktisk uenig med presidenten, så også jeg vil råde Arbeiderpartiets representanter til å sende saken til behandling i komité, altså støtte forslaget fra Hoksrud.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet.

Det voterer da over behandlingsmåten for Dokument 8:202 S.

#### V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Bård Hoksrud ble forslaget bifalt med 48 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.49.00)

3. (416) Endringer i lov om aldersgrenser for offentlige tjenestemenn m.fl. og lov om pensjonsordning for sykepleiere (fjerning av plikten til å fratrukke ved særaldersgrense) (Prop. 138 L (2020–2021))
4. (417) Endringer i arbeidsmiljøloven mv. (tiltak for å bekjempe arbeidslivskriminalitet) (Prop. 153 L (2020–2021))
5. (418) Endringer i arbeidsmiljøloven og diskrimineringsombudsloven (nemndløsning for gjengjeldsessaker etter varsling mv.) (Prop. 154 L (2020–2021))
6. (419) Endringer i folketrygdloven (Adgang til å ta opplæring og utdanning med dagpenger) (Prop. 170 L (2020–2021))  
Enst.: Nr. 3–6 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
7. (420) Samtykke til ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 189 om anstendig arbeid for arbeidstakere i private hjem av 16. juni 2011 (Prop. 163 S (2020–2021))  
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.



8. (421) Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven mv. (universell utforming av IKT-løsninger) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/2102 om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner (Prop. 141LS (2020–2021))  
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, unntatt B, som sendes arbeids- og sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
9. (422) Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur (Meld. St. 29 (2020–2021))
10. (423) Endringer i energiloven (konsesjon for utenlandsforbindelser) (Prop. 160 L (2020–2021))  
Enst.: Nr. 9 og 10 sendes energi- og miljøkomiteen.
11. (424) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven (Prop. 133 L (2020–2021))
12. (425) Endringer i markedsføringsloven mv. (merking av retusjert reklame) (Prop. 134 L (2020–2021))
13. (426) Endringer i ekteskapsloven (ekteskap inngått med mindreårig, etter utenlandsk rett mv.) (Prop. 135 L (2020–2021))
14. (427) Lov om Opplysningsvesenets fond (Prop. 144 L (2020–2021))
15. (428) Lov om virksomhetens åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven) (Prop. 150 L (2020–2021))
16. (429) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson og Freddy André Øvstegård om en langtidsplan for barn og unge (Dokument 8:208 S (2020–2021))
17. (430) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Eirik Faret Sakariassen, Kari Elisabeth Kaski og Nicholas Wilkinson om å innføre en fravikelig samboerlov (Dokument 8:209 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 11–17 sendes familie- og kulturkomiteen.
18. (431) Rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap for 2020 (Dokument 9 (2020–2021))
19. (432) Statens pensjonsfond 2021 (Meld. St. 24 (2020–2021))
20. (433) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson, Eirik Faret Sakariassen, Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om rettferdig boligpolitikk (Dokument 8:195 S (2020–2021))
21. (434) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Sivert Bjørnstad, Morten Ørsal Johansen, Bengt Rune Strifeldt, Kjell-Børge Freiberg, Terje Halleland, Himanshu Gulati, Roy Steffensen, Tor André Johnsen og Åshild Bruun-Gundersen om å styrke norsk privat eierskap ved å fjerne formuesskatten på næring (Dokument 8:196 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 18–21 sendes finanskomiteen.
22. (435) Endringer i finansforetaksloven mv. (kapitalkravs- og krisehåndteringsregler for finansforetak mv.) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) 2019/876 og (EU) 2020/873 i EØS-avtalen (Prop. 147 LS (2020–2021))  
Enst.: Sendes finanskomiteen, unntatt B, som sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
23. (436) Endringer i verdipapirfondloven mv. (gjennomføring av EØS-rett, administrative sanksjoner og andre forvaltningstiltak) og samtykke til godkjenning av fire beslutninger i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordninger om verdipapirfond og alternative investeringsfond (Prop. 155 LS (2020–2021))  
Enst.: Sendes finanskomiteen, unntatt B, som sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
24. (437) Midlertidige endringer i smittevernloven (forlengelse av forskriftshjemmel om oppholdssted under innreisekarantene mv.) (Prop. 162 L (2020–2021))
25. (438) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug og Bård Hoksrud om regionale odontologiske kompetansesentre (Dokument 8:198 S (2020–2021))
26. (439) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Kari Kjønås Kjos og Morten Stordalen om å sikre verdige og tilrettelagte tannhelsetjenester til mennesker som er blitt utsatt for tortur eller overgrep eller har odontofobi (Dokument 8:200 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 24–26 sendes helse- og omsorgskomiteen.
27. (440) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2021/522 om opprettelse av EUs helseprogram, EU4Health (2021–2027) (Prop. 173 S (2020–2021))  
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen, unntatt II, som sendes helse- og omsorgskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

28. (441) Melding for året 2020 fra Norges institusjon for menneskerettigheter (Dokument 6 (2020–2021))
29. (442) Endringer i politiregisterloven og utlendingsloven (samleproposisjon) (Prop. 139 L (2020–2021))
30. (443) Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse) (Prop. 142 L (2020–2021))
31. (444) Endringer i straffeprosessloven mv. (aktiv saksstyring mv.) (Prop. 146 L (2020–2021))
32. (445) Endringer i politiloven (erstatning for skader som skyldes pålagt trening mv.) (Prop. 152 L (2020–2021))
33. (446) Endringer i personopplysningsloven og offentleglova (ytrings- og informasjonsfrihet mv.) (Prop. 158 L (2020–2021))
34. (447) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) (Prop. 159 L (2020–2021))
35. (448) Endringer i domstolloven mv. (signatur og elektronisk forkynnelse) (Prop. 161 L (2020–2021))
36. (449) Endringer i straffeprosessloven og tvisteloven mv. (bevisforbud for patentrådgivning) (Prop. 165 L (2020–2021))
37. (450) Endringer i forvaltningsloven m.m. (utvidet adgang til informasjonsdeling) (Prop. 166 L (2020–2021))
38. (451) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud, Martin Henriksen og Anette Trettebergstuen om å avvikle lov om tomtefeste (Dokument 8:210 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 28–38 sendes justiskomiteen.
39. (452) Endringer i lov om interkommunale selskaper mv. (fjernmøter og elektronisk signering av protokoller) (Prop. 143 L (2020–2021))
40. (453) Midlertidige regler i plan- og bygningsloven for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 (forlengelse av varighet) (Prop. 148 L (2020–2021))
41. (454) Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) (Prop. 156 L (2020–2021))
42. (455) Endringer i utlendingsloven (oppnevning av prosessfullmektig i saker om frihetsberøvelse etter utlendingsloven mv.) (Prop. 157 L (2020–2021))
43. (456) Endringer i plan- og bygningsloven m.m. (regional plan, dispensasjon m.m.) (Prop. 169 L (2020–2021))
44. (457) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Kjell-Børge Freiberg, Morten Ørsal Johansen, Roy Steffensen og Sivert Bjørnstad om en kritisk gjennomgang av vernebestemmelser for å forenkle byggeprosesser og styrke eiendomsretten (Dokument 8:197 S (2020–2021))
45. (458) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Engen-Helgheim og Christian Tybring-Gjedde om å sikre norsk råderett over egen innvandringspolitikk og si nei til EUs «New Pact on Migration and Asylum» (Dokument 8:206 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 39–45 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
46. (459) Noregs fiskeriavtalar for 2021 og fisket etter avtalane i 2019 og 2020 (Meld. St. 26 (2020–2021))
47. (460) Endringer i foretakslovgivningen (gjennomføring av møter og geografiske tilknytningskrav) (Prop. 140 L (2020–2021))
48. (461) Endringer i viltloven (bruk av kunstig lys ved jakt på villsvin) (Prop. 149 L (2020–2021))
49. (462) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sivert Bjørnstad, Bengt Rune Strifeldt, Himanshu Gulati og Erlend Wiborg om å muliggjøre opprettelse av enkeltpersonforetak for seks-tenåringer (Dokument 8:199 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 46–49 sendes næringskomiteen.
50. (463) Endringer i aksjelovgivningen mv. (åpenhet om eierskap og deltakelse på generalforsamlingen) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 235/2020 og 236/2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2017/828 og forordning (EU) 2018/1212 (Prop. 136 LS (2020–2021))  
Enst.: Sendes næringskomiteen, unntatt B, som sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
51. (464) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om etablering av program for det indre marked, virksomheters konkurransekraft inkludert små og mellomstore bedrifter, plante-, dyre-, mat- og førsektoren, og europeisk statistikk (2021–2027) (Prop. 171 S (2020–2021))  
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
52. (465) Vår felles digitale grunnmur. Mobil-, bredbånds- og internettjenester (Meld. St. 28 (2020–2021))
53. (466) Endringer i vegtrafikkloven (motorsport) (Prop. 151 L (2020–2021))
54. (467) Endringer i ekomloven (lagring av IP-adresser mv.) (Prop. 167 L (2020–2021))
55. (468) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud og Tor André Johnsen om å avvikle prikkbelastningssystemet i veitrafikken (Dokument 8:201 S (2020–2021))

56. (469) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Marit Knutsdatter Strand, Bengt Fasteraune og Nils T. Bjørke om å tillate at bestått førerkort klasse T og B skal gi rett til førerkort klasse BE (Dokument 8:203 S (2020–2021))
57. (470) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Gisle Meininger Saudland, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt og Sylvi Listhaug om å legge til rette for salg av bensin- og dieselbiler også etter 2025 (Dokument 8:204 S (2020–2021))
58. (471) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Gisle Meininger Saudland, Bengt Rune Strifeldt og Tor André Johnsen om å utvikle nullvekstmålet (Dokument 8:205 S (2020–2021))
59. (472) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg og Helge André Njåstad om å innføre 120 km/t fartsgrense på motorvei (Dokument 8:212 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 52–59 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
60. (473) Samtykke til ratifikasjon av konvensjon om Den internasjonale organisasjonen for maritime navigasjonsinnretninger og -tjenester (IALA) av 27. januar 2021 (Prop. 164 S (2020–2021))  
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
61. (474) Endringer i midlertidige lover om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova, friskolelova, introduksjonsloven og integreringsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid 19 (forlengelse av lovene) (Prop. 137 L (2020–2021))
62. (475) Endringer i opplæringslova, friskulelova og barnehagelova (behandling av personopplysninger, fjernundervisning o.a.) (Prop. 145 L (2020–2021))  
Enst.: Nr. 61 og 62 sendes utdannings- og forskningskomiteen.
63. (476) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om opprettelse av "Erasmus+": EU-programmet for utdanning, opplæring, ungdom og idrett (2021–2027) (Prop. 172 S (2020–2021))  
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
64. (477) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om opprettelse av og regler for deltakelse og formidling fra Horisont Europa - rammeprogrammet for forskning og innovasjon (2021–2027) (Prop. 175 S (2020–2021))  
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen, unntatt II, som sendes utdannings- og forskningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
65. (478) Nordisk samarbeid (Meld. St. 27 (2020–2021))
66. (479) Samtykke til inngåelse av avtaler mellom henholdsvis Norge og Danmark/Færøene og mellom Norge og Island om avgrensning av kontinentalsokkelen utenfor 200 nautiske mil i området mellom Færøene, Island, Fastlands-Norge og Jan Mayen, begge av 30. oktober 2019 (Prop. 168 S (2020–2021))
67. (480) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om opprettelse av Det europeiske forsvarsfondet (Prop. 174 S (2020–2021))
68. (481) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Engen-Helgheim, Siv Jensen, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om norsk initiativ til opprettelse av en internasjonal straffedomstol for IS-terrorister og å hindre at tusenvis av potensielle terrorister emigrerer til Norge og Europa (Dokument 8:207 S (2020–2021))
69. (482) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Lars Haltbrekken om å gjøre kampen mot ulikhet og skatteparadiser til en hovedsatsing i norsk utenriks- og utviklingspolitikk (Dokument 8:211 S (2020–2021))  
Enst.: Nr. 65–69 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 9 [15:51:36]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Sigbjørn Gjelsvik, Per Olaf Lundteigen, Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Bjørnar Moxnes, Une Bastholm og Kjersti Toppe om å utvikle Ullevål sykehus og sikre innbyggere i Oslo gode sykehusstilbud med nok kapasitet (Innst. 319 S (2020–2021), jf. Dokument 8:72 S (2020–2021))*

**Presidenten:** Da går Stortinget tilbake til behandlingen av dagens kart, og vi er på sak nr. 9. Neste taler er Åslaug Sem-Jacobsen.

**Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [15:52:25]:** Det er ikke bare Oslo som trenger nye sykehusbygg. Mange av de andre helseforetakene på Sør-Østlandet planlegger utbygginger. Det gjelder bl.a. Sykehuset Telemark, som skal bygge nytt somatikkbygg og strålesenter i Skien. Byggeplanene i Oslo er så kostbare og beheftet med så stor økonomisk risiko at det selvfølgelig fort kan gå ut over nødvendige sykehusbygg i andre deler av østlandsområdet.

Den planlagte utbyggingen av Oslo universitetssykehus er for det første unødvendig kostbar. Den totale investeringskostnaden er beregnet til rundt 50 mrd. kr. En gruppe uavhengige fagfolk har vist at det er mulig å redusere investeringskostnadene med 20 mrd. kr ved heller å videreutvikle Ullevål sykehus. Grunnen er at byggeplanene i Helse Sør-Øst innebærer å rive store bygningsmasser av nye og velfungerende sykehusbygg på Ullevål, som må erstattes med nybygg andre steder. Dette er penger som kunne ha vært brukt på sykehus ellers i regionen.

Det er for det andre lite sannsynlig at byggeplanene vil lønne seg økonomisk, slik Helse Sør-Øst antar. Av de totale investeringskostnadene gis 70 pst. som lån. Resten av beløpet er egenkapital som Helse Sør-Øst må stille med, og denne egenkapitalen er spart opp av alle sykehusene i regionen. Når Helse Sør-Øst hevder at byggeplanene vil lønne seg økonomisk, er det fordi de antar at driften ved Oslo universitetssykehus skal bli betydelig mer effektiv, både i byggeperioden og etter at nybyggene står ferdig. På denne måten forventes det at driften ved Oslo universitetssykehus skal gå med flere milliarder kroner i overskudd årlig etter at bygget står ferdig.

Men historien viser at Oslo universitetssykehus har satt seg mange optimistiske framtidsmål om effektivisering og overskudd på driften før, og de har ikke slått til. De ansattes organisasjoner har ingen tro på at sykehuset skal oppnå de årlige milliardoverskuddene som planlegges. Hvis byggeprosjektet i Oslo spiser av sparepengene til hele Helse Sør-Øst, og hvis man ikke oppnår de overskuddene som er planlagt for at regnestykket skal gå opp, kommer altså hele regionen til å sitte igjen med mindre kapital til nye sykehusinvesteringer. Det kan føre til at nødvendige sykehusbygg blir utsatt, eller at de bygges for små. Vi har allerede sett konsekvensene av at nye sykehus bygges for små fra dag én, bl.a. i Østfold og Akershus. Vi kan ikke gjenta den samme feilen med Sykehuset Telemark eller noen av de andre sykehusutbyggingene som står i kø på Sør-Østlandet.

**Kari Elisabeth Kaski (SV) [15:55:11]:** Mange av representantene før meg har snakket godt om de forslag-

ene som er til behandling nå. Jeg har lyst til å si litt om saken i stort, og om Oslo.

Jeg har sagt det før, og jeg sier det igjen: Det burde jo egentlig ha vært en stor gladsak – for Oslos innbyggere, for politikerne og ikke minst for helsepersonell i Oslo – at det planlegges store nye sykehusinvesteringer for mange milliarder i Oslo. For det trengs, det vet alle vi som bor i Groruddalen. Det vet vi som har vært innlagt på Ullevål, og har født der, for den saks skyld – at bygningsmassen er vanvittig slitt. Men til tross for det er altså motstanden mot regjeringens og Helse Sør-Østs planer veldig stor. Den er stor blant de ansatte, den er tverrpolitisk stor i de berørte bydelene, og den er stor i Oslo bystyre, som har gått imot disse planene.

Det er åpenbart at her er det betydelig reguleringsrisiko, og jeg lurer stadig på hva som egentlig er planen til Arbeiderpartiet og Høyre, om man skal presse gjennom disse enorme investeringene mot befolkningens vilje og overkjøre Oslo i en sånn type sak. Én ting er å skulle akseptere reguleringsrisiko, men når det også er snakk om så stor økonomisk og finansiell risiko, må jeg si jeg blir forundret over det som skal være styringspartier i norsk politikk, for her er det snakk om et så dyrt prosjekt, med så mange ukjente variabler i så lang tid framover, og som man fortsatt ser – for hvert år som går, og for hver debatt vi har – til enhver tid endrer seg, og nye usikkerhetsmomenter kommer fram.

Når det gjelder disse planene knyttet til Gaustad-utbyggingen, er det noen paralleller til de planene som regjeringen har for regjeringskvartalet. Jeg er rimelig sikker på at om noen år fram i tid vil vi se at vi har gått bort fra den typen helt useriøse byggeplaner med så stor prislapp.

Noen ord til slutt om Aker: Jeg er veldig glad for at Stortinget samlet kan slå fast at Aker skal være et fullverdig lokalsykehus for hele Groruddalen. Men spørsmålet er hva slags konsekvenser dette får for de andre planene som Helse Sør-Øst har. Jeg forventer at det følges opp, sånn at det blir en sammenheng og en konsistens mellom de planene som er for sykehusutviklingen i Oslo, og Stortingets vedtak om Aker i dag.

Avslutningsvis: Oslo bystyre har gått imot disse planene, og det er også et trøkk fra regjeringspartiene i Oslo, sånn som Venstre, som også var tydelig på talerstolen her i dag på at SV og andre partier må stemme nei til reguleringsaken på Gaustad. Det skal vi gjøre, men jeg oppfordrer dem til å ta den kampen også i regjering, så vi slipper disse rundene.

**Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:58:45]:** Det er utrolig viktig å sikre et bedre sykehustilbud for folk i Oslo og Osloområdet, som i Akershus. Det er utrolig viktig, og det er behov for å sikre nye investeringer. Nettopp det at en

har en stor og voksende befolkning, gjør at vi trenger å ta vare på de sykehusene vi har, og vi trenger å utvikle dem for framtiden. Vi må sørge for å ta vare på Ullevål sykehus og fagmiljøet en har der, det traumemiljøet en har der. Vi må sørge for å utvikle Aker sykehus som et lokalsykehus for hele Groruddalen, sånn at en også kan avlaste kapasitet på Ahus, som i dag er sprengt, og en må sørge for å skrinlegge planene for et gigantsykehus på Gaustad.

Dette er planer som møter massiv motstand både fra fagmiljøet, fra dem som er direkte berørt, fra tillitsvalgte og fra lokalbefolkningen i Oslo og områdene rundt Oslo, som også ser hva den gigantutbyggingen her i Oslo kan bety for dem.

Det var gledelig å legge merke til Arbeiderpartiet tidligere i dag, som varslet at de vil stemme for forslag nr. 1, som går på ikke å tillate salg av Ullevål-tomten før etter fase 2. Men etter å ha hørt representanten Kjerkol må jeg allikevel si at jeg sitter igjen med et veldig stort spørsmål: Er dette bare en ren teknikalitet, eller innebærer det en realitet med tanke på hvordan Arbeiderpartiet har tenkt å forholde seg til denne saken? Det som er viktig, er ikke bare å sørge for at en ikke tar disse beslutningene om salg nå, det er også å sørge for at en får utredet andre alternativer, nettopp sånn som det ligger inne i forslaget fra oss, og som også Arbeiderpartiet burde gi sin støtte til dersom det er reell vilje til å gå ned fra sin høye hest og være med og se på andre løsninger enn de som ligger på bordet per nå.

Til statsråden, som sier at han er godt fornøyd med det som kom fra plan- og bygningsetaten i Oslo: Plan og bygningsetaten har nå gjennom mange måneder, først i juni i fjor, vært tydelig på at planene slik de da forelå, ikke var gode nok. Også det som nå ble lagt ut, tilsier at planene per nå ikke er gode nok, at en ikke kan si at dette er noe en kan slutte seg til etter en høringsrunde. En av grunnene til det er bl.a. det som direktøren i plan- og bygningsetaten selv sa til NRK i går:

«Det er slik at denne tomten har begrensninger med tanke på hva vi kan få til av utbygging.»

Så her må en både skrinlegge planene for gigantutbyggingen på Gaustad, ta vare på Ullevål for framtiden, få et lokalsykehus i Groruddalen for hele Groruddalen og sørge for utredningsplanlegging i tråd med det.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

**Ola Elvestuen (V) [16:02:11]:** Det er ikke i dag utviklingen av Oslo universitetssykehus avgjøres. I går sendte plan- og bygningsetaten i Oslo forslaget til reguleringsplan på Gaustad ut til offentlig ettersyn.

Det er ingen tvil om at reguleringsrisikoen er betydelig. Med min erfaring fra åtte år som leder av

byutviklingskomiteen i Oslo, og også som tidligere byråd i Oslo, vil jeg mene at reguleringsrisikoen er uoverstigelig. Med en bebyggelse på 55 meter pluss er forslaget uakseptabelt, fordi det framstår som en mur med for stor høyde – det gjør det for lokalmiljøet, og det gir voldsomme fjernvirkninger – som ingen andre aktører ville få lov til å bygge i Oslo. Det ligger for nært den fredede bebyggelsen på Gaustad, og det vil også være en mur på inntil 52 meter inntil 20 meter fra Gaustadbekken, med andre murer og terrengoppfyllinger som er enda nærmere. Jeg er helt sikker på at Venstre, men også et flertall i bystyret, kommer til å gå imot dette forslaget.

Det er riktig at plan- og bygningsetaten nevnte at et høyere bygg kunne være å foretrekke foran dette forslaget, men det var et forslag som de tidligere har sagt de var klare til å si nei til. De er uakseptable, begge to.

Jeg klarer ikke å se hvordan de andre planene kan drives framover uten endringer så lenge det er så store usikkerheter om en reguleringsplan på Gaustad. Jeg klarer heller ikke å se hvordan man kan justere denne planen, for det er for store arealer som skal inn på en for liten tomt.

Som alle andre utbyggere må Helse Sør-Øst forholde seg til Oslo som reguleringsmyndighet. I denne saken, og for Venstre, vil det være 100 pst. uaktuelt med en statlig reguleringsplan. Det går jeg ut fra også gjelder for de andre partiene. Her må man følge reguleringsmyndigheten i Oslo.

**Jan Bøhler (Sp) [16:04:52]:** I Stortinget tirsdag 9. mars, under en interpellasjonsdebatt, sa statsråd Høie at «bygningmassen på Ullevål er i veldig stor grad ødelagt». Jeg stusset litt over det utsagnet, og jeg slo opp i Helse Sør-Østs rapport om Ullevål som alternativ, som kom i 2019, der de så på det alternativet. Der står det at 97 000 m<sup>2</sup>, altså nesten 100 000 m<sup>2</sup>, er brukbare, rehabiliterte lokaler som godt kan brukes videre til sykehusdrift. Jeg mener da at det ikke er dekning for uttalelsen at det i veldig stor grad er ødelagt.

Vi mener det er riktig å bruke den delen av Ullevål som er gode lokaler, bygge på det og utvikle Ullevål videre både som lokalsykehus og som akuttisykehus. Hvis vi kan gjøre det, vil spørsmålet og usikkerheten om hvorvidt Groruddalens bydeler kan overføres til det nye Aker sykehus, om de vil få plass der, løse seg. De bydelene vil kunne prioriteres inn på Aker hvis ikke lokalsykehuset på Ullevål nedlegges, men fortsetter sammen med akuttmottak og andre tjenester der. Jeg har også spurt Helse Sør-Øst om Oslo vil trenge et nytt lokalsykehus en gang etter 2035 på grunn av befolkningsveksten. Hvis de som nå hører til Ahus, overføres til Oslo, de bydelene som hører til Ahus, skal overføres,

og vi anslår at befolkningsveksten er ca. 10 000 per år i Oslo i årene framover – den var på 14 000 forrige år det foreligger tall for – vil det altså være 265 000 flere i pasientgrunnlaget for Oslo universitetssykehus i 2035. Da trengs det et nytt lokalsykehus.

Når Ullevål ligger der og har en så stor andel velholdte lokaler og statsråden til og med på spørsmål i replikkrunder i stad sa at det ikke var nødvendig å diskutere salg av Ullevål nå, at det er noe man vil komme tilbake til en gang i framtiden, slik at det ikke var noe problem at Arbeiderpartiet nå stemte for punkt 1 i forslaget, er det enda mindre grunn til det. I finansieringsplanen for Oslo universitetssykehus' sykehusprosjekter, som vi har fått lagt fram tidligere, er jo nettopp salg av Ullevål en grunnstein når det gjelder finansiering. Hvis det nå ikke er avgjørende på samme måte – hvis man ikke er avhengig av det salget – stiller det seg enda rarere at man ikke vil bruke Ullevål framover. Jeg håper at dette nå kan få konsekvenser, slik at vi utreder alternative planer og bygger på Ullevål også i framtiden.

**Ingvild Kjerkol (A) [16:08:17]:** Jeg tar ordet for en kort stemmeforklaring til Rødts løse forslag. Vi kommer ikke til å støtte det. Men som jeg også sa i replikkordskiftet med statsråden, forventer vi at det gjøres grundige vurderinger av om det er riktig ikke å beholde noe psykisk helsevern eller tverrfaglig spesialisert rusbehandling på Gaustad i det videre arbeidet med forprosjektet.

Så har jeg bare lyst til å komme med en kommentar, for det er for fristende å la være. Vi må gjerne diskutere tårn og smittevern. Men det tårnet på Gaustad som folk er så provosert over – og flere representanter også i denne salen – er målt til noen og førti meter. På Aker planlegges det for en nesten dobbelt så høy bygning, med helikopterlandingsplass. Vi må gjerne diskutere høyder, og vi må gjerne diskutere smittevern, men vi må også være saklige. Dette er spesialisthelsetilbudet til innbyggerne, og vi forutsetter at dette blir gjort etter en oppdatert faglig standard for 2021 og framover, ikke for veldig mange tiår tilbake.

**Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [16:09:46]:** Vi har også hatt en annen stor sak på Majorstua som ikke ble diskutert ordentlig i stortingssalen. Det var salget av NRK Marienlyst. Det var samme logikken der som vi har sett nå i Helse Sør-Østs planlegging av bygging av nytt Oslo universitetssykehus. Man legger premisser om at man selger store statlige eiendommer for å finansiere nye, store statlige byggeprosjekter.

Sett fra Senterpartiets ståsted er det rart at vi som samfunn og stat skal tenke sånn når det gjelder nye utbygginger. For det første, når man tenker på NRK Marienlyst: Det er styret selv som avgjør når det skal selges, selv om det er en historisk viktig bygning med

stor egenart, det er styret selv som på en måte avgjør hvor de pengene som da frigjøres fra en stor statlig eiendom, skal plasseres og investeres i Oslo. Vi vet at det kommer til å være en av de aller største nye offentlige utbyggingsprosjektene i hovedstadsregionen. Det samme ser vi nå med Oslo universitetssykehus, at man driver offentlig sektor som om det er en privat bedrift. Selv om det nå i dag blir flertall for å stoppe salget, ligger det i utgangspunktet som premiss for helseforetaksmodellen at man skal måtte selge Ullevål-tomta for å finansiere et nytt sykehus. Akkurat som om den norske stat har et kapitalunderskudd.

Jeg synes vi som samfunn har organisert oss veldig rart når viktige politiske beslutninger blir overført til et NRK-styre, når det gjelder Marienlyst, eller til et foretaksstyre, når det gjelder Oslo universitetssykehus. Man ser det spesielt godt når det gjelder diskusjonen om Ullevål, for der er det et flertall i bystyret som ikke ønsker at man skal legge ned dagens Ullevål og selge tomte for å bygge et nytt sykehus. Det folkevalgte flertallet i Oslo ønsker ikke det. Jeg merker meg også, jf. foregående taler fra Arbeiderpartiet, at det lokale fylkeslaget ikke ønsker det.

Det som er paradokset med hele helseforetaksmodellen, er at en tidligere embetsmann, Svein Gjedrem, skal ha større makt enn Oslo bystyre. Derfor er hele diskusjonen om hvordan man skal organisere sykehussektoren framover, veldig viktig, for det handler om hvem vi mener skal ta den typen beslutning i Norge. Er det politikere som skal stå til ansvar ved valg, eller er det embetskvinner og embetsmenn som sitter i ulike styrever? Med den modellen som nå ligger der, er det Svein Gjedrem og andre som har mer makt enn de folkevalgte. Vi mener at man tar en uklok beslutning når man skal legge ned det velfungerende, tunge miljøet som er på Ullevål, man skal redusere sengekapasiteten, og man har – er vi redd for – ikke lært av de feilene man har gjort f.eks. på Kalnes, der man underdimensjonerte bygget i utgangspunktet og har hatt mange utfordringer i etterkant. Derfor håper jeg at Arbeiderpartiet – jeg ser det er et lite steg i riktig retning i dag – tar enda flere steg til høsten.

**Kjersti Toppe (Sp) [16:13:03]:** Saksordføreren uttalte i innlegget sitt at det ligg omfattande utgreiingar bak dagens planar, noko som òg statsråden har sagt fleire gonger. Det er ikkje rett. Då den planlagde strukturen vart føreslått for første gong – det var i idéfasen Fremtidens OUS: Konkretisering etter høring – vart det som kom i han, aldri sendt på høyring, trass i at det innebar ei dramatisk endring av sjukehusstrukturen i Oslo som aldri tidlegare hadde vore omtalt.

Sjølvs statsråden har uttalt i Dagens Medisin at denne planen som utgjør Noregs største landbaserte

byggjeprojekt, ikkje er så godt greidd ut som andre statlege prosjekt, men at dette er uproblematisk, sidan Stortinget ikkje skal ta stilling til investeringsprosjekt i sjukehussektoren. Så gale har det vorte.

Sjukehusstrukturvedtaket frå 2016 viser altså det udemokratiske i helseføretaksmodellen – at sjukehusstrukturen i Noregs hovudstad ikkje er verdig ei politisk behandling før ein landar på eit vedtak.

Og om utgreiinga – sjølv styret i Helse Sør-Aust uttalte i sak 072-2017:

«Styret påpeker at det er knyttet gjennomføringsrisiko til lokaliseringalternativene og ber om at det ikke utelukkjes alternativ plassering innen Oslo universitets-sykehus HF's tomtearealer om risikobildet tilsier dette.»

Det som Stortinget har tatt opp, er påpeikt mange gonger, òg frå helseføretaket sjølv. Det er jo ein grunn til at vi står her for femte gongen sidan 2018, og det er fordi dette ikkje er godt nok utgreidd, at vedtaka er gjorde på sviktande grunnlag, og at planane ikkje har tillit.

Så er spørsmålet kva Arbeidarpartiet eigentleg meiner når dei støttar forslaget om ikkje å selja Ullevål, for i økonomisk langtidsplan ligg dette inne. Det kjem fram at dei ser for seg at dette vil kunne gi 7 mrd. kr i inntekt, og når ein støttar det forslaget utan å støtte det andre forslaget i innstillinga, om ei utgreiing, er det i beste fall litt uforståeleg.

Det vert òg brukt som argument at ein skal spreie fagfolk til andre delar av landet, men det er ikkje belegg for den påstanden. Pasientane forsvinn jo ikkje, og det er størst risiko for at dette prosjektet vil stele økonomiske ressursar frå andre delar av landet.

Elles var det interessant å høyre Venstres argumentasjon her i dag, som er heilt i tråd med det Senterpartiet meiner i denne saka, men dei sit jo i regjering.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [16:16:11]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Kjersti Toppe og Bengt Fasteraune om å sikre fortsatt kapasitet for behandling og rehabilitering av lungelidelser ved videre drift av Granheim lungesykehus (Innst. 318 S (2020–2021), jf. Dokument 8:84 S (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til saksordfører, 3 minutter til hver av de øvrige partigruppene og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Kari Kjønaas Kjos (FrP) [16:17:18]** (ordfører for saken): Komiteen har behandlet et forslag om å sikre fortsatt kapasitet for behandling og rehabilitering av lungelidelser ved Granheim lungesykehus. Statsråd Bent Høie har uttalt seg om dokumentet, og komiteen har mottatt 37 skriftlige innspill.

Statsråden skriver at endringene i tilbudet er begrunnet i faglig utvikling, økonomisk gevinst og arealforretting, og at det vil bli færre sengeplasser for døgnrehabilitering etter at tilbudet flyttes til Lillehammer sykehus. Mange har uttrykt sterk misnøye og motstand mot endringene.

Jeg tror jeg prater på vegne av oss alle når jeg sier at hver gang det foreslås en endring, flytting eller nedleggning av noe innen spesialisthelsetjenesten, blir det stor motstand. Egentlig burde vi være glad for det, for det minner oss om at mange har fått avgjørende og god hjelp i helsetjenesten, og mange er veldig glad i den.

Samtidig er det krevende å stå i spagaten mellom det pasienter, ansatte og pårørende forteller oss, og det de som er satt til å forvalte helsetilbudet på best mulig måte, forteller oss. I slike saker blir vi alltid møtt med argumenter som faglig utvikling, faglig forsvarlig behov og økonomi – argumenter som kan være krevende å stå opp mot, som kan være krevende å få verifisert, og som ofte gir en den gnagende følelsen av at vi nå fjerner noe som er bra, uten å føle oss sikre på at det nye blir bedre. Jeg har det i hvert fall ofte slik.

Og slik føler jeg det også i denne saken. Komiteen viser til høringsinnspillene fra Lom kommune, Gausdal kommune og Gudbrandsdalstinget, der kommunene som berøres av endringene i tilbudet, uttrykker bekymring for det fremtidige behandlings- og rehabiliterings-tilbudet til kronisk lungesyke pasienter i Innlandet. Disse høringsinstansene mener at kommunene i dag mangler kapasitet og kompetanse til å ta hånd om denne pasientgruppen på en god måte.

Komiteen mener det må være en prioritert oppgave å sørge for at bosted ikke er avgjørende for tilgangen og kvaliteten på det rehabiliteringstilbudet den enkelte får. Komiteen er videre opptatt av at en nedbygging av rehabiliteringstilbudet i spesialisthelsetjenesten forutsetter at kommunene samtidig er i stand til å overta oppfølgingen av disse pasientene.

Granheim lungesykehus tilbyr i dag døgnrehabilitering og lungemedisinsk poliklinikk og er en del av spesialisthelsetjenesten ved Sykehuset Innlandet. Pasi-

enter med kronisk lungesykdom er en stor pasientgruppe, med behov for koordinerte og helhetlige tilbud, som har stor nytte av rehabilitering, og lungerehabilitering for pasienter med kroniske lungelidelser kan bidra til å redusere antallet akuttinnleggelser.

Planene for nedleggelse og flytting av tilbudet til Lillehammer sykehus har skapt usikkerhet og uforutsigbarhet for både pasienter og fagmiljøene. Komiteen konstaterer imidlertid at planene om å nedlegge Granheim lungesykehus og flytte tilbudet i løpet av våren 2021 nå blir utsatt med henvisning til den pågående pandemien, og at Sykehuset Innlandet vil gjennomføre en evaluering av behovet for spesialisert lungerehabilitering når pandemien er over. Videre prosess skal fastsettes våren 2023.

Jeg regner med at de andre partiene selv vil redegjøre for sine syn i saken. Fremskrittspartiet ønsket i utgangspunktet å støtte forslaget om å opprettholde virksomheten ved Granheim lungesykehus, men viser til pressemeldingen fra Sykehuset Innlandet, der det fremkommer at flyttingen av lungerehabiliteringen fra Granheim til sykehuset i Lillehammer utsettes i minimum to år. Utsettelsen begrunnes med at pandemien varer lenger enn først antatt, og at det er usikkert hvor stort behovet for rehabilitering og behandling vil være for personer som har hatt covid-19.

Sykehuset Innlandet skal gjøre en evaluering av behovet når pandemien er over, og prosessen med å flytte lungerehabiliteringen settes på vent til evalueringen er ferdig. Fremskrittspartiet mener det er en fornuftig beslutning og legger til grunn at det blir en grundig evaluering av behovet for rehabilitering og behandling for lungesyke i regionen etter pandemien. Vi forutsetter for øvrig at man i tiden frem mot en endelig avgjørelse opprettholder driften og ikke lar seg friste til å plukke dagens tilbud fra hverandre sakte, men sikkert. De siste dagene har vi imidlertid fått tydelige signaler om at det er nettopp dette som skjer, og Fremskrittspartiet har derfor fremmet et løst forslag for å sikre at dagens drift som et minimum videreføres de neste to årene. Med det legger jeg frem komiteens innstilling og tar opp Fremskrittspartiet løse forslag i saken.

**Presidenten:** Representanten Kari Kjønnaas Kjos har tatt opp det forslaget hun refererte til.

**Tore Hagebakken (A) [16:22:27]:** Hva har alle disse organisasjonene og virksomhetene til felles – Norsk Sykepleierforbund, Norsk forening for lungemedisin, Innlandet fylkeskommune, flere lag i Landsforeningen for hjerte- og lungesyke, Norges Astma- og Allergiforbund, Gudbrandsdalstinget og kommuner som Lom og Gausdal – som for øvrig saksordføreren også nevnte – og videre Gausdal Revmatikerforening og en rekke enkeltper-

soner? Jo, det de har til felles, og felles med oss – og da mener jeg vi rød-grønne – er en betydelig bekymring for de negative følgene av en nedleggelse av Granheim lungesykehus i Gausdal.

Naturlig nok deler de ansattes organisasjoner og de ansatte ved Granheim samme og sterke bekymring. De viser til at ansatte melder om at de vil slutte, og at flere med spesialkompetanse allerede har sluttet. De siste årene har det vært en jevn nedskalering av tilbudet, fra 38 til 15 senger i løpet av fire år.

Alle skjønner at det ville ha vært svært uklokt å legge ned tilbudet slik det opprinnelig var planer om nå, midt i en veldig krevende pandemi, men det flere burde ha skjønnet, er at et slikt unikt sammensatt miljø av ypperste faglige kvalitet for vanlige lungelidelser trenger forutsigbarhet nå, ikke bare lovnader for et par leveår til, basert på covid-19. Skal vi sikre dette sykehuset med så mange gode pasienthistorier og et brennende engasjement, må vi sørge for at fagfolkene blir der og ikke trekker seg unna på grunn av uvissheten. Granheim hører framtida til.

Derfor fremmer vi rød-grønne forslag der vi ber regjeringa sikre at virksomheten ved Granheim lungesykehus opprettholdes og utvides for å håndtere behovet for behandling og rehabilitering av lungelidelser. Jeg skulle ønske Fremskrittspartiet hadde gått lenger i å støtte dette enn hva Kjønnaas Kjos som saksordfører framførte her nettopp. Vi kan ikke akseptere at trange sykehusbudsjetter der Fremskrittspartiet har et langvarig og stort medansvar, skal føre til overhengende trussel om nedleggelse av et helsetilbud der Helse-Norge viser sitt aller beste overfor sårbare pasienter.

Vi frykter at Innlandet fylkeskommune har rett når de peker på at flytting til Sykehuset Innlandet vil medføre en betydelig reduksjon av døgnplasser til pasienter med behov for lungerehabilitering, samtidig som behovet for rehabilitering dessverre sannsynligvis vil øke som følge av koronaepidemien. Vi må også ha med i tankene de mange kolspasientene. Vi trenger flere slike plasser, ikke færre – vi trenger Granheim.

Til slutt skal jeg fremme forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som jeg nettopp refererte til.

**Presidenten:** Representanten Tore Hagebakken har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Sveinung Stensland (H) [16:25:43]:** I utgangspunktet er det Sykehuset Innlandet og Helse Sør-Øst som har ansvaret for å sørge for nødvendige spesialisthelsetjenester til befolkningen i Innlandet. Det gjelder også lungepasienter. Således er det i utgangspunktet ikke Stortinget som skal detaljregulere hvordan dette skal organiseres.



Men nå har det kommet et forslag om hvordan behandlingen av lungepasienter skal organiseres nettopp i Innlandet. Diskusjonen om Granheim og lungepasienter i dette helseforetaket har pågått en tid. I fjor vedtok styret i Helse Innlandet å flytte tilbudet ved Granheim lungesykehus, ikke fordi tilbudet skal vekk, men for å flytte det til nye lokaler med nærhet til andre sykehustjenester. Foretaket begrunnet det med at endringen vil gi mulighet for behandling med høy faglig kvalitet, når et bredt sammensatt rehabiliteringsteam kan samarbeide med annen fagkompetanse ved Sykehuset Innlandet.

Det pågår altså et arbeid for å videreutvikle og tilpasse tilbudet i lokalene som er stilt til disposisjon på Lillehammer. Målet er å gi et differensiert døgn-, dag- og poliklinisk rehabiliteringstilbud som på best mulig måte møter pasientenes behov for mestring.

Mens vi har holdt på med å behandle dette forslaget, har styret i Sykehuset Innlandet vedtatt å utsette flyttingen. Det fremstår som fornuftig å gjøre det – det virker galt å gjøre en slik endring innenfor lungeområdet midt i en pandemi. Sykehuset vil også gjennomføre en evaluering av behovet for spesialisert lungebehandling når pandemien er over. Den videre prosessen skal fastsettes våren 2023.

Vi mener tilbudet må tilpasses behovet for spesialisert behandling av lungelidelser, men vi mener det vil være uheldig dersom Stortinget skal legge detaljerte føringer for hvordan tilbudet skal bli organisert fremover. Det er likevel grunn til å oppfordre til å ta høyde for at koronapandemien kan gi flere pasienter med lungeskade og økt behov for rehabilitering i hele landet. Mye taler for at det er bruk for den kapasiteten som finnes, og mer til.

**Kjersti Toppe (Sp) [16:28:02]:** Dette er eit forslag som er fremja av Senterpartiet. Det omhandlar eit pasienttilbod til ei pasientgruppe som er stor, som har stort behov for både koordinerte og heilskaplege tilbod, og som har veldig stort behov for rehabilitering. Rehabilitering kan ein på ein måte sjå på som den behandlinga dei toler, og som gjer at dei kan unngå akutte innleggingar. Elles veit vi at denne pasientgruppa har veldig stor fare for å verta svingdørspasientar – inn og ut av akuttmottak, med snarleg forverring – så rehabilitering for pasientar med kronisk obstruktiv lungesjukdom, kols, er noko ein må prioritera. Det er ei pasientgruppe som ikkje ropar høgast, men som vert veldig påverka dersom gode behandlingstilbod vert lagde ned.

Så er det sånn at på Granheim har dette vore ein prosess over fleire år, der helseforetaket ikkje har villa prioritera Granheim lungesykehus. Dei har opplevd kontinuerlege nedskjeringar i budsjetta kva gjeld senge-

talet. No har det vorte så marginalisert at det er snakk om eit vera eller ikkje vera for dette fagmiljøet. Det var snakk om flytting til Lillehammer, med berre åtte til ti sengeplassar igjen. Men dette har vorte utsett igjen og igjen. Grunnen til at vi fremjar dette forslaget, er at vi ønskjer å ta vare på både fagmiljøet og pasienttilbodet.

Det som er viktig for å få det til, er å skapa tryggleik og føreseielegheit for dette tilbodet. Granheim toler ikkje fleire nedskjeringar. Dei toler ikkje meir uvisse. Dei må ha tryggleik. Det gjeld for både pasientar og dei fagfolka som ein skal klara å rekruttera, og for at dei vert verande i tilbodet. Difor er ikkje pressemeldingar frå helseforetaket nok for oss. Det vert igjen ei utsettjing, med påskot om at vi har fått ein pandemi som kan føra til behov for meir lungerehabilitering. Men det er ikkje godt nok. Vi kan ikkje venta på enda ei ny evaluering av dette tilbodet. No treng Granheim sjukehus å verta prioritert. Det meiner eg Stortinget kunne slått fast i dag, dersom vi hadde fått med oss Framstegspartiet på laget. Eg viser til forslaget:

«Stortinget ber regjeringen sikre at virksomheten ved Granheim lungesykehus opprettholdes og utvides for å håndtere behovet for behandling og rehabilitering av lungelidelser.»

**Nicholas Wilkinson (SV) [16:31:36]:** Vi har ikke bra nok rehabilitering i landet. Det er dyktige folk som prøver å hjelpe, som folkene på Granheim, men kapasiteten er så liten at mange ikke får hjelpen de trenger.

Helsedirektoratets rapport slakter rehabilitering i Norge, og flertallet stemte imot SVs forslag om en nasjonal plan for rehabilitering.

Nå har vi fått en ny gruppe langtidssyke etter covid-19. Jeg har tatt opp dette flere ganger i saker i salen og i forbindelse med statsbudsjettet. Endelig sier regjeringen at de skal lage en plan – over et år etter at pandemien traff Norge.

Vi vet at flere lungesyke trenger rehabilitering, og at Granheim er viktig for mange lungepasienter. Lungepasienter har slåss for å sikre Granheim-tilbudet gjennom forutsigbarhet og langsiktighet. Vi kunne ha fått flertall for å redde og styrke Granheim, men Fremskrittspartiet svikter på oppløpssiden.

Granheim sikres ikke med et stortingsvedtak, sa Fremskrittspartiets Kari Kjønaas Kjos. Jo, Granheim kan sikres ved et stortingsvedtak dersom Fremskrittspartiet vil, men Fremskrittspartiet svikter de lungesyke. Pasientene forventer langsiktighet og forutsigbarhet, men i stedet får de to år med fortsatt usikkerhet.

Det er grunn til å merke seg at regjeringens partiene framstiller situasjonen slik:

«styret i Sykehuset Innlandet ber om å få seg forelagt en sak våren 2023 (...) for å gjøre en ny vurdering av tidspunkt for flytting.»

Da slapp katta ut av sekken: Det er tidspunkt for flytting som regjeringspartiene, og nå Fremskrittspartiet, vil vurdere om to år. Flytting – eller sagt på en annen måte: nedlegging – av Granheim lungesykehus ligger allerede inne som et premiss.

De lungesyke, og de som har langtidssykdom etter covid-19, trenger langsiktighet og god helsehjelp, men i stedet får de to år med fortsatt usikkerhet.

Jeg tar opp forslag nr. 3, på vegne av Rødt og Sosialistisk Venstreparti.

Vi vil subsidiært stemme for forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet.

**Presidenten:** Representanten Nicholas Wilkinson har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Statsråd Bent Høie [16:34:44]:** Det har i mange år vært diskutert hvordan en best skal sikre et godt tilbud til lungepasienter i Innlandet, og om Granheim i framtiden skal være en del av dette tilbudet. I oktober 2020 vedtok styret i Sykehuset Innlandet å flytte tilbudet på Granheim lungesykehus til Lillehammer sykehus, og 1. juni 2021 ble fastsatt som en mulig dato for flytting. Planene innebærer ikke at tilbudet for lungepasienter skal legges ned, men flyttes til nye lokaler med nærhet til andre viktige medisinske tilbud. Samlokaliseringen skal bidra til et tettere samarbeid, bedre overgang mellom akuttbehandling og rehabilitering og sikre god og rask tilgjengelighet for tilsyn og behandling ved eventuelle sykdomsforverring.

Planene om å nedlegge Granheim lungesykehus og flytte tilbudet i løpet av 2021 har nå blitt utsatt av styret i Sykehuset Innlandet etter forslag fra administrerende direktør med henvisning til den pågående pandemien. Det framgår av styrevedtakene 18. mars 2021 at Sykehuset Innlandet vil gjennomføre en evaluering av behovet for spesialisert lungerehabilitering når pandemien er over, og at videre prosess skal fastsettes våren 2023.

Flere kommuner i Innlandet er bekymret for det framtidige behandlings- og rehabiliteringstilbudet til kronisk lungesyke pasienter i Innlandet. De mener at kommunene i dag mangler kapasitet og kompetanse til å ta hånd om denne pasientgruppen på en god måte.

I regjeringens opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering er det beskrevet at kommunene framover skal ta et større ansvar for rehabiliteringstilbudet til sin befolkning. Dette er viktig for å sikre at innbyggerne i større grad får et tilbud nærmere der de bor, når dette er hensiktsmessig for den enkelte. I den nasjonale veilederen Rehabilitering, habilitering, individuell plan

og koordinator er kols og andre vanlige lungesykdommer spesifikt nevnt som eksempler på sykdommer der kommunene bør ha hovedansvaret for rehabiliteringen. Men kommune- og spesialisthelsetjenesten skal fortsatt samarbeide der det er behov for spesialisert kompetanse for å utrede og kartlegge pasientenes funksjonsnivå og rehabiliteringsmuligheter, eller for å komme i gang med intensivt treningsopplegg.

Det er Sykehuset Innlandet og Helse Sør-Øst som har ansvaret for å sørge for nødvendige spesialisthelsetjenester til befolkningen i Innlandet, og for at det også framover skal sikres et godt lungetilbud.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Tore Hagebakken (A) [16:37:34]:** Jeg vil gjerne spørre statsråden om han ser poenget vi har, at det å ha et lengre tidsperspektiv, et par år, vil ha stor betydning for å sikre fagfolk og rekruttering i en fase der det er ekstremt viktig.

**Statsråd Bent Høie [16:38:00]:** Jeg er enig i at det vil være en fordel for stabiliteten å få avklart dette spørsmålet, for dette er en diskusjon som har pågått over lengre tid. Men så er det forholdene nå som gjør at styret mener at det vil være feil å gjennomføre dette nå, og at man bør vente noe og se på behovet som eventuelt kommer som en konsekvens av pandemien.

**Tore Hagebakken (A) [16:38:35]:** Hvis vi i Arbeiderpartiet, som også SV har signalisert, sammen med Senterpartiet, skulle velge å bli med sekundært på Fremskrittspartiets forslag, kan statsråden garantere minimum to år? Og utover to år, hva er perspektivet, slik statsråden ser det i dag? Her kan svaret være ganske avgjørende med hensyn til det første spørsmålet jeg stilte, om forutsigbarheten, som er så nødvendig for de ansatte, for spesialistene og ikke minst for pasientene, som ser for seg at de kanskje resten av livet vil kunne trenge et tilbud à la Granheim, som er unikt i nasjonal sammenheng med sin konstruksjon.

**Statsråd Bent Høie [16:39:29]:** Slik jeg oppfatter vedtaket nå, vil dette tilbudet være der i minst to år til, slik det er nå, fordi det er videre prosess som skal avklares våren 2023. Da vil man komme med en videre prosess. Så det korte svaret på representantens spørsmål er ja.

**Tore Hagebakken (A) [16:39:55]:** Vil statsråden garantere at det ikke blir noen videre nedbygging? For det har jo vært en betydelig nedskalering, som jeg sa i mitt innlegg, på fire år. Kan statsråden garantere at det ikke blir noen videre nedbygging i den tidsepoken på minimum to år – og jeg understreker minimum? Vi har finlest dette forslaget og ser jo at det er en forskjell i det

som er vedtatt i Sykehuset Innlandet, og det som også Fremskrittspartiet foreslår her, som vi langt fra synes er så godt som det vi la til, men i en situasjon der vi ønsker å stoppe frykten for nedlegging, ser vi at vi da får flertall, sannsynligvis.

**Statsråd Bent Høie [16:40:46]:** Det styret i Sykehuset Innlandet har vedtatt, er at de vil gjennomføre en evaluering av behovet for spesialisert lungebehandling når pandemien er over, og pandemien er jo ikke over, dessverre. Så har de sagt at den videre prosessen skal fastsettes våren 2023. Jeg vil være forsiktig med å komme med den typen garantier på «tilbud», for jeg vet at enhver stilling da brukes i en slik diskusjon, og brukes som et bevis på om en slik garanti er brutt eller ikke. Derfor gir jeg ikke den typen garantier.

**Nicholas Wilkinson (SV) [16:41:35]:** Vi har lært mye nå, at mange av dem som blir koronasyke, får langtidsvirkninger. Mange av dem har problemer med lungene. Erna Solberg sa fra talerstolen at regjeringen skal lage en plan for rehabilitering etter covid-19. Da vil jeg gjerne vite: Når kommer denne planen? Vi har ventet over ett år på å få det. Det er veldig bra at det skal komme, men når kommer det? Vi vet at det er svært viktig å få rehabilitering fort, for hvis man venter mange måneder, er det veldig vanskelig å bli bra igjen. Så jeg håper at det kommer veldig fort, og da vil jeg gjerne spørre: Når kommer planen for rehabilitering etter covid-19?

**Statsråd Bent Høie [16:42:27]:** Det er litt overraskende hvis en har ventet over ett år, for det er vel knapt ett år siden vi fikk pandemien til Norge. Men det er helt riktig at det i Helsedirektoratet jobbes med å etablere en nasjonal plan for rehabilitering etter covid-19. Det oppfatter jeg at det jobbes godt med, ved siden av veldig mye annet arbeid. Dette er et område der vi får veldig mye ny kunnskap, egentlig nesten hver eneste dag. Men regjeringen skal gjennom direktoratet etablere en plan for dette.

**Presidenten:** Replikskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en tale-tid på inntil 3 minutter.

**Kjersti Toppe (Sp) [16:43:31]:** Når vi les svaret til komiteen fra statsråden, er det eit ganske typisk svar, der statsråden egentleg ikkje går ut og meiner noko om dette viktige tilbudet, men legg til grunn at Helse Sør-Aust varetek sørge-for-ansvaret sitt. Statsråden viser til opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering, der det vert lagt opp til at kommunane skal ta eit større ansvar for rehabiliteringstilbudet. No har evalueringsrapporten for denne opptrappingsplanen kome, og der har eigentleg opptrappingsplanen fått stryk, han vert

beskriven som ei tilskotsordning og ikkje som ein reell opptrappingsplan for rehabilitering. Denne saka får òg betydning for Innlandet, tenkjer eg, når helseføretaket planlegg nedbygging av sengekapasitet og overføring av ansvar til kommunane, slik at det vert eit veldig snevert tilbud igjen i spesialisthelsetenesta for denne store pasientgruppa. Det tenkjer eg er uakseptabelt fagleg sett, og eg kunne ønskja at ein hadde ei politisk leiing som var meir tydeleg på kva dei ville i denne saka.

Når vi høyrer replikkordskiftet her i dag, kjem det ingen garantiar frå statsråden om at dersom det lause forslaget frå Framstegspartiet vert vedtatt, vil det vera nokon som helst garanti frå han, så det er dilemmaet vårt i dag. Dersom Framstegspartiet ikkje har ombe-stemt seg no – og støttar forslaget vårt der ein sikrar vidare drift og ikkje skal avventa enda ei ny evaluering – må vi røysta for eit laust forslag.

No er det jo to lause forslag som er fremja. Det frå Raudt og SV er etter mi vurdering klart det beste og mest tydelege. Eg har forstått det slik at Framstegspartiet heller ikkje vil støtta det. Da sit vi igjen med forslaget frå Framstegspartiet, om å sikra at tilbudet «som et minimum opprettholdes på samme nivå som i dag». Det er utan garantiar frå statsråden, men det er eit forslag. Vi har erfaringar frå ein del andre forslag i denne salen, eg tenkjer på Kristiansund og fødeavdelinga der, som viser at statsråden veldig sjeldan går inn og gjer reelle bestillingar når vi gjer slike vedtak – dersom det ikkje er «på sikt»-vedtak og ei evaluering som skal skje i framtida. Det er bekymringane mine rundt dette vedtaket. Men vi kjem til å støtta begge dei to lause forslaga i saka, i håp om at i alle fall noko kan få fleirtal.

**Tore Hagebakken (A) [16:46:51]:** Som jeg antydte i replikkordskiftet med statsråden, og som Kjersti Toppe anfører: Vi fikk jo ikke helt de svarene vi ønsket, for å si det slik, når det gjelder å støtte forslaget fra Fremskrittspartiet. Men det er det beste vi kan få til i dag, slik det ser ut. Jeg vil også som Toppe gjøre et siste forsøk på å få Fremskrittspartiet med på det forslaget som vi har fremmet i saken, altså forslag nr. 1, som gir en helt annen forutsigbarhet.

Men det er flere sterke signaler her om at vi ser for oss en levetid for Granheim langt utover to år – framtida trenger Granheim. Når vi til slutt får et flertall som understreker det som Toppe også understreker – «minimum opprettholdes på samme nivå som i dag» – er det en klar marsjordre, for å si det slik, til regjeringa. Den er rimelig tydelig og kan ikke fravikes, for dette er veldig tydelig tale fra Stortinget. Sjøl om vi for tida ikke har flertall for det vi synes er best, støtter vi det beste vi klarer å få til. Der står vi også. Arbeiderpartiet er til slutt

med på og stemmer subsidiært for forslaget fra Fremskrittspartiet.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [16:48:40]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i legemiddeloven og apotekloven (bytte av biologiske legemidler i apotek) (Innst. 330 L (2020–2021), jf. Prop. 84 L (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til saksordfører, 3 minutter til hver av de øvrige partigruppene og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

**Nicholas Wilkinson (SV) [16:49:16]** (ordfører for saken): Hele komiteen er enig om alle merknadene og lovforslaget. Det er ikke veldig vanlig. Jeg er stolt av at vi kunne jobbe godt sammen, ikke bare for å endre loven, men også for å vise noen utfordringer.

Hele komiteen vil endre apotekloven § 6-6 annet ledd for å åpne opp for å bytte biologiske legemidler i apotek. Det åpnes for at originale biologiske legemidler og deres biotilsvarende legemidler kan vurderes som byttbare, herunder at biotilsvarende legemidler til samme original – referanseprodukt – kan settes på byttelisten som byttbare med hverandre.

Komiteen fikk seks høringsinnspill, fra Apotekforeningen, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Landsforeningen mot fordøvelsessykdommer, Kreftforeningen, Sanofi-Aventis AS og Legemiddelindustrien.

Komiteen merket seg at både Legemiddelindustrien og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon var bekymret for at det kunne svekke pasientens unike rett til reservasjon. Komiteen understreker i merknad at pasientene har en selvstendig rett til reservasjon ifølge apotekloven § 6-6, dersom byttet er mot pasientens uttrykkelige ønske.

Vi fikk noen bekymringer fra noen høringsinstanser for at det åpnes opp for bytte også der det er ulikt virkestoff. Komiteen understreker i merknad at det ikke åpnes opp for bytte mellom ulike virkestoff på apotek med den endringen vi gjør.

En stor del av legemiddelvolumet som omfattes av endringen, er insulinlegemidler til behandling av diabetes. Diabetesforbundet er bekymret for at nye medi-

siner med ny forpakning med andre penner som kan inneholde et annet styrkeforhold, kan bli vanskelig, og at det trengs opplæring. Komiteen forventer at innspill fra fagmiljøene får vesentlig betydning i vurderingen av byttbarhet mellom legemidler som administreres med ulikt utstyr.

Norge har hatt problemer med forsyningssikkerheten for medisiner. Insulinpreparater er svært viktig for folkehelsen. Derfor forventer komiteen at konsekvensene for forsyningssikkerheten er en del av vurderingen når legemiddelmyndighetene fastsetter trinnpris for biologiske legemidler.

Hele komiteen innstiller på å endre apotekloven § 6-6 annet ledd for å åpne opp for å bytte biologiske legemidler i apotek. Jeg råder alle partier, også de som ikke er i helse- og omsorgskomiteen, til å støtte endringen.

**Tellef Inge Mørland (A) [16:53:38]:** Dette har jeg nok ikke sagt før fra denne talerstolen: Dette er et ganske klokt forslag fra regjeringen. Det er, som saksordføreren var inne på, grunnen til at man har en enstemmig innstilling.

Man får egentlig et mer oppdatert regelverk når man nå åpner for å bytte biologiske legemidler i apotek. Så er det viktig å understreke at det ikke skal skje uten at rekvirenten eller kunden ønsker det, og det er kanskje særlig viktig at kunden er klar over at man kan takke nei. Vi i komiteen er også oppmerksom på at dette må være en god prosess, sånn at man sørger for at det er likeverdige legemidler det er snakk om å bytte.

Man ser også at det er problematisert at hvis man går over til et annet legemiddel, kan det være behov for noe mer veiledning når det gjelder bruken, og det kan være viktig at apotekene er oppmerksom på det, sånn at man sørger for at man får rett bruk. Vi vet at feil bruk av legemidler har alvorlige konsekvenser i en del tilfeller, og det er klart at hvis man da skal bytte til et annet legemiddel på dette feltet, er det viktig at man vet hvordan det skal brukes best mulig.

Jeg mener det er positivt at man her ser at man har et potensial for å gjøre noen økonomiske innsparinger, med tanke på pris. Dette kan kanskje bidra til å stimulere til at man også får utviklet flere gode alternativer, får tilgang til det på markedet. Det vil igjen kunne være et bidrag – men kanskje ikke det største – når det gjelder en av de utfordringene som virkelig har vokst for oss de siste årene, nemlig det området som handler om legemiddelmangel. Hvis vi nå får flere alternativer å velge mellom i noen tilfeller, vil det også kanskje kunne være et bidrag til at man har flere valgmuligheter, og dermed unngår vi en situasjon der pasienter står i fare

for ikke å få et legemiddel eller en medisin som de trenger.

Alt i alt er dette en positiv sak som det har vært lite uenighet om i komiteen, og jeg tenker at det vi nå er i ferd med å vedta, er bra.

**Camilla Strandskog (H) [16:55:56]:** De overordnede målene for legemiddelpolitikken er: å sikre god kvalitet ved behandling med legemidler, at legemidler skal ha lavest mulig pris, likeverdig og rask tilgang til effektive legemidler og å legge til rette for forskning og innovasjon.

Legemiddelbytte i apotek ble innført i 2001 og er med på å bidra til et av disse målene, nemlig lavere pris på legemidler. I dag gjelder legemiddelbytte generisk likeverdige legemidler og parallellimporterte legemidler. Nå er forslaget å utvide bytteordningen til også å gjelde biologiske legemidler. Det pågår nå en enorm utvikling innen legemidler, og en stadig større andel av legemidlene som utvikles framover, vil være biologiske eller ha biologiske virkestoffer. Ved å åpne for at også biologiske legemidler blir inkludert i bytteordningen er ordningen nå bedre i takt med den medisinske utviklingen.

Et annet argument er at det legger til rette for at potensialet for konkurranse i markedet utnyttes bedre. Lavest pris er som nevnt ikke det eneste legemiddelpolitiske målet vi har. God kvalitet ved behandling med legemidler og ikke minst likeverdig og rask tilgang til effektive legemidler er også viktige mål.

For pasientene er det viktigste at de får god informasjon, og at de opplever trygghet for det legemiddelet de får. Det er med andre ord ikke fritt fram for å bytte i apotek dersom det er medisinske grunner til ikke å bytte. Dette er viktig for Høyre, og det er også godt ivarettatt i den nye loven.

**Kjersti Toppe (Sp) [16:57:41]:** Det er som sagt ein samrøystes komité bak denne innstillinga, og det er ikkje så ofte det skjer. Det er viktige presiseringar, tenkjer eg, som komiteen har gjort. Forslaget går ut på at legemiddelbytte i apotek ikkje lenger skal vera reservert generiske og parallellimporterte legemiddel, men òg originale biologiske legemiddel og deira biotilsvarende legemiddel.

Det har for Senterpartiet vore viktig å få presisert ting i innstillinga saman med komiteen. Det går på at det er ikkje berre låg pris som er eit legemiddelpolitisk mål, men òg at ein skal sikra god kvalitet.

Ein stor del av det legemiddelvolumet som vert omfatta av desse regelendingane, vil gjerne vera insulinlegemiddel, og det har kome ein del høyringsinnspel på det. Eg er glad for at ein samla komité presiserer at ein viktig føresetnad for at legemiddel skal

gjerast bytbare i apotek, er at sjølve byttet skal vera trygt og forsvarleg, og at komiteen forventar at innspel frå fagmiljøa får vesentleg betydning i vurderinga av kva legemiddel som er bytbare seg imellom. Bakgrunnen for dette er den erfaringa ein hadde da inhalasjonslegemiddel mot astma vart gjort bytbare, der både legeföreining og sjukepleiarforbund átvara om at det ikkje var heilt tilsvarende, at det kunne føra til feil bruk. Men avgjerda vart gjort klart mot dei faglege råda. Eg håpar vi slepp å sjå slike episodar igjen.

Fleire produsentar av insulin har levert kritiske merknader på eit litt anna område. Dei viser til at utviklinga av slike legemiddel er kostbar og tidkrevjande, og at altfor høgt prispress vil kunna føra til at leverandørane ikkje vil prioritera den norske marknaden. Da er vi inne på noko som Stortinget har diskutert mykje, nemleg legemiddelangel og forsyningsikkerheit. Eg er òg glad for at ein samla komité forventar at konsekvensane for forsyningsikkerheita er ein del av vurderinga når legemiddelmyndighetene fastset trinnpris for biologiske legemiddel.

**Statsråd Bent Høie [17:00:53]:** Regjeringen foreslår i lovproposisjonen om endringer i legemiddeloven og apotekloven at biologiske legemidler også kan omfattes av ordningen med legemiddelbytte i apotek.

Legemiddelbytte i apotek ble innført i 2001 og er et av de viktigste legemiddelpolitiske styringsverktøyene i Norge, sammen med trinnpris, maksimalpris og blåreseptordningen.

Bytteordningen innebærer at apotek kan utlevere et legemiddel med samme virkestoff, men med et annet merkenavn enn det som er foreskrevet, uten først å avklare byttet med den som har foreskrevet legemiddelet som står på resepten. Apoteket kan bytte mellom legemidler som står på byttelisten. Bytte av legemidler i apotek sikrer økt konkurranse, lavere pris på legemidler, bedre tilgang på legemidler og er et viktig element for å unngå legemiddelangel i Norge. Ordningen er utformet og praktiseres på en måte som ivaretar pasientens interesser, samtidig som den fremmer viktige helsepolitiske målsettinger.

Forslaget innebærer at det åpnes for at også originale biologiske legemidler og deres biotilsvarende legemidler kan vurderes som bytbare, herunder at biotilsvarende legemidler til samme originale legemiddel kan settes på en bytteliste som bytbare med hverandre.

Det er naturlig at apotekloven, som er fra 2000, ikke tok opp i seg særskilt bytte av biologiske og biotilsvarende legemidler i apotek, gitt at biotilsvarende legemidler først ble godkjent tatt i bruk i EØS-området i 2006.

Regjeringen mener at regulering av bytteordningen må tilpasses det faktum at legemiddeldirektivet som en del av EØS-avtalen også er implementert i norsk rett, inneholder en regulering av generiske og biotilsvarende legemidler. Legemidler tas opp på byttelisten dersom de vurderes som likeverdige. I vurderingen av om legemidler er likeverdige, ligger det at legemidlet må inneholde samme virkestoff og ha samme styrke. Videre må legemidlet være bioekvivalent, altså at opp-tak av virkestoffet i kroppen er så likt at det gir samme virkning.

I tillegg må legemidlene anses som byttbare i apotek. I dette ligger at bytte i apotek anses som trygt og forsvarlig sett i lys av forhold knyttet til sykdommen, pasientgruppen, fare for alvorlige problemer ved feil bruk og behov for spesialisert utstyr. Oppføring på byttelisten bygger på en vurdering av om byttet er trygt og forsvarlig på gruppenivå. Likevel ivaretas pasientsikkerheten for den enkelte pasient ved at foreskrivende lege kan reservere seg mot bytte dersom legen mener at byttet ikke vil være trygt og forsvarlig for den konkrete pasienten.

Lovproposisjonen legger til rette for at bytteordningen framover kan forvaltes i takt med den medisinske og regulatoriske utviklingen, slik at potensialet for konkurranse og lavere legemiddelpriser kan utnyttes best mulig i tråd med de overordnede målene i legemiddelpolitikken vedtatt gjennom legemiddelmeldingen.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Kjersti Toppe (Sp) [17:04:17]:** Eg har eit spørsmål til statsråden angående noko som står i merknadene frå ein samla komité, og som eg òg tok opp i innlegget mitt. Det gjeld dette:

«Komiteen minner om at et krav for å gjøre legemidler byttbare i apotek er at selve byttet er trygt og forsvarlig. Komiteen forventer at innspill fra fagmiljøene får vesentlig betydning i vurderingen av byttbarhet mellom legemidler som administreres med ulikt utstyr.»

Eg vil berre spørja statsråden korleis han vil følgja opp dette, at vi ikkje opplever situasjonar igjen der fagmiljøa er kritiske til akkurat eit slikt byte fordi det er ulikt utstyr, mens ein likevel får eit vedtak om det.

**Statsråd Bent Høie [17:05:11]:** Det med involvering av fagmiljøer i vurderingen er en sentral del av prosessen. Dette er også tatt inn spesielt når legemiddel krever spesielt utstyr, at det skal vektlegges som tema i vurderingen. Men er det noe jeg ikke kan gjøre, så er det å garantere at ingen fagpersoner vil være kritisk til byttet, til hva som kommer inn på byttelisten. Heldigvis har vi

det slik i Norge at det er gode faglige diskusjoner om dette, og vi vil være i situasjoner der noen, når det er trukket en konklusjon, likevel vil være kritiske og ha andre standpunkt.

**Presidenten:** Replikkordskiftet er omme.

Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [17:06:01]

*Interpellasjon fra representanten Mari Holm Lønseth til helse- og omsorgsministeren:*

«Mange har vært ensomme det siste året. Ifølge tall fra FHI er 1/3 studenter ensomme. Personer på hjemmekontor rapporterer om økte psykiske plager. Hjelpetelefonene opplever stor pågang. Det er viktig å hindre at ensomhet utvikler seg til psykiske problemer. Høyre har i hele sin regjeringsperiode prioritert psykisk helse med flere lavterskeltilbud, fritt behandlingsvalg, pakkeforløp for psykisk helse og kortere ventetider. Selv om tjenestene er rustet opp, trenger flere hjelp i tiden fremover. Konsekvensene av strenge smitteverntiltak gir grunn til bekymring for den psykiske helsen. For noen kan ensomheten vokse seg større og i verste fall gi nye psykiske problemer. For andre kan tiltakene føre til tilbakefall. Det er behov for en fortsatt kraftfull satsing på psykisk helse.

*Hva vil statsråden gjøre for å styrke arbeidet med psykisk helse i tiden som kommer?»*

**Mari Holm Lønseth (H) [17:06:59]:** I helgen kunne vi i Adresseavisen lese om Lasse på 25 år, som bodde alene i en leilighet han nylig hadde flyttet inn i. Han var Arsenal-supporter, han hadde jobb, gode venner og en støttende familie. Dessverre er det sånn at historien om Lasse er det familien hans som forteller, for fem måneder siden valgte han å ta sitt eget liv. Men de som sto rundt ham, forteller at ingen egentlig visste hva han tenkte. Storebroren forteller også at han har hatt tanker om å ta sitt eget liv, men han valgte å gå til fastlegen sin og oppsøke den hjelpen han trengte.

Jeg vil få si tusen takk til familien som velger å dele denne historien. Deres oppfordring om at vi faktisk må snakke mer om det som er vanskelig, må vi alle sammen ta med oss videre.

I saken snakker også Rita Småvik ved Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging om hvordan over tre ganger så mange menn som kvinner tar livet sitt i Norge. Hun forteller at de fleste som tar livet sitt, ikke nødvendigvis har et ønske om å dø, men de vet ikke nødvendigvis hvordan de skal leve. Det er en følelse som det dessverre er for mange som kjenner seg igjen i, og det er også derfor vi er nødt til å snakke mer om psykisk helse.

Det skal være like selvfølgelig at man får god helsehjelp om man har en psykisk lidelse, som om man brenner beinet. Samtidig er det slik at det å gi psykisk helsehjelp ikke nødvendigvis er det samme som å gipse et beinbrudd. Plagene kan være sammensatte, og behandlingstilbudet må være godt tilpasset den enkelte. Noen har lettere plager, andre har tyngre plager. Det er også viktig å huske at psykiske helseutfordringer er noe mange lever med, enten de står i utdanning eller arbeid, og derfor er det også viktig at man har åpenhet, forståelse og raushet rundt det.

Jeg er veldig glad for at psykisk helse i hele regjeringsperioden har stått høyt på dagsordenen. De siste årene har vi fått en storstilt satsing. Helsestasjonene og skolehelsetjenestene har fått et kraftig løft. Vi har lagt fram en egen opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Det er kommet på plass et krav om at alle kommuner også skal ha psykologkompetanse. Det er innført egne pakkeforløp for psykisk helse, noe som også betyr at pasienten skal få vite hva som skal skje, når det skal skje, og hvem som har ansvaret for det. Selv om pakkeforløp for psykisk helse fortsatt må videreutvikles slik at det fungerer etter hensikten, er det altså starten på et vesentlig kvalitetsløft for mange pasienter. Ventetidene går ned, det er lagt fram en egen handlingsplan mot selvmord, og det satses mer på behandlingstilbud der pasienten er, enten det er f.eks. Internett-baserte metoder eller oppsøkende samarbeidsteam mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene.

I tillegg er jeg stolt av at vi med Høyre i regjering også har fått til å innføre fritt behandlingsvalg, noe som gjør at man kan få lov til å bestemme selv, helt uavhengig av lommeboken sin, det behandlingstilbudet man selv ønsker. Det er ekstra viktig for de pasientene som trenger psykisk helsehjelp, fordi de også kan finne motivasjon i ulike tilbud.

Det er veldig mye godt arbeid som er gjort, og det er veldig bra at det har stått høyt på dagsordenen. Dessverre ser vi at det er veldig mange som har det vanskelig. Jeg må også innrømme at jeg er ekstra bekymret etter pandemien, for strenge smitteverntiltak kan for mange ha en pris. Det er noen som opplever usikkerhet, mange har vært ensomme og isolerte, og vi leser også saker om og snakker med mennesker som forteller om at de har et større behov for hjelp enn tidligere. For å få god oversikt over hva behovet egentlig er, er det klokt at regjeringen har nedsatt et hurtigarbeidende utvalg som også skal se nærmere på konsekvensene på både kort og lang sikt.

Men jeg mener at vi også trenger en debatt for å se på hva det er vi kan gjøre for å få en enda bedre psykisk helse framover, enten vi er i en pandemi eller ikke er

det. Samtidig synes jeg det er viktig, også når vi har en god debatt om psykisk helse, at vi husker at dette ikke bare handler om behandling eller om helsetjenesten – det handler vel så mye om forebygging, og det trenger ikke bare å være helsepolitikk. Noe jeg er glad for, er at psykisk helse nå er en grunnleggende og systematisk del av folkehelsearbeidet, for målet må jo være at færrest mulig mennesker trenger å få psykisk helsehjelp. Vi må forebygge der vi kan – det er veldig viktig for de enkeltmenneskene det gjelder. Det handler om tiltak som en god skole, et godt barnevern, gode fritidsaktiviteter, god oppfølging hvis man eksperimenterer med rus, en god og trygg jobb, fysisk aktivitet. Alt det er eksempler på ting som også er vel så viktig medisin for hodet. Det må vi heller ikke glemme når vi har denne debatten.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva har statsråden lyst til å gjøre for å styrke arbeidet med psykisk helse i tiden som kommer?

**Statsråd Bent Høie [17:13:03]:** Tusen takk for en veldig viktig interpellasjon.

Selv om vi har greid å holde smitten lavere og samfunnet åpnere enn mange andre land gjennom koronapandemien, har det, som representanten påpeker, hatt en pris. Pandemien og de strenge smitteverntiltakene har ført til ekstra belastninger for mange, bl.a. aleneboere og studenter, som opplever ensomhet og isolasjon, eldre som savner mer kontakt med familie, permitterte som ikke har en jobb å gå til, og arbeidstakere som savner gode kollegaer – for å nevne noe.

Barn og unge er sterkt berørt av pandemien, med langvarige begrensninger i sosial kontakt og viktige møteplasser som skole, fritidsaktiviteter og aktivitets-tilbud.

Mange har følt seg ensomme og har hatt tunge tanker. Det er en naturlig reaksjon i en tid som denne. For de fleste vil dette gå over når hverdagen blir mer som før.

Samtidig vet vi at ensomhet kan føre til mer psykiske helseutfordringer, særlig for personer som allerede er sårbare. Vi vet at situasjonen er ekstra krevende for dem som ikke har det trygt hjemme. For dem som lever med vold i hjemmet, kan terskelen ha blitt enda høyere enn før for både å søke hjelp og få hjelp.

Jeg har vært tydelig på at tjenestene til sårbare grupper, spesielt til barn og unge, skal holdes åpne og være fysisk tilgjengelige så lenge det er smittevern- faglig forsvarlig. Helsestasjoner og skolehelsetjeneste er det viktigste lavterskeltilbudet til barn og unge. Derfor sendte jeg og kommunal- og moderniseringsministeren brev til alle ordførere hvor vi understreket at

helsesykepleiere som hovedregel ikke må brukes i arbeidet med smittesporing.

Helsestasjoner og skolehelsetjenesten ble i revidert nasjonalbudsjett for 2020 styrket med 75 mill. kr for å øke tilgjengeligheten. I 2021 er det omdisponert 35 mill. kr til satsing på digitale tjenester for barn og unge.

Psykisk helsevern for barn og unge har i stor grad opprettholdt aktiviteten under pandemien. Fysiske møter er i noen grad blitt erstattet av nettbaserte løsninger og telefon. Tall for 2020 viser at det ble utført 7 pst. flere polikliniske konsultasjoner for barn og unge i psykisk helsevern sammenlignet med 2019. Totalt ble det utført mer enn 900 000 sånne konsultasjoner i 2020.

Helsepersonell er en knapp ressurs under pandemien. Derfor mener jeg det er viktig å bygge videre på de kjente lavterskeltilbudene vi allerede har, og styrke arbeidet med psykisk helse. Vi har i mange år jobbet målrettet med å bygge opp bedre tjenester i kommunene ved å sørge for flere psykologer, flere helsesykepleiere, flere lavterskeltilbud og flere oppsøkende team. Men nå tar vi grep for at også kommunen kan gi gratis opplæring og utdanning i lavterskeltilbud til rask psykisk helsehjelp.

Jeg deler representantens bekymring for konsekvensene av de strenge smitteverntiltakene. Regjeringen har gjennom det siste året tatt flere grep for å ivareta de særlig sårbare gruppene, sist gjennom tiltaksplanen som ble behandlet i Stortinget i februar, med 100 mill. kr til å styrke barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker. Disse midlene vil kunne bidra til økt bemanning, bruk av ny teknologi og nye metoder, forebyggende tiltak og kompetansetiltak.

Det er også bevilget 100 mill. kr til å opprettholde viktige lavterskeltilbud i kommunene for personer med psykiske lidelser og ruslidelser. Mange med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer ble skadelidende da en del av lavterskeltilbudet stengte ned i mars i fjor. Dette tilskuddet styrker det kommunale psykisk helse- og rusarbeidet tross strenge krav til smittevern.

I tillegg åpner nå covid-19-forskriftens kapittel 5A for organiserte idrettsaktiviteter og fritidsaktiviteter for personer med psykisk helse- og rusproblemer så lenge dette gjennomføres utendørs, skjer i grupper på inntil fem, og at alle deltakerne kommer fra samme kommune. Sånne tilbud er viktige for å forebygge at psykisk helse- og rusproblemer forverres. Tilbudene gjør at mange kan beholde viktige rutiner i hverdagen, også i områder som har svært høyt smittetrykk, gjennom organisert trening, fotballag, turgrupper og andre sosiale aktiviteter utendørs, der det er lett å holde avstand.

Det er videre bevilget 10 mill. kr for å opprettholde særskilte lavterskeltilbud i kommuner til barn og unge i

2021 og i tillegg 170 mill. kr til tiltak i Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Flere hjelpetelefoner og chattetjenester er til sammen styrket med om lag 20 mill. kr det siste året.

Frivilligheten har også fått betydelige midler til å opprettholde aktivitet. Blant annet er det i 2020 og 2021 bevilget 75 mill. kr årlig til frivillige organisasjoner via Stiftelsen Dam for å lage møteplasser og aktiviteter for mennesker som er sosialt isolert som følge av smitteverntiltakene.

Det er videre bevilget 18,3 mill. kr i 2021 til tilskuddsordningen Mobilisering mot ensomhet, og barn og unge sammen med eldre er målgruppen for ordningen.

Siden november i fjor har Helsedirektoratet gjennomført brede befolkningsrettede kampanjer for å ivareta psykisk helse og livskvalitet og for å forebygge ensomhet. Deler av kampanjene er rettet mot barn og unge på flere digitale plattformer, og på helsenorge.no fins det flere digitale selvhjelpsverktøy som kan brukes av barn og unge ved angst, depresjon eller søvnplager. Men jeg mener vi fortsatt må ha en betydelig oppmerksomhet på psykisk helse i informasjon som går ut til befolkningen. Det er like viktig som oppfordringen til å følge smitteverntiltakene.

Det siste året er det bevilget betydelige midler til tiltak for flere grupper, både gjennom øremerkede tilskudd og rammeoverføringer til kommunene og sykehusene. Vi har tatt mange grep for å hjelpe barn og unge som sliter under pandemien. Vi må likevel erkjenne at ikke alle har fått den hjelpen de trenger i den langvarige krisen det norske samfunnet står i. Mange fagfolk har strukket seg langt for å gi flest mulig best mulig hjelp, men det er en presset situasjon mange steder, særlig når det gjelder barn og unge.

Antall døgnopphold og akutttopphold i psykisk helsevern av barn og unge har vært høyere i 2020 enn i 2019. Flere unge blir henvist til psykisk helsevern med mistanke om depresjoner og spiseforstyrrelser. Fagfolkene forteller at mange av dem som kommer, også er sykere enn tidligere. Derfor er det fortsatt behov for en kraftfull satsing på psykisk helse.

De som trenger behandling i spesialisthelsetjenesten, skal få det. Før pandemien ba vi helseregionene i samarbeid med andre instanser vurdere hvor stort behovet for psykisk helsehjelp vil bli i årene som kommer, og hvor stor kapasitet spesialisthelsetjenesten bør ha. Vi får svar på dette oppdraget denne våren. Det er altså et arbeid som startet før pandemien, men som er blitt enda mer aktualisert under pandemien.

Jeg er opptatt av at tiltakene skal være så målrettede som mulig, og har derfor også satt ned en ekspertgruppe som skal se på hvordan pandemien har virket



inn på befolkningens livskvalitet, psykisk helse og rusmiddelbruk. Gruppen skal komme med konkrete forslag til hvor innsatsen bør styrkes, og om det er nye tiltak som også bør vurderes. Ekspertgruppens rapport skal være ferdig innen 30. april i år. Vi vil bruke rapporten fra regjeringens side ved beslutninger om smitteverntiltak, men ikke minst for å se på hvilke nye tiltak innenfor psykisk helse og rus vi skal innføre eller forsterke både på kort og litt lengre sikt.

Vi må sørge for at tjenestene til dem som sliter psykisk, er lett tilgjengelige, og at kapasiteten er god nok både i kommunene og sykehusene. Pandemien er et forstørrelsesglass på helse- og omsorgstjenestene, både på våre styrker og på våre svakheter. Vi skal bruke det vi har sett, til å forbedre tjenestene til personer med psykiske helseutfordringer.

Jeg vil avslutningsvis vise til det statsministeren sa i sin redegjørelse for Stortinget i forrige uke:

«Vi har stått i denne krisen sammen. Vi skal også komme oss ut av denne krisen sammen.»

For mange av oss vil en normal hverdag være det vi lengter etter: å gjøre det som vil gjøre livet vårt normalt igjen. Men altfor mange vil bli stående igjen med langvarige utfordringer som følge av det en har opplevd under pandemien. De skal ikke bli stående igjen alene – vi skal også sammen gå ut av denne krisen.

**Mari Holm Lønseth (H) [17:22:26]:** La meg først få takke statsråden for et godt og utfyllende svar. Jeg synes det er veldig mange viktige tiltak man har jobbet mye og godt med, og som man også viser at man vil jobbe mye med framover.

Jeg synes også det er veldig viktig å understreke at tiltakene som settes inn, skal være målrettede, at vi vet at det som settes i verk, er kunnskapsbasert. Derfor er jeg veldig glad for denne ekspertgruppen som skal se på problemene både på lang og på kort sikt, og som skal komme med konkrete forslag. Jeg gleder meg veldig til å følge den gruppen og deres arbeid og hvordan regjeringen har tenkt å følge opp det.

Jeg er også helt enig i at det er klokt å fortsette å se på de lavterskeltilbudene vi har, og hvordan de kan utnyttes på en enda bedre måte. For eksempel har tilgangen på rask psykisk helsehjelp rundt omkring i de ulike kommunene vært et viktig prosjekt å få ut, men det er også viktig at kommunene som nå kanskje opplever et stort press på disse tjenestene, følger med, at de fortsatt blir opprettholdt. For eksempel i min egen hjemkommune, Trondheim, var det en periode et problem at det ikke var kapasitet i ordningen med rask psykisk helsehjelp, som gjorde at man heller ikke slapp inn nye. Det tror jeg det har blitt bedring på nå, men det

at kommunene også følger opp at man har tilgjengelige lavterskeltilbud, er viktig i tiden framover.

Det er også mulig å tenke seg at det er andre ting man kan gjøre framover. Ekspertgruppen er én ting, men jeg mener jo at man generelt burde ha økt forskningen på årsaken til at mange, særlig unge, opplever større grad av psykiske helseplager enn før. Det er viktig for å vite at de ressursene vi bruker, blir brukt riktig. Jeg mener også det er behov for å få på plass enda mer lavterskeltilbud, som jeg vel også var inne på, og også lett tilgjengelig informasjon for barn og unge.

Så mener jeg at den helsehjelpen vi gir, og den veiledningen vi gir, også må gis der unge er, og det er vel så viktig med tanke på å ha en åpen dør hos helsesykepleier. Men man må også være på nett, så en digital og tilgjengelig skolehelsetjeneste synes jeg vil være et viktig tiltak framover.

Jeg mener at vi også er nødt til å sørge for å ha et differensiert behandlingstilbud. Hver pasient er ulik. Derfor må man også ha muligheten til å velge forskjellig for å få det tilbudet som passer en selv best, f.eks. om det er medikamentfri behandling, eller om det er en annen type behandling som passer godt for en selv. Der synes jeg at fritt behandlingsvalg er et godt eksempel på at man har muligheten til å gjøre det, og det synes jeg også kunne vært klokt å få utvidet i tiden framover.

**Statsråd Bent Høie [17:25:37]:** Takk for tilbakemeldingen. Det er godt å få bekreftet at representanten Holm Lønseth og jeg er enige, siden vi tilhører samme parti, om hva som er utfordringen, og hva som bør være prioriteringene framover.

Det er slik at veldig mange vil ha behov for rask lavterskel, enkel hjelp. Det er kanskje noe vi snakker om altfor lite, at når det gjelder psykisk helse, er det slik at de fleste som får en psykisk helseutfordring en ikke takler selv, sammen med sine nærmeste, og har behov for hjelp, faktisk vil få veldig mye og god hjelp av veldig rask og enkel hjelp. For veldig mange er det ikke slik at dette er et område som krever veldig mye og veldig avansert hjelp. Veldig ofte vil ganske få timer f.eks. hos en person som kan noe om samtaleterapi, som har noe kompetanse på området – det å delta i lavterskeltilbud i kommunen, raskere psykisk helsehjelp – være det lille som skal til for å snu en utvikling. Det er veldig positivt, for veldig ofte når vi snakker om psykisk helse, skaper en nærmest et inntrykk av at hvis en får psykiske helseutfordringer, så er det lite hjelp å få – det er lite som hjelper, en må vente lenge, en blir alvorlig syk. Nei, veldig mange får hjelp, hjelpen virker veldig godt, og det er også ofte godt dokumentert at hjelpen er effektiv. Men vi må gi mer hjelp, ikke minst nå i den situasjonen som kommer framover, så lavterskeltilbud er viktig.

Jeg tror også vi må tenke at vi forhåpentligvis skal være på vei ut av denne pandemien i løpet av en sommer, en sommer der veldig mange av dem som har jobbet i tjenestene, har et sterkt behov for å ta fri fordi de har jobbet veldig mye. Det betyr at en del tilbud som er åpent ellers i året, vil være begrenset eller stengt om sommeren, og jeg tror det er viktig at vi nå begynner å tenke på hvordan vi kan mobilisere slik at det også er et tilbud i sommer, at det er møteplasser, at vi mobiliserer frivillig og ideell sektor.

Så ser vi dessverre en økning i henvisninger til den spesialiserte behandlingen av dem som henvises i dag, spesielt barn og unge, og tilbakemeldingen fra tjenesten er at en del av dem som henvises, og som har behov for hjelp, også er sykere. Derfor var det viktig at vi allerede før pandemien rammet oss, startet det nødvendige arbeidet med å ha en vurdering av hva som faktisk bør være tilbudet i den spesialiserte tjenesten innenfor psykisk helse, og hva som bør dimensjoneres framover. Det er veldig bra at vi får det arbeidet besvart i løpet av denne våren.

**Tage Pettersen (H) [17:28:56]:** La meg innledningsvis få lov til å takke interpellanten for å reise et uhyre viktig tema.

Vi kan på mange måter få bekreftet at økt ensomhet og psykisk uhelse er et voksende problem under pandemien. Selv har jeg snakket med Blå Kors, som bl.a. driver de to anonyme chattetjenestene for barn og ungdom mellom 9 og 19 år, SnakkOmPsyken.no og SnakkOmMobbing.no. Blå Kors melder om flere, lengre og tyngre samtaler, ungdommer som forteller om motløshet, håpløshet og mangel på framtidstro, og de merker en økning i alvorlige samtaler knyttet til utfordringer i familieforhold, spiseforstyrrelser, selvskading og selvmordstanker.

SnakkOmPsyken.no hadde i 2020 11 530 henvendelser, og de har hatt rundt 30 pst. økning i antall henvendelser i januar og februar i år. Ser vi på hva de snakket om i mars måned, altså helt ferske tilbakemeldinger, har samtaler om egen psykisk helse økt til 79 pst. av henvendelsene. I mars 2020 gjaldt dette 56 pst. av samtalene. Samtaler omkring selvmord har økt fra 22 pst. i 2020 til 34 pst. i mars i år.

Her kommer to sitat fra samtalene fra sist måned: Har ikke hørt noe fra BUP på flere uker, og de siste ukene har alt stupt i mørke.

Og: Helsesykepleieren på skolen er der sjelden. Man må først avtale time på grunn av korona, som jeg ikke vil. Jeg har ikke sett henne på flere uker, og døra hennes har ikke vært åpen på flere uker, noe den alltid er de dagene hun er der.

Vi er alle enige om at ensomhet og ulike psykiske utfordringer har hatt stort spillerom gjennom nå 13 måneder med pandemi og et samfunn som i store deler av landet har vært helt nedstengt. Men det har også regjeringens politikk forsøkt å ta høyde for. En rekke ekstraordinære budsjettstyrkinger har kommet på plass det siste året, og jeg har sett gjennom hva som er prioritert utover de ordinære budsjettene på områdene for barn og unge spesielt:

I RNB for 2020 bevilget vi bl.a. 75 mill. kr til frivillige organisasjoner og 400 mill. kr i tiltakspakke for sårbare barn og unge. Nysalderingen av budsjettet for 2020 inneholdt en tiltakspakke for sårbare grupper for julen på 25 mill. kr. I tilleggsproposisjonen om endringer i statsbudsjettet for 2021 ble det bevilget 158 mill. kr til ytterligere tiltak for sårbare grupper, bl.a. 75 mill. kr til forlengelse av stimuleringsprogrammet for helsefrivilligheten, 10 mill. kr til nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge, 10 mill. kr for tiltak for studenters psykiske helse og 7 mill. kr til Røde Kors sitt samtaletilbud, Kors på halsen. I behandlingen av Prop. 79 S for 2020–2021 nå i februar ble det vedtatt tiltak på over 2,2 mrd. kr, som vil komme sårbare grupper til gode, med bl.a. 500 mill. kr til kommunenes sommerskoletilbud, 100 mill. kr til barne- og ungdomspsykiatrien, 11 mill. kr til håndtering av pandemiens konsekvenser for studenters psykiske helse, 50 mill. kr til å ansette studenter i samskipnadene som skal sørge for gode sosiale tilbud til studentene, og 20 mill. kr til sosiale lavterskeltilbud for studenter, for å nevne noe.

Koronapandemien har satt et forstørrelsesglass på utfordringer i samfunnet vårt som også var der før krisen. Mange av dem som hadde det vanskelig fra før, har fått det enda vanskeligere. Forskjellen er at nå vet vi mer om hvem som har det vanskelig, og hvilke tiltak og tilbud som er viktige. Den kunnskapen forplikter oss.

Regjeringen har bevilget nærmere 3 mrd. kr de siste 13 månedene. Disse pengene må vi sørge for at brukes der de trengs aller mest, og i dette arbeidet spiller også kommunene en sentral rolle. De har kunnskapen, og de må bruke den slik at hjelpetilbudene blir best mulig og treffer dem med størst behov der ute. Så må vi sammen, alle sammen, sørge for at hjelpetilbudet er der for dem som trenger det også i lang tid framover. I tillegg til dette vet vi at en kontrollert gjenåpning av samfunnet og at flest mulig kommer tilbake i skole, jobb og aktivitet, også er avgjørende viktig.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

**Kari Kjønås Kjos (FrP) [17:33:37]:** «Alle» snakker om psykisk helse i disse dager, og dessverre med god

grunn. Et nedstengt samfunn i mer enn ett år tærer på noen hver.

Utfordringen er at folk sliter av totalt forskjellige grunner. De fleste takler nedstengingen, men har en ting som plager dem mye, og som forsterkes jo lenger tid det går.

Noen sliter på grunn av at de har mistet jobben, eller står i fare for å miste jobben. Noen har ingen frykt for å miste jobben, men blir gal av å sitte inne i en trang leilighet alene på hjemmekontor. Andre igjen har måttet jobbe svært mye, eller er til enhver tid utsatt for fare for å bli smittet av covid-19 ved utførelsen av jobben sin.

Ensomhet er tungt i det vanlige livet, men har blitt ekstremt mye mer gjennomtrengende det siste året. Mange som normalt ikke ville blitt rammet av ensomhet, har opplevd det nå. Dette gjelder kanskje særlig mennesker som har flyttet til et nytt sted, og studenter som har flyttet til en ny by grunnet studier. Der livet skulle preges av nye spennende bekjentskaper, har hverdagen blitt alenegang.

Så har vi alle dem som har en kjæreste eller nære pårørende som bor i et annet land. Vi har fått svært mange henvendelser om dette, og det er åpenbart at det for mange går på helsa løs.

Jeg er glad for at vi de siste årene har bygget opp helsetjenesten generelt, at vi har fått på plass psykologkompetanse i alle kommuner, mer lavterskeltilbud, mer FACT-tilbud og ikke minst en betydelig styrking av helsestasjonene. Jeg tør ikke tenke på hvor vi hadde stått i dag uten denne styrkingen i alle ledd de siste årene.

Når jeg som fortsatt har jobben min, og en mann og barn som også fortsatt har beholdt jobbene sine, og vi alle har vært friske hele tiden, likevel synes at dagene er tunge, er det ikke vanskelig å forstå at de som ikke har vært like heldige, sliter stadig mer.

Jeg savner vennene mine, slekta og kollegaer. Jeg savner at det skjer noe, og jeg savner å reise. Jeg savner rett og slett hverdagen min slik den var, og jeg savner det så mye at jeg innimellom føler at jeg blir gal av det. Og savnet øker i styrke for hver dag.

Jeg er overbevist om at det som vil ha aller størst effekt for psyken for oss alle, er å få tilbake livet vårt. At vi kan åpne samfunnet, samtidig som våren og sommeren gir oss sol, lys og varme, vil være viktig for veldig mange av dem som nå sliter.

Jeg ber derfor om at statsråden, regjeringen, Helse- og omsorgsdepartementet og Folkehelseinstituttet nå, mer enn noen gang tidligere, må veie de psykiske helseplagene opp mot smittetallene, når diskusjoner om åpning av samfunnet finner sted. Er vi i ferd med å betale en høy pris for å holde smitten nede? Hvilken ubotelig skade

påfører vi våre innbyggere og ikke minst de utsatte barna, de enslige og de eldre, ved å leve slik vi gjør nå?

Selvfølgelig må vi ruste helsetjenesten i alle ledd for å møte våre innbyggers behov for helsehjelp i dag, og ikke minst når dette endelig en gang er over. Det tar jeg som en selvfølge. Men mitt hovedbudskap er: Det aller beste for alles psykiske helse er å få ta tilbake livet vårt, og det haster for mange av oss.

**Nicholas Wilkinson (SV) [17:37:30]:** Jeg vil takke representanten for å reise denne diskusjonen.

Jeg fikk informasjon fra dem som jobber i Kors på Halsen, om at flere barn tenker på å ta sitt eget liv på grunn av pandemien og tiltakene. Mange er ensomme og psykisk syke. Det har blitt en stor økning i antall spiseforstyrrelser. På et sykehus i Oslo hadde de 67 pasienter på poliklinikken i 2018. Nå har antallet økt med 40 pst. I Vestfold har økningen vært på nesten 50 pst. dette året. En undersøkelse i regi av Folkehelseinstituttet viser at flere sliter med ensomhet og psykiske plager.

Problemet er at vi hadde en psykisk helsekrise før pandemien traff Norge. Høyre lovte at psykisk helse skulle få mer ressurser enn de andre delene av helsesektoren. De kalte det «den gylne regel». Jeg er enig med Psykologforeningen, som sa: «Den gylne regel er en politisk bløff.» SV har foreslått en psykisk helsekrisepakke fra sommeren 2020. Vi var helt alene. Regjeringen fremmet en krisepakke med titalls milliarder kroner, men de foreslo bare 22 mill. kr til psykisk helse i desember. Det viser at regjeringen ikke har forstått alvoret. Stortinget bedret ordningen litt, men det er store mangler akkurat nå.

SV har bedt, og ber igjen, helseministeren om å få en psykisk helsekrisepakke, som må vare også etter at pandemien er slått ned. Skadene på psykisk helse blir ikke rettet opp automatisk bare fordi smittetallene går nedover. SV foreslo i budsjettet nesten 700 mill. kr mer til psykisk helse enn regjeringen, og vi håper de andre partiene forstår alvoret og støtter en psykisk helsekrisepakke.

Ett av problemene er at psykisk syke ikke får hele behandlingen og ikke blir friske nok. En rapport fra Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse viser at 92 pst. av informantene minst én gang hadde opplevd at behandlingen ble avsluttet før de var ferdigbehandlet. Den årlige rapporten fra Sintef viser at det ikke er flere årsverk per innbygger til psykisk helse for voksne dette året.

Under denne regjeringen har vi mistet 500 plasser i døgnbehandling for psykisk syke. SV fikk flertall på Stortinget, sammen med Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, for å stoppe nedleggingene. Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti stemte imot. Jeg

forventer at regjeringen stopper og følger vedtaket fra Stortinget, slik at ingen plasser blir kuttet.

Jeg spør helseministeren: Kan han forsikre meg og SV om at ingen døgnplasser innen psykisk helse blir lagt ned?

**Kristin Ørmen Johnsen (H) [17:42:36]:** Først takk til representanten Mari Holm Lønseth for å ta opp et utrolig viktig tema. Koronakrisen forstørker utfordringene for utsatte barn og unge, og det er det jeg vil fokusere på i dette innlegget.

Psykologspesialisten Ingvild Stjernen Tisløv sa til NRK: «Å takle lange perioder uten fritidstilbud avhenger av hvor og hvordan du bor og hvilke ressurser du har tilgang på.» Reduksjon i fritidstilbud og skolegang går særlig ut over barn med foreldre som sliter fra før. Fristedene og møteplassene ble borte under koronaen. Mange barn og unge er ensomme og mangler sosial omgang. Som en ungdom sa til Aftenposten: «Tilholdsstedet mitt er Deli de Luca.» Derfor venter vi på at samfunnet skal åpne. Noen har faktisk ikke vært på et sosialt arrangement på ett år.

Statsråden har redegjort for det arbeidet regjeringen gjør innen psykisk helse, og jeg må si jeg er stolt av å være en del av en regjering som har jobbet med det systematisk siden 2013. Det jeg vil fokusere på, er det forebyggende arbeidet, ikke minst at man må ha kompetanse i tjenesten.

Rapporter fra Barne- og ungdomsdepartementet viser at krisen forstørker problemene, og en rapport fra Røde Kors viser at ett av seks barn forteller om en eller annen form for vold eller overgrep under koronakrisen. Det er en tverrdepartemental handlingsplan mot vold og overgrep som skal gå fram til 2021, og en av de store satsingene i den planen er nettopp at man trenger mer systematisk og bedre kompetanse i tjenesten på alle nivåer. Det starter regjeringen med nå, med ny barnevernslov, som bl.a. fordrer at man skal ha økt kompetanse i den kommunale tjenesten, slik at man kan gi tilbud til utsatte barn.

Det er bekymringsfullt at helsestasjoner melder om færre henvendelser enn før, det er faktisk tilfellet, og det er en bekymring for etterslep av saker.

Flere tiltak er satt i verk for å forebygge svikt i psykisk helsevern. Kommunene har fått større tilskudd for å inkludere idrett, friluftsliv, kultur og frivillighet. De utgjør nå til sammen 450 mill. kr. i statsbudsjettet for 2021. Det er en god start for kommunene til å prioritere dette.

Vi utvikler også et prøveprosjekt med en nasjonal fritidskortordning for at alle skal få delta i idrett og kultur. Men det fordrer jo at samfunnet åpnes, og det er viktig. Representanten Kjønås Kjos var inne på det.

Når det gjelder barnefattigdom, som jeg mener er en spesiell utfordring i koronakrisen, har regjeringen økt barnetrygden. Vi er vel de første som har gjort det på seks år. Det er innført gratis kjernetid i barnehager, og enkelte kommuner har også gratis etter-skoletid-tilbud med lekselesing og måltider.

Man må ha noen å snakke med, man må ha en til-litsperson, enten det er en helsesykepleier, en lærer eller en trener. Det er det som har manglet nå. Jeg er glad for at helseministeren stadig presiserer at tilbudet på helsestasjonen skal være oppe, og for at det er gitt ganske mange midler til nettbaserte løsninger til organisasjoner, slik at man kan henvende seg til lavterskel-tilbud. Mange gjør det, men det som er viktig, er jo å sette seg ned og gjerne sette seg ved siden av en som sliter og trenger hjelp.

Det er også viktig at kommunene prioriterer opp utsatte barn og unge og utarbeider konkrete handlingsplaner for å forebygge svikt i psykisk helsevern. Man må mobilisere frivillige innen idrett og kultur – alt fra Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon til næringslivet, som kan gi sommerjobb til unge som har følt seg ensomme og utenfor.

Reparasjon av psykisk helse er ingen kvikkfix. Jeg er glad for at regjeringen tar dette på alvor, og vil fortsatt jobbe med å sette psykisk helse på dagsordenen.

**Kjersti Toppe (Sp) [17:47:59]:** Eg starta dagen i dag med ein debatt i anledning framlegginga av Helsepolitisk barometer. Eit av spørsmåla som var stilt der, var om psykisk helse. Svaret frå folk i Noreg var at svært få, berre 11 pst., hadde eit bra inntrykk av helsetenester som vert gitt til personar med psykiske helseplager. Det er eit veldig lågt tal. 37 pst. vurderte tilbodet som dårleg. Det var ikkje meir enn 5 pst. av dei spurde som meinte at skulen klarar å handtera barn og unge som slit med psykiske helseutfordringar. Viss vi hadde fått sånne svar på eit anna område i helsepolitikken, hadde det nok vorte større ramaskrik, for dette er nedslåande. Det var gjennomgåande at folk, dei fleste, svarte at psykisk helsehjelp var blant dei områda ein meinte at regjeringa burde prioritera.

Det har vore sagt mykje i denne debatten. Vi er i ein pandemi, og det er ein spesiell situasjon. Det har vore mange medieoppslag om at pandemien har ført til ein rekordpågang til barne- og ungdomspsykiatrien. Blant anna var det eit oppslag i Bergensavisen i helga der klinikkleiaren for barne- og ungdomspsykiatrien i Helse Bergen stod fram og sa at talet på tilvisingar hadde auka med 25 pst. berre etter nyttår. Dei hadde sett i gang kriseplanar, men det var ikkje så enkelt, ingen kvikkfix. Det alvorlege var at dei var bekymra fordi barn og unge som kom, var mykje sjukare enn før, og dei var yngre.

Spesielt var ho bekymra for at det var så mange unge som kom med alvorleg anoreksi, barn heilt ned i 12-årsalderen. Anoreksi er ein av dei vanskelegaste psykiske lidingane å handtera – svake behandlingsresultat og høg dødsrate. Dette er hennar utsegn. Eg vil seia at er det éin ting vi må fokusera på, er det at vi klarar å gi eit godt tilbod under pandemien, ikkje berre eit godt tilbod, men eit heilt nødvendig tilbod til unge med alvorlege spiseforstyrningar, for her kan det stå om liv.

Eg har òg fått tilbakemelding frå Rådgivning om spiseforstyrrelser, som eg òg veit har skrive eit brev til Helse- og omsorgsdepartementet der dei ber om meir midlar. Dei rapporterer òg om ein enorm pågang, og det gjeld alvorleg sjukdom, spiseforstyrningar, der òg. Dei har hatt ein auke i førespurnader på over 100 pst., og så mykje som 60 pst. ser dei på som alvorlege tilstandar. ROS, altså Rådgivning om spiseforstyrrelser, skreiv vi om i budsjettet med ei tilvising til å gi dei meir midlar i revidert. Dei fekk halvert tilskotet sitt frå Helsedirektoratet i 2019 og står i den situasjonen at dei no har mindre midlar enn det dei elles har hatt. Det håpar eg at vi kan få til ei ordning på. Det er vel anvende pengar.

Så har eg sjølvsagt lyst til å spreia litt kritikk inn i denne debatten der veldig mange Høgre-talarar snakkar fint om kva ein har fått til. Sjølvsagt er det sånn at veldig mykje er gjort, eg skal seia det. Vi snakkar veldig mykje om beredskapen i samfunnet for alt frå smittevernutstyr til intensivplassar, men vi har snakka for lite om kva beredskap vi har for den psykiske helsa til barn og unge. Den har vi ikkje hatt. Vi har hatt eit tilbod innan psykisk helsevern som ikkje eingong har vore tilstrekkeleg i ein normalsituasjon. Vi har tal på at så mange som ein av tre som vert tilviste, vert avviste. Vi har enormt mange kritiske rapportar frå Barneombudet og frå Ukom, som seier at det ikkje manglar på planar, men likevel står vi her, og problema er dei same år etter år. Vi veit at pakkelop for psykisk helse har fått stryk i rapportar. Den gylne regelen vert ikkje følgt opp, og forslaget frå opposisjonen om å styrkja barne- og ungdomspsykiatrien og få ei stortingsmelding om dette har vorte stemt ned gong på gong. Eg håpar at dette kan vera ein vekkjar òg for regjeringa, at vi må styrkja tilbodet til barn og unge mellom pandemiår for å gi dei eit godt tilbod i ein pandemi.

**Carl-Erik Grimstad (V) [17:53:24]:** Takk til interpellanten og til helse- og omsorgsministeren for å ha leddet oss inn i denne solide gjennomgangen av psykiske helseutfordringar under denne pandemien og noen av tiltakene for å møte dem. Takk også til medlemmer av opposisjonen for å ha bidratt til å utdype dette temaet, denne pandemien som nesten har fiksjonens uvirkelighet over seg.

Det har vært sagt et par ganger at pandemien er et forstørrelsesglass på helseutfordringer i Norge. Den er også et forstørrelsesglass på budsjettene, så vidt jeg har kunnet se det. Det har vel i og for seg også helseministeren understreket med en gjennomgang av det som faktisk er bevilget. Nå kan ikke alt gjøres med penger, og mye av det som nå må brukes i erfaringen av hvordan vi skal møte en senere krise av denne typen, må dreie seg om at vi nå klarer å snakke oss fram til en beredskap for psykisk helse, som også representanten Toppe var innom.

I forrige uke hadde jeg et møte med Medisinsk studentutvalg ved fakultetet på Universitetet i Oslo. Der snakket man mye om kvaliteten på undervisningen og på undervisningstilbudet som har blitt gitt. Nå er ikke dette en debatt om kvalitet på academia, men noe av det som ble trukket fram, var følelsen av å sakke akterut i utdanningsløpet, og hvordan det i seg selv er en psykisk belastning. Mange av dem hadde f.eks. opplevd timer i disseksjon bli redusert til et Teams-møte hvor man ble vist plansjer av hvordan ting skulle gjøres. Mens man vanligvis står i et auditorium eller en sal og får nær sagt nær kjennskap til faget, ble man nå henvist til digitale medier. Det kan umulig være en rett måte å møte undervisningen på. Det er selvfølgelig helt nødvendig i den situasjonen vi har stått oppe i, men de betraktet det som en belastning, og de følte seg akterutseilt.

Studenttilværelsen er på mange måter en viktig sosialiseringperiode. Man sosialiseres inn i et voksent liv. Men sosialisering er det motsatte av isolasjon, og det at man nå har mistet ett og kanskje to år av sin utdanning uten å kunne møte venner eller være i kollokvier, må også være en belastning. Jeg kan bare tenke tilbake til min egen studietid for å ha noen følelse av hvordan det måtte være.

Den FHI-undersøkelsen som interpellanten viste til, med 26 000 svar på spørreskjemaet som ble sendt ut fra FHI – 44 pst. svarte, det var meget høyt – viste at flere og flere sliter, unge og aleneboende i særlig grad, og at én av tre studenter føler seg ensom. Det er bare en av de mange utfordringene som møter denne gruppen unge, og verst er det i Bergen og Oslo, der det er størst smittestrykk. Det er helt åpenbart at viktige tiltak må settes inn spesielt i denne gruppen i tiden framover.

Internasjonale undersøkelser viser også til at angst og depresjon følger i kjølvannet av covid-pandemien. På Haukeland er det i en undersøkelse vist til at 60 pst. sliter med senvirkninger av pandemien. Det er en kjent sak i fagmiljøet av virusinfeksjoner fører til psykiske lidelser, en slags form for PTSD, som mange beskriver det som.

Jeg tror ikke det hjelper stort for mange unge at vi som er veletablerte, med boliger der vi kan gå fra rom til rom, uttrykker sympati og medfølelse med hun som sitter på ett rom nærmest i isolasjon. Jeg tror vi får mer igjen for å vise handling i tiden som kommer. Jeg er veldig glad for at medlemmer av familie- og kulturkomiteen har deltatt på dette, for det er åpenbart at mange av de tiltakene som må settes inn, må komme i den sektoren.

**Lars Haltbrekken (SV) [17:58:45]:** Først vil jeg takke interpellanten for å reise en utrolig viktig debatt. Det siste året har mange slitt, men de som har slitt mest, har vært de unge, studenter som bor alene på en liten hybel, skoleungdom som ikke får muligheten til å leve en normal ungdomstid, og mennesker som bor alene. Livet har for mange blitt satt på vent. Tiden man som ungdom skulle bruke på å være sammen med venner, på å gå på fest, på jakt etter en kjæreste, er erstattet av alenetid på hybel.

I perioden fra 18. november til 4. desember ble i overkant av 58 000 nordmenn invitert til en omfattende spørreundersøkelse om smitteverntiltak, livskvalitet og psykisk helse. Undersøkelsen ble gjennomført i Oslo, Agder, Nordland og Vestlandet. Resultatene viser at flere sliter med ensomhet og psykiske plager. Unge og aleneboende sliter mest. Blant studentene er én av tre ensomme. Én av fire er ikke fornøyd med livet.

Pandemien har, som flere i debatten har påpekt, ført oss inn i en psykisk helsekrise. Det er ingen overraskelse at det å ta fra folk fellesskap, forutsigbarhet og økonomisk trygghet også gjør livet vanskeligere å leve, både for dem som hadde det vanskelig fra før, og for folk som har mestret livet fint til nå.

Det oppdages jevnlig unge med psykiske vansker. Alvorlige psykiske lidelser har ofte sin debut i ungdomstiden. Vi har også ungdom som skal overføres fra barne- og ungdomspsykiatrien til voksenpsykiatrien. Det siste året har mennesker som trenger hjelp fra de distriktpspsykiatriske sentrene, ofte vært henvist til å møte behandlere via skjerm. Det er utfordrende for mange, og spesielt for sårbare ungdommer, å skulle bygge en ny relasjon til en behandler gjennom en skjerm. Det er også stor sannsynlighet for at behandlere går glipp av viktige observasjonsmuligheter som man har når man møtes fysisk. For enkelte psykiske lidelser og vansker er gruppebehandling den beste måten å få hjelp på, og dette lar seg vanskelig gjøre digitalt.

Private psykologer tar imot pasienter fysisk. Det gjør også andre behandlere, som massører, tannleger, frisører og andre, men ved de distriktpspsykiatriske sentrene har det ikke alltid vært mulig å få til fysisk opp-

møte, og de har derfor henvist nye pasienter til skjermmøte. Vi håper derfor at helseministeren kan se på dette og sørge for at det er fysisk oppmøte som også er hovedregelen ved de distriktpspsykiatriske sentrene.

**Mari Holm Lønseth (H) [18:02:18]:** Tusen takk til alle som har deltatt i debatten. Det er en viktig start på en debatt som i og for seg har pågått, men som vi er nødt til å fortsette å føre framover.

Jeg tenkte jeg skulle kommentere kort noen av de tingene som er tatt opp i debatten.

Wilkinson tar opp den gylne regel. Det er riktig at denne regjeringen har gjeninnført den, som hans eget parti i regjering var med på å fjerne, og selv om måloppnåelsen kanskje varierer fra år til år, har den gylne regel vært et viktig skifte for å få et løft for psykisk helse. Under pandemien har man sørget for at man har overført mye penger til kommunene, men ikke minst også til sykehusene, som faktisk har ansvaret for at pengene blir brukt på psykiske helsetiltak. Så jeg mener det rett og slett ikke er riktig å si at regjeringen heller ikke har prioritert dette under pandemien. Det er i flere krisepakker, sammen med Fremskrittspartiet, bevilget mer penger til dette.

Det jeg mener debatten viser på en god måte, er at vi i årene som kommer fortsatt er nødt til å ta godt tak i dette. Vi trenger fortsatt et bedre kunnskapsgrunnlag. Vi er nødt til å bruke det kunnskapsgrunnlaget vi har, godt. Vi er nødt til å gjøre de lavterskeltilbudene som finnes, godt kjent, og også opplyse om at fastlegen er en god vei inn for å gi god behandling, men ikke minst også i tiden framover fortsette å mobilisere frivilligheten, som er viktig for å gi dem som trenger det, god hjelp og meningsfulle opplevelser.

**Statsråd Bent Høie [18:04:06]:** Jeg vil også takke for en god og viktig debatt. Jeg vil igjen vise til det statsministeren sa i redegjørelsen i forrige uke, at regjeringen vil, bl.a. i revidert nasjonalbudsjett, komme tilbake med konkrete tiltak for å ta Norge ut av krisen. Det vil også omhandle tiltak på dette området, så det er heldigvis ikke siste gangen vi diskuterer dette i Stortinget. Jeg tror det er viktig at vi får ha gode diskusjoner om dette og gjøre gode vedtak før Stortinget går fra hverandre før sommeren.

Representanten Wilkinson spør om jeg kan sikre at nye døgnplasser ikke legges ned, og svaret på det er ja; det er en oppfølging av et vedtak som Stortinget har gjort på dette området, som selvfølgelig kommer til å bli fulgt opp. Men jeg mener at det arbeidet som ble igangsatt av regjeringen før pandemien, er viktigere, nemlig en grundig gjennomgang av hva behovet videre faktisk skal være for spesialisert psykisk helsehjelp – slik at vi ikke bare hele veien har denne diskusjonen

om døgnplasser eller ikke døgnplasser, men faktisk prøver å få et felles grunnlag for å ha en plattform til å diskutere hvor behovet egentlig er, og hvordan innsatsen skal være framover. Jeg ser veldig fram til det arbeidet, som skal slutføres nå i løpet av de nærmeste ukene.

Så viser representanten Toppe til Helsepolitisk barometer og at mange der mener at vi har et dårlig psykisk helsetilbud i Norge. Det mener jeg er en alvorlig tilbakemelding. Men jeg mener at det også handler om måten vi snakker om dette tilbudet på, for jeg mener at vi i veldig stor grad har veldig mange gode tilbud, og at vi i større grad bør få fram at vi i Norge har et psykisk helsetilbud, et stort og variert tilbud og mange flinke fagfolk som gir tilbud som hjelper. Altfor ofte når en snakker om psykisk helse, snakker en bare om det som er vanskelig, det som ikke fungerer, om de utfordringene vi har. Dette handler ikke om å underslå at ting kan bli bedre, men jeg tror at vi har behov for rett og slett å skape en tro i befolkningen på at hvis en har psykiske helseutfordringer, så er det faktisk god hjelp å få for de aller fleste – uten at en da samtidig underslår at det er mennesker som har behov for hjelp, og som ikke får den hjelpen de hadde ønsket.

Så spør representanten Lars Haltbrekken om jeg kan sørge for at de som skal få hjelp ved DPS-ene, får lov til å møte fysisk. Svaret på det er at hvis pasienten og behandleren mener at det er nødvendig for å gi god hjelp, så bør en møte fysisk. Men det er veldig mange av disse konsultasjonene som med fordel fortsatt bør gis digitalt, ikke minst fordi mange unge mennesker synes det er en bedre måte å få behandling og hjelp på.

**Presidenten:** Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [18:07:18]

*Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Arne Nævra og Solfrid Lerbrekk om flom- og skredsikring og Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om klimatilpasning og styrket flom- og skredforebygging (Innst. 316 S (2020–2021), jf. Dokument 8:90 S (2020–2021) og Dokument 8:92 S (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt med medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa. Dei som måtte

teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

**Runar Sjøstad (A) [18:08:29]** (ordfører for saken): Først vil jeg begynne med å takke forslagsstillerne og komitémedlemmene for samarbeidet. Innstillingen er lagt fram, og den er kjent, så jeg vil si litt mer om Arbeiderpartiets syn.

Etter en rekordvåt høst og en tragisk skredkatasotrofe ved utgangen av fjoråret ble vi smertelig påminnet om hvor sårbare vi er overfor sterke naturkrefter. Klimaendringene fører til mer nedbør, kraftigere nedbør, ekstremvær og ødeleggelse. Vi kan aldri sikre oss 100 prosent, men vi må være bedre forberedt på hyppigere flom og skred, og vi må sørge for å forebygge for å forhindre ulykker og katastrofer.

NVE har en viktig oppgave med å kartlegge risiko og å forebygge og begrense skader som følge av flom og skred, som en konsekvens av bl.a. klimaendringer. Mange kommuner har ennå ikke utført nødvendig og viktig faresonekartlegging og kan dra nytte av NVE i arealplanlegging som skal sikre mot risiko knyttet til flom og skred i vassdrag. I tillegg vet vi at det er stort etterslep innen vann og avløp. Det er behov for betydelige investeringer de nærmeste årene.

NVE leverte i desember 2016 en rapport som slo fast at dagens bevilgningsnivå gjør at mange sikringsprosjekter ikke kan gjennomføres. Samtidig viser NVE til at økte bevilgninger ville kunne ført til reduserte kostnader for samfunnet ved flom- og skredhendelser. I statsbudsjettet for 2021 ble det likevel avsatt ti ganger mindre til forebyggende flom- og skredsikring enn det NVE anbefaler for å sikre Norge mot alvorlige hendelser. Dette reagerte flere bransjeorganisasjoner på, og med dagens bevilgningstempo vil det ta minst tolv år å dekke det behovet NVE har identifisert og estimert.

Økte bevilgninger ville kunne ført til reduserte kostnader for samfunnet ved flom- og skredhendelser gjennom direkte kostnader til reparasjon av bygninger og infrastruktur, samt følgekostnader av brudd i infrastruktur.

All erfaring viser at det er klokere og billigere å forebygge framfor å reparere skader i ettertid, noe som er godt dokumentert. I tillegg til dette vet vi at mange som lever og bor i flom- og rasutsatte områder, føler stor grad av usikkerhet og frykt – frykt for at liv, helse og verdier skal gå tapt. Det er for stor avstand mellom budsjett og reelt behov. Derfor har Arbeiderpartiet i sine alternative budsjetter foreslått betydelige økninger i tilskudd til tiltak mot klimaendringer og ekstremvær, flom og skred, til forebygging, til sikring og til utstyr og kunnskap.

**Liv Kari Eskeland (H) [18:11:44]:** Eg trur me er uni-sont einige om at flaum og skred er viktig å prioritera òg framover. Slik sett er det bra at me får løfta problemstillingane opp i stortingssalen gjennom dette representantforslaget, og på den måten òg får åskodeleggjort det arbeidet som regjeringa no er i gang med på området.

Me fekk alle ein gruffull og alvorleg vekkjar gjennom nokre døgn i romjula, og det er stor einigheit om at det er ein situasjon som me ikkje ønskjer å oppleva om att. Regjeringa har lenge jobba med tematikken flaum og skred, og her er det viktig både å gå i djupna av det og sjå at me har den rette systematikken i arbeidet, og – sjølv sagt – å finna årsakssamanhengen til kvifor dette skredet konkret fekk slike katastrofale følgjer.

Det er ikkje vanskeleg å forstå at det er ønske om handling når slike hendingar finn stad, men for Høgre er det viktig at me held fram med det systematiske arbeidet me har starta på, og ikkje hoppar til forhasta slutningar og tiltak som ikkje følgjer av kunnskapsbasert tilnærming.

Sjølv om det ligg mykje klokskap i denne salen, må me nok erkjenna at eit fagleg grunnlag for kva tiltak som er rette å gjera, nok ligg utanfor dette rommet. Sånn sett må me ha tolmod og ta oss tid til å lytta til dei som best kan rettleva oss til å ta dei rette avgjerdene.

Me er veldig glade for at regjeringa har prioritert arbeidet med flaum- og skredforebygging, både gjennom systematisk arbeid og gjennom årlege løyvingar. Så får me setja vår lit til at fagkunnskapen finn dei gode tilnærmingane, sånn at me etter kvart kan ta dei gode og rette vala.

Ekstremver vil utfordra oss ytterlegare i åra som kjem. I dag har me hatt røysting i samband med klimameldinga, og desse sakene heng saman. Ved å ta klimændringane på alvor og bremsa dei gjennom systematisk og godt klimaarbeid vil me leggja til rette for reduserte konsekvensar av ekstremver, flaum og skred. Sånn sett er det difor bra at me no har hatt ein så grundig gjennomgang av mål og tiltak på området.

For oss vert det difor viktig å visa at me saman med næringslivet og befolkninga er villige til å gjera dei grepa som me meiner er naudsynte for å bremsa årsakene til flaum og skred, og me har no staka ut ein kurs for klimaarbeidet som vil bidra til at Noreg òg i framtida vil kunna nyttast til busetnad og trygg ferdsel langs vegane våre. Det er på den måten me best vil kunna førebyggja og sleppa å reparera.

**Presidenten:** Presidenten vil gjerne uttrykka håp om at det vert noko enklare røysting enn det vart i samband med klimameldinga i dag. (Munterheit i salen.)

**Gisle Meininger Saudland (FrP) [18:14:52]:** Norge er et langstrakt land med infrastruktur fra Lindesnes i

sør til Hammerfest i nord, og tidvis blir vi utsatt for flom, skred, ras osv. Hver gang det inntreffer, er det én gang for mye. Det fører til materielle skader, men også noen ganger til personskader og til at liv går tapt, dessverre.

Klimaendringene fører til endret vær, men samtidig er det ikke grunn til å tro at enhver flom, skogbrann og nedbør er knyttet til menneskeskapte klimændringer. Uavhengig av det er det viktig å sikre liv og verdier mot ekstremvær. Derfor bevilget Fremskrittspartiet rekordmye til flom- og skredforebygging da vi satt i regjering, og i vårt alternative statsbudsjett for 2021 bevilget vi 200 mill. kr ekstra til flom- og skredforebygging.

Norge har et statsbudsjett på 1 500 mrd. kr., og Fremskrittspartiet vil bruke mer penger på å sikre oss mot flom og skred. Det kommer vi til å kjempe for i framtidige statsbudsjetter, men vi vil ikke binde Stortinget, framtidige storting og framtidige budsjetter med et løst Dokument 8-forslag.

En av de viktigste tingene vi kan gjøre, er bl.a. å bygge ny og moderne infrastruktur. Derfor ønsker Fremskrittspartiet i motsetning til forslagsstillerne å bygge nye, moderne veistrekninger – erstatte gamle, rasutsatte veistrekninger med nye moderne og sikre veier som er både klimatilpassede og værbestandige. Derfor bruker vi bl.a. også mer penger på rassikring, nybygging og sikring. Vi vil bygge flere hundre kilometer ny motorvei og har bl.a. doblet den nasjonale transportplanen i forhold til hva de rød-grønne, med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, la inn. Der er det også veldig mye penger som vil påvirke dette arbeidet.

Til slutt vil jeg si at i tillegg til å bruke mer penger på Nasjonal transportplan vil vi nå før sommeren ha et alternativt budsjett. Vi kommer også til å ha en debatt om Nasjonal transportplan i denne sal. Der kommer Fremskrittspartiet til å ta til orde for mer flom- og skredmidler, uavhengig av forslaget her – bare så det er sagt – fordi mer penger til flom- og skredsikring er viktig for Fremskrittspartiet.

**Ole André Myhrvold (Sp) [18:17:44]:** For å begynne med det viktigste: Det er fortsatt grunn til bekymring når det gjelder flom og skred. Senterpartiet har derfor ved hver eneste korsvei i denne perioden foreslått å styrke bevilgningene til flom- og skredforebygging betydelig, i tråd med anbefalinger gitt av bl.a. NVE.

Over lengre tid har vi gjentatte ganger løftet behovet for flomsikringstiltak og langsiktig arbeid med flom- og skredforebygging. Vi synes derfor representantforslaget er fortjenstfullt og er glad for at vi i dag kan få være med og løfte problemstillingen, som er betydelig i hele landet.



Flom og skred står hvert år for store ødeleggelser, i form av både naturskader og skader på bygninger, infrastruktur og innbo, som koster det offentlige, ikke minst det private, store summer. Klimaendringene, som vi har diskutert tidligere denne uken, vil bidra til å forsterke dette gjennom et våtere, varmere og villere klima.

Behovet for aktiv klimatilpassning for i størst mulig grad å forhindre naturskader som følge av flom og skred er utrolig viktig, og det er grunn til å understreke at flom og skred er like mye et beredskapsspørsmål som et spørsmål om naturødeleggelser og økonomiske verdier. I tillegg trues verdifull matjord langs elvedrag av økte nedbørmengder og mer overflatevann, mens utsatte veistrekninger utgjør en fare for sikkerheten på veiene i store deler av landet.

Forslaget vi har til behandling i dag, reiser en del aktuelle problemstillinger og er med på å løfte en viktig sak på en tidspunkt der flom og skred er satt på dagsordenen gjennom de dramatiske hendelsene på Gjerdrum. Senterpartiet mener likevel at dette området, på grunn av tilbakevendende utfordringer med varierende alvorlighetsgrad, fortjener større oppmerksomhet og en grundigere behandling enn det vi klarer å gjøre gjennom et Dokument 8-forslag her i dag. Vi mener derfor det er på høy tid at Stortinget blir forelagt en sak med en mer helhetlig tilnærming til problemstillingene, med tilhørende bredt og solid kunnskapsgrunnlag.

Stortinget har ikke fått en melding om flom- og skredproblematikken siden 2011–2012. Senterpartiet ser at utviklingen når det gjelder flom og skred de siste årene, med de klimaendringene vi står midt oppe i, og ikke minst med den tragiske hendelsen jeg har referert til, tilsier at det er behov for en samlet gjennomgang av flom- og skredutfordringene i Norge, og vi fremmer derfor et forslag om det her i dag.

Vi har også gjennom behandlingen av denne saken gjort oppmerksom på at i de tilfeller fylkeskommunene får ødelagt vei eller annen infrastruktur, må det løses innenfor rammen av fylkeskommunenes egne budsjetter. Dette er i motsetning til primærkommunene, der det eksisterer erstatningsordninger knyttet til naturskader som flom, ras og skred. Senterpartiet mener at dette er et litt merkelig skille, da det er i alles interesse at det både forebygges og ryddes opp etter flom og skred uten at det går på bekostning av nødvendige tjenester til innbyggerne, enten det er kommunene eller fylkeskommunene.

Jeg tar opp forslagene fra Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne.

**Presidenten:** Representanten Ole André Myhrvold har teke opp dei forslaga han refererte til.

**Lars Haltbrekken (SV) [18:21:08]:** Det tragiske leirskredet på Gjerdrum ved nyttår har vist hvor sårbare vi som samfunn er. Vi kan ikke slå fast at leirskredet på Gjerdrum var forårsaket av klimaendringer, men det vi vet, er at med økende klimaendringer vil vi få kraftigere nedbør, regnflommer, stigende havnivå og flere skred i årene framover. Samfunnet må klimatilpasses til mer ekstremvær.

Samtidig har NVE innrømmet at det er en reell fare for at de ikke klarer å fange opp og forhindre farlige utbyggingsprosjekter rundt omkring i landet, på grunn av ressursmangel. Etter skredet i Gjerdrum ble det satt ned en kommisjon som skal se på årsakene til dette fatale skredet. Det er et uhyre viktig arbeid som dette utvalget er i gang med, men vi mener at vi ikke bare kan sitte og vente på rapportene som kommer i høst og neste år. Vi håper derfor at regjeringen vil tenke seg om en gang til og likevel gi mer bevilgninger til flom- og skredsikring når revidert nasjonalbudsjett skal legges fram i mai.

NVE har lenge etterspurt en kraftig opptrapping av arbeidet med flom- og skredsikring. De anslår at det vil koste omtrent 4 mrd. kr å gjennomføre dagens kjente behov for store sikringstiltak mot flom og skred. I et brev til Stortinget skriver olje- og energiministeren at den økte bevilgningen på 13 mill. kr til flom- og skredforebygging er i tråd med NVEs anbefalinger. Da må jeg påpeke at dette er en veldig beskjeden økning sammenlignet med det totale behovet for flom- og skredsikringstiltak, som er på flere milliarder. Ifølge uttalelser fra NVE er det også lite penger sammenlignet med det faktiske behovet. Når en så lav ekstrabevilgning begrunnes med at det er dette direktoratet vil klare å utnytte og gjennomføre av ytterligere flom- og skredsikringsarbeid i løpet av 2021, viser det behovet for en kraftigere og langt mer langsiktig satsing på å bygge opp kapasiteten i NVE.

De flommene og skredene som vi har vært vitne til de senere årene, må føre til at vi får en mer kraftfull innsats for å forebygge disse hendelsene. Det hadde derfor vært på tide med en systematisk kartlegging av behovet og en egen stortingsmelding om saken.

Jeg tar med dette opp de forslagene som SV er en del av.

**Presidenten:** Då har representanten Lars Haltbrekken teke opp dei forslaga han refererte til.

**Per Espen Stoknes (MDG) [18:24:10]:** Klimaendringene er her. I årene som kommer, vil været bli mer og mer ugjestmildt, ikke minst i nord og i vårt langstrakte land mot vest. Vi må forvente mer styrtregn, flere ras, mer stormflo og flere naturskader. Dette kommer til å bli enormt dyrt, men hvis vi gjør smarte grep nå, kan regn-

ingen bli mindre i tiårene framover. Men det trengs en helt annen vilje enn stortingsflertallet viser i denne innstillingen. NVE mangler minst 4 mrd. kr i flom- og skredforebyggende tiltak. De advarte om et etterslep i mange år. Regjeringen har svart med altfor små økninger i bevilningene, men som de skryter uhemmet av.

På veinettet er situasjonen dramatisk. Hvert år går det i snitt over 2 300 skred på norske veier. Klimaendringene vil mest sannsynlig gjør disse veiene enda mer rasfarlige i årene framover. Statens vegvesen har beregnet at det vil koste 70 mrd. kr å skredsikre de mest utsatte strekningene, så flom- og skredsikring er dyrt. Å rydde opp etter flom og skred er mye dyrere, målt både i menneskelig lidelse og i penger. Så langt har tragedien på Gjerdrum alene kostet ti menneskeliv og 900 mill. kr i naturskadeerstatninger.

Det som forundrer meg mest med denne saken, er at det virker som om regjeringen synes den gjør en god jobb, men faktum er at regjeringen bevilger smuler sammenlignet med det NVE ber om. I stedet for å erkjenne at flom- og skredsikringsarbeidet i Norge mangler finansiering, valgte statsråd Tina Bru i februar å beskyldte Miljøpartiet De Grønne for å utnytte Gjerdrum-tragedien politisk. Det er nedring og et billig forsøk på å vri debatten bort fra eget ansvar.

God flom- og skredsikring handler om å ha både et godt nok regelverk, tydelig nok ansvars plassering og tilstrekkelig finansiering. Regjeringen svikter nå på alle tre områder. I denne innstillingen fremmes det en rekke forslag som ville ha bedret flom- og skredsikringen i Norge hvis forslaget hadde blitt vedtatt.

Sammen med Senterpartiet og SV ber vi regjeringen legge fram en stortingsmelding om flom og skred samt styrke NVE og fylkeskommunenes arbeid med flom og skred. Sammen med SV ber vi også regjeringen gjennomgå regelverket for bygging på kvikkleire samt å stramme inn kravene til sikring av eksisterende bygg. I tillegg ber vi regjeringen styrke førsteforsvaret vårt mot ekstremvær, flom og overvann ved å styrke arbeidet med restaurering av myr og annen natur.

Flom- og skredsikring har kostet penger. Klimakrisen vi er med på å skape, driver prislappen i været, men kostnaden ved å gjøre så lite som denne regjeringen gjør, er mye, mye større på sikt.

**Statsråd Tina Bru [18:27:28]:** Klimatilpasning og forebygging av flom- og skredskader er viktig, og vi vet at klimaendringene øker utfordringene på begge områder. Dette er forslagsstillerne og jeg enige om. Både flom og skred er områder som det også arbeides godt med allerede i dag, for regjeringen tar folks trygghet på alvor. På vår vakt har bevilningene til flom- og skredforebygging vært betydelige, og de har vært vesentlig høyere

enn før vår regjeringstid. Vi har også gjort flere ekstraordinære løft i form av tilleggsbevilgninger.

Vi bor i et langstrakt land, med ulike behov for sikringstiltak i hele landet, og selv om regjeringen har økt innsatsen i arbeidet med forebygging, er det mye som gjenstår. Heldigvis jobber NVE systematisk og langsiktig. Hvert år kartlegges fare for flom og skred, og det gjennomføres viktige flom- og skredsikringstiltak. NVE analyserer for øyeblikket behovet for flom- og skredsikring av eksisterende bebyggelse. En slik samlet oversikt har vi ikke hatt tidligere. Jeg tror vi alle er enig i viktigheten av at NVE prioriterer sin bistand etter risiko. Målet er at vi skal få mest mulig igjen i form av redusert risiko for tap av liv og skader. Men vi kan ikke fjerne all naturfare i Norge. Det er ikke mulig fysisk å sikre alle bygg, og det vil alltid være en viss restrisiko, også der vi gjennomfører sikringstiltak.

Så er det viktig å huske at NVE ikke er alene om forebygging innen flom og skred. Kommunen er planleggingsmyndighet og har et generelt ansvar for sikkerheten til innbyggerne. Vi som enkeltpersoner har også ansvar for egen sikkerhet og for våre verdier. I dag er det strenge krav til ny bebyggelse. Det er imidlertid ikke ulovlig å bo utsatt til for naturfare. Kommunen har ansvaret for sikkerheten til sine innbyggere, men har ikke en juridisk plikt til å sikre eiendommer.

Vi er alle veldig berørt av den tragiske skredulykken i Gjerdrum, hvor ti mennesker mistet livet og en hel bygd opplevde et mareritt. Fortsatt er det mennesker som ikke har kunnet flytte hjem etter det som skjedde. I etterkant av denne hendelsen satte regjeringen ned et utvalg for grundig å undersøke årsakene og vurdere tiltak for å bedre forebyggingen av denne typen hendelser i hele landet. Det er et svært viktig og nødvendig arbeid.

Avslutningsvis vil jeg derfor få påpeke at flere av forslagene som behandles i dag, berører mandatet til dette utvalget. Jeg mener derfor det er naturlig at regjeringen tar stilling til eventuelle grep på dette området først etter at utvalget har levert sin sluttrapport. Da vil vi også ha bedre kunnskap å bygge beslutningene våre på.

**Presidenten:** Det vert replikkordskifte.

**Gisle Meininger Saudland (FrP) [18:30:43]:** Det var fint å se statsråden igjen.

Jeg har et spørsmål. Eksemplet kommer fra regionen som både undertegnede og statsråden kommer fra. I desember 2015 rammet «Synne» både Agder og Rogaland. Selv om det fikk store konsekvenser for både innbyggere, kommuner og næringsliv, som f.eks. NorDan på Moi eller i Kvinesdal, der hus ble skylt bort, ble effekten av «Synne» redusert på grunn av at kraftselskapet Sira-Kvina kunne dempe effekten ved å holde igjen

vann i vassdraget lenger oppe. Det betyr at fordi man hadde mer regulerbar kraft, ble effekten av flommen mindre. For Fremskrittspartiet er dette en vinn-vinn-situasjon, der en får både mer kraft og mindre flom. Derfor lurer jeg på om statsråden vil ta initiativ til mer regulerbar kraft der det er fare for flom.

**Statsråd Tina Bru [18:31:35]:** Det er jo ikke først og fremst jeg som setter i gang prosjekter for å bygge mer fornybar energi. Vi har jo hatt disse diskusjonene tidligere også, og det er absolutt, som representanten påpeker, mulighet for å regulere bedre med tanke på flom hvis man har et utbygd vassdrag eller kan ta grep for å øke den evnen til vassdraget. Jeg er absolutt ikke imot at man gjør det, men jeg mener også at det er en balanse her. Ofte har vi hatt denne diskusjonen i forbindelse med f.eks. vernede vassdrag, det vet jeg er noe Fremskrittspartiet har vært opptatt av, og jeg tror vi alltid må balansere disse hensynene. For meg er ikke dette en svart-hvitt-situasjon, og jeg tenker vi må se på hva vi kan gjøre for å redusere faren for liv og helse, og innimellom kan dette være et grep som vil fungere.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

**Runar Sjøstad (A) [18:32:32]:** Arbeiderpartiet kommer ikke til å stemme for de representantforslagene. Det er ikke fordi vi mener det er dårlige forslag, og det er ikke fordi vi er fornøyd med bevilgningene over statsbudsjettet fra regjeringen med deres budsjettpartner. Det er rett og slett fordi vi vil fortsette å legge inn en økning i vårt alternative budsjett, og vi mener det er der mye av diskusjonen hører hjemme.

Samtidig må jeg spørre representanten for regjeringen: Er det slik at vi kan se en økning og en økt satsing over statsbudsjettet også på denne posten fra regjeringens partiene, eller vil man fortsatt holde igjen i forhold til opposisjonen, som ønsker å bruke mer penger?

**Statsråd Tina Bru [18:33:37]:** Jeg tror representanten vet ganske godt at jeg selvfølgelig ikke kan stå her og forskuttere en budsjettprosess i regjering. Det jeg kan betrygge representanten med, er at vi på ingen måte har holdt igjen. Tvert om har vi under vår regjeringstid tatt et løft på dette området som var helt nødvendig gitt nivået bevilgningene lå på da representantens parti satt i regjering sist. Det har vært en ganske betydelig økning, men jeg har aldri – selv om det var flere som nevnte dette i innlegget sitt – forsøkt å skape et inntrykk av at alt er perfekt, og at vi har dekket hele behovet. Tvert om har jeg vært ganske tydelig i denne saken tidligere på at vi har et enormt behov for mer flom- og skredsikring. Vi vet at det så langt er identifisert opp

mot 4 mrd. kr i tiltak. Kanskje er det også mer. Det er mer enn det man vil klare å løse i ett enkelt budsjettår uansett. Det tror jeg også gjelder for Arbeiderpartiet.

Ja, vi må opprettholde nivået, absolutt – det er vi nødt til, vi kommer til å ha et økende behov fremover.

**Runar Sjøstad (A) [18:34:31]:** Det er enklere for meg å stå her og love på vegne av Arbeiderpartiet at vi ønsker å prioritere dette budsjettområdet høyere, noe vi har bevist i vårt alternative budsjett gang på gang.

Så har jeg lyst til å si at det skulle bare mangle om ikke potten var noe større nå enn den var for åtte år siden, da den siste rød-grønne regjeringen gikk av. Man liker å vise til siste regjering, men av og til lurer jeg på hvem man snakker om, for det har vært veldig mange. Jeg ville aldri sagt veldig mange rare, det hadde vært stygt, men det har vært veldig mange regjeringer med forskjellig sammensetning de siste årene, så det kunne vært interessant å spørre: Hvor stor er den realveksten? Vi har jo hatt noen inflasjoner og jeg holdt på å si verdenskriger – det har vi ikke hatt – men det har skjedd veldig mye siden den rød-grønne regjeringen satt.

**Statsråd Tina Bru [18:35:27]:** Jeg skal gi representanten rett i at det har vært flere forskjellige regjeringer. Om de har vært rare eller ikke, vet jeg ikke om jeg skal ta stilling til, men det har vært ulike konstellasjoner, det er riktig.

Jeg er for så vidt glad for at Arbeiderpartiet kan stå her og love at de vil fortsette å øke bevilgningene på dette området, i så måte i god tradisjon med det vi har gjort gjennom vår regjeringstid, om enn med skiftende konstellasjoner, rare eller ikke. Men dette er et viktig område, så hvis vi kan enes politisk om at dette er noe som må prioriteres fremover, er det ingen ting som vil glede meg mer enn det.

**Ole André Myhrvold (Sp) [18:36:16]:** Jeg vil også uttrykke glede over at statsråden er tilbake etter en liten koronapause. Så registrerer også jeg at statsråden ikke har glemt regjeringens mantra, nemlig at bevilgningene er større nå enn de var for åtte år siden. Det gjelder vel egentlig for alle felt.

Statsråden nevnte i sitt innlegg at man nå har en rekke utredninger på gang. Da må jeg spørre statsråden: Er det et frampek om at regjeringen planlegger en stortingsmelding på dette feltet, slik vi foreslår i dag? Kan Stortinget forvente en stortingsmelding i framtiden på dette feltet fra regjeringen?

**Statsråd Tina Bru [18:36:56]:** Først og fremst tusen takk for alle uttrykk for at det er hyggelig å ha meg tilbake igjen. Jeg synes også det er hyggelig å være tilbake.

Jeg mener at det arbeidet som Gjerdrum-utvalget skal gjøre, er veldig viktig. De har fått et bredt mandat til å se på mange ulike ting – alt fra ansvarsfordeling til hvordan regelverket er i dag. Bør det gjøres endringer osv. for å sikre oss bedre mot særlig kvikkleireskred i fremtiden?

Hvorvidt dette bør bli til en stortingsmelding eller ikke, er det for tidlig for meg å ta stilling til nå. Jeg vil avvente hva utvalget kommer med, og så får vi se hva slags oppfølging det vil få. Det vil ikke være meg imot å kunne fortsette i regjering etter at utvalget har lagt frem sin rapport til høsten etter valget. Vi kan gjerne ta den diskusjonen da.

**Presidenten:** Replikordskiftet er omme.

**Ketil Kjenseth (V) [18:38:10]** (komiteens leder): Til representanten Sjøstad: Siden den rød-grønne regjeringa satt, har det heldigvis skjedd mye. Noe av det som har skjedd, er digitalisering, og komiteen har vært på besøk hos Meteorologisk institutt og fått et godt innblikk i hva som utvikler seg innenfor digitalisering. Det gjør også at vi kan forstå mer av hva som skjer, og også forstå hvor det kan skje. Værradar i Finnmark er noe av det som det er bevilget til, f.eks. – et stort landområde som det er viktig å ha digital informasjon om, og som gjør at vi bedre kan modellere hvor enn det kan skje hendelser.

Kompetanse er også en del av det å skulle forebygge. Kommunene er en viktig del av det å ha første-linja. Det er nok en debatt vi må forsterke, for rekrutteringen til de tekniske fagene, både når det gjelder yrkesfag og når det gjelder ingeniører og høyskoleutdannede sivilingeniører, er en utfordring ute i Kommune-Norge. Vi finner eksempler på kommuner som har stengt døra og slukket lyset når det gjelder ingeniører innenfor teknisk sektor, og rett og slett out-sourcet hele driften til konsulentselskaper. I en gående beredskap høres ikke det, i hvert fall ikke for meg, betryggende ut. Når en skal øve, er det viktig at en har kompetansen innomhus.

Det bringer meg videre til kapasitet, som også er viktig å ha ute i kommunene. Er det noe regjeringa har sørget for, er det å bygge opp kompetansen innenfor NVEs område, nettopp for å støtte opp under kommunene og ressursene der ute.

Arbeidsdeling er også viktig her for å forebygge de hendelsene som vil måtte komme nærmest uansett. En tenker ofte at dette er mye kyst- og fjellfenomener, men i mitt «land», Innlandet, har det vært veldig mange hendelser de siste åra. Ingen kunne forutse at det i Skjåk skulle bli både 20 varmegrader, snø og styrtregn i løpet av én natt og store oversvømmelser. Det gikk mye på elva og på vannet den høsten. Likeledes i Kvam, hvor vi

har brukt veldig mye penger på å sikre grender som to år på rad ble rammet av store oversvømmelser. Det betyr også at vi er nødt til å jobbe lokalt og regionalt mot avskoging og for å beholde en del myrområder for å ta vare på forsinket vann.

I mange sammenhenger må vi arbeide sammen for å sikre oss best mulig mot flom og skred.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [18:41:20]

*Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sandra Borch, Ole André Myhrvold, Willfred Nordlund og Åslaug Sem-Jacobsen om mindre bruk og kast (Innst. 313 S (2020–2021), jf. Dokument 8:100 S (2020–2021))*

**Presidenten:** Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Else-May Norderhus (A) [18:42:07]** (ordfører for saken): Jeg har skjønt at å være president på Stortinget er å lese og snakke fort. Det gjorde i hvert fall presidenten her tidligere da hun skulle gå gjennom klimaplanforslagene. Det gikk unna, skal jeg si deg!

I februar 2018 hadde energi- og miljøkomiteen sin første stortingsmelding til behandling i denne perioden, og det var «Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulærøkonomi». Det var veldig bra, mye av det som kom fra regjeringen som handlet om avfall som ressurs, men så var det også slik at komiteen reagerte på at det som handlet om sirkulærøkonomi, var mer en situasjonsbeskrivelse enn konkrete, helhetlige tiltak.

Da var det viktig å få sendt en melding tilbake til regjeringen om at her trengs det mer satsing, og det gjorde vi. Vi bestilte egentlig en sirkulærøkonomistrategi fra regjeringen, som så langt har latt vente på seg. Vi ser at det er et viktig mulighetsrom for å satse på både næringsutvikling, å skape nye arbeidsplasser og jobbe mer bærekraftig for å ta vare på kloden vår og miljøet, og det er viktig å få klarhet i hvordan Norge skal jobbe med dette framover.

EU har laget sitt program. Det kom i mars 2020 og er en viktig plan med hensyn til sirkulærøkonomi, og

nabolandene våre har også gjort en viktig jobb med dette. Nå er vi da i april 2021 og venter fortsatt på at nasjonen Norge skal kunne få vedtatt en skikkelig offensiv strategi på dette området, og jeg tror det er i påvente av det at Senterpartiets representanter faktisk har kommet med et forslag til Stortinget nå, som vi skal behandle her i dag. Det omhandler offentlig sektor, hvor man skal kunne fokusere mer på gjenbruk i forbindelse med anskaffelser, på reklamasjonsrett og på en anskaffelsesstrategi som skal bidra til mindre transport og ressursbruk, og på lokale, regionale og nasjonale leverandører innenfor denne sektoren. De offentlige innkjøpene er på over 520 mrd. kr i sum, så det er jo en god mulighet til å bruke vår innkjøpsmakt til å påvirke markedet til å stille strengere krav på dette området.

Komiteens flertall består av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne, som i komiteens tilrådning har ni forslag som gjelder gjenbruksprofil.

Til slutt vil jeg ta opp forslaget som Arbeiderpartiet er en del av.

**Presidenten:** Representanten Else-May Norderhus har tatt opp det forslaget hun refererte til.

**Aase Simonsen (H) [18:45:22]:** Hvis vi skal nå våre mål om å bli et lavutslippssamfunn, vil det være helt nødvendig å få til verdiskaping som er bærekraftig, når det gjelder både forbruk og produksjon av varer og tjenester.

Økt velferd blant stadig flere mennesker i verden har gitt oss økt forbruk og mye mer bruk og kast, og alt dette bidrar til et stadig større press på jordens bæreevne. Regjeringen er godt i gang med sitt arbeid med å legge til rette for bærekraftig verdiskaping og utvikling gjennom den kommende strategien om sirkulær økonomi, der mindre bruk og kast innen flere områder er et mål. Forslagene som er fremmet i denne saken, om at det offentlige skal gå foran og være en drivkraft for endringer og innovative løsninger, er tiltak som allerede inngår i arbeidet med regjeringens strategi. Det er et strategiarbeid som er en direkte oppfølging av EUs handlingsplan for sirkulær økonomi, der målet er å redusere klimafotavtrykket fra produksjon og forbruk, samtidig som det er et mål at innslaget av sekundære råvarer skal øke.

Det er viktig for et lite land som Norge at vi samarbeider med EU også på dette området, nettopp for å kunne stå mye sterkere i arbeidet for å fremme felles europeiske regler som omhandler krav til hele livsløpet – eller fotavtrykket – til varer.

Høyre er enig i at det offentlige skal gå foran og stille krav. Det er også sant at det per i dag er lovfestet at offentlig sektor skal innrette sin anskaffelsespraksis slik

at den bidrar til å redusere miljøpåvirkning, og at den fremmer klimavennlige løsninger.

Så finnes det ikke per i dag noen spesifikk instruks for gjenbruk av møbler og inventar i det offentliges eie, men vi er kjent med dagens praksis, der det gjennomføres grundige vurderinger omkring gjenbruk av innbo og inventar når man skal flytte, om det skal bygges nytt eller om man skal oppgradere lokalene.

Det betyr mye for oss alle at de produktene vi kjøper, holder god kvalitet over lang tid, og at det er mulig å spore informasjon om levetid og hvorvidt produktet lar seg reparere. Det er på den måten vi som forbrukere kan påvirke. Nettopp derfor vil arbeidet med reglene som omhandler reklamasjon og bevisbyrde for selger, være viktige når vi skal gjennomføre EUs direktiv om forbrukerkjøp i norsk rett.

Høyre mener at det er både riktig og viktig med et godt samarbeid med EU, slik at vi er mange som står samlet for å påvirke i riktig retning. Vi tror at det samarbeidet og arbeidet med vår egen nasjonale strategi for sirkulær økonomi vil bidra godt til at Norge skal nå sine mål i klima- og miljøpolitikken.

**Gisle Meininger Saudland (FrP) [18:48:34]:** Dette er en debatt som egentlig er veldig interessant, for vi er alle sammen imot forsøpling, at man kaster ting i naturen, eller at man bruker opp råstoff og overforbruker kloden. Det er ikke noe noen her inne ønsker.

Grunnen til at vi forbruker mer, er helt åpenbart at vi er blitt rikere – heldigvis. Samtidig har Norge gode ordninger for retur og avfallshåndtering. Vi misbruker ikke våre naturressurser, og produkter kan ofte leveres inn der de er kjøpt, gå til gjenvinning, osv. I det offentlige er det viktig at vi har gode og fornuftige ordninger. Vi bruker skattebetalernes penger, og de skal ikke misbrukes. Det er viktig å gjenbruke der det går an, der det er naturlig, og der det passer seg sånn.

Ellers er det viktig med sterke forbrukerlover som gjør at man ivaretar forbrukeren på en god måte. Og så må man kunne sammenligne produkter med forskjellig kvalitet, osv. For eksempel har vi en sterk garantiordning som gjør at et produkt kan ha en sterkere garanti i Norge enn andre steder. Videre jobbes det kontinuerlig med sirkulærøkonomi. Fremskrittspartiet har vært med på å vedta en plan for det. Vi imøteser regjeringens arbeid med det og kommer til å stille krav til det når det kommer til Stortinget.

Vi må likevel erkjenne at folk i Norge i 2021 kjøper nye produkter. Det er helt vanlig at produkter som en sykkel, en tilhenger, fotballsko, en drill eller hva det måtte være, er noe man gjerne kjøper alene, og noe man har lyst til å eie, ikke som en del av et spleiselag eller en timeshare-ordning med nabolaget, som Arbeiderpartiet,

SV og Miljøpartiet De Grønne foreslår. For Fremskrittspartiet er det åpenbart at det ikke er skattebetalernes oppgave å være med og dele fotballske og muttertrekere med ofte godt bemidlede mennesker. Når det er sagt, vil jeg ikke at det skal bli misforstått som at Fremskrittspartiet er imot en ordning som har en sosial innretning rettet mot barn og unge, der man låner ut sportsutstyr til dem som ikke har råd. Det er en ordning som Fremskrittspartiet bl.a. har styrket i regjering.

Grunnen til at man ikke reparerer ting i butikk lenger i dag, er jo at man har et kostnadsnivå som er skyhøyt. Da snakker jeg ikke om kostnadsnivået i Kina, for der åpner de jo kullkraftverk og fabrikker på løpende bånd og spyr CO<sub>2</sub> rett ut i atmosfæren, noe de fleste klimapartiene i Norge ikke bryr seg så mye om når det er snakk om kostnadsnivået i Norge. Derfor bør vi slutte å pålegge norske bedrifter avgifter som deres konkurrenter i utlandet ikke har, og som igjen driver prisene opp.

I forrige uke diskuterte vi bl.a. klimaplanen, som vi har stemt over i dag, der Fremskrittspartiet bl.a. sa nei til en CO<sub>2</sub>-avgiftsøkning som ville gitt en håndsrekning til kinesiske fabrikker.

Ellers ser jeg fram til en god debatt om sirkulærøkonomi i dag.

**Ole André Myhrvold (Sp) [18:52:01]:** Vi har akkurat behandlet klimameldingen. Noe som har blitt veldig åpenbart, er at vi dessverre ikke alltid ser ting i sammenheng, slik vi kanskje burde. Klima blir behandlet for seg, energi blir behandlet for seg, og regjeringen har egentlig varslet at vi skal få en melding om sirkulær økonomi, som også behandles for seg. Samtidig øker presset på naturressursene sterkt. Det er viktig klimapolitikk at ressursene brukes og gjenbrukes mest mulig effektivt.

Forbruk og varer og tjenester utgjør i sum hovedårsaken til de klima- og miljøutfordringene verden står overfor. Mengden produkter hver husholdning og person forbruker, øker, og den samlede størrelsen på ressursforbruk og avfallsmengde i samfunnet øker i takt med forbruksmønsteret. I min tidligere jobb i en av dagligvarekjedene mener jeg å ha hørt at det hvert tolvte minutt gikk en container fra Kina til det norske forbruksmarkedet. Det sier litt om størrelsene vi snakker om her.

Vi har gjort det vanskelig å gjøre kloke, klimavennlige valg når forbrukere velger å kjøpe nye produkter framfor å reparere den brukte varen. Ofte er det både billigere og enklere å kjøpe nytt, eller teknologi og design har utviklet seg, noe som gjør at man må kjøpe nytt. Hvis man skal klare å vri forbruksmønsteret, trenger man positive virkemidler som påvirker det. Det

trenge økt kunnskap og informasjon som fremmer forbrukermakten, og som gjør det mulig for forbrukerne å ta bærekraftige valg. Vi må hjelpe forbrukerne til å sette sirkulær økonomi foran økt forbruk, bl.a. ved å øke kunnskapen om produktinformasjon, reklamasjon, gjenbruk, reparerbarhet og materialgjenvinning.

Forbrukerne må også vite at det er mulig å stille krav om kvalitet og holdbarhet. Det er gjort ganske klart, bl.a. gjennom NRK-serien Sløsesjokket, at vi har sovet i timen når det gjelder måten vi bruker og forbruker ressursene våre på. Det kom ganske klart fram at det er et behov for å endre regelverket slik at et produkts levetid øker. Det kan vi selvfølgelig gjøre på flere måter, bl.a. gjennom bedre design, teknisk standardisering, kostnadseffektive reparasjonsmuligheter og krav om mer tilgjengelige deler. For forbrukerne vil det være viktig bl.a. med økt reklamasjonsfrist for varer kjøpt i butikk og på nett, at holdbarhet og tilgang på reservedeler innarbeides i forbrukerkjøpsloven, og at det stilles strengere krav til produktdesign, slik at varene faktisk kan tas fra hverandre og repareres.

Krav om avfallsforebygging, gjenvinning og økt bruk av gjenbrukte materialer er viktig for å nå det grønne skiftet og den sirkulære økonomien. Nettopp derfor har det offentlige et særlig ansvar som innkjøper, en særdeles viktig rolle i det arbeidet, ved å stille strengere krav til hele livsløpet for et produkt eller en tjeneste. Offentlige innkjøp er en sterk drivkraft i den sammenheng og kan bidra til å endre markedets karakter og til å løfte og utvikle innovative løsninger.

Jeg tar med det opp forslaget Senterpartiet er en del av.

**Presidenten:** Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Lars Haltbrekken (SV) [18:55:21]:** I fjor høst besøkte jeg Innherred Renovasjon utenfor Levanger. Her kom lastebilene inn med utrangerte kjøkkenskap og annet brukt trevirke. Trevirket ble her til flis som sendes nordover til trevarefabrikken i Hattfjelldal. Der blir flisa til nye sponplater. Veggen til administrasjonsbygget til Innherred Renovasjon utenfor Levanger er dekket av sponplater som er laget av resirkulert tremateriale.

Det jeg så, var noe av kjernen i miljøkampens nye «buzzord»: sirkulærøkonomi. Det vi inntil nylig så på som avfall, er nå en ressurs som kan brukes til å lage nye produkter. Tingene våre må vare lenger, brukes om igjen og kunne plukkes fra hverandre når de er oppbrukt, sånn at de kan bli nye ting – som i en sirkel. Egentlig er ikke dette noe nytt. Egentlig er dette noe ganske gammelt, det å ta vare på det man har.

Det offentlige kan spille en sentral rolle. Hvert år handler det offentlige inn varer og tjenester for 400–500 mrd. kr. Hvilke varer og tjenester staten og det offentlige velger, har stor betydning for markedet. Det er særlig tre ting vi kan gjøre.

Vi kan for det første stille krav om at de varene vi kjøper inn, skal vare lenger. Jeg tror nok det er flere enn meg som har opplevd at mobiltelefonene vi har brukt de snart fire siste årene, har måttet bli byttet ut etter relativt kort tid. De har ikke lang levetid før batteriet er blitt for dårlig eller de reagerer for tregt på kommandoer. Sånn var det ikke før. Mobilene vi hadde før, hadde betydelig lengre holdbarhet. Jeg er overbevist om at hvis mobilprodusentene kunne produsere mobiltelefoner med lang holdbarhet før, kan de det nå også. Vi kan derfor øke forbrukernes rettigheter og øke garantitiden for at varene skal holde lenger.

Det andre vi kan gjøre, er å stille krav om at varene må kunne repareres. De som produserer en vare, må ta ansvar for en lengre periode av varens levetid enn i dag. Kunder må kunne levere inn varer og få dem reparert dersom de går i stykker.

Det tredje er at varer som selges, må kunne plukkes fra hverandre etter endt bruk, og delene må kunne brukes om igjen. I våre teknologiske duppeditter er det verdifulle metaller som bør tas vare på og brukes igjen, men da må varene være bygd for resirkulering.

Jeg tar med det opp forslaget SV har sammen med Miljøpartiet De Grønne.

**Presidenten:** Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Tore Storehaug (KrF) [18:58:42]:** Debatten, og for så vidt innstillinga som ligg føre, viser at det er eit felles engasjement for at vi skal bruke ting lenger og lage eit regelverk som gjer at vi treng å bruke mindre av ressursane på jorda for så å kaste dei. Det er sunn fornuft og ein politikk som eg trur det er brei tilslutning til i denne salen.

Det som er viktig om vi skal få det til, er at vi jobbar i lag med landa rundt oss og byggjer vidare på det samarbeidet vi står i, i EU, gjennom å sørge for at det er like reglar, og at vi får sett standardar som er drivande internasjonalt for å få opp produktstandardane og gje ei betre levetid.

Det er òg viktig at Noreg har nasjonale tiltak, difor er det gledeleg og bra at regjeringa har varsla at ein kjem med ein nasjonal strategi. Det må vere ein strategi for sirkulær økonomi som bidrar til at Noreg når dei måla vi har i miljø- og klimapolitikken, og som tek vare på og styrker norsk konkurransekraft.

I debatten har òg det moglege rommet som ligg i offentlege innkjøp, vore oppe, og med den handlingsplanen som er under utarbeiding, får ein òg ein god

retteleiar som gjer at offentleg praksis kan gå i forkant og sørge for at når kommunar, stat og fylke driv innkjøp, gjer dei det på ein slik måte at vi betrar standardane og sørger for meir sirkulærøkonomi.

Noko av det eg òg er veldig glad for at vi har klart å få til gjennom å bruke offentlege midlar i statsbudsjettet, er at vi har fått på plass ei løyving til Omatt, som er ein bransjeorganisasjon for gjenbruksorganisasjonane. Det er eit initiativ som kom etter at Kristeleg Folkeparti forhandla det inn i statsbudsjettet, og som har gjort at gjenbruksorganisasjonane og gjenbruksbutikkane har kunna styrkje arbeidet sitt gjennom å utveksle erfaringar, drive politikkpåverknad og styrkje den viktige bransjen dei er, òg inn i framtida.

La meg avslutte med å seie at eg har merka meg at det har blitt sett fram eit laust forslag, som òg har vore omtalt noko i media i det gamle fylket Sogn og Fjordane, som m.a. omhandlar nokre endringar i brukthandellova og brukthandelforskrifta, spesielt for personar under 18 år, og nokre forenklingar som ein ønskjer å få på plass for å hjelpe gode lokale initiativ. Eg synest det er eit prisverdig forslag som har ein veldig god intensjon i seg. Eg kan ikkje love noka tilslutning til det når det kjem som eit laust forslag litt seint i debatten, men eg synest det er eit positivt initiativ som vi bør sjå nærare på, og som fleire parti bør jobbe for å kunne få på plass på sikt.

**Per Espen Stoknes (MDG) [19:01:31]:** I går var det Norges «Earth Overshoot Day». Det betyr at hvis alle andre skulle hatt det samme forbruket som nordmenn, ville vi trengt over tre jordkloder for å produsere de ressursene eller den biokapasiteten som trengs for å opprettholde vårt forbruk. Miljøpartiet De Grønne vil bidra til å flytte den datoen til 31. desember hvert år, og det vil vi gjøre ved å kaste bruk-og-kast-samfunnet på historiens søppeldyngje. Vi vil vri forbruket fra dagens miljøsløsende varer og tjenester til lønnsomme ressurs-smarte løsninger samt kultur og opplevelser. Vi vil legge til rette for deling, oppsirkulering, gjenbruk og reparasjoner, slik at vi i enda større grad kan klare oss med de materialene vi allerede har tatt fra naturen.

Det er flere gode forslag i denne innstillingen. For eksempel har Senterpartiet nesten ordrett adoptert Miljøpartiet De Grønnes forslag fra 2018 om å forby produkter med innebygd planlagt foreldelse. Det er svært hyggelig at Miljøpartiet De Grønne kan inspirere Senterpartiet til et tett samarbeid om bedre miljøpolitikk, særlig når de selv insisterer på å framstå som en miljøpolitisk motpol. Miljøpartiet De Grønne står sammen med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV om til sammen ni forslag til vedtak, bl.a. vil vi øke støtten til utstyrssentralene og utrede en varedeklarasjon som

viser klimagassutslipp og ressursforbruk fra produksjonen av varer.

Samtidig er det interessant å se hva Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV ikke vil være med på. I merkna-dene er vi skjønt enige om at det ofte er både billigere og enklere å kjøpe nytt enn å reparere eller gjenbruke, og at det er blant hovedårsakene til et stadig økende forbruk. Likevel er det bare Miljøpartiet De Grønne som er villig til å gjøre noe med det, gjennom å fjerne momsens på reparasjoner og innføre en ny miljøavgift som favoriserer varer med lav miljøbelastning. Begge deler ville underbygget en rekke av de andre forslagene i innstillingen.

I Norge blir mange lurt til å kjøpe billig, nytt og dårlig. Slike varer produseres i lavkostland, men reparasjoner blir dyrt fordi reparatørene har norsk lønnsnivå. Hvis ikke vi gjør noe med dette, f.eks. gjennom å fjerne momsens på reparasjoner, kommer folk flest i hele Norge til å fortsette å både bruke og kaste som før. Vi fremmer derfor et forslag i dag fordi regjeringen har pålagt private brukthandlere en masse byråkratiske prosedyrer, slik som registreringsplikt for varer med lav verdi. Vi vil også la dem ta imot varer fra personer under 18 år. Dagens brukthandellov er en unødvendig byrde på private entreprenører som vil gjøre det vanskelig å drive en brukthandel. Med det tar jeg opp våre forslag.

**Presidenten:** Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp de forslagene han refererte til.

**Statsråd Sveinung Rotevatn [19:04:54]:** Representantane som står bak det forslaget vi behandlar i dag, peiker på tiltak som heng saman med arbeidet med å få til ein meir sirkulær økonomi med mindre bruk og kast. Det er noko eg er veldig oppteken av, og regjeringa skal seinare i vår leggje fram ein eigen nasjonal strategi for sirkulær økonomi, som også enkelte har nemnt i innlegga sine.

Sentralt i den sirkulær økonomien er det å gje insentiv og reglar slik at vi får betre produkt, som har lengre levetid, som kan reparerast, som kan gjenvinnast, og som kan innehalde sekundære råmateriale. Alt dette står sentralt i arbeidet vårt med ein strategi for sirkulær økonomi.

For å lukkast med å få betre produkt er det også viktig at mykje av dette arbeidet vert gjort i samarbeid med EU, og dermed sikre at dei insentiva og reglane vil bidra til betre produkt i heile den europeiske marknaden, som er den marknaden vi er ein del av. Dette er kjernen av handlingsplanen til EU for sirkulær økonomi frå mars i fjor. EU jobbar fram breie regelverk som dekkjer heile livsløpet til produkt. Målet er å redusere klima- og miljøfotavtrykket for produksjon og forbruk, og auke innslaget av sekundære råvarer. Dei peiker på

sju sentrale verdikjeder i så måte: elektroniske og elektriske produkt, batteri og køyretøy, emballasje, plast, tekstil, byggjevarer og mat.

Forslaget til batteriregulering er den første heilska-pelege reguleringa av heile verdikjeda. Nokre av dei til-taka som i sum skal trekkje i same retning, er krav til innblanding av sekundære råstoff i nye produkt, dokumentasjon av klimafotavtrykk og bærekraftige leveran-sekjeder, skjerpa produsentansvar, nye rettar for forbrukarane og nye plikter for offentlege innkjøparar. Det vil direkte endre rammevilkåra for norske verksemder og forbrukarar.

Gjennom det gode samarbeidet med EU og ein nasjonal strategi for sirkulær økonomi vil regjeringa føre ein aktiv politikk for at sirkulær økonomi i Noreg bidreg til måla i miljø- og klimapolitikken og styrkjer den norsk konkurransekrafta.

Samtidig kan vi alle som forbrukarar gjere mykje for at det skal verte mindre bruk og kast. Det er også mange bra private initiativ, som f.eks. byttesirklar på sosiale medium og gjenbruksbutikkar. Sentralar som låner ut utstyr, som f.eks. BUA og Skattkammeret, bidreg ikkje berre til at fleire barn kan delta i utandørs fritidsaktivitetar utan å måtte kjøpe dyrt utstyr, men er også viktige for å redusere forbruket.

Det offentlege har òg ei rolle i å leggje til rette for mindre bruk og kast. Gjennom nasjonal tilskotsordning for å inkludere barn og unge kan utstyrssentralane søkje om tilskot til etablering av drift. Ordninga er i dag på om lag 370 mill. kr og er ein av mange måtar regjeringa bidreg til å styrkje den sirkulære økonomien og få mindre bruk og kast i samfunnet på.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Else-May Norderhus (A) [19:08:13]:** I dag hadde jeg vel egentlig ønsket meg at statsråden hadde mulighet til å stemme i salen, for når jeg ser på brevet fra statsråden når det gjelder saken – hvis en f.eks. bare tar innstillingspunkt II – står det:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan staten og offentlig sektor kan ha en gjenbruksstrategi for egne bygg og inventar istedenfor å bygge og kjøpe nytt.»

I svaret fra statsråden står det veldig positive tilbakemeldinger. Der står det at «Regjeringa vil sjå på om det er tenleg òg å etablere ein strategi for gjenbruk av inventar.» Jeg tolker at statsråden er positiv til dette forslaget, et ja-menneske i så måte, mens regjeringspartienes representanter i komiteen sier nei til dette forslaget. Da lurer jeg på: Hvorfor er det et språk mellom at vi faktisk har en regjering som er for, men så tør ikke representantene i salen å være for. Kan statsråden si noe om den kommunikasjonen?



**Statsråd Sveinung Rotevatn [19:09:19]:** Ja, eg er absolutt eit ja-menneske, og det oppfattar eg vel at dei fleste av regjeringspartia sine representantar i komiteen også er. Men det er klart at det er viktig å ha noko konkret å seie ja og nei til. Det forslaget gjer, er berre å be regjeringa om å kome med forslag om eitt eller anna, altså at regjeringa må tenkje ut noko lurt, og eg kan love at regjeringa tenkjer lure tankar heile tida, bl.a. om dette temaet. I klimaplanen, som Stortinget hadde gleda av å stemme over før i dag, skriv vi også ein del om korleis regjeringa vil at vi skal bruke noverande bygg vidare og sikre gjenbruk av fråflytt eigedom. Det er viktig også i eit klimaperspektiv, ikkje berre i eit sirkulærøkonomisk perspektiv. Vi jobbar også med ein heilskapleg strategi for bygg og eigedom i statleg sivil sektor, og vi ser på dette i strategi for sirkulærøkonomi. Så dersom representanten Norderhus er bekymra for at regjeringa ikkje jobbar med gode forslag, kan eg roe representanten med at det gjer regjeringa, og vi treng nok ikkje at Stortinget vedtek at vi skal gjere det vi allereie gjer.

**Else-May Norderhus (A) [19:10:22]:** Det er jo sånn at regjeringa jobbar med, men regjeringa leverer ikkje. Regjeringa har ikkje levert svar på dette, og det er derfor jeg ønsker å stille spørsmål til statsråden om når vi kan forvente at regjeringa har tenkt å levere på dette, siden man er positiv og sier at man jobbar med det. Det er klart at det er begrenset hvor lenge man skal jobbe med en sak. Samtidig er det viktig å jobbe nok. Så det er spørsmålet, når kommer svaret?

**Statsråd Sveinung Rotevatn [19:10:55]:** Som eg sa, jobbar vi med dette i litt ulike spor. Det eine er sirkulærøkonomistrategien, han kjem i vår. Det ligg i korta at han er heilt i innspurten i våre diskusjonar i regjering, så eg gler eg meg til å leggje han fram. Eg håpar han kan gje gode svar innanfor det som her vert peikt på. Det er også fleire prosessar som er relevante, f.eks. vert det no, som eg kort nemnde, jobba med ein heilskapleg strategi for bygg og eigedom i statleg sivil sektor. Denne er det er kommunal- og moderniseringsministeren som jobbar med, så eg har nok diverre ikkje no tidslinja for kvar det arbeidet ligg. Med det kan vi heilt sikkert gje representanten Norderhus svar på ved at ho rettar spørsmålet til rette vedkomande.

**Lars Haltbrekken (SV) [19:11:51]:** Jeg ser også fram til at regjeringa skal komme med sin strategi for sirkulærøkonomi, og jeg håper at den kommer til å inneholde en rekke forpliktende tiltak bl.a. for det offentlige, knyttet til innkjøp av varer og tjenester som kan stimulere til mer ombruk, mer resirkulering, av de varene som kjøpes inn.

Så legger jeg merke til at statsråden i sitt innlegg legger stor vekt på hva vi kan gjøre sammen med EU, og at vi bør få til ting sammen med dem. Det er ikke noen tvil om at hvis man får til ting sammen med flere land, vil det være viktig. Men spørsmålet mitt er: Hvis man ikke får med seg EU i første omgang, vil det likevel komme nasjonale krav og regler i den sirkulære strategien som kommer til våren?

**Statsråd Sveinung Rotevatn [19:13:01]:** Ja, i den sirkulærøkonomiske strategien som vi jobbar med, kjem vi til å sjå på ein del norske forhold – sjølvsagt – og om det er rom for og ønskjeleg å gjennomføre særreguleringar. Så det er klart vi ser på det. Men det er ingen tvil om at ramma for arbeidet med sirkulærøkonomi – og eigentleg ramma for all klima- og miljøpolitikk – er det internasjonale samarbeidet. Ikkje minst gjeld det her, for når vi snakkar om regulering av produkt, er det naturleg å snakke om det i den marknaden der produkta blir omsette og regulerte, og den marknaden er den europeiske marknaden.

Dersom Noreg hadde hatt veldig mange særreguleringar på f.eks. ei rekkje forbruksvarer, ville det for det første ha blitt veldig komplisert, og for det andre ikkje veldig effektivt. Vi er eit land med 5,2 millionar innbyggjarar, og det er klart at når ein marknad med 450 millionar innbyggjarar stiller tøffe miljøkrav, slik EU gjer f.eks. på kjemikalieområdet og ei rekkje andre område – høgare krav enn nokon annan marknad i verda – slår det verkeleg inn i forretningsmodellane og bidreg til ordentleg endring.

**Lars Haltbrekken (SV) [19:14:08]:** En trenger ikke å være uenig i det. Men la meg ta ett konkret eksempel som jeg også brukte i innlegget mitt, nemlig trevarefabrikken Arbor i Hattfjelldal som i dag produserer sponplater, bl.a. basert på gammelt trevirke opphugd ved Innherred Renovasjon. Arbor sier at de kan produsere sponplater med 70 pst. resirkulert trevirke. Hvis det offentlige, som jeg vil tro også kjøper inn en og annen sponplate i løpet av et år, hadde stilt krav om at de sponplatene de skal kjøpe, skal inneholde 60 pst. eller 70 pst. resirkulert tremateriale – er det en type krav som statsråden ser for seg at kan komme i den strategien han skal legge fram?

**Statsråd Sveinung Rotevatn [19:15:10]:** Ja, det er klart at å stille krav til å bruke innsatsfaktorar som blir brukte på nytt, er ein ting ein kan vurdere politisk regulering av. Eg nemnde òg i innlegget mitt at det er eitt av elementa som no kjem inn i det arbeidet EU gjer med batteri, og at det kan vere klokt å gjere.

Når det gjeld nøyaktig i kva grad ein bør stille slike krav til sponplater i samband med det offentlege sine

innkjøp i Noreg, trur eg ikkje eg skal ta stilling til det på ståande fot. Men eg kan seie at vi no jobbar med ein eigen handlingsplan for grøne offentlege innkjøp der slike spørsmål absolutt er aktuelle og viktige. Som representanten Haltbrekken òg er klar over, har vi òg nettopp levert og votert over ein klimaplan her i Stortinget, der det ligg ei rekkje nye grøne krav til offentlege innkjøp. Det blir rett nok mest på klimaområdet, men det er ingen tvil om at å bruke den offentlege innkjøpsmuskelen til både å fremje sirkulærøkonomi og å kutte klimagassar er noko denne regjeringa er oppteken av, og som vi skal gjere meir og meir av, og eg tar med meg innspelet om sponplater i så måte.

**Presidenten:** Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

**Ketil Kjenseth (V) [19:16:36]** (komiteens leder): Jeg tar ordet fordi representanten Else-May Norderhus i replikkvekslingen her sier at regjeringa ikke leverer på sirkulærøkonomi, f.eks. Da har det nok gått representanten Norderhus hus forbi, bokstavelig talt, at regjeringa har levert 150 mill. kr til å sette i gang tiltak på infrastruktur. Vi har fått et industrinettverk f.eks., ledet fra Agder, for å ta tak i infrastrukturen knyttet til industriparken i Norge, som har materialgjenvinning i dag i sin portefølje. Hvordan vi skal bygge ut industriparker i fortsettelsen også for å kunne ta i bruk de ressursene som er i omløp, er én del av det.

I likhet med det jeg nevnte i mitt forrige innlegg, da vi diskuterte flom og skred, er også her digitalisering veldig viktig. Finn.no har vært en av de viktige kanalene for mer gjenbruk, ombruk og deling. Deling er jo et annet nøkkelord for mindre bruk og kast, der en tilgjengeliggjør det som er til overs for noen, men til glede for andre.

Så er det offentlige en viktig aktør her. Statsråden pekte på bl.a. byggsektoren, hvor en av de store klimagevinstene vil være å rive mindre og gjenbruke gamle bygg mer. I Snertingdal, i min kommune, Gjøvik, har Senterpartiet ordføreren – absolutt ikke noe galt å si om det, Venstre har vært med på å sette ham inn. Men herredshuset, som er fra 1950-tallet, som er veldig godt vedlikeholdt, det ble skiftet vinduer for fire år siden, det ble lagt nytt tak for fem år siden, det er malt, det er en bitte liten næringshage i den bygda i dag, skal nå rives. Spørsmålet er da: Hva vinner en ved det, og hvor går de investeringene som er gjort for veldig få år siden, inn igjen i kretsløpet?

Det er mye å ta stilling til, og det er mange aktører som skal være med på å fatte beslutninger. Det er ikke bare et nasjonalt vedtak som skal til, i hvert fall ikke i en strategi for at vi som samfunn tar vare på de ressursene

som vi har satt i omløp. Særlig for vårt kontinent, Europa, som har litt mindre naturressurser å ta av enn det en del andre kontinenter har, er det veldig viktig at vi må husholdere bedre med dem. Derfor blir også den strategien særlig viktig. Men pengene har allerede begynt å levere, og det er på Venstres vakt at sirkulærøkonomi er satt på kartet og har kommet på statsbudsjettet.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [19:19:33]

*Redegjørelse av kultur- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer*

**Statsråd Abid Q. Raja [19:19:55]:** For ett år siden holdt jeg min første likestillingspolitiske redegjørelse. Ingen så vel for seg hvordan året skulle bli. Håndteringen av korona har vært øverst på regjeringens dagsorden.

Likestillingspolitisk redegjørelse 2021 gir en status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer. Redegjørelsen har åtte hovedtemaer og handler om bl.a. arbeid, utdanning, kultur og temaer som diskriminering, vold, helse og internasjonalt samarbeid. Jeg vil også vie stor plass til en gjennomgang av hvilke effekter koronapandemien har hatt på likestillingen.

Pandemien preger alt vi gjør nå, men i likestillingslandet Norge er vi bevisste på at likestillingen ikke bare er et eget område, men inngår i alt vi gjør, i all politikk. Det er også grunnen til at Norge oppnår mye bra.

Norge er et av verdens mest likestilte land. Vi er nummer to i verden. Vi har liten forskjell i sysselsetting mellom kvinner og menn, kun 5 prosentpoeng forskjell. Stadig flere kvinner jobber heltid. Sammenlignet med 2013 jobber 90 000 flere kvinner heltid i dag. Sammenlignet med mange andre land har vi små lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. I år skal arbeidsgivere, som en del av oppfølgingen av aktivitets- og redegjørelsesplikten, for første gang kartlegge lønnsforskjeller og ufrivillig deltidsarbeid.

Hele 93 pst. av barn i alderen 1–5 år har plass i barnehage. Hele 78 pst. av barna som var til stede i barnehage under nedstengningen i mars og april 2020, hadde foreldre i samfunnskritiske yrker. Dette er et tydelig bilde på barnehagens sentrale betydning for samfunnet.

Aldri har så mange fedre tatt foreldrepermisjon som i dag. Vi er også i full gang med å innføre kjønnsnøytrale stillingstitler i all statlig virksomhet, og «Menn

i helse» har rekordstore kull i 2021. 400 menn med bakgrunn fra forskjellige yrker, flere av dem arbeidsledige, er nå i gang med å utdanne seg til helsefagarbeidere. Det har også vært en svak økning i kvinneandelen på toppen i privat næringsliv siden 2018. Vi skal også legge fram en stortingsmelding om bærekraftsmålene.

Koronapandemien gjør det nødvendig å følge nøye med på utviklingen framover. Vi skal hindre tilbakeslag i rettigheter og likestillingsseire som vi har vunnet, og vi skal fortsette å tenke likestilling i alt vi gjør. Vi skal bekjempe vold i nære relasjoner og negativ sosial kontroll. Utviklingen under koronapandemien er urovekkende, både nasjonalt og internasjonalt, og det er grunn til å frykte de langsiktige konsekvensene av koronapandemien når det gjelder arbeid og økonomi for personer med funksjonsnedsettelse.

Mitt første hovedtema i redegjørelsen er kjønnsdelt utdannings- og arbeidsmarked, og det kommer i syv punkter.

Punkt 1 er strategi for et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked. Vi har kommet langt med likestillingen i Norge, men vi er ikke i mål. Det er nemlig fortsatt slik at 85 pst. av oss jobber i et yrke som er dominert av enten menn eller kvinner. Mens kvinner oftere jobber innenfor f.eks. undervisning, helse- og sosial, jobber menn oftere i privat sektor, innenfor f.eks. industri, bygg og anlegg. Dette delte arbeidsmarkedet får konsekvenser for kjønnsforskjeller i lønn, arbeidsforhold og karriereutvikling.

Jenter og gutter må ha frihet og mulighet til å kunne velge de utdanningene og yrkene de vil – uten å begrenses av forestillinger om hva som passer jenter eller gutter. Hvis vi skal sikre de beste løsningene for fremtiden, kan vi ikke bare rekruttere fra 50 pst. av befolkningen. Vi trenger flere kvinner i teknologi, og vi trenger flere menn i helse- og omsorg, for det handler om vår evne til å løse de store samfunnsutfordringene og om Norges konkurransevne.

Regjeringen jobber med en strategi for et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked. Målet er like enkelt som det er komplisert: flere menn inn i kvinnedominerte yrker og flere kvinner inn i mannsdominerte yrker.

Punkt 2 er strategi for bedre likestilling i fiskeriene. Norge er Europas største fiskerinasjon og verdens niende største fiskerinasjon. Det er langt flere menn enn kvinner som deltar i denne viktige næringen. Nærings- og fiskeridepartementet skal derfor utarbeide en strategi for bedre likestilling i fiskeriene. Målet er å jevne ut kjønnsfordelingen i fiskeryrket og sørge for at begge kjønn har lik mulighet til å delta i yrket.

Punkt 3 er høy sysselsetting. Norske kvinner er i verdenstoppen når det gjelder deltakelse i arbeidslivet. Likevel er yrkesdeltakelsen blant innvandrerkvinner

klart lavere enn blant majoritetskvinner. Å øke andelen kvinner med innvandrerbakgrunn i arbeidslivet er derfor et viktig grep for regjeringen. I 2020 var 75 pst. av kvinnene sysselsatte. For menn var tallet 80 pst, for aldersgruppen 20–66 år. Tallene for innvandrerkvinner varierer etter hvilket land de kommer fra. Kvinner fra Somalia og Pakistan tar i minst grad del i arbeidslivet, henholdsvis 34 og 38 pst.

Årsakene til at yrkesdeltakelsen er lavere for kvinner med innvandrerbakgrunn er selvfølgelig sammensatt. Det kan skyldes mangel på utdanning og relevant kompetanse. Noe kan skyldes fordommer og stereotypiske oppfatninger. Det kan være forskjellsbehandling, det kan være manglende anerkjennelse av kvalifikasjoner fra arbeidsgivernes side, men det kan også skyldes tradisjonelle og kulturelle årsaker som vi betegner som negativ sosial kontroll.

For å redusere kompetansegapet gjennomfører regjeringen nå en integreringsreform. Formålet er å reformere og styrke virkemidlene for å kvalifisere nyankomne flyktninger og innvandrere til det norske arbeidsmarkedet. Sentralt for reformen er innføringen av en helt ny integreringslov, som trådte i kraft 1. januar 2021.

For å gi et mer tilpasset tilbud til den enkelte innføres differensiert programtid for deltakerne i introduksjonsprogrammet. Å beherske norsk så godt at språkproblemer ikke står i veien når en søker jobb, er viktig. Derfor er kravet om et visst antall timer norskopplæring, erstattet med et krav om at den enkelte skal oppnå et minimumsnivå i norsk. Samlet skal integreringsreformen bidra til at flere innvandrere, og særlig flyktninger, tidlig integreres i det norske samfunnet, at de får en varig tilknytning til arbeidslivet og blir økonomisk selvstendige.

En av målsettingene med regjeringens integreringsreform er at flere skal kunne ta formell opplæring innenfor rammene av introduksjonsprogrammet. Flere skal kunne ta videregående opplæring og fagbrev, og programmene som tilbys, skal være bedre tilpasset den enkelte. For deltakere som har som slutt mål å fullføre videregående opplæring, og det er realistisk at de kan nå dette målet, kan programmet utvides til inntil fire år. Ungdom under 25 år som ikke har fullført videregående opplæring, skal som hovedregel ha ordinær utdanning som del av sitt introduksjonsprogram.

Punkt 4 er arbeidstid. Regjeringen vil legge til rette for en heltidskultur i arbeidslivet. Flere på heltid ville styrket handlingsrommet i budsjettet med flere titalls milliarder i løpet av en tiårsperiode, jeg tror anslaget er rundt 30. Tall fra arbeidskraftundersøkelsen til SSB fra 2020 viser tegn til at stadig flere kvinner jobber heltid. Faktisk er det 90 000 flere kvinner på heltid nå enn det

var i 2013, da regjeringen tok over. Tilsvarende fortsetter andelen kvinner som jobber deltid, å avta og er nå på 35 pst. Innvandrerkvinner jobber oftere deltid enn befolkningen ellers. For å legge til rette for heltidsarbeid har regjeringen foreslått og fått vedtatt endringer i arbeidsmiljøloven de senere årene.

I år skal også arbeidsgivere for første gang kartlegge bruken av ufrivillig deltidarbeid og redegjøre for denne i årsberetningen for 2021. Dette er en del av aktivitets- og redegjøringsplikten.

Punkt 5 er lønn. Flere år på råd under denne regjeringen har forskjellen mellom kvinner og menns gjennomsnittlige månedslønn sakte, men sikkert blitt mindre. Imidlertid viser de nyeste tallene fra SSB at det har vært en liten økning i lønnsforskjellene mellom kvinner og menn i 2020 sammenlignet med 2019. Det har sine naturlige forklaringer.

I 2020 tjente kvinner i gjennomsnitt 87,5 pst. av menns lønn. Tilsvarende tall for 2019 var 87,8 pst. Ser vi nærmere på tallene, viser det seg at forskjellene avtok i samtlige sektorer. Dette tilsynelatende paradokset har sammenheng med hvordan koronapandemien har rammet sysselsetting og permitteringer ulikt på tvers av næringer og ansatte med forskjellige lønnsnivåer. Det har gitt store sammensetningseffekter som har betydning for tolkningen av lønnsutviklingen.

Vi har gjort viktige grep for å minske lønnsgapet mellom kvinner og menn: I år skal arbeidsgivere for første gang også gjennomføre en lønnskartlegging etter kjønn og redegjøre for denne i årsberetningen for 2021. Innsats mot det kjønnsdelte arbeidsmarkedet er avgjørende for å minske lønnsgapet. Tiltakene i den kommende strategien for et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked vil kunne bidra til å minske lønnsgapet mellom kvinner og menn.

Punkt 6 er kjønnsnøytrale stillingstitler. Det er viktig med et arbeidsliv som markerer at stillingene er åpne for både kvinner og menn. Det skal innføres kjønnsnøytrale stillingstitler i all statlig virksomhet. Dette arbeidet er nå i full gang. Fra sommeren av blir tittelen Sysselmannen på Svalbard byttet ut med Sysselmesteren på Svalbard. Fra før av er helsesøster erstattet med helsesykepleier, og fylkesmann er statsforvalter.

Det siste punktet under dette hovedtemaet er punkt 7 – foreldrepenger. Fedrekvoten er viktig, og regjeringen har innført en tredelt foreldrepengeperiode. Det handler bl.a. om at arbeidsgivere må ha likere forventninger til kvinnelige og mannlige arbeidstakeres fravær i forbindelse med barn, og det gir menn større rom til å være far.

Når foreldrene deler omsorgsansvar og fravær fra jobb mer likt, er regjeringen sikker på at også mønsteret i arbeidslivet vil endre seg over tid. Det er derfor glede-

lig å kunne si at aldri før har fedre tatt ut så mange dager med foreldrepenger som nå. Vi ser at fedres uttak av foreldrepenger endrer seg i takt med endringer som gjøres i fedrekvoten. Nå er det viktig at den får virke over tid for å bidra til mer likestilling.

Mitt andre hovedtema, som jeg skal kort innom, er krafttak for mangfold.

Kunst- og kulturlivet, idretten og frivilligheten har viktige roller i et velfungerende demokrati. Dette er arenaer som bidrar til fellesskap, inkludering, toleranse og deltakelse i samfunnet. Regjeringen ønsker et krafttak for mangfold. Målet er at kunst- og kulturlivet, media, frivilligheten og idretten skal inkludere alle, uavhengig av f.eks. kjønn, etnisitet, seksuell orientering, funksjonsevne, sosial og økonomisk bakgrunn og bosted.

Økt mangfold er sentralt i flere av Kulturdepartementets satsinger i budsjettet for 2021. For eksempel fordeler vi om lag 30 mill. kr til å videreføre arbeidet med mangfold, integrering og likestilling på kunst- og kulturfeltet ved å støtte institusjoner og aktører som har søkt om støtte til mangfoldsarbeid. Vi viderefører også Kulturrådets rolle som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren.

Mitt tredje hovedtema er diskriminering, og jeg tar det i seks punkter.

Punkt 1 er ny LHBTIQ-handlingsplan. Norge har kommet langt når det gjelder å sikre LHBTIQ-personers rettigheter. Samtidig vet vi at skeive er særlig utsatt for hatkriminalitet, diskriminering, trakassering og vold. I tråd med Granavolden-plattformen skal regjeringen:

- arbeide for å sikre LHBTIQ-personers rettigheter
- bidra til åpenhet
- aktivt motarbeide diskriminering
- bidra til at kompetanse om denne gruppen kommer inn i rammeplanen til alle relevante utdannelsesløp
- gå foran internasjonalt for å fremme rettigheter for seksuelle minoriteter

Derfor har regjeringen satt i gang arbeidet med ny LHBTIQ-handlingsplan. Målet er å bidra til et samfunn som er trygt for alle, og med større åpenhet. Handlingsplanen skal etter regjeringens plan legges fram sommeren 2021.

Punkt 2 er et samfunn for alle, regjeringens strategi for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse, 2020–2030. I dag møter personer med funksjonsnedsettelse barrierer som hindrer full likestilling. Noe skyldes samfunnsskapte barrierer, noe skyldes fordommer og stereotypiske oppfatninger. Tallene er allikevel urovekkende: En av tre personer med funksjonsnedsettelse har opplevd krenkende ytringer. 11 pst. har hørt at de ikke har rett til å leve. Et inkluderende samfunn handler om hvilke verdier vi legger til grunn, men også om

hvordan vi står opp for hverandre og slår ned på dårlig behandling.

Regjeringen skal sette ned et utvalg som skal utrede hvordan vi sikrer et samfunn som gir rom for mangfold og annerledeshet. Utvalget skal bl.a. kartlegge hvilke holdninger og utviklingstrekk som påvirker mangfold og annerledeshet, og hvilke grep vi må ta for å fjerne fordommer og bedre kunnskapen om menneskerettighetene.

Kunnskap om menneskerettigheter er også et viktig tiltak i handlingsplanen Et samfunn for alle – likestilling, demokrati og menneskerettigheter fra 2019.

Punkt 3 er melding til Stortinget om utviklingshemmede. Regjeringen jobber med en melding til Stortinget om menneskerettighetene til personer med utviklingshemning. Regjeringen ønsker å styrke muligheten personer med utviklingshemning har til å bli hørt og til å medvirke til politikken som former livet deres.

I meldingen tar vi sikte på å utdype og konkretisere hva det menneskerettslige grunnlaget, herunder selvbestemmelse, likestilling og deltakelse, fordrer på ulike rettighetsområder. Stortingsmeldingen vil kunne gi en tydelig retning for framtidig politikk. Samtidig ønsker vi å gi et godt bilde av status gjennom helhetlige beskrivelser og analyser av dagens utfordringer på feltet. Gjennom meldingen vil vi videreføre regjeringens arbeid for å sikre menneskerettighetene for alle personer med funksjonsnedsettelse.

Punkt 4 er innsats mot rasisme og diskriminering. Regjeringen har økt innsatsen mot rasisme og diskriminering betydelig de siste årene. Innsatsen er bred og systematisk. Et eget statssekretærutvalg på tvers av åtte departementer koordinerer regjeringens arbeid mot ekstremisme, rasisme og hatefulle ytringer.

Regjeringen har også etablert en ny tilskuddsordning mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer. Tilskuddsordningen er den første i sitt slag og er på 8 mill. kr i 2021.

Regjeringen følger opp Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion. Mange ulike grupper opplever rasisme og diskriminering i det norske samfunnet. Samer er en av gruppene som opplever diskriminering. Hat og hets har en negativ påvirkning også på samiske språk og utvikling av samisk kultur, som allerede er i en sårbar situasjon. God kontakt med Sametinget og samiske miljøer er viktig for å kunne målrette innsatsen mot diskriminering av samer.

Diskriminering av muslimer er et økende problem. Faktisk viser en del forskning at hele 27 pst. av befolkningen i Norge har muslimfiendtlige holdninger. Høsten 2020 lanserte regjeringen derfor Handlingsplan

mot diskriminering av og hat mot muslimer. Som et tiltak i denne planen vurderer vi en ordning om innsikt i muslimsk identitet, med ungdom som målgruppe.

Antisemittisme er et samfunnsproblem, og det skal ikke forekomme, men det forekommer. Regjeringen la fram en ny Handlingsplan mot antisemittisme for perioden 2021–2023 på Holocaustdagen, 27. januar i år. Den nye planen inneholder tolv målrettede tiltak for å motvirke antisemittisme i Norge. Tiltak i skolen, kunnskapsinnhenting om antisemittisme og kartlegging av holdninger til jøder i befolkningen er eksempler på tiltak i planen.

Regjeringen la fram en stortingsmelding om nasjonale minoriteter i desember. Politikken overfor nasjonale minoriteter bygger på prinsippet om likeverd, likebehandling og ikke-diskriminering.

Regjeringen mener at alle skal være trygge i det fysiske rom og på nettet. Arbeidet mot hatefulle ytringer og hatkriminalitet fortsetter med uforminsket styrke. Strategien mot hatefulle ytringer har bidratt til betydelig kunnskapsutvikling og til økt bevissthet om temaet. Regjeringen skal etablere et nasjonalt kompetansemiljø mot hatkriminalitet, og dette kompetansemiljøet skal selvfølgelig etableres i politiet.

Ytringsfrihetskommisjonen vil levere sin rapport innen mars 2022. Som en del av sitt mandat skal kommisjonen vurdere tiltak for å motvirke spredning av hatefulle og andre ulovlige ytringer i sosiale medier. I 2021 skal det etableres et nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet som skal være til støtte for alle politidistrikter. Dette vil være et viktig bidrag i å styrke politiets nasjonale arbeid med forebygging og bekjempelse av hatkriminalitet.

Punkt 5 er handlingsplanen for universell utforming 2021–2025. Regjeringen viderefører høye krav til universell utforming ved utbygging av boliger, infrastruktur og næringsområder og sørger for bedre etterlevelse av regelverk om universell utforming av IKT-løsninger i offentlig sektor. Regjeringen vil legge fram en handlingsplan for universell utforming før sommeren. Det er målet. Universell utforming av bygninger, infrastruktur, transport og IKT er tema i handlingsplanen. Det er gjennomført en bred innspillsprosess med relevante aktører.

Punkt 6 er aldersdiskriminering. At vi lever lenger og blir flere eldre er et uttrykk for at vi har lyktes med et godt velferdssamfunn. Samtidig møter eldre både fysiske og usynlige barrierer for å kunne delta slik de ønsker – i arbeidsliv, i frivillighet, i eget liv. Dette reduserer Eldres livskvalitet.

I arbeidslivet er bildet sammensatt. Avgangsalderen har økt siden innføringen av pensjonsreformen. Samtidig viser det årlige «seniorpolitiske barometer» at

arbeidssøkere i slutten av 50-årene ofte ikke innkalles til intervju eller blir ansatt. Vi trenger tilpasningsdyktige seniorer i arbeidslivet. Det er derfor positivt at det er de eldste arbeidstakerne som har trivdes best med hjemmekontor under pandemien. Kompetansepåfyll er viktig også for seniorer, og regjeringens kompetanse-reform Lære hele livet gjelder for alle aldre.

Mitt fjerde hovedtema er vold og trakassering, i fem punkter.

Punkt 1 er handlingsplanen mot vold i nære relasjoner 2021–2025. Å bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner står høyt på regjeringens prioriteringsliste. Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om viktigheten av dette arbeidet. Vi har utvilsomt gjenstående utfordringer. Jeg mener likevel det er verdt å merke seg at vi har styrket arbeidet og gitt dette området større oppmerksomhet.

For ytterligere å styrke innsatsen har regjeringen besluttet at det skal utarbeides en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner med en egen del om vold og overgrep i samiske samfunn. Planen skal legges fram i juni 2021. Den skal gi retning for et langsiktig arbeid der målet er å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner, koordinert og kunnskapsbasert. Handlingsplanen vil også ta høyde for de erfaringene vi nå gjør oss i forbindelse med koronapandemien.

Punkt 2 er handlingsplanen mot voldtekt 2019–2022. Over 9 pst. av alle kvinner blir utsatt for voldtekt minst en gang i livet, halvparten før de fyller 18 år. Vi må gjøre alt vi kan for at ingen skal bli utsatt for dette.

Debatten om hvor grensen for straff skal gå har pågått i flere år, og flere andre land har lagt større vekt på manglende samtykke ved utformingen av lovgivningen. Vi tror vi har et regelverk som dekker de fleste situasjoner, men vi må likevel vurdere om det er tilstrekkelig, eller om det har mangler. I dag kan man bli straffet med fengsel i inntil 21 år ved seksuell omgang ved bruk av vold eller truende atferd, eller hvis personen er bevisstløs eller av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen.

Straffelovrådet skal også vurdere alternativer til en samtykkebasert voldtektsdefinisjon. Tiltaket er en del av regjeringens handlingsplan mot voldtekt.

Punkt 3 er opptrappingsplanen mot vold og overgrep 2017–2021. Vi går nå inn i det siste året for opptrappingsplanen mot vold og overgrep. Vi har siden 2017 trappet opp arbeidet mot vold. Den samlede satsingen i forbindelse med opptrappingsplanen er på om lag 1,1 mrd. kr. I 2021 er satsingen på over 96 mill. kr. Dette skal gå til:

- foreldrestøttende tiltak
- alarmtelefonen for barn og unge
- volds- og overgrepslinjen

- ettervern for voldsutsatte barn
- etablering av et nasjonalt samisk kompetansesenter for barnevern, familievern og krisesentertilbud
- ytterligere styrking av behandlingstilbudet til barn og unge med skadelig seksuell atferd, og personer som står i fare for å begå overgrep mot barn

Punkt 4 er ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Alle mennesker har rett til å leve sitt liv i frihet fra negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Dette er vedvarende utfordringer, av flere årsaker: Det er en likestillingsutfordring, et problem for folkehelsen og en mulig barriere for integrering.

Å bekjempe dette er høyt prioritert av regjeringen. Det er lagt ned en betydelig innsats. Vi har fått på plass et tverrsektorielt samarbeid, og flere utsatte får hjelp. Samtidig har vi grunn til å tro at det fortsatt er store mørketall. Regjeringen har derfor besluttet å lage en ny handlingsplan, Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, for å fortsette innsatsen. Den skal etter planen lanseres denne sommeren.

Jeg har selv vært åpen om min egen kamp for kjærligheten. Min familie og slekt aksepterte ikke mitt valg. Det ble en kamp mot negativ sosial kontroll. Vi vant fram, men jeg vet at den sterke negative sosiale kontrollen begrenser og ødelegger svært mange unges og voksnes liv.

Punkt 5 er arbeidet mot seksuell trakassering. Seksuell trakassering er fortsatt et omfattende problem for kvinners muligheter i arbeidslivet og i samfunnet. Stortinget har vedtatt at regjeringen skal utarbeide en stortingsmelding. Det er vi veldig glad for. Meldingen skal gi en bred gjennomgang av ulike arbeidsfelt og sektorer i samfunnet og foreslå tiltak som kan bidra til å forebygge seksuell trakassering. Arbeidet skal omfatte alle typer trakassering, samt trusler og vold.

Regjeringens etablering av et lavterskeltilbud for behandling av saker om seksuell trakassering har vært en viktig milepæl i 2020. Dette tilbudet gir personer som utsettes for seksuell trakassering, et raskt og kostnadsfritt alternativ til domstolsbehandling. Diskrimineringsnemnda behandlet ti saker om seksuell trakassering i 2020. Det bekrefter at etableringen av dette tilbudet har styrket diskrimineringsvernet for dem som utsettes for seksuell trakassering.

Forsvaret fortsetter sitt arbeid med å bekjempe mobbing og seksuell trakassering med støtte fra blant annet Likestillings- og diskrimineringsombudet. Forsvarets kartlegging for 2020 viste en liten nedgang i andelen som opplever mobbing og seksuell trakassering. Regelmessig gjennomføring av undersøkelsen annethvert år gir Forsvaret et godt grunnlag for å evaluere og iverksette nye målrettede tiltak. Forsvarsdepar-

tementet vil i 2021 igangsette arbeid med å utvikle en tilsvarende undersøkelse for de øvrige virksomhetene i forsvarssektoren.

Arbeids- og sosialdepartementet arbeider med å utrede norsk implementering av ILO-konvensjon nr. 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet. Det vil bl.a. være nødvendig å se på lovverk utover arbeidsmiljølovens anvendelsesområde, særlig likestillings- og diskrimineringsloven og straffeloven. Departementet har etablert en arbeidsgruppe med partene i arbeidslivet for å vurdere konvensjonen.

Mitt femte hovedtema er helse, i tre punkter.

Punkt 1 er en norsk offentlig utredning, NOU, om kvinnehelse. Kjønn har betydning for helse og for helseutfordringer. Dels dreier det seg om ulike biologiske og kulturelle, sosiale og strukturelle forhold og manglende likestilling mellom kjønnene. For å følge opp dette er det satt ned et utvalg som får i ansvar å utarbeide en NOU om kvinners helse og helse i et kjønnsperspektiv.

Utvalget skal finne ut mer om kvinners helse i Norge og utfordringer for kvinner når det gjelder risiko og forekomst av sykdom og bruk av helse- og omsorgstjenester. Utvalget skal også se på måten kjønnsforskjeller og kjønnsperspektivet blir håndtert i arbeidet med folkehelse, i helse- og omsorgstjenestene og helsefaglig forskning og utdanning

Punkt 2 er handlingsplan for forebygging av selvmord 2020–2025. Hvert år begår mellom 500 og 700 mennesker selvmord i Norge. Menn er i stor grad overrepresentert i denne statistikken. Hele to av tre tilfeller skjer blant menn. Regjeringen la i fjor høst fram en handlingsplan for forebygging av selvmord. Med handlingsplanen innfører vi en nullvisjon for selvmord i Norge. Nullvisjonen gjelder for hele samfunnet og understreker vårt felles ansvar i dette arbeidet. Vi skal jobbe mer systematisk og mer kunnskapsbasert for å redusere antall selvmord.

Vi må alle, men kanskje særlig menn, snakke mer om det som plager oss – om det vanskelige bruddet, om gjelda som har vokst, om å ha mistet jobben, om de mørke tankene. Vi må lære mer om hvordan vi håndterer vonde tanker og vanskelige livssituasjoner og kjenne til tilbudene som finnes. Det er viktig å vite at man ikke er alene, og at det er hjelp å få.

Punkt 3 er pårørendestrategi og handlingsplan 2021–2025. Undersøkelser viser at kvinner i større grad enn menn påtar seg omsorgsoppgaver. Blant annet viser en studie at 33 pst. av kvinnene ga pleie til foreldre som de ikke bodde sammen med, mot 19 pst. av mennene. Nyere tall fra SSB viser at andelen middelaldrende menn som gir hjelp eller tilsyn til syke, eldre eller funksjonshemmede har økt fra 19 til 22 pst. Det

kan med andre ord tyde på at vi også ser endringer på dette området.

I desember 2020 lanserte regjeringen en samlet pårørendestrategi og handlingsplan. Strategien peker på kjønnsforskjeller i omsorg og har bl.a. som mål å anerkjenne pårørende som en ressurs, samt god og helhetlig ivaretagelse av alle pårørende, dette for at pårørende kan leve gode egne liv og kombinere pårørenderollen med utdanning eller arbeid. Strategien er utarbeidet av Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med flere andre departementer.

Mitt sjette hovedtema er næringsliv, ledere og gründere, i fire punkter.

Punkt 1 er kjønnsbalanse på toppen av privat næringsliv. CORE Topplederbarometer 2020 viser at det har vært en svak økning i kvinneandelen på toppen siden 2018. Kvinneandelen i topplergruppen har økt fra 22 til 25 pst. I Norges 200 største selskaper er kun 14 pst. av øverste leder, administrerende direktør, en kvinne. Færre enn tre av ti medlemmer i topplergruppene er en kvinne.

Denne regjeringen jobber aktivt for et likestilt samfunn, ikke bare når det gjelder kjønn, men også når det gjelder inkludering og representasjon av minoriteter. Jeg har derfor bedt CORE om å utvide barometeret til også å vise andelen ledere med innvandrerbakgrunn eller minoritetsbakgrunn.

Punkt 2 er ledere i statlig sektor. I statlig sektor har det vært en jevn økning i andelen kvinnelige ledere de senere årene, fra 46 pst. i 2015 til 51 pst. i 2020. Dersom vi ser på toppledernivået i staten i 2020, var andelen kvinnelige ekspedisjonssjefer i departementene 38 pst., mens det i direktoratene var 37 pst. kvinner som øverste leder. Det er med andre ord fortsatt viktig å ha oppmerksomheten rettet mot utviklingen av kjønnslikestilling i toppledersjiktet i staten.

Punkt 3 er ledere i selskaper med statlig eierandel. Staten som eier har tydelige forventninger til selskapene med statlig eierandel når det gjelder kjønnsbalanse i selskapene. Staten forventer at selskapene arbeider planmessig med rekruttering og utvikling av medarbeidere og har tydelige mål og tiltak for bedre kjønnsbalanse i selskapene.

Selskapenes arbeid på området følges opp i eierdialogen. For selskapene med statlig eierandel var f.eks. gjennomsnittlig kvinneandel i selskapenes ledergruppe per 31. desember 2019 42 pst., og 40 pst. av selskapene hadde på samme tidspunkt kvinnelig administrerende direktør.

Punkt 4 er kvinnelig gründerskap. Regjeringen prioriterer å legge til rette for kvinnelig gründerskap. Kvinnelige gründere er viktige for at regjeringen skal lykkes med å skape et bærekraftig velferdssamfunn og løse de

store samfunnsutfordringene. Tre ganger så mange menn som kvinner velger å bli gründere i Norge. Det er en påfallende stabil og stor forskjell mellom kvinner og menn når det gjelder hvorvidt de velger å bli gründere.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at det skal være mer attraktivt for kvinner å satse på gründerskap og lykkes. Derfor la regjeringen fram en handlingsplan for kvinnelige gründere i 2019. Handlingsplanen viser at kvinner bruker virkemiddelapparatet for forskning og innovasjon i langt mindre grad enn menn. Virkemiddelapparatet er bevisst på utfordringen og har iverksatt tiltak for å få fram flere dyktige kvinnelige gründere og bedriftsledere.

Mitt syvende hovedtema er likestillingskonsekvenser av koronapandemien.

Regjeringen kan vise til god framgang på det likestillingspolitiske feltet. Allikevel er det liten tvil om at koronapandemien kan ha hatt konsekvenser for utviklingen.

Under fjorårets debatt om likestillingspolitisk redegjørelse vedtok Stortinget å be regjeringen om å «kartlegge effekten av koronakrisen på likestillingsfeltet, og komme tilbake til Stortinget med resultater og funn på egnet måte.»

Håndteringen av pandemien har vært øverst på dagsordenen for denne regjeringen. Som likestillingsminister er jeg særlig opptatt av pandemiens konsekvenser for likestillingen i arbeidslivet, vold i nære relasjoner og situasjonen for personer med funksjonsnedsettelse.

Pandemien og smitteverntiltakene har potensielt alvorlige konsekvenser for volds- og overgrepssatte. Når flere oppholder seg hjemme over lang tid, er det risiko for at vold i nære relasjoner øker. Det vet vi. Færre voldsutsatte og utøvere tok kontakt med hjelpetjenester i perioden med de kraftigste nedstengningene våren 2020. Dette indikerer at volden i mindre grad har blitt avdekket.

Siden 12. mars 2020 har strenge tiltak ført til lavere pågang på krisesentrene, noe som tyder på at det er en større andel utsatte som ikke oppsøker hjelp, ikke klarer å oppsøke hjelp. Nedgangen er særlig stor i innvandrerbefolkningen. Det er grunn til å tro at smitteverntiltakene har forsterket de negative konsekvensene for mange barn og unge som lever med negativ sosial kontroll og vold i familien. Nedstengte skoler forhindret f.eks. skjermede samtaler på skolen, og minoritetsrådgivere fikk en økning i henvendelser når det igjen ble mulig med fysiske møter.

Økt digital aktivitet medfører en risiko for økning i digital vold og for at barn og unge utsettes for seksuelle overgrep via nettet. En undersøkelse fra NKVTS om vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom under

pandemien viste at nesten halvparten av ungdommene som hadde erfart seksuelle krenkelser og overgrep på nett, opplevde dette for første gang under nedstengningen av skolene våren 2020. Dette er urovekkende rapporter, og dette tar regjeringen på det største alvor.

Krisesentrene ble i mars definert som en samfunnskritisk funksjon. Tilbudet er derfor omfattet av rapporteringsrutinene for samfunnskritiske funksjoner, og min kollega i Barne- og familiedepartementet har ukentlig blitt oppdatert om situasjonen. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Bufdir, har dialog med statsforvalterne, som melder om eventuelle avvik i tilbudet.

En kampanje rettet mot voldsutsatte, særlig med innvandrerbakgrunn, eller bekjente av voldsutsatte, har pågått fra desember 2020 til januar 2021. Målet har vært å formidle at krisesentertilbudet er tilgjengelig og trygt, og at rådet om å holde seg hjemme ikke gjelder for dem som ikke har det trygt i eget hjem. Likevel frykter jeg at vi må erkjenne at vi ikke når alle som står i en helt uholdbar situasjon.

Økningen i antall arbeidsledige var særlig stor rett etter at smitteverntiltakene ble innført. Ledigheten blant menn er nå høyere enn for kvinner. Ved utgangen av februar var 3,9 pst. kvinner og 4,6 pst. menn registrert ledige.

Det har vært noe større nedgang i andel sysselsatte blant innvandrere enn i resten av befolkningen, henholdsvis 1,9 mot 0,7 prosentpoeng fra 4. kvartal 2019 til 4. kvartal 2020. Vi skal følge med på om innvandrere blir hardere rammet av arbeidsledighet som følge av koronapandemien på sikt.

Kvinnelige gründere kan være særlig utsatt: Bransjer som er blitt hardest rammet, er bransjer med bedrifter der kvinner dominerer. Det kan også være at mannlige gründere bruker virkemiddelapparatet i større grad enn kvinner. Konsekvenser av risiko, eller opplevd risiko, og usikkerhet som følge av pandemien kan føre til færre kvinnelige gründere og entreprenører. Det er iverksatt en rekke tiltak for å avhjelpe situasjonen i næringslivet. Det er for tidlig å si noe om de likestillingsmessige konsekvensene av tiltakene.

Per i dag har vi heller ikke sikker kunnskap om hvorvidt pandemien og tiltakene har ført til mer eller mindre likestilling i familien. Men vi skal få mer kunnskap. Vi skal kartlegge likestillingskonsekvensene av pandemien.

Personer med funksjonsnedsettelse har opplevd at praktisk bistand, dagtilbudet, avlastningstilbudet og andre tjenester har blitt redusert eller har falt helt bort. Dette kan bidra til tap av helse og livskvalitet.



Særlig i starten av pandemien var det ulikheter mellom kommunene når det gjelder fortolkning av nasjonale smitteverntiltak, noe som dessverre kunne gå ut over rettigheter og forsvarlighet i tjenestene. Diskriminerende besøksforbud i private hjem var ett eksempel, men her ble reglene senere presisert av Helsedirektoratet, 20. april 2020, som sa at kommunene ikke kunne innføre generelle besøksforbud og lignende i hjemmene til personer med utviklingshemning.

Familier og pårørende til personer med funksjonsnedsettelse opplevde økt omsorgsbyrde. Barn og unge med vedtak om spesialundervisning har vært særlig rammet. Etter gjenåpningen av skolene tok det lang tid for mange å få tilbake det spesialpedagogiske tilbudet de har vedtak om. Digitale løsninger for undervisning har ikke fungert, eller har bare fungert delvis, for mange unge med funksjonsnedsettelse. Dette er alvorlig, og dette jobber selvfølgelig regjeringen med.

Stortinget vil få en samlet redegjørelse om likestillingskonsekvenser av koronapandemien i Kulturdepartementets budsjettproposisjon for 2022, om hva status for det er på det tidspunktet.

I mitt siste tema vil jeg si noe om internasjonalt arbeid, i syv punkter.

Punkt 1 er koronapandemien og global likestilling. Det er ikke tvil om at likestillingen har gått tilbake internasjonalt. Oppnådde resultater og framgang for kvinners rettigheter og likestilling stopper nå opp og i verste fall reverseres. Kvinner står i frontlinjen som helsearbeidere og som omsorgspersoner i hjemmet. Mange kvinner jobber i den uformelle sektoren og i sektorer som er hardest rammet av pandemien. Inntektsgapet mellom menn og kvinner øker. Regjeringen jobber for at kvinner inkluderes i beslutningsprosessen, og tiltak målrettes for å nå jenter og kvinner.

Vi samarbeider også med sivilsamfunnsorganisasjoner og kvinneorganisasjoner. Ikke minst er lokale organisasjoner avgjørende. Det er viktige forutsetninger for å bidra med effektiv respons der det trengs mest.

Punkt 2 er jenter og utdanning. Utdanning er en hovedprioritet i regjeringens utviklingspolitikk. Utdanning for jenter gir bedre helse for både mødre og barn, bidrar til likestilling mellom kjønnene og fremmer inkluderende økonomisk vekst. Internasjonalt har 1,6 milliarder elever vært rammet av skolestengninger under pandemien. Langvarige skolestengninger øker sannsynligheten for at særlig jenter ikke kommer tilbake på skolen. Gjennom våre samarbeidspartnere bidrar Norge til å bøte på de negative konsekvensene av den pågående utdanningskrisen. Økt tilgang til inkluderende fjernundervisning, alternativer til skolemat og et forsterket tilbud om psykososial støtte har

vært blant de sentrale tiltakene. Slik sikrer vi at flest mulig jenter kommer tilbake til skolen.

Punkt 3 er seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Like rettigheter og muligheter for jenter og kvinner er en helt grunnleggende nøkkel for å fremme utvikling og vekst i et samfunn og for å nå bærekraftsmålene. Derfor er likestilling et tverrgående hensyn i alt vårt internasjonale utviklingsarbeid. I dette er jenters og kvinners rett til å bestemme over sin egen kropp og sitt eget liv helt sentralt. Regjeringen fortsetter å prioritere arbeidet med å fremme og forsvare jenters og kvinners reproduktive helse og rettigheter høyt. Vi har forpliktet oss til å bidra med totalt 10,4 mrd. kr til kvinners og jenters seksuelle og reproduktive rettigheter i perioden 2020–2025.

Internasjonalt vet vi at covid-19 har medført flere uønskede graviditeter, økt mødre- og spedbarnsdødelighet og en dramatisk økning i kjønnsbasert vold. Pandemien reverserer nå mye av framgangen innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Flere av våre partnere, ikke minst FNs befolkningsfond, arbeider derfor nå hardt for å sikre at jenter og kvinner fortsatt får tilgang til prevensjonsmidler og livreddende helsetjenester samt beskyttelse mot kjønnsbasert vold. Norge har også tatt en aktiv rolle i å sikre at all vår covid-19-respons har et kjønnsperspektiv, og at kvinner er med når viktige beslutninger tas.

Vi har måttet bruke mye krefter de siste årene på å forsvare globale, etablerte normer og rettigheter, snarere enn å videreutvikle dem. Vi har vært med å bygge et bredt nettverk av stater og aktører, og sammen har vi klart å forhindre mange tilbakeslag. Nå gleder vi oss over at USA ikke lenger vil bruke sin tyngde til å svekke seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, men samarbeide med oss for å fremme og styrke denne agendaen. Biden-administrasjonen har allerede tatt viktige grep ved å avskaffe Mexico City Policy og gjenoppta finansieringen av FNs befolkningsfond, UNFPA, og Verdens helseorganisasjon.

Punkt 4 er skadelige skikker. Kjønnslेमlestelse og barneekteskap er ikke bare grove menneskerettighetsbrudd som får store konsekvenser for dem det gjelder. Det påfører også samfunnet store kostnader. Regjeringen har styrket sin innsats mot kjønnslेमlestelse, barneekteskap og preferanse for sønner gjennom vår strategi mot skadelige skikker internasjonalt, 2019–2023. Regjeringen har derfor satt av 760 mill. kr til dette arbeidet.

Det enorme omfanget av skadelige skikker øker under pandemien. Bare innen barneekteskap anslår FN en økning på dramatiske 13 millioner flere barneekteskap i perioden 2020–2030 som følge av covid-19. Det er dramatisk.

Punkt 5 er handlingsplanen Kvinner, fred og sikkerhet 2019–2022. Regjeringen vektlegger kvinners rettigheter og deltakelse i bredden av vårt freds- og sikkerhetsengasjement, og med vår plass i Sikkerhetsrådet bidrar vi til en målrettet og systematisk oppfølging av forpliktelsene for kvinner, fred og sikkerhet i hele bredden av Sikkerhetsrådets arbeid.

I tråd med handlingsplanen Kvinner, fred og sikkerhet er vi opptatt av å starte tidligere for å sikre kvinners rettigheter og deltakelse i fredsprosesser. Kvinner må inkluderes før formelle forhandlinger er i gang. Vi bidrar i stadig større grad til at det utarbeides kjønnsensitive konflikt- og aktøranalyser.

Punkt 6 er handlingsplanen Frihet, makt og muligheter. Handlingsplanen Frihet, makt og muligheter, som er forlenget ut stortingsperioden, bygger på Norges lange tradisjoner med å fremme likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken. I mange land er det økt motstand mot kvinners rettigheter, ikke minst seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Vår innsats er viktigere enn noen gang.

Vi prioriterer likestilling og like rettigheter høyt. Jeg viser f.eks. til regjeringens mål om at minst halvparten av all bilateral bistand skal ha likestilling som hoved- eller delmål. Framover må vi bruke vår posisjon som en forkjemper for likestilling internasjonalt til å unngå at pandemien får store konsekvenser for det langsiktige arbeidet for kvinners rettigheter og likestilling. Jeg ser fram til å fortsette dette viktige internasjonale arbeidet i tiden framover.

Punkt 7 er FNs kvinnekommisjon 2021. FNs kvinnekommisjon er årets viktigste internasjonale møte for å diskutere global likestilling og kvinners rettigheter. Vanligvis samles tusenvis av myndighetsrepresentanter og representanter fra sivilt samfunn i New York i mars. I år ble FNs kvinnekommisjon sterkt preget av koronapandemien. Møtene ble i all hovedsak digitale. Hovedtema for kommisjonen i år var kvinners deltakelse i beslutningstaking og offentlig liv, samt bekjem-

pelse av vold. Til tross for alt som var gjort digitalt, ble det etter krevende forhandlinger allikevel oppnådd enighet mellom statene om et sluttdokument.

Avslutningsvis: Denne redegjørelsen viser en god utvikling for likestilling mellom kvinner og menn. Koronapandemien har påvirket oss både nasjonalt og internasjonalt, og det vil regjeringen følge opp. Men gjennomgangen viser også at det er mulig å tenke, å jobbe for og å gjennomføre likestillingspolitikk – også når det røyner på.

Regjeringen vil fortsette innsatsen slik at vi fortsatt skal være et av verdens beste land på likestilling. Vi skal bli best. Vi jobber allerede bredt på flere felt:

- Vi skal legge fram en melding om bærekraftsmålene for Stortinget.
- Det kommer en ny LHBTIQ-handlingsplan.
- Vi skal legge fram en stortingsmelding om utviklingshemmede.
- Vi skal legge fram en ny handlingsplan for universell utforming.
- En ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold legges fram til sommeren.
- Vi skal legge fram en strategi for et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked.

Likestilling lønner seg. Regjeringens mange pågående og planlagte arbeider vil fortsette den positive utviklingen mot et enda mer likestilt samfunn for alle.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

**Presidenten:** Presidenten vil foreslå at kultur- og likestillingsministerens redegjørelse om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget.

– Det anses vedtatt.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.



